

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\M\May Karel\May Karel - Ahrimar Mirza.pdb

PDB Name: 5 Ahriman Mirza
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 2.1.2036
Modification Date: 2.1.2036
Last Backup Date: 2.1.2036
Modification Number: 0

Název: Ahriman Mirza Autor: Karel May Nakladatelství: Laser, 1992 Stav: scanováno, Mirek Tato kniha pochází z Knihovny digitálních dokumentů. Slouží pouze pro potřeby těžce zrakově postižených. Doplnující informace naleznete v přiloženém souboru. * * *

Kapitola první VHROBĚ

Ovládla mne zvláštní nálada, když mne Ustad vedl nahoru, do bytu, který pro mě určili. Nebyla to dychtivost, tím méně zvědavost. Pociťoval jsem jako by se splňovala touha, která se sice už dávno ve mně ozývala, již jsem si však dosud plně neuvědomil, jako by mě očekávalo štěstí, na které jsem byl už dávno připraven, aniž jsem o tom věděl. Proč jsem byl tak vážný, jako by na každém stupni schodiště stála postava z minulých dnů, s mlčky zvednutou rukou k napomenutí? Když jsme došli nahoru k Ustadovu bytu, spatřil jsem druhé schody. Tam, kde se otáčely, stálo hořící světlo. Ustad ukázal nahoru a řekl: "Zde nade mnou budeš bydlet. A přece tak hluboko, jak bych dnes již nechtěl bydlet!" Tázavě jsem na něj pohlédl. Položil mi ruku na rameno a pokračoval: "Effendi, bojíš se strašidel? " "Ne," odpověděl jsem. "Anebo hrobů?" NP " "líc. "Vystup tedy nahoru a rozhlédni se! Na chvíli tě nechám samotného, přijdu však za tebou. Měl bych snad správněji říci: dolů, neboť, milý příteli, budeš bydlet s mrtvolami. Jsi první a zajisté i poslední, jediný, kdo smí vejít do hrobky, kterou jsem zřídil nebožtíkům z uplynulých časů svého života. Mluvím temnými slovy; ale právě ta temnota kéž se ti stane světlem!" Otevřel dveře svého příbytku, kývl mi s úsměvem a zmizel za dveřmi. Kráčet jsem dále. Cestou jsem vzpomínal na vše, co ke mně dosud promluvil. Jak významné bylo každé slovo! S jaké výše každá myšlenka shlížela na povrchnost všedních

4 Ahriman Mirza lidí! Pojmenoval mě "přítelem." Ani to slovo nemohlo mít všední význam, poněvadž každý jeho projev byl neobvyklý. Zajisté ani toto slovo nemělo jen prázdný zvuk, obsahovalo mnoho. Mohl jsem být přesvědčen, že záleží na mně, abych jeho význam hledal a našel sám v sobě. Druhé schodiště vedlo do útrob skály, k níž přiléhalo nejhořejší patro Vysokého domu. Spatřil jsem jen jediné dveře. Byly otevřeny. Vstříc se mi linulo tlumené světlo. Vešel jsem dovnitř. Jaké překvapení! Byla to pracovna evropského učenice! Působila dojmem, jako by majitel právě vyšel, aby se hned zase vrátil. Byl to profesor zeměpisu? Národopisu? Na podlaze byly prostřeny kožešiny dravých šelem, jimž byly ponechány preparované hlavy, tlapy i pazoury. Po stěnách kromě zbraní rozmanitých národů byly rozvěšeny různé zajímavé předměty a nástroje. Vedle pohodlného perského di-vanu stál indický perleťový stůl, na něm několik rozvěšených knih, v nichž jako by teprve před chvílí někdo listoval. Přistoupil jsem, abych do nich nahlédl. Nový Zákon... A tu zrovna inkoustem podtržený verš: "Bůh jest duch, a ti, kteří se k němu modlí, v duchu a v pravdě musí se modlit." Vedle ležel vázaný rukopis. Tam, kde spisovatel přestal psát, stála věta: "Myšlení mé není myšlení vaše, a cesty mé nejsou cesty vaše. Tak praví Pán." Na psacím stole hořela lampa, jejíž zář mínilo zelené stínadlo. Bylo z nejjemnějšího hedvábí, jemně vyšívané. Písmo arabské, slova však známá: "Láska nikdy neustává!" Když jsem nastránil stínadlo, abych tuto průpověď přečetl, zpozoroval jsem, že mám před sebou tak zvanou astrální lampu. Astrální! Vybavila se mi vzpomínka na mé dětství. Dočetl jsem se v jedné staré knize, že jsou astrální duchové, kteří obývají hvězdy nám neznámé. Má dětská obrazotvornost se přičinila co nejušlostněji, aby vymalovala ty duchy postavou a barvitostí, a má fantazie přirozeně dospěla k nejpodivnějším výsledkům. Tehdy jsem se dozvěděl, že ředitel školy dostal darem k narozeninám astrální lampu pro svou studovnu. Hned jsem k němu šel a prosil ho o dovolení, abych směl podniknout výlet do území duchů. Snadno si lze představit mé zklamání, když jsem při inspekci, velmi zevrubně vlastníma očima konané, zjistil, že mé velmi napjaté očekávání se nikdy nemůže splnit. Pan rektor zpozoroval můj zármutek a tázal se po příčině. A tu jsem mu ji také upřímně sdělil. Zasmál se a řekl: "Milý hochu, právě astrální světlo září celým nebeským prostorem do hvězd k hvězdě, aby prosvěcovalo celý svět v duchu Páně. Jméno pro tuto pozemskou lampičku bylo z nebe ukradeno, aby je klempíř sobě i svým druhům proměnil v dobrý a výnosný obchod." Pak si asi uvědomil, že má chápavost dosud nestačí, abych pochopil jeho řeč, a proto pokračoval: "Budeš-li mít v životě oči i nadále otevřeny, pochopíš, co jsem vyslovil. Ten klempíř není jediným, kdo si z Pána Boha činí služebníka. Jsou tu ještě i jiní příživníci. V božském astrálním světle žijí jen vznešení duchové. Ve světle těchto lamp se však vyhřívají zpravidla jen nejmenší z nejnepatrnějších duchů, kteří se při oleji z řepky domnívají, že od svého stolu probádají celý vesmír. A když chce někdy opravdu

V hrobě 5 znamenitý muž zasednout k tomuto stolu, pak tisíce těch nepatrných se postaví na číhanou, aby mu světlo i této lampy zhasli!" Tomu jsem rozuměl zrovna tak málo, jako přecházejícímu poučení; život mě však později naučil, jak

rozumět starému a zkušenému rektorovi. A když jsem nyní stál ve Vysokém domě před Ustadovou lampou, tu mi připadlo, jako by se okolo mne hemžil přerostlý svět samých drobných a titěrných duchů, svět neviditelný, který mi však s největší škodolibostí bzučel do uší: "A tu stojí dosud lampička, kterou jsme mu zhasli. Strpíme duchy, ale ne ducha!" Vzal jsem lampu ze stolu, abych si prohlédl obě vedlejší místnosti, sousedící s tímto pokojem napravo i nalevo. Jedna z nich byla ložnice. Postel s bílými povlaky. Ohmatl jsem plátno a považoval jsem je za evropské. Na stěnách nebyly ozdoby; byl tu jen jediný, primitivně zářmovaný obraz velmi skromných rozměrů. Visel naproti oknům. Když jsem lampu zvedl, abych obraz lépe viděl, spatřil jsem, že obsahuje perokresbu velmi pečlivě provedenou, představující vesnický kostelík na horské výšině. Nešlo tu jistě o dílo obrazotvornosti, kostelík byl nakreslen nepochybně podle skutečnosti. Druhá místnost, do níž jsem vkročil, byla knihovna. Že zde byla, nemohlo mě překvapit. Na všech čtyřech zdech se tyčily vysoké stojany, naplněné knihami, mapami a dobře vázanými svazky a štůčky. Tu byly srovnány podle měsíců a let, a jejich nadpisy mě poučily, že obsahují dopisy. I na zemi stálo několik nezavřených truhel, naplněných listy nebo časopisy. Prostředek jizby zabíral neobyčejně veliký stůl. Byl pokryt knihami, mapami a písemnostmi, a byl vůbec velmi pohodlný pro člověka duševně pracujícího, jenž má rád kolem sebe největší volnost. Okna příbytku vynikala výškou i šířkou, aby propouštěla hodně světla. Z prostřední místnosti, do níž jsem vstoupil nejdříve, vedly dveře ven. Otevřel jsem je, abych se i tam podíval. Velmi mě potěšilo, když jsem spatřil, že jsem na ploché střeše, pod níž určitě ležel Ustadův příbytek. Zde nahoře byly pouze tři světnice, které jsem popsál. Byly totiž z domovního průčelí posazeny nazad; tak byl získán tento krásný výstupek, poskytující nejlepší vyhlídku na sever, na východ i na jih; na straně západní vedla cesta okolo domu nahoru k jeskyni zvonů. Patří k mým zvyklostem, že pracuji pokud možno venku, i večer 'a v noci. Mohu tvrdit, že jsem prožil své nejšťastnější, duševně nejživější a nejpłodnější chvíle na plochých střechách Východu. Kdo v noci pod zářící hvězdnatou oblohou pohlížel ze siutských střech nahoru k výši Stabl Antaru, z Jeruzaléma naproti k Mař Eljasu, z Tiberiady přes jezero Genezaretské, z nádherné Brummany na Libanonu dolů na světla a na přístav v Bejrútu, pro toho takové chvíle zůstanou až do smrti nezapomenutelné. A nyní také zde jsem pozoroval z Vysokého domu nevyličeně krásný pohled do dálky a do jižní noci, která nekráčí jen od večera k jitru, nýbrž jde z ráje k ráji! Vtom jsem zaslechl šelest. Ohlédl jsem se a spatřil Ustada. Zpozoroval,

6 Ahirman Mirza že jsem na plošině, a proto přicházel za mnou. Byl jsem opřen o zábradlí. Nepromluvil. Položil ruce před sebe na kamenné zábradlí a pohlížel mlčky dolů na jezero. Slyšel jsem jen jeho tichý dech. Po chvíli se napůl obrátil ke mně a zahovořil: "Dnes byl den chvály a dikůčinění. Pro mne dosud neminul; mé nitro se ozývá jeho hlasy. Byl jsi blízko tělesnému umírání, ale povstal jsi dříve, než jsi podlehl smrti. Proto jsme putovali nahoru k našemu domu Páně." "Dovol, abych i já mohl děkovat za to, že jsi nyní opět živý," řekl jsem. "Já?" tázal se rychle. "Ano. Byl jsem jistě blízko smrti; tys však už zemřel." "Kdo to řekl? Kdo ti to pověděl?" "Pekala. Neměla to říci? Ona ví, že před tebou nic netajím. Ale pověděla to nesprávně." "Neřekl jsi jí, že byl tvůj úmrtní den? Nezmínil ses prve o své hrobce?" "Ovšem. Ale ani jeden ani druhý jste mne nepochopili. Má hrobka není můj hrob. Pouze to, co ve mně odumřelo, je pochováno. Ten den, kdy se to stalo, byl můj úmrtní den." "Přeji ti, aby ses neklamal! Je-li už smutným pocitem vědomí, že něco milého v nás umřelo, musí být hrozné vědomí, že člověk tělesně dosud žije, přitom však jako duševní individuum zemřel a je pochován!" Chvilí mi zíral do očí. Potom si přejel rukou přes čelo, jako by tam odtud chtěl něco vymazat, a řekl: "Nemohu si představit nic hroznějšího, než to, co jsi právě vyslovil. Ale prese vše, co ve mně zemřelo, jsem dosud plný života s tím, co jsi označil za duchovní individuum." "DejžtoBůh!" Bezděčný přízvuk v těchto mých slovech způsobil, že se Ustad opět ke mně obrátil. Ve tváři se mu objevil výraz mírného údivu. Potom se tázal: "Považuješ vůbec za možné, aby zemřela osobnost dokonalá, snad i důležitá, nebo dokonce duchovně vynikající?" "Ano." "Proč zemřela?" "Rozhodla se k tomu náhle, zdánlivě z dobrého důvodu. Anebo také následkem zaviněného, ponenáhlého ukřátení života. V obou případech jde o sebevraždu, jestliže duch před tím byl zdrav." "Effendi, víš, jak tvrdě mluvíš?" "Mluvíme spolu - duch k duchu. Duch je ovšem tvrdý, tvrdší než cokoli, co nazýváme tvrdým. Chtěl jsi slyšet můj názor o smrti; ten názor se netýká srdce. Otáčeš-li se mého srdce, promluví o tom také rado." Pozvedl oči a řekl: "Byl bych snad sebevrahem? Chode, prosím tě, vzdal to ode mne!"

V hrobě 7 "Chode je všemohoucí; ale ani jeho všemohoucnost nedokáže, aby zabránila něčemu, co už se stalo." "Chci se tedy zkoumat. Chci vědět, co jsem učinil a zda jsem snad mohl anebo měl jednat jinak." "Považuješ se za nestranného soudce nad sebou?" "Ne. Mým soudcem budeš ty." "Já? To není možné, poněvadž tě miluji." "Spojme se tedy k tomu oba. Dáme si vzájemně pozor, abychom vynesli spravedlivý rozsudek. Zpočátku budu jako třetí osoba, jako svědek, který bude vypravovat podle pravdy tobě i sobě, jak se stalo, že ruka smrti zasáhla už do mého nitra. Pravím ti upřímně, že jsem tě zavedl sem nahoru, abych ti prokázal lásku. Zatím však nejspíše prokážeš mi ji ty. Považoval jsem za svou povinnost vytrhnout tě nejen z jedné, nýbrž i z druhé smrti. Nyní však nastává otázka, zda naopak tobě nepřipadne úloha ukázat mi, může-li nebožtík chránit od smrti osobnost dosud žijící." Vtom byla naše rozprávačka přerušena. Zaslechl jsem hlasy z nádvoří a šoupa-vý krok velbloudů přicházejících pomalu branou. Dva muži spolu rozmlouvali. Jeden z nich byl Tífl, druhý cizinec. Pak přišel i Peder. Vyslovil několik otázek, jimž jsme neporozuměli; pak jsme slyšeli zřetelně, jak pravil: "Sestupte a buďte vítáni! Oznámím tvé přání Ustadovi." Tu se jmenovaný nahnul přes zábradlí a zvolal dolů: "Kdo je to, s nímž rozmlouváš, Pedere?" "Agha Sibil a jeho vnuk z Ispahánu," odvětil nahoru šejk. "Potkal se s krevními mstiteli a přináší nám důležitou zprávu." "Bude naším hostem! Přijdu hned dolů." Jak odcházel, omluvil se mi několika slovy. "Dovol, ještě okamžik," řekl jsem mu. "Kdo je ten přichozí?" "Jistý kupec z Ispahánu, který vede rozsáhlý obchod s vnitrozemím. Dodává mnohým nezávislým kmenům vše, co potřebují, a je také hlavním odběratelem našich výrobků. Má téměř neustále lidi se zbožím na cestách. K zúčtování přichází však zpravidla osobně." Po tomto vysvětlení odešel. Měl asi za to, že mé vyptávání se vztahuje jen k tomu, že byla zmínka o Multazimovi. Měl jsem však ještě jinou příčinu. Můj hostitel v Bagdádu, podle Halefa

"bývalý bimbaši a nynější miralaj", důstojník Dozorca, mi jmenoval - jak si laskavý čtenář vzpomene' - všechny členy své rodiny a při tom uvedl, že jeho tchán se nazýval mirza Sibil anebo též Agha Sibil a že býval perským obchodníkem. A nyní sem přišel kupec téhož jména z Ispahánu. Bezděky jsem musel vzpomenout na domnělého nebožtíka, pro něhož tak dlouho truchlil můj ubohý hostitel. Byl jsem dalek toho, abych hned předpokládal něco jistého, ale tento Agha Sibil měl s sebou vnuka, ne syna, a 'Viz svazek "Vězeň bagdádský."

8 Ahriman Mirza tato okolnost ve mně vzbudila myšlenku, že se v tomto podivuhodném Vysokém domě může přihodit ještě třetí druh vzkříšení, totiž návrat z říše domněle mrtvých. Hodlal jsem tedy promluvit s tímto obchodníkem osobně. Zatím však každá má volná chvíle patřila Ustadovi, o jehož minulosti jsem očekával zprávu, která se mi měla stát důležitější, než jsem v tomto okamžiku tušil. My krátkozrací, nevědomí lidé, pohybující se na bludných cestách, jsme takřka úplně hlouzí a slepí k veliké pravdě, že se máme navzájem poznávat. Ustád se právě navracel a prosil mě, abych s ním vešel do knihovny. Sálh po lampě, aby ji vzal s sebou. Zpozořoval, že můj zrak utkvěl na nápisu stínidla a řekl: "Láska nikdy neustává! Ano, božská! Ale láska lidská u mne pominula. Snad ani nebyla pro mne nikdy na světě... Snad nebyla tato krásná slova psána srdcem, nýbrž jen vetkána rukou. Malou, něžnou, krásnou rukou, která se mi proměnila v spár, ačkoli jsem ji tak často tiskl ke rtům?" Přistoupil k perlet'ovému stolku, ukázal na Nový Zákon a pokračoval: "Bůh je duch! Hledal jsem toho ducha. Domníval jsem se, že Ten, jenž oživuje vše, oduševňuje také tělo lidstva. Proto jsem v něm pátral po Něm. Pozoroval jsem lidstvo, když bdělo, když spalo, když se modlilo. Ve bdění bylo svým vlastním bohem. Ve spaní snilo jen o sobě, a v modlitbě padalo na kolena jen před sebou! Tu povstal duch Páně na Východě a šel jako pastýř, hledající stáda, kraj od kraje, národ od národa, od srdce k srdci. Všude, kamkoli přišel, volali mu vstříc hosanna; pak jím opovrhli a ukřižovali ho. Všude, na každé Golgatě bylo vidět tělo Páně visící na kříži. Kde však zůstal duch? Duch, který by nás měl uvádět k pravdě? Kde byl vzýván duch v této pravdě? Ptal jsem se po tom všude na světě. Nalezl jsem mnohý chlév a nejedny jesle, kde zněl chvalozpěv andělů a kde se modlivali pastýři, králové i mudrci. Našel jsem i vůni kadidla a myrhy, jež byla obětována duchu lásky; ale on sám se dal na útěk, aby unikl nenávisti a její zbrani. Kam? Pravilo se: do Egypta." Nyní se dotkl rukopisu, ale ihned zase ruku odtáhl, jako by se byl dotkl něčeho ošklivého nebo dokonce nepřátelského. Řekl: "Zde je tělo ducha, s nímž jsem vyšel, abych našel ducha. Umřel a byl pochován. Přestal žít, když jsem uslyšel slovo posledně napsané, že myšlení lidská nejsou myšlení boží. Proč bych měl dále pátrat myšlenkami svého ducha po pravdě, kterou nikdy nenaleznu, poněvadž jsou mé myšlenky jiné než myšlení boží!" Pohlédl na mne, jako by ode mne očekával souhlas. Zavrtěl jsem však mírně hlavou a řekl jsem: "Tím slovem jsi neměl končit, nýbrž začít. Jistě by ti bylo povědělo, že nutno hledat ne bystrostí ducha, nýbrž důvěřivým zrakem víry. Kdybys byl chodil s otevřenými očima tak, jak jsi pravil, 'všude po světě', byl bys jistě nenalezl jen prázdné jesle, z nichž Pán před Herodesem zmizel, ale byl bys našel líbeznou Bethanii a nejedny milé Emauzy, kde prodléval u svých před

V hrobě 9 svým ukřižováním i po něm, aby s nimi lámal chléb. Myslíš snad, že ani jiní jej nemohli nalézt, poněvadž jsi sám nenalezl ducha Páně?" "Nalezl jsem jej přece! Otevři tuto mrtvolu a čti první slovo!" Když jsem nahlédl na první stranu rukopisu, spatřil jsem nadpis velkými písmeny: "Víra přemáhá svět!" "Nuže?" tázal se. "Neučinil jsem, jak jsi řekl? Nevyšel jsem hledat s vírou? Nebyla víra začátečním slovem této knihy? Proč jsem nepřišel k poslednímu touto cestou, nýbrž cestou docela jinou?" "Tvě alfa bylo cestou jásoťu a chvály. Vykročil jsi s vírou, abys našel Pána. Tu však přistoupil k tobě duch, který kdysi pokoušel Mesiáše. On zvítězil, ty jsi podlehl. Nebyl to duch boží, jehož slávu jsi vyšel hledat, nýbrž tvůj. Nalezl jsi toho úlisného, svůdného, nepravého. Bylo ti voláno hosanna, ačkoli to byl pouhý osel, na němž jsi jel uprostřed křičícího davu. Ten kopyty rozdupal palmové ratolesti tvé slávy. Byly toho hodný! Neboť už se začaly za tebou ozývat hlasy: 'Ukřižuj ho!' - - - "Effendi!" přerušil mě s údivem. "Víš, co nastalo? Jak to můžeš vědět?" "Snad jen já? To ví přece každý! Kdo jde za pravdou, tomu je v jásoťu tak zvaných přátel vystoupit na Golgatu, aby byl od nich opuštěn a nepřáteli přinucen vzdát se svého ducha." "Vzdát se - - svého - - ducha?" opakoval. "Jak pravdivě, jak ryze pravdivě řečeno! Pověz mi: má to člověk udělat? Musí?" "Proč se tážeš mne, smrtelníka? Ptej se toho, jenž nás vykoupil tím, že za nás umřel. 'Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého!' řekl, když se loučil se svým utrpením. Řekni, Ustade, následoval jsi toho příkladu? Poručil jsi se Pánu tak, jako on, když tě trýznili? Zde je mrtvola, jak jsi řekl. Kam se však poděl její duch? Dal ses přinutit, aby ses ho vzdal? Kdybys jej byl odevzdal rukou Páně, byl by v tomto těle mohl slavit vzkříšení, jako v něm kdysi Isa ben Marryam vstal z mrtvých!" Zvolna, velmi zvolna pán Vysokého domu postavil lampu na stůl. "Počkej, effendi!" řekl. Pak vyšel zvolna ven pod širé nebe, jako by náhle na něho padla veliká tíže. Když byl venku, obrátil se ještě. "Věříš ve vzkříšení takových nebožtíků?" otázal se. "Ano!" odvětil jsem. "Opravdu?" "Nejen že věřím, ale znám je dokonce dobře!" "Ty?" "Ano, já!" "Tu bych si přál, abych byl tebou!" "Můžeš a smíš jím být; je jen třeba, abys chtěl!"

V hrobě Ahriman Mirza 10 11

"EfFendi, effendi! Komu byla tato lampa zde opět rozsvícena? Tobě? Mně? Nám oběma? 'Myšlení mé není myšlení vaše, a cesta má není cesta vaše.' Tak pravil Pán! Počkej! Ponech mi kdy, abych si věc rozmyslil!" Zatím co vyšel ven přede dveře, vzal jsem do ruky rozevřený a přede mnou ležící rukopis, abych jej zavřel. Padl mi do oka nadpis: "Duch a pravda." Usedl jsem s knihou v ruce. Bylo mi, jako bych byl náhle unaven, velice vyčerpaný. Byla to skutečná tělesná slabost, která se mne zmocnila, nebo jsem musel usednout pod tíž těchto slov? Kdo by se opovážil podniknout takovou práci, aniž by dbal, co mu k tomu schází? Začátek té knihy byl napsán jistě v době mládí, jemuž nic není nemožného. Když pak dospělý věk vše, co s velkou námahou vykonal, chce zničit, když pozná, že dokončení je nemožné, neudělá to téměř nikdy, nýbrž zachová to ve všech koutech, aby to pak nenapravitelnému pesimistovi sloužilo za důkaz, že

všechno na světě je marnost. Měl jsem chuť číst ten rukopis, ale sotva bych byl s požítkem přistoupil k té práci, poněvadž jsem si musel přiznat, že nebudu s jeho obsahem srozuměn. Tak jsem seděl dlouho v myšlenkách téměř smutných, až Ustad opět přišel a znovu mě žádal, abych se s ním odebral do knihovny. Vstal jsem a můj zrak na něm utkvěl bezděčně a pátravě. Byl to snad jiný člověk? Nezměnilo se na něm nic, ani na jeho postavě, ani na jeho viditelném člověku. A přece se mi zdálo, že to není ten, kdo se mi ukázal dole u mého lože. Obcházela mne téměř hanba za tuto nevědeckost; ale proti tomu pocitu postavilo se ve mně cosi mocnějšího, a jak nyní vím, i správnějšího a spravedlivějšího, co mě vyzývalo: "Nepochlebuji si, zdá-li se ti, že ho šetříš. Myšlenky, jimiž ho zkoumáš, musí působit bolest tobě jako jemu!" Ucítil můj pohled na sobě a tážal se mne: "Pohlížíš na mne? Máš v ruce mé dílo. Četl jsi v něm snad?" "Jen nadpis." "A proto se tak díváš?" "Ano." "Rozumím... Duch a pravda! Snad by bylo lépe: Duch nebo pravda?" "Ani to ne." "Ani 'a' ani 'nebo'?" "Domníval ses, že můžeš přistoupit k duchu, k pravdě, jistou spojitostí, nebo nahodilou shodou okolností? Když jsi napsal tento nadpis, napsal jsi i dílo. Nemusel jsi je začínat. Muselo zůstat neúplné. Ale ani přes Kaifáše a Piláta ses neměl vzdávat ducha, jenž se odvážil na tuto úlohu. Jsem přesvědčen, že by byl dosáhl něčeho lepšího, ušlechtlejšího a vyššího, než toho všeho, čeho se lze na těchto popsaných listech dočíst. Kéž by ten duch neumřel, kéž by jen spal, aby mohl zase procitnout!" "Přeji si, abych nyní spolu s tebou zjistil, je-li mrtev nebo jen spí. Chci ti vypravovat, jak povstal a jak ode mne odešel. Nebude to zábavná historie." "Historie? To není jistě správné slovo! Je-li mrtev, proneseš pohřební řeč.

Podobá-li se však tomu zdánlivě mrtvému, o němž Kristus řekl: "Neumřel přitel náš, ale spí," nebude to vypravování, nýbrž vzkříšení. Stojíme přede dveřmi místnosti, v níž budeš vyprávět. Připadá mi, jako by se ve mně ozýval hlas, jenž nejvyššímu, na zemi žijícímu, propůjčil moc nad smrtí: Lazare, vstaň a vyjdi z hrobu!" Postavil lampu na veliký stůl a vedl mě ke křeslu, kde jsem usedl. Sám zasunul obě ruce za šňůru, kterou byl přepásán, přecházel chvíli mlčky po místnosti. Nakonec se opřel zády o stůl, takže byl odvrácen od světla a řekl: "Poslyš, můj úvod, effendi!" Přikývl jsem a on začal mluvit: "Dějiny každého náboženského vyznání se zmiňují o době mučednictví, pronásledování pro víru. Míním pronásledování smrtícími zbraněmi. Odejme-li se protináboženské nenávisti tato zbraň, ustoupí, hořic pomstychtivostí, pod ochranu svých článků, považuje je za nepřemožitelnou hradbu a vychází z nich, aby i nadále podle možností škodila jinověrcům. Na této boží zemi je jen málo krajů, které by nepotvrzovaly skutečnost, že člověk nechce trpět jiné uctívání Boha než jenom to své, ačkoli by příslušelo pouze Bohu určovat, jakým způsobem jej má člověk uctívat. Ale člověk se opovážuje předpisovat Pánu, co by měl trpět a co ne, a když někdo pochybuje o jeho oprávněnosti k tomuto předpisu, vyskytne se rychle tvrzení, že právě to právo je projevem boží vůle. Prohlašuje za zákon tuto zjevnou vůli a přitom se člověk tváří, jako by měl nebe se vším spasením v nájmu a domnívá se, že u vchodu k němu musí postavit výstražnou tabuli se slovy: 'Přístup dovolen pouze těm, kteří se mohou vykázat vstupenkou nejmilostivějším nájemcem vlastnoručně podepsanou. Kdo se odváží vniknout sem bez ověření, bude potrestán tělesnou, duchovní i věčnou smrtí!' - - - Můžeš něco namítnout proti této mé úvaze, effendi?" "Mám se vyjádřit upřímně?" otázal jsem se. "Žádám to od tebe!" "Stojíš přede mnou jako zosobnění života, o němž hodláš vypravovat. Je to život individuální, osobní. Tvé názory jsou jeho výslednicí. Musím je považovat za mínění jednotlivce, ne však za poselství boží, jež jsou rozhodující a nezvratná. Doufám, že jsem člověk rozumný. Musím tedy dbát nejen vážné píle, kterou jsi na své poznání vynaložil, nýbrž i plodů tvé píle, jež mi tak upřímně předkládáš. Víím, že mě nechceš nudit, abych je také jedl a nemám tedy příčinu k chvále ani k haně. Mluv klidně dál." Nepochybně očekával jinou odpověď. Neprozradil to a pokračoval: "Poznal jsi snad takové Bohem pronaté nebe? Já sám jsem jich poznal nejen několik, ale mnoho. Podivná věc, že se všechna tak neobyčejně navzájem podobají. A víš, kolik takový všemocný zástupce Boha platí nájmu? Co zbude z kadidla mu věnovaného, to odešle Pánu. Jinak nic! A když tak veškerou uctivost a všechny poklony přijme pro sebe, je tak dobrotivý, že i ze své strany se krátce Bohu pokloní. Víc nic! Neboť ten jeho Bůh je tak věčná láska, mi-

Ahriman Mirza 12 V hrobě 13

lost, shovívavost a dobrotivost, že uchvatitel jeho nebe ani nepomyslí na den zúčtování, při němž by zajisté byl první ze všech, kteří budou vyhozeni! Budeš se mne snad ptát, jak se srovnává s věčnou spravedlností, že takový nadutý nájemce mohl tak dlouho, dlouho sedět v ráji? Příteli, vždyť to není nebe, kde se usadil, nýbrž jen bývalý, překrásný, nyní však v poušti obrácený svět myšlenek, v němž každý následující velbloud stoupá přímo do šlépějí předcházejícího, nechce-li, aby ho vůdce přinutil klesnout na kolena, při čemž by se mu dostalo ran bičem." Při těchto slovech jsem hodlal něco opravit anebo aspoň zmírnit. Ustad však energickým mávnutím ruky odmítl každou poznámku a mluvil dál. "Vím všechno, co chceš podotknout! Právě jsi, že stojím před tebou jako perzifikace svého života, jako jednatel. Nuže, ponechej mě v této úloze! Bylo mým úmyslem vyjádřit se jinak. Chtěl jsem mluvit hlasem lidstva. Ty však jsi mne přivedl k tomu, abych jako jednatel promluvil řečí, z níž mě nenávist a zášť vypudila z ulic života sem do samoty. Děkuji ti, že jsi mi k tomu poskytl příležitost! Nechci přehánět, chci jen označit vše pravým jménem. Nežádají však na mě, abych mlčel, nebo dokonce okrašloval a úmyslně chválil tam, kde se mi nedostalo ohledů. Trýzněný neuznává jiných výrazů, než právě takových, jaké vynucuje způsobená bolest. A nyní, odejdu-li ve vzpomínkách ze svých hor zpátky do krajů, kde jsem vytrpěl největší trápení, jaká vůbec může stihnout člověka, tu se nediv, že nevypravuji způsobem muže, který na své nepřátele už zapomněl!" "Já bych to přece učinil!" namítl jsem. "Ty? Opravdu?" "Ano." "Věřím ti. Kristus řekl: Milujte nepřátele své! Ale to promluvil božský člověk, a tys mě odkázal do mezi jedince, do mezi jedné osobnosti, a je tedy spravedlivé, abych jí nyní ponechal slovo. Žádám tě, aby ses považoval za úhrn mých nepřátel. K nim mluvím, ne k tobě, jemuž propůjčil život jen sluneční jas a lidstvo jen přátelské uznání." Neodpovídal jsem. Nenamítal jsem nic. Ale můj obličej nebyl asi tak mlčenlivý, jak jsem si přál, neboť Ustad

se otázel: "Proč se tak divně usmíváš, effendi? Platí to mně?" "Ne. Prosím, pokračuj! Řekl jsi, že jsi poznal mnoho těch pronajatých nebes?" "Ano. A popíši-li ti z nich jedno, poznáš v nich také všechna ostatní. Nuže, poslyš! Na koni, který se jmenuje Imtichat², jsem dojel z Džebel Din³ dolů do rovinatých lidských krajů. Když jsem zavítal do tamních končin, dověděl jsem se, že je tam cesta k blízkému ráji. Dal jsem si ukázat cestu a nastoupil jsem 2 Životní zkoušky. 3Hora víry.

ji. Všichni lidé, s nimiž jsem se potkával, se mi zdáli velmi nábožnými. Ruce měli sepnuté a obraceli oči zcela jinak, než se obyčejně stává. Obydlené stany a domy tu nebyly, zato jen samé budovy zasvěcené Alláhovi, třeba i pod jinými jmény. Vedle budov s vysokými okny, při nichž strměly věže, jsem spatřil mešity, indické chrámy a čínské pagody, malajské bojiště i americké stany Velkého Tajemství, hottentotské chaty s modlami a v zemi vyhloubené náboženské sklípky Australanů. Množství lidí proudilo přede mnou a všichni chtěli do nebe. Ale téměř zrovna tolik jich přicházelo smutně zpět, poněvadž do něho nebyli vpuštěni. Tázel jsem se jich, proč, i dověděl jsem se, že neměli vstupenku. Jel jsem dál. Dav vzrůstal, až jsem spatřil před sebou bránu nebes. Tu množství stanulo, poněvadž napříč přes cestu bylo nataženo chabí el milal. Nepřišel jsem, abych už nyní chtěl do nebe vejít a v něm zůstat, nýbrž jen proto, abych zkoumal. Proto jsem lana nedbal. Pobídl jsem koně a kuň je přeskočil. Octl jsem se na volném prostranství před branou ráje. Na velmi vysoké zdi stály skvostné palmy, stromy a keře, na pohled krásně kvetoucí. Ale že jsem neznamenal žádnou vůni, přihlédl jsem bystřeji, a tu jsem poznal, že to nebyly opravdové květy, nýbrž jen malované. Pouze jeden ze všech byl opravdový strom, nadmíru však podivný. Byl nízký, ale nesmírně košatý. Květy a plody neměl, zato tisíce prapodivných listů, majících tvar lidských hlav, podle všeho živých, neboť oči se jim ustavičně kroutily a nikdy neumdlévající rty se neustále pohybovaly. Obrátil jsem se a tázel se jednoho z přítomných, jaká to je neobvyklá rostlina. "Je to strom el džaranil," dal mi odpověď. "Neznáš jej? Byl sem zasazen, poněvadž odumřel strom poznání, který kdysi stál uprostřed ráje. Od té doby je nutno se ptát listů el džaranilu, zda přichází došel milosti Alláhovy nebo ne. Neboť jediným těm hlavám byla svěřena všechna tajemství jeho rady, a nikomu jinému na světě." Sotva jsem se to dozvěděl, byl jsem už také některými z těch listů spatřen. Ozvalo se zpočátku nesrozumitelné šeptání. Stávalo se však hlasitějším, čím více oči se na mne upíralo, až nakonec všechny hlasy pohybovaly rty a pronášely mé jméno. Následkem toho společného křiku se otevřely všechny blízké dveře a na mne se tlačilo veliké množství postav a byl bych býval umačkáán, kdybych nebyl seděl vysoko na koni. Nabral jsem jej ostruhami, aby se vzpíнал, až jsem získal okolo sebe místo a tázel se pak, co mi chtějí. Odpověď zaznívala nejrozmanitějšími jazyky, jaké si můžeš pomyslet. Ti, kteří mě obklopovali, měli také kroje nejrůznějších národů. Každý z nich držel něco v ruce, co nazýval svou "svatou knihou", a každý mě ujišťoval, že je jediným oprávněným vystavovatelem vstupenky. Ale zatočil jsem s nimi všemi zkrátka, neboť jsem žádal, aby mi ukázali podpis toho, kdo jim nebe pronajal. To se jim dosud nikdy nepříhodilo, a byli mým požadavkem tak překvapeni, že raději všichni zmizeli ve svých dveřích. Mohl jsem teď bez překážky projet branou ráje. Ale 4Lano konfesí.

V hrobě 15 Ahriman Mirza 14

když jsem měl strom zvědavosti a žvatlavosti, strom el džaranil, všechny jeho hlavy volaly souhlasně: "Vejde dovnitř, ale nevyjde už odtud. Ztracen je, kdo vejde do těchto nebes. O to jsme se postaraly my, hlasy boží!" Zde se Ustad odmlčel. Divný obraz mi rozvinul před očima. Prapodivný, ne však zcela nepravdivý. Co bych byl jako správně myslící pozorovatel mohl proti tomu namítat, to jsem si ponechal na pozdější dobu, neboť podání Ustadovo bylo příliš zajímavé, abych si byl dovolil vyrušovat ho. Vypravoval také brzy dále: "Jakmile jsem projel branou, zastavil jsem se a rozhlížel se. Jak velice jsem se podivil, když jsem nemohl objevit nic, pranic, co bych byl mohl nazvat nebeským, rajským! Obklopovala mě pustina, k nepopsání holá, mrtvá, bez života. Tvůrce tohoto "ráje" nepovažoval ani za potřebné, aby vnitřní stěny opatřil malbou tak jako vnější. Malba byla provedena jen zvenčí, aby klamným zevnějškem byli přilákáni krátkozrací a důvěřiví věřící. Ale poněvadž nedovolili nikomu, kdo už jednou chabí el milal měl za sebou, aby se vrátil, neuznávali za nutné, aby okrasy prováděli uvnitř ráje. Neviděl jsem ani strom ani keř. Nebyla tu voda ani cesta. Nic než zaváté stopy v písku vyschlém a neplodném; tak prostíral se před mým zrakem Eden, o němž "osvícení Páně" v sterých jazycích pěli chvalozpěvy! Noha aby s hrůzou váhala pokročit do této pusté beznadějnosti. A přece se zdálo, že je tu považováno za samozřejmé, aby každý přichozí překonal hrůzu. Bylo postaráno o to, aby nikdo nikomu následujícímu svou úzkost nemohl prozradit. Byly zde pohotovité služební bytosti, jež ho okamžitě odstraňovaly. Stály po obou stranách brány schovány za zdí a každému přírůstku přistrčily znamenitě ochočené velbloudy a osly, jen aby někdo neměl kdy se rozpakovat. Když jsem tam vkročil, hned také byly na nohou. Ale tu spatřily mého koně. To stačilo, by zůstaly vzdáleny. Jako u lidí všechna nešlechtnost bývá odpuzována ušlechtilostí, tak tomu bylo i u těchto zvířat. Zastavil jsem se na chvíli, abych si je prohlédl. Všichni oslověni byli co nejtemnějšího zbarvení, malí, takřka nepatrní, přece však s velmi vysokým sedlem na způsob stojanu, aby se cítil vznešeným ten, kdo se na ně posadil. Místo obvyklého postroje z řemení meh jen krátké provazové nástavce a ty oslí tlamu táhly do výše, takže oči nemohly vidět nic na zemi, nýbrž pouze nebesa. Bylo to takové trýznění zvířat, že jsem musel kroutit hlavou nad takovým nerozumem; nejen že už z donucení musejí ke všemu říkat "ano", ale musí se ještě podrobit drezúře, neznající nic než rozkaz: "Hlavu vzhůru!" To, co takto bylo přehnáno u zvířete, nahrazoval u jezdce nedostatek. Jezdec totiž neměl otěže, aby osla mohl řídit, musel s ním prostě tam, kam byl osel naučen jít." Zatímco podával toto líčení, pohlížel Ustad se skloněnou hlavou jen k zemi. Nyní na mě vzhlédl a tázel se: "Porozuměl jsi mi, effendi?" "Ano," přikývl jsem. "Později ti odpovím. Nemohl bych náležitě odpovědět, kdybych tě vyslechl jen z poloviny. Prosím tedy, mluv dále!"

"Ano, dále: Velbloudi! Znáš ušlechtilé, skvostné bišarinhedžiny, kteří se za peníze téměř nedají koupit? Jejich ušlechtilost se prokazuje rodokmeny. Znáš také nevyrovnatelně užitečné bucharské nebo turkestánské velbloudy, bez

nichž by v pouštích nebyl život ani pohyb. A znáš snad také ten hluboce zanedbaný druh velbloudů, kteří u nás bývají přestováni v nezdravých a tmavých chlévech, aby nosili světu na podívanou ochočené opice ve společnosti medvědů, dikobrazů a svišťů? Když jsem byl chlapcem, působilo mi to velikou zápravu. Ale od té doby, co znám ušlechtilý druh, působí mi pohled na taková zvířata bolest. Právě se, že tento chov pochází zejména z Itálie. Alespoň bývají italského původu majitelé takových panoptik, lidé, kteří zpravidla bývají znamenití pišci, podle nichž medvědi i opice musejí tancovat. A nyní si představ takového velblouda v největší špině narozeného, pod bičem vypěstovaného, živého trním a bodlácím, napájeného špinavou vodou a hmyzu nikdy nezbařeného, hotovou kostru s kůží zbavenou srsti, s bolavými kopyty, ochočeného hladem a bídou, a máš obraz velbloudů, kteří tam v nebesích stáli, hladem trýznění tučnými nájemci, podrobení a mlčky konající své služby! Jejich hluboko svěšené hlavy byly připoutány podvojnými provazy ke kolenům, aby nikdy nepohlíželi k nebesům, nýbrž vždy jen k zemi. K ohnutým kolenům provazy stačily, ne však k tomu, aby mohli vzpřimit hlavu. Pouto také nedovolovalo, aby mohli řádně a svobodně vykročit. Mohli se jen opatrně belhat, udělat jen to, co jim ukládala drezúra. Byli opatřeni náhubky, aby se při trýznění nemohli bránit, snad také aby nemohli žrát jedovaté byliny, po nichž velbloudi hynou. Jejich sedla byla jako vysoké trůny, pokrytá perskými koberci, ověšená třepením a ozdobami z perí, aby jezdec, podařilo-li se mu, aby se pevně usadil na pyšné výši a měl-li dost té obrazotvornosti, jež náruživě ráda jezdí na hrbech, tím snadněji se domníval, že je Alláhovým miláčkem. - Rozuměl jsi i tomuto obrazu, sídli?" "Ano," přisvědčil jsem. "Je srozumitelnější, než jak bych jej sám dovedl podat. Prosím, abys nyní svého koně už obrátil!" "Stalo se. Ujížděl jsem odtud, otevřené oči obráceny do toho vysoce velebného nebe. Ptáš se mne, jak dlouho trvalo, než jsem je poznal? Věru, celý bedny lidský věk! Mám říci, co jsem spatřil, co jsem objevil? Kdo může popisovat nevyličitelné? Už prvního dne jsem nezůstal sám. Lidská bída se ke mně dostavila a plakala přede mnou z hlubokých očních důlků. Neopustila mne do posledního kroku. A k ní se přidružila pozemská strast. Vylezla si ke mně na koně a pevně mne uchopila v pasu. Bída života se zachytila mého třmenu a vlekla se mi po boku. Tíseň přichvátala a snažila se mě svést z pravého směru. Když nastal soumrak, stíny zločinů tančily přede mnou a v tiché noci za mnou začaly výt vina a trest. Cválal jsem celé neděle v zbořeníšti, v nichž mě výsměšná lidská zaslepenost pozdravovala jako strašidlo. Bral jsem se přes nekonečná pole hrobů, z jejichž doupat pronikavě hvízdal výsměch nesnášenlivosti. Spatřil jsem zříceniny chrámů, kde sídlil nerozum v nehlubší nevědomosti. Kolem polámaných sloupů bývalé svatyně vyvádělo bláznovství své protivné kozelce. Při

Ahriman Mirza V hrobě 17 16

vyschlých pramenech klímala lenost v hadrech, a nedokázala ani zakrýt svou nahotu. Pokrytectví dávalo najevo zbožnost před rozbořenými kaplemi, k jejichž udržování nehnulo ani prstem. Občas se na obzoru vynořil některý z jezdců, kteří měli vstupenky. Jeho zvíře se však dalo hned na útěk, jakmile zpozorovalo, že nesedím na velbloudu ani na oslu. A ukázala-li se někdy ještě i jiná bytost v tomto mrtvém nebeském království, pak jsem spatřil buď lstivého feneka, jenž rychle s beráncím pohledem zmizel, anebo to byl mrchožravý lt666, který se plížil se staženým ohonem a hlavou skloněnou." Zde se Ustad na delší chvíli odmlčel. Se zájmem jsem sledoval jeho líčení. Nyní však jsem pocítil v jeho vypravování mezeru. Proto jsem se otázel: "Co ti nesčetní, jinž bylo dovoleno vstoupit? Nemohli se ti přece tak jednotlivě objevit a hned zase zmizet!" "Ne," odpověděl Ustad. "Bohužel, neušetřím té jich. Máš snad zato, že tento ráj byl obydlen obyvateli snášenlivými, vzájemně se milujícími? Máš zato, že tam bylo lze nalézt jednoho pastýře a jeden ovčinec? Tak dobře jako ty znám slova zaslíbení: 'čeho lidské oko nevidalo, čeho lidské ucho neslychalo, co srdce lidské nepocítilo, to připravil Pán těm, kteří jeho milují.' Jaké to však byly ne-vylíčitelné blaženosti, které jsem viděl a slyšel? Slyš a div se! Slychal jsi snad někdy, že mezi divokými zvířaty jsou taková, co se odloučila od ostatních, která pak nenávidí tak, že ihned každé z nich rozsápají anebo zničí, jakmile jim přijdou na dosah?" "Ano. Stává se to zejména u slonů, nosorožců, lvů, tygrů a jiných dravců. Říkáva se jim samotáři." "Tak tedy tato nebesa nemají jiné obyvatele, než jen takové 'exempláře'. Nezůstávají ve společnosti, nýbrž žijí jen jako poustevníci, poněvadž druh nedůvěřuje druhu. Každý sestoupil ze svého osla nebo velblouda u zvláštní rokliny nebo jeskyně. Tam bydlí a brání se až do krve proti každému, který má jiný názor o nebi. Poněvadž však těch názorů je mnoho a jsou tak rozmanité a četné, kolik by se napočítalo jednotlivců, panuje mezi všemi nepřátelství, před nímž bychom se i v pozemském životě otřásli. Každá stráž a každá jeskyně je modlářským chrámem, v němž se obyvatel cítí sám jako fetiš. Tvrdí, že vzývá Boha, ale ve skutečnosti vnucuje svému Bohu vlastní myšlenky a vyvyšuje se nad něho. Následek toho přehnaného sebeuctívání je, že žádný z těch "bohů" se neodvážá na druhého, poněvadž by od něho byl udolán. Taková jsou to nebesa, effendi! Nad nimi hoří věčně planoucí slunce vše ničící samospravedlnosti, jež vychází za kořistí jako lstivá liška nebo potulná hyena, která i v tomto ráji za potravu nalézá jenom lenivé čolky anebo v hlíně ryjící brouky. Jak jsem byl rád, když má pouť skončila! Pocíťoval jsem blaženost, když jsem toto ošemetné spasení mohl opustit. Když jsem opět dospěl k bráně, oslově a velbloudi tam stojící pohlíželi na mne a na něho koně s převelikou závistí, že jsme mohli 5Stepní liška. 6Hyena.

opustit tu hroznou bídu. Nájemci se však hruli blíž a začali vychvalovat krásy svého ráje. Řekl jsem jim, že povím lidem holou pravdu. Tu se dali do zlostného křiku. Ve stromě el džaranilu to začalo šumět, jeho oči se na mne hrozivě obracely. Hlavy se třásly a z jejich rtů zaznívalo vytí, až se lano el milal přede mnou přetřhlo. Oslově a velbloudi za branou nařikavě hlavám přizvukovali. Já však cválal odtud už beze slova a nedbal jsem, považují-li mě za zbábělce nebo ne. Kdo se chce dostat z takového nebe, musí mít velkou odvahu!" Při těch slovech sepal ruce, jako by i v této chvíli byl rád, že se mu to šťastně podařilo. Potom několikrát přešel zvolna místností, stanul přede mnou a tázal se: "Tušil jsi kdy, že může být takový ráj, effendi?" "Takových rájů je asi mnoho," odpověděl jsem. "Proč jsi nehledal některý jiný?" "Jaká otázka! Nerozumím ti!" "Vždyť jsi vypravoval, že jsi z Džebel Dinu sestoupil do rovinatých lidských krajin. Proč jsi opouštěl "horu víry"? Bylo to třeba? A když jsi musel nebo chtěl, co tě přimělo, abys vyhledával duchovní nížiny,

roviny, pouště, kde myšlenka netouží do výše, nýbrž jen po tom, aby se rozrostla do šířky?" "Mašalláh!" zvolal pln údivu. "Tak tedy pojmáš to, co jsem vypravoval?" "Jak jinak bych to mohl pojmát?" "Mluvil jsem o lidech!" "Zajisté! Ale skládá se člověk jen z těla? I nejprostší člověk řekne, že člověk je tělo a duch. Tělo umře, duch ne. Pokud máme na zřeteli ducha i tělo, žijeme tak zvaný pozemský život, mohli bychom říci život prvotní. Kdo však má tolik síly, aby ohled na tělo a na jeho vztah k tělu člověčenstva podřídil duchu, ten žije již před rozlukou těla od ducha životem jiným, novým a vyšším, který je možno snad označit za život "druhotný." Jsou ovšem lidé, jejichž duch se vůbec nevyvine ani k individualitě. Považujeme-li i tento stupeň za život, musíme jej označit za život "první" a oba prve zmíněné stupně za "druhý" a "třetí." Řekni mi nyní, Ustade, ze kterého z těchto stupňů, na němž nyní prodáváš, jsi mi právě vyličil ta nejnížší nebesa, jaká si mohu představit? Přál bych si, abych ti mohl popsat nebesa jiná, třebaš moje!" "Viděl jsi je?" "Ano. Zrovna tak, jako ty ta, jež jsi vyličil! Před mým nebem není lano el milal, není tam strom el džaranil ani nástěnné malby. Neosvojil si je také žádný nájemník a na cestě k němu vedoucí nejsou žádné modlářské chrámy. Nejsou tam také zdi ani brány. Kolik lidí, tolik cest je do něho. A pro všechny je mé nebe otevřeno, když chtějí přijít. V tomto mém myšlenkovém ráji není nic rozpadlého, zničeného nebo opuštěného. Tu se vypínají boží myšlenky minulých tisíciletí dosud do takové výše, jako kdysi za ranního svítání. A v červácích svítí nové vznešené ideály příštích věků, čekající uskutečnění, až lidstvo zítra nebo pozítří řekne: proč jsi mluvil o zříceninách a pohřebištích? Duch je nezná!"

V hrobě Ahriman Mirza 18 19

Co před věky stavěl rukou těla, zřízeno bylo pro tělo, ne však pro Něho. Byl to jen pozemský snímek toho, co si Bůh zbudoval v říši ducha. A tato mohutně založená stavba trvá navěky. Ať se jeho snímek rozpadne, původní obraz ne-rozhodá zub pozemských věků. Viděl-li jsi tělesným zrakem svůj ráj v troskách a ve smrti, ve výši nebes se nad ním rozestírá ráj pravý, a vše, co se u tebe rozpadlo v prach, zůstalo v originále mistrově zachováno. A tak, jako je každé dílo v skutečném nebi vznešenější než v tvém, jsou v něm i všichni lidé lepší než v tvém. Soudíš je. Já nesoudím. Snad jim odpustíš. Já však neodpustím. Proč? Protože mi neublížili! U mého ráje přestává nepřátelství. Neodvází se do něho. A poněvadž mě nepřátelství nemůže zasáhnout, není, co bych měl odpouštět." "Nepoznal jsi zajisté strom el džaranil!" "Znám jej! Postavil jsi jej k ráji samospravedlnosti, totiž na jeho pravé místo. I já jsem jej tam spatřil, tento strom vidoucího a mluvícího listů, časopisů, veřejného tisku. Ale pohlížel jsem na něj jinak než ty. Říše ducha se velice podobá říši přírody. Jako zde, není ani tam rozvoj, jenž by nesměřoval zdola nahoru. Úkolem myšlenkového světa je rozluka s nižší látkou a vývoj k samostatnému, svobodně rozhodujícímu individualismu. Neusmívej se, pravím-li ti, že každá duchovní sféra má svou říši minerální, rostlinnou, živočišnou a národopisnou. -Poznáš to hned a všude, budeš-li mít správný zrak pro tyto obory." "I veřejné mínění?" otázal se rychle, přičemž se v jeho obličejí objevil výraz dychtivého očekávání. "Ano, i to! Půda, tedy materiál je tu. Není žádného skalního útvaru anebo nerostného útvaru, žádného pozemského útvaru, jenž by nebyl také obsažen v této duchovní říši. Či nezaznívá k tobě tak zvaný veřejný hlas se štítů vysokých hor, z nejhlubších údolí, z temných roklí, z písčité pouště, na slunném luhu anebo i z ošklivých bahen? Nejsou četné listy, v nichž se ozývá jen hmota a kde jen tělesná látka vévodí slovu? Záhy však se hlásí duchovní život, nejprve nižší, jenž musí projít veškerými stupni, aby se od hmoty odloučil. Objeví se duchovní řasy a mechy, pak kapradiny, jejichž podoba vzbuzuje představu pozdějších palem, zelených trav a bylin, vonících květů keřů a ovocných stromů. Ale to vše, tak je to milé, dobré a užitečné, nedovedlo opustit půdu, z níž vyrostl list, časopis. Pevně se v ní drží svými kořeny a musí tak být, poněvadž je úmyslem vydavatele, aby právě tato půda byla vzdělána." "A živočišná říše tisku?" otázal se Ustad. "Ani ta nemůže scházet, neboť jen v ní se úžasnými kroky děje osvobozování od hmoty. I zde počíná vývoj nižšími životními projevy. Nepatrní broučci sají svůj duchovní pokrm z kalíšku květin a zářivé mušky oblétají prasečkové myšlenky. Přivítiví motýlci se houpají od čtenáře k čtenáři. Mravenčí, nikdy neustávající pile skládá slovo ke slovu a větu k větě a včelíčky bzučí všude, aby sbíraly med. Rychlí, ploutvemi opatření živočichové se míhají v pramenech a potocích denních událostí. Známe jednoho ušlechtilého ducha, jenž jako orel hnízdí vysoko nad všedností, a jednoho bystrého myslitele, který se jako al-

batros nikdy nedotkne prachu země. Znáš rolnického valacha, jenž za málo obroku, ale za hodně řezanky denně táhne svou brázdou a na konci každé se obrátí, aby mu snad něco jiného nepřipadlo na mysl?" "Často jsem ho vídal!" odpověděl s úsměvem. "Ale tys uvedl příklady jen z jedné, totiž z dobré stránky; selský kůň mě nyní přivádí i na jiné. Byl jsi tak upřímný, že ses zmínil o bahně. Proč jsi neuvedl také jedovaté rostliny, trní, hloží a ostatní bejli? Obtížný hmyz? Dravé ryby? - Žáby na listech bahenních rostlin, skřehotající jen o své vlastní moudrosti? Jedovaté hady? Neodbytné vrabce? Sýčky a výry, jejichž hlas vyhledává kořist jen v noci? Supy, slídící po mršině? Ťuhýky, kteří nabodávají svou kořist nejprve zaživa na trn, než ji pohltnou. Luňáky, kteří se neštítí uchvacovat lup za bílého dne? Myši, krysy, křečky a ostatní příživníky v duchovním území? Psy tlamaté a kousavé, chňapající po lýtku každého, kdo se opovází jít jen vedle jedné jejich myšlenky? Nesmírný počet dravých masožravců, kteří přepadají každého, kdo nepatří úplně a cele k nim? Veliký zástup skřechících čtyřrukých tvorů, počínaje hašteřivou a pomstychtivou kočkou, až po gorilu, hroící lidem záhubou? Proč ses o nich nezmínil? Či se mám domnívat, že líčíš věc krásněji než jaká je?" "Prosím, upokoj se! Vždyť hovoříme o tvém a o mém myšlenkovém ráji. Tvůj je ponurý, můj ideální. Pravda spočívá asi mezi oběma, musí se však podle odvěkých zákonů blížit spíše mému Edenu než tvé poušti. Sečítáme bohužel zcela různým způsobem. Tvůj pesimismus se dostává podle starého zvyku k součtu tak, že počítá shora. Můj optimismus však shledal, že lépe sečítat zdola nahoru. Když přijdeš dolů, jsi s životem hotov. Uděláš velkou čáru, a součet napíšeš jako výsledek své duchovní pouště. U mne však nahoře není žádná čára, neboť ráj mi tam posílá neustále nové sečítance. Rostou až na věčnost. A nemůže-li nakonec tělo jít svou cestou tímto početním způsobem, můj duch zajisté jednou součet nalezne." Ustad přistoupil k otevřenému oknu a hleděl ven. "- - - duch tam zajisté jednou součet nalezne!"

opakoval má slova. Na chvilku nastalo ticho. Nevyrušoval jsem ho. Pak se zas ke mně obrátil s otázkou: "Skončil jsi už s těmi duchovními říšení veřejného mínění, effendi?" "Ne," řekl jsem. "I tu ses bral zdola nahoru? Je tomu tak u tebe u všech věcí? A nyní dojde ještě na člověka?" "Ano. Ve zvířecím těle je dosaženo osvobození od duchovní pudy a snaha po individualitě vystupuje stále zřetelněji. Té však dosáhne pouze člověk." "Každý." "Ne. Měl by jí dosáhnout, bohužel nedosahuje. Jsou mnozí, kteří k ní nedospějí, a to buď proto, že pro tisíce ohledy zůstávají ve spojení s pūdou, nebo že jinými ohledy vedeni se dávají do vleku jiným lidem, takže nedochází intelektuální samostatnosti, duchovní svobody, plného sebeurčení a samostatného

V hrobě 21 Ahriman Mirza 20

jednání. Vroč tam, kde se veřejné mínění tvoří, do redakcí velkých světových časopisů, a ptej se, jaké ohledy tam musejí mít k rozhodujícím a přece tak velice spoutaným duchům! Shledal jsem však také úplně dokonalé osobnosti, někdy i tam, kde jsem se jich nenadal. Měl jsem z toho velikou radost! Rád jsem jim projevil uznání! Takový výjimečný duch neví nic o hmotařských poutech. Přetrhl je a hodil k nohám lidské ješitnosti a duchovní krátkozrakosti. Nezná stranické zájmy ani společenskou podlízavost. Nezná těla, nýbrž jen duše. Nevychází od něho úsudek čerpaný z nízkých poznatků, jímž by se chtěl zalíbit a vmluvit davu a jeho upřeným pohledům. Nikdy ho ani nenapadne, aby i jen jediného člověka zatratil, poněvadž ví, že každý člověk je zcela jiný, než jak na něj zírají závistivé oči fám, té fám, která své soudcovské výroky čerpá z pozemské špíny. Kdo pochopil souvislost jednotlivých událostí s celkem, ten ví, že nelze vyloučit jednotlivost z celku, aby nebyla vyvržena a zničena nebo zneužita nevraživostí. Kdo zná proudy a protiproudy ovzduší, nezahaleného výparu tělesného a sobeckého člověčenství, povznáší každého ze svých bližních, dříve než jej prohlédne a než jej pochopí, v nezkalené, jasné výši, neznající závistné zlomyslnosti." "Ale co nastane pak, když je takový člověk sám někdy napaden, pohaněn a odsouzen?" tážal se Ustad. "Učiní právě to, co jsem řekl: pozvedne útočníky z jejich nízkosti k sobě, aby si je prohlédl. Pak z nich opadne všechna špína a vše, co jim přidávalo váhu. Stanou se lehkými, až příliš lehkými, takže se v jeho očích ponáhlu rozplynou v nic. Byli v podstatě vlastně jen špínou, neměli ani stopy ducha, a tak z celé jejich existence nezůstane zřetelné nic, jakmile odpadlo bláto." "Přece však jim odpoví. Bude se hájit." "Ani to ne! Právě jsem ti řekl, že se před ním rozplynou v nic. Komu by odpovídal? Ničemu? To by se nesrovnávalo s rozumem. Snad bláto? Do toho mu nic není? Nebo snad duchu, který u nich ani není? Nerozumím ti. Odpověď bys snad ty?" Rychle ke mně pokročil a zvolal: "Effendi, to jsem učinil! Odpověď jsem - - bohužel, bohužel!" "Tomu bahnu? Tomu ničemu?" "Ne. Nebyl jsem tak vysoko nad svými nepřáteli, aby se přede mnou museli rozplynout v nic. A nyní poznávám, že jsem ani já nebyl bez bahna. Neboť kdyby se mne bývalo nedrželo, byl bych musel jednat tak, jako svobodný duch, o němž jsi mluvil. Zdá se mi, že se musím přiznat k chybám, které jsem až do této chvíle za chyby nepovažoval. Zpovídal ses na protější výšině u našeho beit-y-Chodé Pederovi. Pociťoval jsem nad tím pohnutí. Tvá statečná upřímnost na mne mocně zapůsobila. Nyní jsi čistý a osvobozený ze všeho, co na tobě lpělo. Nenadal jsem se, že by i mně nastávala očista. Nyní však vím, že je tomu přece tak. Musím mít takovou statečnost, jakou jsi projevil sám. Vyzpovídám se ti, jako ses ty vyzpovídal Pederovi. A když z tvých úst uslyším, že mi může být

odpuštěno, budu se považovat za oprávněna přijmout toto odpouštění slovem i skutkem. Překročil jsem už to, co jsi nazval 'prvním' životem. Přijal jsem 'druhý' život a cítím, že se ve mně vytváří duchovní individualita. Ale nepodařilo se mi dosáhnout 'třetího'. Proč? Vypátráme spolu příčiny i důvody. Tuším, že v těch důvodech objevím také chyby, jichž jsem se bezděky dopustil." Když dospěl v řeči až sem, uslyšeli jsme, že dole na dvořišti někdo třikrát zatleskal. "To platí mně," řekl Ustad. "Peder ví, kde prodlévám a že nikdo k nám nesmí vejít. Smluvil jsem s ním toto znamení, kdyby bylo třeba mé přítomnosti." Prostřední místností vyšel na plošinu. Slyšel jsem, že hovoří. Navrátil se ke mně a řekl: "Volá mne Peder a mám vzít i tebe s sebou. Zdá se, že jde o něco důležitého." "Neřekl, o čem jde?" "Otázal jsem se sice, ale Peder odvětil, že nechce hlasitě mluvit. Pojdi!" Šli jsme dolů. Peder byl ve dvoraně, kde jsem ležel nemocný. Tífl a ještě jeden Džamiki byli u něho. V něm jsem poznal strážce, jenž dnes dopoledne horempádem cválal, aby nám oznámil příchod Peršanů. Halef tvrdě spal. Han-neh odešla na lože a u Halefa seděl jeho syn. Šejk Džamikuňů z ohledu na nemocného nás přijal polohlasem pronášenou zprávou: "Krevní mstítel je tu opět!" "Kde?" tážal se Ustad s výrazem překvapení. "To nevím." "Kdo ho spatřil?" "Můj syn," odvětil strážce. "Nemýlil se snad?" "Ne. Vždyť ho zná. Doprovázel ho dnes dopoledne po celém duáru až k našemu chrámu a mohl ho tedy zevrubně pozorovat." "Kde je tvůj syn?" "Přivedl jsem ho, čeká venku na schodišti." "Zavolej ho!" Tužil jsem ihned, že se strojím opět nějaké d'ábelství, a byl jsem dychtivý vědět, v čem asi spočívá. Ovšem nesměl jsem si dovolit, abych předběžně zasahoval do jednání obou šejků kmene při zahájení pátrání. Strážcův syn měl inteligentní vzezření. Bylo na něm znát chytrost. Přistoupil se svým otcem až k samému Ustadovi a ten se tážal: "Spatřil jsi krevního mstitele?" "Ano," potvrdil hoch. "Byl sám?" "Ne. Byli s ním ještě dva." "Odkud přišli?" "Zvenčí." "Kam šli?"

Ahriman Mirza 22 V hrobě 23

"Nevím." "Byli na koních?" "Ne. Sestoupili z nich." Ustad pohlédl na Pedera a Peder na mne. Přitom řekl: "To je zpráva neočekávaná, tajemná a povážlivá. Co tomu říkáš, effendi?" "Dovolíte mi několik otázek?" řekl jsem. "Zajisté!" "Slyšel jsem, že přišel jistý obchodník z Ispahánu a že vyřídil jakýsi vzkaz od krevního mstitele. Kde je ten člověk?" "Ten už asi spí," odvětil Peder. "Mám ho vzbudit?" "To by bylo třeba jen v tom případě, kdybyste mi sami nemohli říci, co se chce dovědět. Odkud přišel?" "Od severních Džamikuňů. Setkal se s Peršany u průsmyku." "Jak se k němu chovali?" "Ani přátelsky, ani nepřátelsky. Znájí ho. Tážali se ho, odkud přichází a kam směřuje. Pověděl jim, že hodlá na jih ke Kalhuranům. Tu mu řekli, že má jet sem, že ho tu čeká dobrý obchod, že zde budou velké závody, k nimž se dostaví

davy lidstva. Postaví-li tu svůj stan, že bude mít mnoho kupujících. Byl jim za sdělení velmi vděčný a řekl jim, že sem podle jejich rady zajede. A tu dostal od Multazima vzkaz, který vyřídil." "Jak znělo to poselství?" "Velice podivně a nám všem nesrozumitelně. Byly to totiž dva řádky z písně námi zpívané. 'Vypuč, srdce, jako růže, v které je vůně na tisíce - -' A krevní mstitel k tomu doložil: 'Pověz v duáru, že růže ještě dnes rozpučí.' Není to podivné, effendi?" "Ovšem, ale jen v tom smyslu, může-li neopatrnost být nazvána podivnou." "Neopatrnost?" tázal se udiveně. "Ano." "To nechápu. Vykládali jsme si ta slova za dodatečný výsměch a tím jsme se spokojili." "Přál bych si, abyste mi to byli sdělili dřív, než teprve teď." Jde jistě o vražedný úklad." "Nebesa!" zrohorel se Peder, a ostatní se rovněž ulekli. "Proti komu?" "Proti mně." "Nemožné!" "Vím, co pravím. Píseň přirovnává srdce k růži. Tím srdcem je míněno srdce, které rozvíje ostrou, špičatou ocelí." "Jak jsi přišel na tu myšlenku?" "O tom snad později. Nyní je na mně, abych se tázal a jednal. Krevní mstitel nás nepovažoval za dost chytré, abychom ho prohlédli. V něm sídlí nenávist spřízněná s neopatrností a nadutostí. Později se chtěl chlubit, že se mu krvavé dílo podařilo, ačkoli nás předem varoval."

Obrátil jsem se k mladému Džamikimu a tázal se ho: "Kde jsi byl, když jsi Multazima spatřil?" "Venku před duárem," odpověděl. "Zavřel jsem ovce do ohrady a uleh jsem za kámen, abych se díval na alabastrový stan. Z cesty mně nebylo vidět. Tu se dostavili čtyři jezdci z východu. Stanuli nablízku a sestoupili z koní." "Byli přece jen tři?" "Ti tři, o nichž jsem se zmínil, se plížili k duáru. Čtvrtý zůstal u koní." "Poznal jsi Multazima?" "Zcela zřetelně. Byl to jeden z těch tří." "Jaké zbraně měli?" "Dlouhé zbraně odevzdali, dříve než odešli, tomu čtvrtému. Všecko ostatní mají při sobě." "Ukázal ses jim?" Ne "ne." "Co jsi dělal potom?" "Plížil jsem se po zemi za těmi třemi. Sešli z cesty. Šli napříč stranou, aby přišli za duár. Nemohl jsem jim stačit, neboť kdybych se byl vzpřimil, byli by mě spatřili. Proto mi zmizeli z očí." "A pak jsi už za nimi nešel?" "Ne. Vrátil jsem se k otci a vypravoval jsem mu to. Potom jsme spěchali do Vysokého domu." "Jak dlouho je tomu, co jsi je spatřil sesedat z koní?" "Až do této chvíle sotva půl hodiny." Poklepal jsem mu na rameno a řekl: "Dobře jsi provedl svou věc. Zaslouhuješ chválu!" Obrátil jsem se k ostatním a pokračoval: "Máme dost času. Multazim čeká za duárem, až u nás nahoře zhasne světlo. Jsem přesvědčen, že se dříve blíží neodvážím. Co si umíníš, že velice odvážné, tak odvážné, že ho musím politovat. Je snad tento muž v pustinném životě tak zkušený a obratný, že se může odvážit, aby ve Vysokém domě potají a beztrestně někomu dýkou protkl srdce?" "Nemohu tomu uvěřit!" vykřikl Ustad. "A přece je tomu tak!" "Snad se mýlíš!" "Ne. Hodlal jsem tu věc považovat za tajemství, ale poněvadž krevní mstitel nečeká, až odtud odejdu, nýbrž ještě dnes hodlá tvůj dům učinit jevištěm vraždy, považuji za povinnost říci, co se mezi námi stalo." Vypravoval jsem stručně, pokud jsem uznal za vhodné, jak se věc má, uvedl jsem každé "pro" a "proti" a přesvědčil jsem je tak, že po závěru mé řeči Peder velmi rozhořčen řekl: "Máš pravdu, effendi, jde o pokus vraždy, a to na tobě! Hned rozkážu zvonit na poplach, aby každý obyvatel duáru - -"

V hrobě Ahriman Mirza 25 24

"Počkej!" přerušil jsem ho. "To neučiníš!" "Proč ne?" "Má krvežíznivec zůstat bez trestu?" "Ne!" "Zůstal by. Jakmile uslyší poplach, prchne. Později se nám vysměje za ne-rozvážlivost, poněvadž mu nebudeme moci vražedný úmysl vůbec dokázat." "To je pravda, effendi! Ale co máme podniknout?" "Polapit ho!" "Mašalláh!" "Se zbraní v ruce!" "Myslíš, že máme dopustit, aby přišel?" "Ovšem." "Je to příliš nebezpečné!" "Nečekal jsi na vojáky, až přijdou, aby byli zajati? Těch bylo mnoho a tito jsou pouze tři!" "I to je pravda!" "A zajisté přijde sem jen on sám; oba ostatní se budou starat o jeho bezpečí." "Sem? Myslíš sem?" "Ano." "Proč?" "Je to nasnadě. Vrah mne hodlá usmrtit. Kdy? V noci. Co dělám v noci? Spím. Kde? Nahoře, ve svém novém bytě. Ale on o tom neví. Nezná dnešní změnu. Domnívá se, že spím zde, v otevřené dvoraně, do níž se může v noci snadno vplížit." "Co může vědět o tvém dosavadním loži v této dvoraně?" "Zajisté dost. Dnes odpoledne hovořil naproti na výšině s několika Džami-kuny. O této dvoraně ovšem sotva mluvil, neboť jeho záměr proti mně mohl v něm vzkličít teprve v té chvíli, kdy jsme vyměnili poslední slova. Tífl však doprovázel Peršany. Mám zato, že nám může sdělit něco, co se vztahuje k té věci." "Zajisté, mohu!" odvětil Tífl. "Pověz!" vybídl jsem ho. "Jel jsem v čele. Umínil jsem si, že s těmi Peršany nebudu ani mluvit. A tomu jsem také dostal. Naši jeli za mnou. K těm se přitočil Ahriman Mirza a bavil se s nimi. Hovořili nejprve o duáru, pak o Vysokém domě a posléze o nynějších jeho hostech. Když jsem se to později dověděl, zlobil jsem se, že mu podávali zprávy." "Co se dověděl?" "Kde leží hadži Halef a kde ty spíš; kdy chodíváš spát a kdo v noci ještě bývá ve dvoraně. Ti, kdo to pravili, nevěděli, že od dnešního večera budeš bydlet s Ustadem. Proto pověděli, že spíš v rohu na pravé straně ve dvoraně."

"Co ještě chtěl Peršan vědět?" "Máš-li zbraně nablízku, když spíš." "Ah! Co mu pověděli?" "Že jsou zavěšeny v nohách tvého lože." "Kde jsou nyní? Nespatřil jsem je v svém bytě." "Dovol, abych ti to později sdělil sám," řekl Ustad. Přikývl jsem, obrátil se k Tíflovi a pokračoval: "Tázel se Ahriman ještě na jiné věci?" "Ne," odpověděl. "Máme tedy pohromadě vše, co bylo třeba, abych se přesvědčil o stavu věci. Kdo nyní ustanoví, co se má stát?" "Ty," odpověděl Ustad. "Ano, ty," souhlasil Peder. "Můj názor je tento: krevní mstitel bude zajat, a to způsobem pro nás nejméně nebezpečným. Jsou zajati vojáci stráženi?" "Ovšem," odpověděl Peder. "Kolika strážci?" "Jsou dva, kteří stojí před zamčenou branou. To stačí." "Pro dnešek ne." "Proč?" "Poněvadž Multazim jistě hodlá uvězněného osvobodit. Se svými dvěma průvodci může oba strážce, kteří se něčeho takového nenadějí, snadno překvapit a přemoci je. Postavíme tam tolik lidí, aby se na ně nemohl odvážit. Tím jistěji se obrátí do dvorany. Na tom místě, kde jsem spával, je nutno zřídit lože. Ovšem na něm nebude nikdo spát. I kdyby někdo byl tak statečný, aby tu úlohu přijal, dýka nebo nůž zůstává vždy nebezpečnou zbraní." Kára ben Halef odešel od lůžka svého otce a přistoupil, aby naslouchal, co se mluví. Teď řekl: "Kdybys nebyl slabý a po nemoci, věděl bych, co by se stalo, effendi!" "Nuže, co?" "Klidně by ses tam uložil, abys ruku pozdvíženou k ráně uchopil a zadržel." "Hm. Možná, že bych to učinil. Ale nyní o tom nemůže být řeč. Krevní mstitel nesmí tušit, že se prozradil. Obezřetně se musím vyvarovat všeho, co by v něm vzbudilo tušení, že o

jeho přítomnosti víme a že jsme připraveni. Proto ať je do věci zasvěceno jen tolik důvěrníků, kolik jich je nezbytně třeba. Ostatní nesmějí vědět nic. Kolik cest vede sem nahoru?" "Pouze jedna, a to branou," odvětil Peder. "Žádná tajná cesta, kudy by bylo možno se přiblížit?" "Žádná. Nikdo nemůže přes zeď." "Není tedy možné, aby kdokoli vnikl jinudy, než branou?" "Není. A brána bude zavřená."

Ahriman Mirza 26 V hrobě 27

"Ať je dnes otevřená, aby ji Multazim nemusel přelézat. Usmadíme přístup jemu i jeho průvodcům, aby tím jistěji bez naší vůle nemohli odtud uniknout. Mám zato, že se všichni tři propíží branou. Druzí dva se skryjí na příhodném místě, aby Multazimovi popřípadě přiskočili na pomoc. Multazim však nastoupí cestu sám. U brány musíme ukrýt naprosto spolehlivé lidi, kteří by Peršany pustili sice dovnitř, ale ne ven. Všecko to se musí vykonat úplně tiše, aby snad nebylo pokazeno zajetí Multazimovo zde nahoře. Tady postačí pět nebo šest osob, které se schovají v temném pozadí dvorany, aby se zmocnili vraha, jakmile se vplíží dovnitř až k loži. Už vzhledem k Halefovi musíme zamezit každý hluk. Nejraději bych, kdyby se podařilo Multazima přemoci v tichosti bez jediného slova. Budu ovšem přítomen, i když možná ani nepřiložím ruku. Chcete-li být při tom, nenamítám nic, aspoň se vaši lidé dvojnásobně vynasnaží, aby vykonali vše správně. Za dveřmi bude stát několik osob s připraveným světlem, aby dvorana byla v daném okamžiku hned osvětlena. To jsem chtěl říci. Je třeba ještě něčeho?" "Ne," odvětil Peder. "Myslíš, že nás krevní mstitel nechá dlouho čekat?" "Zajisté nenechá. Jeho dnešní průvodci znají jistě všechny jeho úmysly. S dychtivostí čekají na jeho návrat. Ani toho muže u koní nenechává Multazim rád samotného po delší dobu, poněvadž každou chvíli může být prozrazen. Jak jsem už řekl, soudím i teď, jakmile zhasne nahoře světlo, Multazim bude mít zato, že spíme, a neprodleně přistoupí k svému dílu." "Nuže, pospěšme si! V deseti minutách bude všechno k jeho uvítání přichystáno. Odejdeš zatím do svého bytu nahoru, effendi?" "Ne. Zůstanu zde." "Dovolte tedy, abych odešel vykonat přípravu!" Odešel. Ustád dal přinést dvě podušky, na něž jsme usedli, ovšem tak, abychom tři oblouky mezi sloupy měli na očích a mohli spatřit Multazima, až přijde. Kára se odebral k loži svého otce. Posel a jeho syn se skrčili poblíž nás, aby podle potřeby přispěli na pomoc. Pak přišel Peder se čtyřmi silnými muži, jež umístil v zadním koutě. Za dveřmi stálo několik lidí se svítlí. Teprve pak jsme zhasli všechna světla. V té chvíli jsem si ještě vzpomněl na svou lampu nahoře. Svítila dosud a její záře jistě dole v duáru byla patrná. Zmínil jsem se o tom Ustádovi. Ten hned vstal, šel nahoru a zhasl ji. Když se opět vrátil, bylo vše připraveno, neboť Peder se postaral, aby i v kuchyni nastala tma. Zdálo se, že ve Vysokém domě všechno spí. Krevní mstitel mohl přijít. Nebylo snad divné, že jsem si ze srdce přál, aby skutečně přišel? Člověk by si neměl přát, aby se mu blížil zločin. Ale nejen rozum, nýbrž i cit má své úvahy, i když nelze jeho práci označit zřetelně. A když jsem si přál, aby se Multazim dostavil, měl jsem k tomu jistě dobrý důvod. Krevní mstitel žil a byl přítomen. Jeho záměry směřovaly proti mně. Mohly mi být nebezpečné jen tenkrát, když bych na jeho útok nebyl připraven. Jeho jsem se nebál, nýbrž náhlého přepadení,

překvapení, útoku zezadu. A dnes, v této chvíli, jsem byl připraven. Kdyby neprovedl svůj úmysl a unikl zajetí, změnila by se má obezřetnost v nejistotu. Proto jsem si přál, aby nenastalo nic, co by překazilo jeho podnik. Ve dvoraně bylo ticho a taková tma, že druh druhá nemohl spatřit, ačkoli jsme si byli blízko. Sotva znatelné noční šero spočívalo venku na stupních. Nemohlo proniknout až ke sloupům, poněvadž tomu zabraňovalo podstřeší. Vysoké oblouky u vchodu se odrážely zcela zřetelně od temnoty, ale k podlaze nevnikalo světlo hvězd, takže jsem si přiznával, že by sem byl Peršan zcela jistě vnikl nepozorován, kdybychom se nebyli dozvěděli jeho záměr. Podotýkám však, že jsem neměl příčinu přisoudit mu tu dovednost v připlížování, kterou sice cvičený Beduín má, ale v které jen Indiáni a lovci dalekého Západu jsou mistry. Záhy však jsem se měl přesvědčit, že jsem se mýlil. Nenávist zůstává i ve lsti mistrem. Může se chlubit, že je v úskočnosti a vytrvalosti nepřekonatelná. Ustád sedící vedle mne natáhl ke mně ruku, vzal mou ruku do své a stiskl ji- "Jak tě mám rád, effendi!" zašeptal ke mně. "Ani jsem to nevěděl. Ale když jsem slyšel, že jde o útok proti tobě, vzbudil se ve mně pocit, jako bychom k sobě náleželi tak úzce, že spolu tvoříme jednotku stejně myslící, stejně chodící a úplně nerozdílnou." "Byl to opravdu pocit? Anebo snad něco jiného?" otázal jsem se. "Když si spříznění duchové podají ruce, tepny jejich tělesného srdce se spojí v jedno. Slovo láska duchů zní sice strašidelně, je však nejvyšší a nejmocnější páskou, jež spojuje pojmy "zde" a "tam." Povznese-li se jedno k druhému, nastává blaženost." Poněvadž se touto myšlenkou dotkl mého oblíbeného předmětu, byl bych asi býval ještě něco k tomu dodal; zřekl jsem se však toho, neboť se mi zdálo, jako bych právě byl něco uslyšel a spolu i viděl. Nebylo to nic určitého, ani očím ani uším postižitelného, bylo to jen jemné šelestem nebo zavanutí lehkého šatu, rychlý kmit nějakého předmětu, ale úplně bez hmotnosti a tvaru, pocházející od bytosti jakoby nehmotné. "Spatřil jsi něco? Slyšel jsi něco?" tázal jsem se Ustada. "Ne. - A ty?" odpověděl. "Zdálo se mi, jako by se napříč dvoranou kmitla poloviditelná myšlenka." "Kam?" "Ke koutu, kam má přijít Multazim." "Toho očekáváme zvenčí. Ten nebyl ukrytý v této místnosti. Jak jsi řekl, byla to asi jen myšlenka." Připouštěl jsem, že jsem se skutečně mýlil. Ten, jehož jsme očekávali, nemohl přicházet z kouta, kde spal hadži Halef. Svou pozornost jsme museli upínat jen ke vchodu, a proto jsme také seděli tak, že bychom Multazima hned museli spatřit, i kdyby se přibližoval nejopatrněji. Míjela chvíle za chvíli, čtvrt hodina za čtvrt hodinou, aniž jsme cokoli zpoz-

Ahriman Mirza 28 V hrobě 29

rovali. Tu - - bylo to asi po hodině - - jsme odkudsi uslyšeli tiché škrábání nebo hrabání a pak dlouhé, chvatné vydechování, jež zaznívalo téměř jako chrapot. Měl jsem zato, že asi některý z ukrytých Džamikunů z neopatrnosti takto hlasitě vydechuje, což nás snadno mohlo prozradit; tu však se ozvalo jasné zvolání Kary ben Halefa: "Sídi, poruč, ať

sem vejdou se světlý!" Byl jsem neobyčejně překvapen, zejména proto, že zvolání neznělo od lože hadžiho, kde Kára přece prodléval. "Zde, u tvého domnělého lože." "Jaká to neopatrnost!" "Řekni raději, jaká zchytralost! Neboť kdybych nebyl býval opatrnější než vy, byl by se odtud zas odplížil. Mám ho!" "Mašalláh! Mluvíš pravdu?" "Jak bych to mohl říci, kdyby to tak nebylo? Přineste světlo!" Vyskočili jsme všichni. Dveře domu se otevřely a lidé za nimi stojící vešli s hořícími svícemi a olejovými lampami. Co jsme nyní spatřili, bylo ovšem podivné. Zcela blízko lože, jež bylo dosud považováno za mé, ležel člověk úplně bez hnutí. Na sobě měl jen spodky, jinak byl nahý a měl tělo a ruce i rámě namazaný olejem. Je to zvyk beduinských zvědů, kteří se dělají tak kluzkými, že v případě, když jsou prozrazeni, nemohou být zadrženi, poněvadž olej nebo mastnota zmaří každé pevné, poctivé uchopení. U muže klečel Kára a držel mu obě ruce na šíji tak, že přistřiženému odňal možnost obrany. "Rychle! Spoutejte ho!" řekl jsem a všechny otázky odložil na pozdější dobu. "Ven s ním a pryč se světlý, která by jeho průvodcům prozradila, že se mu záměr nezdařil!" Ale ještě dříve, než mohlo být vyhověno mému příkazu, objevily se následky náhlého osvětlení dvorany; na dvořišti se ozvaly hlasité kroky a několik tlumených výkřiků. Pak se rozhostilo ticho. Záhy nato vstoupil jeden z Džamikunů na schody a hlásil: "Zajali jsme je. Jakmile spatřili světla, chtěli uprchnout. Přitom jsme je chytili." "Přiveďte je sem!" řekl jsem. "Naleznete nás v síni za dveřmi." "Nemohli bychom zůstat zde, když jsou v naší moci?" otázal se Peder. - "Ne," odpověděl jsem. "Náhlé osvětlení této místnosti, kde měl být vykonán úkladný čin, by byl nápadný Peršanovi, jenž hlídá koně. Rychle tam pošli své lidi, aby se zmocnili i jeho! Ať je doprovodí mladý Džamiki, který ví o místě, kde se skrývá!" Zatímco Peder podle toho jednal, byl spoutaný muž vynesena z dvorany a dveře za ním všemi zavřeny, aby ve dvoraně nastala zase tma. Teprve nyní jsem se mohl podívat zajatému do obličeje. Měli jsme toho pravého - - Ghulama el Multazima. Ležel tu se zavřenýma očima. Byl bez vědomí anebo se jen přetvařoval? Jsou lidé, kteří sice mají odvahu nenávistného útočníka, poněvadž jsou tak

nerozumní, že neuváží následky, ale pak, když následky nadejdou, zavírají oči, jako by to postačilo k odvrácení dobře zaslouženého a nevyhnutelného trestu. Co se zevně podobá odvaze, to se pak ukáže v pravé podstatě jako zbabělost. Nyní k nám byli dopraveni oba jeho druzi; byli také spoutáni. Měli u sebe odložený šat krevního mstitele i jeho bambitky. Sám si ponechal jenom nůž. Ten mu vypadl z ruky, když mu Kára ben Halef sevřel krk. Peder nůž zvedl a ukázal mi jej. "To je ta čepel, již se měla rozpučet růže," řekl. "Co se má stát s těmito třemi lidmi, effendi?" "Kdo o tom rozhodne?" tázal jsem se. "Zajisté ty. Vždyť útok směřoval proti tobě." "Bude opravdu vykonáno, co nařídím?" "Zajisté!" Když jsem pak také na Ustada tázavě pohleděl, prohlásil souhlasně se šejkem: "Každý nám propadá, kdo sem přijde ozbrojen bez našeho dovolení. My však nikoho nezabíjíme. Bylo sjednáno mezi námi a Multazimem, že otázka msty, jež ho přivedla k nám, bude vyřízena dostihovými jízdy. Co jsi s ním sám tajně ujednal, do toho nám nic není. Následky svého úmyslu nechť odpývá podle tvé vůle. Mohl bych ho sice potrestat za to, že se i přes naše ujednání s nožem v ruce vplížil do mého domu, toto právo však postupuji tobě, effendi. Nalož s ním i s jeho pomocníky, jak ti libo. Je v tvé moci!" "Dobře, zatím dopravte tyto tři lidi tak, jak jsou zde, k ostatním zajatcům do sklepení a postavte tam stráž. Dozví se zítra, až nastane den, jak jsem se rozhodl. Přišli v noci; já však počkám na den, aby tajné úmysly byly osvětleny jasnými odpověďmi!" Tomuto mému přání bylo neprodleně vyhověno. Peršané byli odvedeni. Mul-tazimovy šaty dosud ležely na zemi; Peder vyzval Tifla, aby se přesvědčil, co je v jeho kapsách. Jak se zdálo, obsahovaly jen obyčejné, všední předměty, nakonec však na skrytém místě objevil Tifl kapsičku, z níž vyňal malou koženou tobolečku. V ní bylo několik popsaných papírků. Odevzdal skládací tobolečku Pe-derovi, ten ji pozorně prohlédl a potom ji s vrtěním hlavou odevzdal Ustadovi se slovy: "Podivná věc! Tady jsou napsána jen jednotlivá písmena. Slova to nejsou. Prohlédni, co to asi je!" Ustad ji vzal do ruky, prohlédl ji a řekl: "Je to abeceda táliq s předsunutým opakováním. Téměř bych se domníval, že to je pomůcka pro nějakého začátečníka v psaní. Tu však na první stránce stojí týmž okrouhlým písmem silně nalevo položeném: "Pro Ghulama, dLellada7". Je tedy určen výslovně Ghulamovi. Nazývá se tu "katem." Proč? Snad žertem? 7Kata.

V hrobě Ahriman Mirza 31 30

Pak by byl lístek tak pečlivě neuschoval. Či psal jej snad sám? Co tomu říkáš, effendi?" "Nemohu dříve nic říci, pokud jsem věc nespatriil," odpověděl jsem mu. "Je tam jen ta abeceda?" "Abeceda a nadpis, který jsem přečetl. Několik těch písmen pod tím naznačených má sotva jaký význam. Je to ta a om." "A nic jiného?" otázal jsem se rychle. "Ještě zdvojovači znaménko.mezi nimi," odpověděl. "Tu máš, podívej se sám!" Podal mi papírky. Ano, byla to značka Sillů, mně tak dobře povědomá! Věděl jsem hned, že tato dvojitá abeceda, na pohled docela bezvýznamná, obsahuje důležité sdělení. Byla však otázka, kterým směrem důležitá! Obsahovala dvakrát všechna perská písmena od ályf až k jej, ano až i k lamalyf. Avšak stejná písmena nestála pod sebou, nýbrž druhá řada byla předsunuta tak, že poslední sedm písmen nekončilo vzadu, nýbrž napřed. Kdybych to chtěl objasnit naší abecedou, vypadalo by to asi takto:

AbcdefghijklmnopqrstuvwxyztuvwxyzAbcdef ghijklmnopqrS jistotou se dalo předpokládat, že toto seřazení bylo mezi Silly všeobecné, Multazimovi že však kromě toho byla věnována zvláštní pozornost. Velice jsem si přál, abych se dopídl vysvětlení. Ale kdo mi je mohl poskytnout? Nezbývalo, než rozluštit záhadu vlastním přemýšlením. K tomu se mi však nyní nedostávalo času. Zasunul jsem skládací tobolečku do kapsy a řekl: "Písmena slouží asi k tomu, k čemu jsi naznačil, totiž za pomůcku, již říkají někde "oslí můstek." Ale oslem je nepochybně sám Ghulam. Nyní mě zajímá okolnost, že je nazýván "katem." Znáte ho lépe než já. Slyšeli jste snad někdy takové nebo podobné označení jeho osoby?" "Nikdy," odpověděl Peder. "Že se však přes svou nenasytnou hamiznost uvádí za zástupce panovníka, stal se už ve skutečnosti mnohokrát a nepopíratelně opravdovým katem." "Zde se mi naskytuje jistá podobnost," doložil k tomu Ustad. "Šáh-in-šáhův nájemce daní a nájemník ráje! Zde tělesné a tam duševní a duchovní katovství! Jak mnohé popravčí duše i duch vládnou svým smutným úřadem tak, že místo prosté a počestné abecedy Páně staví a podávají

abecedu nepravou! Co učiníme se zajatcovými šaty?" "Ať zůstanou zde, než se mu zítra vrátí. Nestane se to však dříve, pokud tuto abecedu opět nevložím do kapsy. Je mým přáním, aby se domníval, že zůstala neobjevena. Až vaši lidé později přivedou čtvrtého Peršana s koni, dejte ho do zvláštní místnosti. Multazim nechť se hned nedoví, že jsme se i tohoto muže zmocnili. A nyní ještě něco bych vám rád řekl a ukázal. Ale to vězí v mé kapse pod sedlem. Kam jste uklidili mé věci a zbraně?" "Do mého bytu," odpověděl Ustad.

"Jsou tedy u tebe? Děkuji ti! Z toho poznávám, jak si vážíš majetku svého hosta." Tu kmitl mu obličejem zcela zvláštní úsměv. Mávl rukou, jako by zamítal smysl mých slov, a řekl: "Spočívá v tom jiná příčina. Dovolíš-li, povím ti ji nahore. Má s námi jít Peder?" "Prosím ho o to." Peder dal Tiflovi některé rozkazy týkající se Peršana; pak jsme se odebrali nahoru do Ustadova bytu. Nevedl nás do místnosti s balkónem, nýbrž když vzal ze stolu lampu, šel do malé komory, v níž nebyla okna, a podle všeho sloužila za skladiště odložených, nepotřebných věcí. Tu byly všechny mé věci. Kromě nich tu bylo vidět jen starou skříň, na níž bylo patrné, že pochází z doby pradědů. Ustad ukázal na ten nábytek a pronesl slova mně zatím nesrozumitelná, jež však jsem brzy velmi dobře pochopil: "Kdyby člověk věděl, jak velice mu škodí takové staré, zděděné haraburdí, jež vláčí s sebou životem a pohlíží na ně s nepravou vážností! Pro taková 'dědičná břemena' je komora na harampádí ještě tuze dobrá! V takových přežilých předmětech žije armáda duchovně zakrnělých molů, brouků, nosatců a kozojedů, kteří vylézají a vylétají, jakmile se skříň otevře, aby vše, co tu dosud má nějakou cenu, proměnili v rozhodané hadry. Takovým duchovním molům není nic posvátného a nic vznešeného, aby to nerozvtali. Zničí stejně královský nachový plášť, jako ohlodají do posledního chloupku hermelín vědy. Odvází se na duchovní šat emira el mumintn8, jako na plstěnou čepici tančících nebo vyjících dervišů. Usadí se v kaftanu nebiho, v turbanu sahibi šerjata10 a v trepkách všech těch, kteří chodí ve stínu jeho předpisů. Zcela mimořádnou přitažlivost má však pro ně papír, zejména z hadrů zhotovený. Tvrdívá se sice, že zápach tiskařské černě je zapuzuje, shledal jsem však, že je jich celé mračno v potíštěném papíře, jakmile jsem jej ke čtení otevřel!" "Mluvíš v hádankách," řekl Peder. "Blaze tobě, jsou-li to pro tebe hádanky a ne zkušenosti! Tobě na štěstí bylo bojovat se škůdci pouze hmotnými, ne však s duchovními, kteří přes svou molí nicotnost jen sebe považují za užitečné a každého ušlechtilého, svobodného ducha počítají k obtížnému hmyzu. A takovému zkroucení pravého stavu věci věří i celý kožich, ve kterém jsou tito molové zažraní!" Obrátil se ke mně a mluvil dál: "Z této skříně vyňal jsem příbor, jenž byl prostřen na stole nahore v lese. Považoval jsi to asi za obzvláštní úctu; bylo tomu však poněkud jinak. Byl to můj úmrtní ubrus. Dal jsem ti jej předložit k tvé vlastní úmrtní hostině. Tak jsem si myslel. Snad svou pomocí stane se mi hostinou vzkříšení. A pohled sem! "Nejvyšší hlava věřících. 9Prorok. "Zákonodárce.

Ahriman Mirza 32 V hrobě 33

Tu visí tvé zbraně a všechny tvé věci. Proč? Považoval jsem tě za rovnocenného sobě, za svého duchovního protivníka. Domníval jsem se, že jsi krácel týmiž cestami, jako kdysi já, že žiješ nyní ve svém "období jásotu." Zdálo se mi, že ti nadchází doba, kdy budeš veden na Golgatu, kde žoldnéři budou metat los o tvůj šat i zbraně. Proto jsem je vynesl nahoru do této komory pro haraburdí a chtěl jsem tě prosit, aby ses jich dobrovolně zřekl. Na takové nepřátele je zbraní škoda! Postav se jim neozbrojen! Oblečení ducha je sice neviditelné, ale na ně se neodvází žádný mol ani červotoč. Takový hmyz hledá jen tvé cáry, jež by ani bez molího zásahu neměly dlouhé trvání. - - - Tak jsem smýšlel! Ale když jsem pak přišel k tobě nahoru do mé 'hrobky', abys ve mně poznal sebe, tu jsem z tvých úst uslyšel slova, jež zněla jakoby z onoho světa, do něhož bych rád s tebou vešel; překročil jsi snad už jeho práh? Spatřil jsi a poznal jsi tu nevyličitelně těžkou cestu i beze mne? Nevěděl jsi o lidské bázni a plachém strachu, jenž i mne přinutil, abych před ním ustoupil? Mluvil jsi tak jistě, tak sebevědomě, jako bys byl už dávno dosáhl toho, čeho jsi chtěl dosáhnout a od čeho jsi pak přece upustil. Vyslov i teď tak pevné a jisté slovo! Sotva asi pochopíš mou otázku, ale její pěst se do tebe zaboří hluboko, že se budeš bolestí svíjet, kdybys ve skutečnosti byl mým protivníkem." Světlo v ruce, stál přede mnou a zíral mi do očí pohledem velice zkoumavým. Tak asi bude soud hledět do očí člověku, až jednou na něm bude žádat zúčtování jeho bývalého života. "Vyslov svou otázku!" řekl jsem. "Ulekneš se!" zvolal. "Zkus to!" Stáli jsme muž proti muži - nebo duše proti duši, duch proti duchu. "Jsi Old Shatterhand!" otázal se. "Dověděl jsem se toto jméno od svého přítele Džafara." "Byl jsem jím," odvětil jsem klidně. Jakmile uslyšel, že jsem přítomný čas proměnil v minulý, dal na sobě znát překapení. Pak pokračoval: "Jsi Kára ben Nemsí effendi?" "Byl jsem jím," odvětil jsem znovu. "A nejsi jím už? Ani ten, ani onen?" Při těch slovech svítily mi jeho oči v dychtivém očekávání vstříc. "Ani ten, ani onen!" přisvědčil jsem. "Od které chvíle? Pověz mi to!" "Od té chvíle, kdy obě jména vykonala, co vykonat měla. V těch dvou jménech uložil jsem těm, kdo stojí o rozluštění, hádanku, z jejichž dveří má vystoupit psychologických pout zbavené člověčí 'Já'. Ono tak znevážené a zuřivé a nápadné 'Já' hodlá v mých knihách všem, kdo mají uši, vypravovat o novém, netušeném světě, v němž tělo, duch i duše nejsou zasouvány jako přihrádka do přihrádky, nýbrž ruku v ruce vedle sebe stojí a spolu působí. Ono mě vysmívané

a posměchu vydané 'Já' v mých spisech nebylo po slávě dychtícím vynálezem domýšlivého vypravěče vlastních zážitků, jenž psal 'neuvěřitelné indiánské a beduínské povídky', aby přijímal kadidlo chvály od dětí a nerozumných lidí, nýbrž neuvěřitelná, nad pomyslením neuvěřitelná byla slepota těch, kteří takovou blouznivost považovali za možnou. Vehnali se sami do bludu, že mé knihy byly napsány jen pro prchavou zábavu mládeže, ne pro duchovní zrak čtenářů jasně a klidně myslících. To mužné a sebevědomé 'Já' v mých knihách ovšem ani nenapadlo, aby žebrácky tůkalo u dveří v ulicích duchovní neschopnosti. Mé 'Já' se právě naopak vyhýbalo všem ulicím a řadám domů ve městech lidni se hemžících a odebralo se ven do širého světa - - -" Tu mě Ustad přerušil, chytil mě za ruku a s přízvukem největšího překvapení zvolal: "Ven, do širého světa, aby všemu světu prohlásilo, že celý svět ztratil své 'Já'? Effendi, effendi, co

slyším z tvých úst? Kdo by si to byl pomyslel! I já jsem byl takovým vypravěčem svých příběhů. I já vysílal myšlenky do širého světa, abych - - - ale ne; o tom později! Neznal jsem tebe. Tušil jsem tě jen. Bylo mi, jako bych musel jednat podle vnitřního příkazu. A nyní jsme si rovni, docela rovni, neobvykle rovni! Opravdu? Jestliže ve všem, v jednom přece ne! Nejsem dosud hotov, abych se tě tázal. Připrav se na hlavní otázku! Je takřka neuvěřitelná! Mám ji vyslovit? "Mluv!" "Zde visí majetek Kára ben Nemsí a Old Shatterhanda. Chceš mi jej darovat? Mohu si jej ponechat? Uvaž to dobře! Dáš-li mi jej, pokud budeš na světě, nedostaneš jej do ruky. Po všechny časy zůstane v této komoře a nebude nikdy nikomu ukázán!" Jaký to byl pohled, jenž mi očima pronikal takřka do nitra? Bezděky mi připadal pohled Ahrimana mirzy, ďábla! Zíral snad ten svůdce na mne z jiskrných očí Ustadových? S dychtivostí tak pekelnou! Ano, byla to veliká, důležitá otázka, již mi položil. Pochopil jsem Ustada. Celé peklo, proti němuž kdysi marně bojoval, zíralo nyní z jeho pohledu. Mohl jsem však zachovat klid mysli. Nic mi nemohlo být na překážku, abych nenastoupil cestu, kterou jsem si sám určil. Nebylo těžké rozhodnout se. Podával jsem Ustadovi pravici a pohleděl mu klidně do očí. "Podej mi ruku!" "Nuže?" tázal se rychle. "Jak ses rozhodl?" "Splním tvé přání! Vezmi si vše! Vezmi i mé zbraně. Ať je to vše tvým majetkem!" "Všecko - vše?" zvolal s nevylicitelným údivem. "Vše!" "Ale víš, co děláš? Přestáváš být tím, kým jsi byl a kým jsi! Nikdy už nemůžeš psát knihy, jaké jsi napsal! Umřeš! Musíš být zcela jiným člověkem. Dostojíš i přesto svému slovu?"

V hrobě Ahriman Mirza 35 34

"Dostojím!" "Neuvěřitelné! Připomenu ti ještě jednou následky, effendi! - Jsi slavný, jsi proslulý?" "Eh! Mluví se o mně. Pokud mě však někdo úplně nepochopí, musí mi být lhostejné, co se o mně mluví. Kdo mě nesprávně posuzuje, mluví o nepravé osobnosti, o mně ne!" "To je pravdivé, ale také velmi chladné. Téměř bych to nazval opovrhlivým. Ale považ, effendi: nebudeš už psát tak, jak jsi uměl, nebude se o tobě už nikdy mluvit! Budeš mrtev, mrtev!" "Ubohý Ustade! Jak klamně máš pojmy o tomto způsobu života a o tomto způsobu smrti! Odevzdal jsem se ti tak, jak zde visím na hřebících ve tvé komoře. Tyto odznaky mého dosavadního života jsou mým bývalým já! Právě tím 'Já', jímž jsem byl. Jsem nyní mrtev?" "Ano!" "Mýlíš se! V tomto okamžiku jsem přestoupil do jiného života, a ten bude vyšší, krásnější, ušlechtlejší, nesmírně cennější. Napsal jsem řadu knih. V nich se všude ozývalo moje 'Já'. V prosté hliněné nádobě podával jsem sebe, to nejvzácnější, co mám. Někdo by řekl, že jsem naplnil nádoby hádankou a dal je lidem, aby z nich pili. Tisíce se z nich napily, ale všem byl nápoj pouhou vodou. Patrně se všichni v těch nádobách zklamali. Pohodlně jsem to lidem připravil, až příliš pohodlně. Pili bezmyšlenkovitě a pak se mi vysmáli. To je hlavní chyba, již si vytýkám. Zdálo se, že smrtelník se napájí raději bahnitou vodou z nádoby pozlacené, než nebeským nektarem z nádoby hliněné. Divíš se, že se mi hrnula krev do hlavy? Hněv uchvátil mou duši. Ne, že bych byl ty hliněné nádoby roztřístil, ó, ne! Umínil jsem si podávat jen v dokonalejších nádobách stejný nápoj, jenž byl považován za vodu. Zlato opatřil jsem si na této cestě, jenž mě přivedla k duchovní hlavě Džamikonů. Snad ani netušíš, co jsem tu hledal a co nalezl. Od nynějška budu psát ve Vysokém domě - - - zcela jinak než dosud. A kdo poznal, jak pošetile někdy jednal, sáhne snad opět po nádobách, jež odložil stranou. Pak má bývalá díla opět oživnou. Budou se číst jinak; vystoupí z nich jejich duše. A až bude poznán duch, jenž mi vedl pero, ten duch je roznese i do těch domů, kde dosud nebyly vidět. - - - Řekni mi nyní, Ustade, zda se musím považovat za mrtvého?" Podal mi ruce. Zpozoroval jsem, že má zavlhlé oči, když řekl: "Sídí, nechci ti říci zde, co uznávám! Odejďme do tvého bytu. Dříve však řekni ještě, co je s psaním, které jsi nám chtěl ukázat!" "Náleží nyní tobě!" odpověděl jsem. "Mně?" otázal se v podivu. "Ano. Je uschováno v tvé kapse pod sedlem." "V mé kapse - pod sedlem!" opětoval s úsměvem. "Opravdu jsi mi všechno daroval?"

"Opravdu. Nedaroval jsem však ti nic. Pouze jsi mě osvobodil. Mám to psaní vyhledat?" "Prosím tě o to. - Pak odejdeme do mého bytu." Vyhledal jsem dopis, na nějž si čtenář asi vzpomene. Odevzdal jsem jej Ustadovi a vyšel ven, aniž jsem se ohlédl po svých někdejších zbraních. Ustade, který šel za mnou, řekl: "Effendi, všechnu svou proslulost zde zanecháváš. Hodláš odejít, aniž se na své věci posledně ohlédneš?" "Proslulost?" odvětil jsem. "Znáš tento druh proslulosti? Má démonickou povahu. Má-li být tvou přítelkyní, zřekni se sám sebe a odevzdej jí svého ducha i celou svou duši!" "Pravdivě se vyjadřuješ!" souhlasil se mnou. "Znám ji. Byla mi nejen přítelkyní, nýbrž znamenala ještě mnohem více. A co na mě vyžadovala! Jaké oběti jsem jí přinesl! Každému zevlounu abych padal k nohám a každé lysé hlavě abych se kořil! Každému bláznovi jsem musel vyhovět, abych neublížil své proslulosti, a každou domýšlivost jsem si musel nechat líbit, jen aby jí nebyla nebezpečná. Má kapsa musela přijímat každé bláznovství, a když mě nerozum trýznil tisícerými pošetilostmi, musel jsem jen kvůli ní všechno strpět. Závist hleděla na mne dnem i nocí; nepřítel se za mnou plížila na každé cestě, a kde jsem chtěl usednout k odpočinku, tam už seděla neláska a vypudila mě z místa. Nesměl jsem promluvit tak, jak bych si byl přál, a co jsem napsal, nepřítelství vložilo hned naopak. Ztratil jsem mnohé, čeho nyní těžce želim, ale že jsem k tomu všemu ztratil i tu, po níž jsem kdysi tak žhavě toužil, že to musím téměř takřka nazvat hříchem, to je teď nakonec zisk, který i ztrátu oslazuje. Ale pomlčme o tom! Pojďme!" "Tím je míněno první nešťastné manželství autorovo."

Dopis 37

Kapitola druhá DOPIS Když jsme vstoupili do jeho bytu, ozval se před otevřenými dveřmi balkónu na nádvoří dusot koňských kopyt. Podařilo se tedy zajmout i čtvrtého Peršana. Ustade postavil světlo na stůl a pohlížel na dopis. "Nemá adresu!" řekl. "Jsou tu jen značky, jež jsme spatřili na přední stránce abecedy. Komu je určen tento dopis?" "Ghulamu el Multazimovi," odpověděl jsem. "Odkud to víš?" "Povím ti to." Usedli jsme. Co nejstručněji jsem jim vypravoval o našem podivném setkání se Sillany, od našeho střetnutí na Tigridu až po kavárníka v Basfe. Potom jsem také uvedl,

koho jsem zde u Džamikunů objevil jako příslušníka toho tajného spolku. Oba posluchači sledovali mé vypravování s největší pozorností. Když jsem skončil, Ustad v zamyšlení zíral do země. Pak vztyčil hlavu a řekl: "Effendi, víš, co jsi nám vypravoval?" "Nuže, co?" "Události ze země báji." "MysHš, že jsem si to vymyslel?" "Ne! Důkazem je tento dopis. Spočívá v mé ruce jako předmět, jenž náleží hmotnému světu. Vypravoval jsi skutečné události, nic jsi nepřidal, nýbrž naopak, jak tuším, vynechal jsi mnoho. A přece mluvím o zemi báji. Proč?" Chvilku uvažoval. Pak pokračoval: "Báje a báchorky! Nedbám, co si jiní o těch slovech myslí. Projevuji jen to, jaké představy vzbuzují ve mně ty pojmy. Co zamlčuje Bůh moudrým tohoto světa, poněvadž mu nevěří, to vypravuje dětem a nemluvnatům, aby se vzpírající rozum učil od nezkalené víry. Mezi nebem a zemí se vznášejí pravdy,

kterým pochybnost rušného dne brání sestoupit k lidstvu. Ale v mlčenlivé noci, když pochybnost spí, svážejí se tyto pravdy po paprscích hvězd k zemi, aby v nebeském odění přijaly viditelnou podobu, jako vše nebeské, co se na zemi objeví. Doufají, že v těchto tělesných tvarech zůstanou před nepřáteli bezpečné. Rozdělí se. Jedna pravda jde jako zvířecí bajka lesem a polem a přijde snad i do domu a na dvůr člověka, aby mu obrazně pověděla, co by jinak říci bylo na pováženou. Druhá je smělejší. Vezme na sebe tvar známého těla, které se stalo slavným jako obraz boží, vchází do měst a vsí, kde se vydává za báchorku. Podle zdání nehodlá ani mnoho říci, takže jí tu a tam rádi ponechají slovo. Promluvili, téměř nikdo při tom na nic nemyslí. Ale když odejde, člověk bezděčně začne uvažovat. Pak ovšem vyjde najevo, že tak zvaná báchorka byla smělcem, jenž by byl býval vypovězen, kdyby se to o něm vědělo. Ale co báchorka promluvila, utkvělo v mysli! - Usmíváš se, effendi! Proč?" "Poněvadž jsi asi přítelem těchto nebesky ryzích a pozemsky přece jen chytrých pravd," odpověděl jsem. "I mně jsou milé. Mluv dál!" "Znáš pohádku," pokračoval, "o slunečním paprsku, jenž se stal na zemi králem panujícím tak mírně a dobře, že všichni jeho poddaní, jakmile umřeli, proměnili se v jasné sluneční paprsky vystupující k nebesům?" "Znám ji." "A druhou báchorku o stínu paprsku?" "Ne." "ne." "Stín hodlal napodobit světlo. Padl do země níže ležící a proměnil se tam v postavu jiného panovníka. I on se stal králem a napodobil věrně vše, co dobrý panovník nahoře konal a mluvil. Ale, bohužel, byl to jen stín pána. Víš, effendi, co je stín?" "Temný rub pozemských bytostí, jež stojí na světle nebes," odpověděl jsem. Nebyla to snad fyzikálně správná definice a ani jí neměla být. Tušil jsem, kam Ustad směřuje a podal jsem mu tedy vysvětlení, jaké potřeboval. "Správně!" souhlasil. "Stín předpokládá světlo. Napodobí podobu, jež stojí v světle. Ale podoba je temná, ať už obrysem je sebevěrnější a s originálem shodnější. Lom nebeského světla v barvách schází však stínu úplně a nadobro, je to tmavý, necitelný a nesvědomitý protivník života, jenž je na světě. Jsou snad v duchovním a duševním životě zrovna takové stíny, jako ve světě hmotném? Co myslíš, effendi?" "Jsou! Zajisté." "Jak to míníš?" "Postav něco duchovního nebo duševního do světla, abys to viděl, a tu se hned objeví i příslušný stín. Za každou ctností stojí nepravost, jež je docela věrným, ale obráceným napodobením všech jejích předností. Za moudrou šetrností se zjevuje lakomství, za štědrostí marnotratnost, za pravdy mí-lovností bezohlednost, za poctivou práci podvod a zlodějství, za opatrností bázlivost, za odvahou neprozřetelnost, za výmluvností žvanivost, za mlčení-

38 Ahriman Mirza Dopis 39

vostí zatvrzelost. Pozoruj však ještě i jiné stíny: bezohledné tyranství za požehnanou vládou, pochlebenství za poslušností, vzpouru za svobodou, vraždu za obranou z nutnosti, pokrytectví za zbožností, podlizavost za pokorou, vychloubačnost za sebepoznáním, žrouta za osobou požívající pokrm, opilce za pijícím, tuláka za poutníkem, pomlouvače za soudcem. Měl bych ještě pokračovat, Ustade?" "Dost na tom," usmál se. "Tvůj výklad byl zajímavý; nepochybně ani nevíš, proč o tom smýšlím. Uvedl jsi ctnosti i nectnosti. Jak to, že jsi ukončil osobami? Učinil jsi tak úmyslně? Chtěl jsi tím snad přejít z území 'ducha' do říše 'duchů'? Pomýšlel jsi na krajinu nám neviditelnou, u jejíž brány umírající nevědomost volá svá poslední slova: 'Odtud není návratu?' Měl jsi na zřeteli říši, již pověra zalidňuje strašidly, ačkoli sama je jediným strašidlem na světě?" "Podával jsem příklady," odpověděl jsem. "Nějakého rozeznávání jsem byl dalek." "Dobrá; nepřecházejme jinam, ale zůstaňme u člověka! Každý, kdo stojí na slunci, může spatřit svůj stín, jakmile se od světla odvrátí. Úkaz fyzikální. Jsou však ještě jiné stíny. Nehodlám je uvádět podle druhů. Ale jeden z nich, jež nazývám mytologickým, přece bych ti rád ukázal. Ty stíny byly objeveny ve starém Řecku, kde je nazývali Erinye neboli bohyně pomsty. Jsou ti povědomé tyto stíny, effendi, stíny, jež jsou pekelnější než samo peklo?" "Jen z bájesloví," řekl jsem. "Mýlíš se. Spatřil jsi je v skutečném životě. Vznášejí se všude kolem nás. Pouze jsi je neprohlédl, nedefinoval. Stojí-li slunce v zenitu, nemá stín. Ten, jenž pochází od tvého těla, spočívá ti pod nohama a není ho vidět. Ale jakmile slunce opustí svůj nejvyšší bod, stín už pod tebou vylézá a stává se tím delším, čím více se od tebe slunce vzdaluje. V okamžiku, kdy den umírá, kdy slunce podle zdání navždy od tebe odchází, tvůj stín 'rozproštěl se přes všecko lidské', takže pokrývá celou plochu za tebou a zatemňuje ji úplně, tak, jako by nikdy za tvého životy nebylo světla. To můžeš pozorovat při každém západu slunce. Jsou však ještě jiné západy. Mám ti z nich některý popsat?" Ustad zíral do plaménku světla, mírně sem tam se klonícího, pak zavřel oči, jako by už ani jeho mdlou záři nemohl snést. "Moje jitro minulo," mluvil dále. "Nastala pro mne doba poslední. Slunce stálo přímo nade mnou. Kolem mne zářil jas. Poněvadž jsem stál zcela beze stínu v takovém světle, bylo mi horko. Ohlédl jsem se. Můj celý svět jako by vyzařoval štěstí a mír. Pouze přátelské oči na mne zíraly. Jen přátelské ruce se nabízely mé pravici. Jenom přátelská slova mi vnikala do ucha. Bylo však přece nemožné, abych pocíťoval radost ze slunečního jasu tak úplně nezkalenou. Znal jsem starou báji o závistivém 'pozemském bohu', jenž netrpí, aby smrtelník pocíťoval štěstí. S obavou jsem vzhlédl vzhůru k dárkyni toho všeho prudkého světla. Usmívala se na mne jako dosud v jasné rozkoši. Ale tu jsem zpozoroval, že se vzdala svého postavení ke mně. Příмка od ní ke mně se stala šikmou. A tu se

začal 'pozemský bůh' pode mnou hýbat. V mém poledni byl s mou osobou úplně zajedno, že se zdálo, jako by se byl

své temnoty úplně vzdal. Zpozoroval jsem, že laskavé pohledy mě opustily, jak se snášely dolů. Zíraly za mne. Díval jsem se po sobě dolů, k svým nohám. Co jsem spatřil! Hlavu, jež vylézala zpod mého těla! Napodobila pohyb mé hlavy. Hodlala se mi posmívat? Či nemají hlavy stínů ani za nehet vlastního mozku, že jsou odkázány na opičení po lidech jasně myslících, aby mohly existovat? Anebo jsou ve své úplně bezmyšlenkovitosti a nesoudnosti tím 'pozemským bohem' nuceny odloučit člověku každý duchovní tvar a každý intelektuální pohyb, a v blátě jej znetvořit tak, aby se samy také jednou za 'něco' mohly považovat? Hlava vystupovala za mnou čím dále tím zřetelněji. Snažila se, aby byla mé hlavě co nejvíce podobná. Dokonce bylo na ní znát i snahu, aby zpodobila rysy mého obličeje. Ale kdykoli jsem se k ní obrátil obličejem, zpozoroval jsem přece, že se jí to nepodařilo. Stíny se zřekly jednou provždy snahy nabýt důstojného lidského obličeje! Čím víc se slunce ode mne vzdalovalo, tím drzeji vystupoval fantom. Ukázala se ramena, plece, tělo i nohy, ne však jako opravdový, hmatatelný, živoucí tvar, nýbrž jen jako neživý, klamný obraz, jenž jen potud pevně stál, pokud se člověk nepohnul. Jakmile se mu však člověk chtěl přiblížit anebo po něm vztáhnout ruku, aby jej ohledal, ihned ustoupil. Stál jsem na místě zpřímá, sebevědomě, jako osoba nezávisle se pohybující. A stín? Vyvinul se z prachu. Vylezl z něho přímo pod mýma nohama. Pokusil se postavit se vedle mně a snad i hodlal vyrůst prese mne až do slunečního světla! Není však stínu, jenž by nepadl! I tento můj nestvůrný stín padl! Nemohl a nesměl než padnout - padnout! V tom záleží strašlivý osud každého stínu - - každé temnoty - každé tmy - - A sebevědomí? Mohla hlava mého stínu vůbec něco obsahovat? Ano? Pak jistě ne vlastní sebevědomí, nýbrž jen stínové zpřívování mého sebevědomí. Následkem té pitvornosti se nepochybně domnívala, že obsahuje mne; já však jsem měl jej! Byl to stín; je stínem a stínem zůstane! Potřebuje lidské osobnosti, aby jimi existoval. Nejsou-li, aby z nich mohl povstat, nemůže se vůbec stát ani pouhým stínem; je naprosté - - - nic! - - A osobnost mužně a nezávisle se pohybující? Každý stín znamená nedostatek světla. Kdo z lidí se stane stínem jiných lidí, zřekl se ducha a sebeurčujícího života. Stala se z něho závislá bytost temnoty, která všude, kde panuje světlo, dychtí jen po kalu, temnotě a tmě. Štítit se světla působí zrovna tak, jako štítit se vody. Celou bytostí se oddává své zběsilosti a postupuje krok co krok, jen aby - - kousala!" Po tomto dlouhém projevu svých myšlenek se Ustád odmlčel. Bylo na něm znát, že nečeká od nás poznámky. Ledaco bych byl chtěl namítnout, neshledával jsem však nutné příčiny, abych to udělal již nyní. Proti podobným názorům je třeba si počínat opatrně. Jsou rozdíly v nazírání, které nelze odstranit obrátem ruky, nýbrž jen během času, a mě se zdálo, že právě přítomná doba utvrdila jej v těchto hořkých myšlenkách. Po přestávce pokračoval: "Znal jsi, effendi, muže jménem hadži Haléf Omar, jenž byl šejkem Hadde-

Ahriman Mirza 40 Dopis 41

dihnů z kmene Šammarů a byl hotov pro svého sídi ze západu podstoupit všechny trýzně země i pekla, a tisíckrát za něj život položit?" Přikývl jsem jen. "Ó, ty šťastný! Mně nebylo přáno mít hadžiho Halefa! Neměl jsem jediného přítele, který by jen trochu byl podobný tvému hadžimu! A přece byli mnozí, přemnozí, kteří se nazývali mými přáteli, když jsem stál na výši slávy. Nechtěli ode mne nic; nežádali nic; netoužili ode mne po ničem, nýbrž milovali mne všichni, do jednoho, a všichni opravdově, věrně a vroucně. Jenom jedno jsem jim měl přinášet, dále nic víc, docela nic; totiž oběti, opět oběti a znovu oběti! A přinášel jsem jim je. A rád! Vždyť jsem miloval všechny, všechny lidi. Věřil jsem, že jsou hodni lásky. Nevěděl jsem, že je moudré milovat ne jednotlivce, nýbrž lidstvo v nich. Svě přátele jsem zahrnoval dvojnásobnou láskou. Tu nastal okamžik, kdy jsem zpozoroval, že se slunce staví ke mně šikmo. Jaký to mělo neočekávaný účinek! I na mých přátelích a ostatních známých se zjevilo mnoho šikmého. Smýšleli teď o mně křivě; mluvili o mně křivě, zírali na mne šikmo! Slunce se víc a více ode mne vzdalovalo; můj stín vzrůstal; moji přátelé zaujímal postavení stále šikmější! K večeru se slunce sklánělo rychleji; můj stín vyplňoval už celé prostranství za mnou až po obzor; moji přátelé stáli už tak velice šikmo, že se muselo stát, co se stalo; ztratili rovnováhu; začali padat druh po druhu, zrovna tak, jak padal můj stín. Kam padli? Ovšem za mne, jako pouhé stíny, stíny, stíny! Vřhal jsem je stále vzad, od sebe k tomu, jenž se tvářil jako 'pozemský bůh'. Pohltil je s opravdovou dravostí. Jeho Nic se nad-mulo po pohlčení těch mnohých tisíců 'niců' v takové nepředstavitelné NIC, že nedaly jeho rozměry vůbec postřehnout! Stálo mě už kus práce, abych tuto bytost dovedl ještě rozeznat. Tu jsem odvrátil oči od této stínové katastrofy, tak tiše a neodvratně se odehrávající. Vzhlédl jsem vzhůru. Slunce zapadlo. A tu se stalo, co se děje dosud každého dne, co jsme však dosud svým duchem nedovedli pochopit: západ zahořel zlatou výhní! Šlehačící blesky sršely k nebi. Ponořil jsem zrak do ohnivě záplavy a spatřil jsem, jak metá jiskry do hor. Když se mi tato tajemnost odhalila, pozemské přízraky musely zmizet: staly se ničím; i můj stín se rozplynul a já se vydal na cestu, abych nalezl 'světlo beze stínu!'" Ustád povstal, a mluvil vestoje. Nyní vyšel na balkón, nepochybně proto, aby uložil postavy, jež v něm ožily, opět k spánku. Když se pak vrátil, stanul přede mnou a tázal se: "Rozuměl jsi, koho a co jsem mnil svými stíny?" "Ano," odpověděl jsem. "Snad mnou se naučíš poznávat své stíny!" Seděl jsem bez odpovědi. Ale usmál jsem se na něj. "Proč nemluvíš?" tázal se. "Jsou stíny hodný, aby se o nich mluvilo?" odpověděl jsem. Pohlédl na mne s podivem, ba zarazil se. Tu jsem pokračoval:

"Jsou-li to nicové, jak tvrdíš, k čemu tolik řečí o nich? Zdá se, že ti znamenali přece něco víc, než pouhé nic!" "To náleží minulosti. To už minulo!" tvrdil. "Opravdu?" "Ano!" "A přece ještě dnes tě stíny rozrušují tak, že jsi právě vyšel ven, aby ses upokojil. Ustade! Řekl jsi: 'A vydal jsem se na cestu, abych nalezl světlo beze stínů! Nalezl jsi je?' Ustoupil o krok, zavrtěl mirmě hlavou, pohodil jí pak rychle a tázal se: 'Snad ty, effendi?' 'O mne nyní nejde, jde o tebe.' 'O tebe šlo, o tvé stíny! Nepochybně jsi ani nevěděl, že bys nějaké měl!' Nyní jsem vstal i já. 'Ubohý příteli!' řekl jsem. 'Zdá se mi, že jsi posuzoval život z opačné stránky. Nicové u tebe rozhodovali, ne skutečnost. Hodlal jsi tu skutečnost ovládat, bohužel, vedly tě jen prázdné stíny. Proto jsi neměl moc nad životem, když se s tebou pustil do zápasu, a proto tě sklátil v prach! Snad jsi ho i dokonce vyzýval. Domníval ses, že jsi silného ducha a chtěl jsi bojovat proti jiným

duchům. Víš, co tu učinil život, ten obrovsky silný a soucitně moudrý život?" Pohlédl na mne tázavě, neodpověděl však. "Znal tě. Co by se asi bylo stalo, kdyby byl tvé vyzvání pojal vážně! Ani zdání, že by se ti byl postavil v brnění. Podsunul ti jeden ze svých stínů, jež jsi nyní sám označil za přízraky. Co jsi učinil? Odhodil jsi svůj život, svého ducha a všechno brnění, dal ses na útěk a odebral do těchto hor, abys se pod cizím jménem ukryl zde ve své 'hrobce', v hrobě své mladické odvahy! Před kým? Před životem, jenž na tebe zaútočil? Ne, nýbrž před tím 'ničím', co ti bylo chvíli 'pozemským bohem' a pak zas nicotným přízrakem!" Pronášel jsem to asi velmi vážně, neboť Ustad zvedl ruce k hlavě, hleděl před sebe do země, svěřil opět ruce, zhluboka vydechnul a řekl: "Effendi, opravdu mne nešetříš! Vidím a slyším, že jsi mým přítelem, opravdovým přítelem! Chceš mne zničit, abys mne postavil jako novou bytost? Nuže, učiň to! Dovol mi však, abych se do toho vpravil. Přišlo to tak náhle! Pouhé 'nic' a přece 'pozemský bůh'! Ano, řekl jsem obojí a obojím jsem mínil tutéž osobu. Mohla být obojím?" "Ano; mohla. Prosím tě však: nepředstavuj si konkrétní osoby! Abstrahu! Rolník vytrhává jedovaté byliny z pole a dává je na hnůj. Chemik z nich však dovede čerpat dobrodružné výtažky. Ani mně nejsou takzvaní 'pozemští bohové' neznámí. Nemíním tím ovšem lidi, kteří něco vykonali, kteří jsou opravdu znamenití, nýbrž jen 'bohy' duševní lenosti a nerozumu. Ti mi jsou tolik, jako zmíněné rostliny: vyvážím jejich duše pro sebe, aby se má duše tím nápojem posílila. Neznám jinou příčinu jejich existence. Nedaří se jim nikdy v slunečním duchovním jasu, nýbrž vždy jen tam, kde říše stínů ovládla území. Tam jsou

Ahriman Mirza 42 Dopis 43

pány a mistry! Tam není osobitost, tam nerozhoduje 'chtít' a 'smeť'. Malým stínům nezbyvá než být zajedno s velkými stíny, aby chvátaly a plížily se tak, jak velký stín chvátá a plíží se. A když někdy promluví, poněvadž tam v záři sluneční skutečná existence mu otevřela ústa, pak jen pohled, co se objeví! Co bylo tam živoucím dechem ducha, to je zde výparem půdy, temné, světle zbavené, na níž stín leží a po níž se plazí. - Mluví obecně, neboť duchovní osoby tu nejsou. Jako stavím nohy klidně na stíny jiných bytostí, tak ať i jini se postaví na můj. Neublíží tím skutečnému člověku. A kdo by chtěl kopat stín, byl by pošetlý, poněvadž na stínu kopnutí neulpí. Pokud je země zemí, pletly se stínové pitvornosti pod nohy lidského rozumu a myslícího ducha, ale dosud jsem neslyšel, že by se stín odkopáváním stal člověkem. Proto nechápu, Ustade, že tvé stíny měly nad tebou tak velikou moc a že ji snad mají až dodnes!" "Effendi, byly to bájeslovné stíny, fúrie!" zvolal Ustad. "Buď si! Desetkrát a tisíckrát fúrie! Co jsou fúrie? Jsou vůbec nebo jen žijí v naší představivosti? Jsou-li to výtvořky mé obraznosti, mohu je zničit kdykoli, kde a jak mi libo. Nejsou-li - táži se: kdo je výše, ony nebo já? Ony, jež žijí z mých vad a hříchů, anebo já, jenž jim je předhodím, abych byl čistý a dobrý? Která fúrie se na mne smí odvážit pro vadu, kterou už nemám, kterou už teď má sama ve svých spárech, aby z ní ztučněla? Žije z toho, co se mi stalo protivným. Stojí pode mnou hluboko, že ani nevidím ani neslyším, když praští kosti mých hříchů v jejím dravém chrupu!" "Ale jini to slyší!" namítl. "Kdo?" tázal jsem se rychle. "Jen ti, kteří jsou zrovna tak hluboko. Ti ovšem pozvednou jásoť, že se jim rovní mohou opět oblažiti mršinou hříchu. Ale každý hodný člověk, který by o tom zvěděl, musel by si povšimnout, že už nechci nic slyšet o svých vadách. To bych mu však musel dokázat tím, že bych je neobhajoval, že je mlčky přenechávám spárům furií. Pověz nyní, jak ty ses zachoval!" Usedl, svěřil hlavu, sepnul ruce a odpověděl: "Effendi, bránil jsem se těm furiím, bránil jsem se takřka do posledního zbytku svých sil!" "Nediv se tedy, že dodnes mají moc nad tebou! Nedovolil jsi jim, aby dodělaly práci. Pravím ti: ty eumenidy nedají nikdy pokoje. Nebývají bez příčiny zobrazovány s drápotivými prsty, s ústy slintajícími jedem a s vyplazeným jazykem. Jed jim kape od úst a jazyk jim z nich visí, pokud ti z těla a duše nevyrvou poslední, nejposlednější zbytek toho, co tam nepatří!" Tu opět rychle povstal a řekl: "Velmi správně, effendi! Ted' vidím, že je znáš také. Víš, čeho je taková fúrie schopna? Ale ne, nemůžeš vědět, ba ani tušit! Budeš to považovat za nemožné, ale můžeš mi věřit, že je to ryzí pravda! Když tato eumenida zhltnula veřejně mé takzvané veřejné hříchy, nebyla ještě sytá. Začala pátrat i po tajných hříších. Byla tak neobezřetná, že na všech stranách hledala, je-li snad ještě někomu proti mně něco známo. Vývěsila proti mně přímo vyhlášky. Kdybych je byl

neviděl a nečetl, byl bych dnes nepochybně věřil, že fúrie nejsou. Pozoruješ snad, že to nejsou jen bájeslovné výtvořky, nýbrž bytosti žijící. Stíny, jež se plíží neslyšitelně za mémi zády, aby zachytily nejtajnější hnutí mého života, aby samy přes svou temnotu byly považovány za bytosti čisté a jasné! Věříš tomu, co vypravuji, effendi?" Nevyčkal mé odpovědi a pokračoval: "Usmál ses a nyní se dokonce směješ! A tak podivně! Proč? Snad jsi i ty sám - - ty - - ty - Ale ne! V tvé zbožné křesťanské zemi nemohou být takové fúrie! Kdyby se objevily, muselo by jistě všechno proti povstat, aby s rozhořčením projevilo, že nemůže trpět eumenidy v zemi, kde vládne náboženství lásky, milosti a odpuštění. Odpusť mi, že jsem i jen pomyšlením o to zavadil! Shledávám k svému údivu, že dosud vrhám stíny, dokonce až na tvé země Západu!" "Upokoj se!" prosil jsem ho. "Všude má král země stínů své poddané, jak o tom svědčila tvá báchorka. I u nás! Hrozí-li však takový stín stát se furií, jednáme s ním jinak, než jak jsi učinil ty se svými eumenidami. Dovolíme mu, aby dokončil své smutné dílo. Nevyrůžeme ho. Že je provede, to je pro něho už více než dostatečný trest. I když tajně působí, projevíme mu za to dokonce dík, ovšem jen veřejně! Shledáváš tedy, že i pro fúrie máme jen lásku a rozum! Jako křesťané víme: přijde doba, v níž stíny zaniknou. Co se z nich potom stane, to sice nevíme, ale Písmo praví: 'Skutkové jejich jdou pak za nimi!' A co mne se týče, nechtěl bych s nimi mít nikdy nic společného. Musím být shovívavý k lidem, dokonce i k furiím, poněvadž si přeji, aby Bůh, až požádá ode mne výčet mých skutků, také mně byl milostiv!" Tu řekl Ustad náhle s přízvukem docela jiným: "Užíváš slovíčka 'my'. Z přesvědčení, effendi? Hrajeme spolu divadlo? Smýšlejí a jednají všichni křesťané opravdu tak, jak si tím svým 'my' naznačil s úmyslem, abych tomu věřil?" "Divadlo?" otázal jsem se. "Kdo s tím začal, já nebo ty?" "Jak to já?" Nyní se Ustad usmál. Ten úsměv prozradil, že je mu zcela milé, že jsem ho pochopil. Ale vedl jsem ho ještě dále: "Jak jsi to mínil s prosbou za odpuštění, Ustade?" "Tak, jak ji pochopíš; zcela tak, jaký jí dáš výraz. Zrovna týmiž slovy můžeš pronést víru nebo pochybnost, důvěru nebo

nedůvěru, chválu nebo hanu. Záleží na přízvuku a na vůli toho, k němuž se mluví. Nejsi dítě. Vím, že nemusím s tebou mluvit zřetelně i v přízvuku, ačkoli chci být takový ve slovech, která volím. Mohl bych ti způsobit velké překvapení, kdybych ti řekl, kdo a co byly mé stíny, mé fúrie. Zatím nemysli na určitou zemi! Učiň nyní sám, co jsi radil mně: abstrahuj! Později o tom promluvíme. Dnes ti sdělím ještě jedno. Týká se to -- avšak ne! Nejsi na to dosud připraven! Vše musí přijít samo sebou. Nesprávný bývá vývoj, spojený se skoky. -- Prosím, vraťme se raději a přihlídněme konečně k Multazimovu dopisu!"

Dopis 45 Ahriman Mirza 44

Prve jej odložil. Nyní jej vzal opět do rukou, aby pozoroval i zadní stránku. "Nemá zvláštní pečeť," řekl. "Dopis je zapečetěn jen zlatým tumanem. To může udělat každý, kdo má zlaták, okolnost pro nás lhostejná." "Ne," řekl jsem. "V takových věcech je důležitá i nejmenší okolnost. Proto si všímám všeho, i věci zdánlivě bezvýznamné." "Myslíš, že by nás tento otisk tumanu mohl přivést na nějakou důležitou myšlenku?" "Nejen že může, ale už nás přivedl." "Tebe snad?" "Ano. Vzpomeň si na ty prsteny! Stříbrné a zlaté. Ušlechtlejší kov znamená vyšší hodnost. Nelze předpokládat, že je tomu tak i s razítky?" "Nemožné to ovšem není. Na to bych byl nepomyslel!" "Čím vyšší postavení píšícího, tím cennější peníze užívá. A dál? Proč nepoužil razítko, nýbrž minci?" "Razítkem by se mohl prozradit. Nad otiskem mince se nikdo nepozastaví." "Dobře! Z toho však vyplývá, že obsah takových dopisů, dostane-li se do nepravých rukou, se stává pisateli nebezpečným. Tuman je nejcennější peníz. Skladatel tohoto dopisu je tedy muž vysokého postavení. Je to mince perská. Dopis však byl odevzdán k dopravě v Irák Arabi, kde kolují turecké mince. Co z toho plyne?" "Že pisatel je Peršanem, a že nosí tuto minci jako razítko při sobě. Či ne?" "Ano. Hleď, jak se myšlenky dostavují! Na první pohled se ti zdál tuman lhostejný a nyní nám pověděl už mnoho!" "Ale přece bez výsledku! Tuman je tuman. Nemůže být každý, kdo má takovou minci, pisatelem tohoto dopisu?" "Ovšem. Ale u koho ji lze nalézt, právě tuto minci, toho asi lze s velikou pravděpodobností považovat za vznešeného Silla, jenž dopis odeslal." "Zajisté! Ale od koho by bylo možné se dovědět, že je to právě tento tuman, tento a žádný jiný?" "To ti poví sám tuman." "Ale jak?" "Pozoruj pečeť zevrubně, snadno to poznáš!" Učinil tak, ale, jak se zdálo, marně. "Nevidím nic neobvyklého na tomto otisku," řekl potom. "Přejdi přes okraj toho zlatáku," poučoval jsem ho. "Co tam nacházíš?" "Vosku je tlustě, otisk je tedy hluboký. Na okraji jsou malé otisky, nejspíše nahodilé." "Ne, nejsou nahodilé. Všimni si jich zevrubně, nikoli jednotlivě, nýbrž dohromady! Tuman visí na tenkém řetízku, jehož články jsou složeny z písmen "sa" a "lam". Poněvadž bylo při pečetění použito mnoho vosku, některé z těch článků se zároveň otiskly. Nyní, když jsem ti to pověděl, poznáš asi zřetelně, že jsou to tato písmena."

"Ano, ano!" přisvědčoval. "Když to vím, vidím je také. Tuman je zavěšený na řetízku. Pisatel jej nosí, aby byl vždy po ruce. Ale kde?" "Hledej! Odpověď je nasnadě." "Kde?" "Na dopise." "Nevidím nic!" "Povím ti to tedy, abys to pak i viděl. Tuman visí na kroužku peněžního sáčku. Druhý konec řetízku je připevněn k tomuto kroužku. Zlaták je uschován v sáčku. Když je sáček pošinutím kroužku otevřen, vyjde s ním současně i tuman. Proto není třeba vyhledávat minci mezi ostatními mincemi, a nemůže být také náhodou vydán nebo ztracen, pokud není ztracen celý sáček." "Jsi vševědoucí, effendi? Nevidím nic z toho všeho, co tu pravíš!" "Ale vidět to lze! Kolik pečeti má dopis?" "Pět." "Pečetilo se z pravé strany dole k levé nahoře. Vosk je velmi dobrý, měkký. Netvrdne hned. Řetízek není tak dlouhý, aby stačil přes šířku dopisu. Když zasilatel hotovil poslední pečeť vlevo nahoře, sáček se položil napříč přes tři první pečeti. A když nahoře vtlačil tuman prsty do vosku, přitlačil také, ovšem bezděky, rukou na sáček. Ty tři pečeti do té doby ještě docela nezchladly a neztvrdly, a tak se stalo, že vznikly otisky oček váčku a spodní části kroužku, a ty lze snadno zpozorovat. Nesmíš hledět jen na hluboké otisky tumanu, které jsou níže, nýbrž i na vysoké, široké okraje pečeti; pak zpozoruješ zrovna totéž, co já." Ustad se obrátil k Pederovi. "Prohlédni si to i ty! Nalezl bys něco, kdybys nebyl slyšel, co effendi řekl? A nyní vidím síťová oka váčku zcela zřetelně a rovněž místo, kde ležel kroužek. A tu ještě jsem se domníval, že se dovedu dívat!" "Ovšem, mohl jsi to spatřit, ale neuvažoval jsi a nekombinoval jsi při tom," vysvětloval jsem. "Ale není to tak snadné, jak si asi nyní budete myslet, vidět tělesným okem tyto otisky a pak hned také duchovním spatřit řetízek, váček a kroužek. Když jsem věc odhalil, tu vám už nebude nesnadné jít po mé cestě zpátky a potvrdit, že jsem se nemýlil. Tvému přání, Ustade, je tedy vyhověno: nyní víš, kde je tuman." "Ano," usmál se. "Spatřím-li člověka, jenž z kapsy vytáhne a otevře váček s kroužkem, na jehož kroužku z písmen "sa" a "lam" visí zlatý perský tuman, objevil jsem pisatele dopisu! Milý effendi, buď tak laskav, přiveď mi rychle takového člověka, přiveď ho tak, jak jsi nás naučil rozumět pečeti! Umíš čarovat?" "Ne. To není vůbec čarodějnictví. Ale kdo se v pravé chvíli a na pravém místě umí chopit věci, tomu se ledacos podaří, čemu se ostatní hlasitě diví. Pisatel tohoto dopisu je Peršan, a my jsme v Persii. Není možné, že nás někde a někdy může potkat? Pak ho můžeme poznat a -- hned popadnout! To by se mělo rozhodně stát! Dovedli bychom to?"

Ahriman Mirza Dopis 46 47

"Doufám, že ano!" odvětil Ustad a vzal psaní od Pедера. "Psaní však dosud ani nebylo otevřeno! Proč ne?" "Poněvadž podle adresy nepatří mně. Uzavřená psaní neotvírám." "Jaký jsi člověk! Bylo snad Stínům něco svaté? Ukládali ti o život! A nyní se nemůžeš odvážit pohlédnout na ubohý papír, ačkoli víš, že jej popsal Stín a že podle veškeré pravděpodobnosti obsahuje zprávy, které musí být na škodu dobrému a počestnému člověku? Otevřu jej bez váhání!" Vzal dopis do rukou tak, že bylo zřejmé, že hodlá rozlomit pečeť. "Počkej!" zvolal jsem na něho. "Ne tak!" "Jakpak?" "Neporuš pečeti!" "Myslíš, že bych jej měl rozříznout?" "Také ne!" "Tedy co? K čemu ty poznámky?" "Máme důvod jednat obezřetně! Tento dopis nám může být prospěšný, buď proti pisateli anebo proti Ghulamovi, jemuž je určen,

možná proti oběma." "Abychom to věděli, musíme jej přece otevřít a přečíst!" "Ale obezřetně! Což kdybychom až jej otevřeme, shledali dobrou příčinu ponechat Stíny v domněnce, že je dosud neporušen?" "Mašallah! Považuješ to za možné?" "Zajisté! Musíme jej otevřít tak, abychom jej mohli zas uzavřít, jak původně byl." "Kdo to dovede? K takovým věcem mi schází dovednost!" Po těch slovech odevzdal psaní mně. Podrobil jsem dopis zevrubnější prohlídce, než dříve. Měl jsem zato, že je to list složený z jediného archu. Ale když jsem jej postavil proti světlu, zpozoroval jsem, že se skládá ze dvou částí, z obálky a psaní do ní vloženého. Obálka nebyla obvyklá, t.j. čtyři cípy nazad přeložené a slepené, nýbrž prostě složený a konci do sebe zasunutý papír, přibližně tak, jak naši lékárníci skládají papír, když do něho ukládají prášky. Na zadní straně obálky nebyly tedy čtyři k sobě směřující okraje nebo lemy, nýbrž jen jeden vedoucí napříč prostředkem. Tento okraj byl uzavřen prostřední pečeti. Ostatní čtyři pečeti byly úplně zbytečné, ačkoli se dalo předpokládat, že ani ony tu nejsou bez důvodu. Šlo o to, jak otevřít prostřední pečeť, aby se to později nepoznalo. Když jsem to oběma mužům sdělil, požádal mě Peder o dopis. Když jej dostal, postavil jej také proti světlu, vsunul pak ukazováček nejprve napravo, pak nalevo pod obálku a řekl se smíchem: "Kde si učení marně lámou hlavy, tam neučený přirozený rozum najde ihned radu. Otevřu dopis, aniž se dotknu pečeti!" Vyňal po jedné straně dovnitř zahrnutou část obálky, podsunul pak dva prsty dovnitř, a dopis byl venku. Ustad se smál a já jsem mu přizvukoval. Peder však pravil vážně:

"Opět vychází najevo, jak málo může zlý spoléhat na zlého. A když nespravedlivý své úmysly třeba i pětkrát zapečetí, vyjdou přece na světlo, a to zrovna pro jeho lehkovážnost a neobezřetnost!" Rozevřeli jsme dopis, neboť jsme byli velmi dychtiví na jeho obsah. Ale už zakrátko Ustad zdvihl hlavu a já také. S údivem jsme na sebe pohleděli. "Dovedeš to přečíst?" otázal se mne. "Ne," odpověděl jsem. "Já také ne! Je ti tato řeč povědomá?" "Ne." "INC. "Mě také ne! Tak by snad mohli mluvit úplně divocí tvorové. Ti však přece nedovedou psát!" "Je to písmo tálliq!" "Opravdu! Totéž písmo, o němž jsme prve -" Přerušil řeč a vyskočil překvapeně: "Effendi, znamenitá myšlenka! Kdyby tak byla správná!" "Pověz ji tedy!" "Tento dopis napsal Šili. Tvrdíš, že Multazim je také Sillem a považuješ ho za adresáta. Prve jsme u něho našli abecedu tálliq. Bylo snad té abecedy užito k tomuto dopisování?" Vzali jsme skládací tobolku, rozevřeli ji a začali písmo porovnávat. Jakou radost jsme meh, když jsme hned při prvním písmenu poznali, že Ustad připadl na pravou věc! V tobolce stálo zcela zřetelně, jak čist dopis, jež jsme otevřeli. Bylo jen třeba zaměnit písmena, jak tam bylo udáno. Poukazuji na znázornění této okolnosti, podané už dříve, a podotýkám jen, že bylo nutno číst t místo a, u místo b, v místo c atd. Ustad přinesl dva listky, jeden pro mne, druhý pro sebe. Pak jsme usedli, abychom přesunutá písmena proměnili v náležitá. Když jsme skončili, vyšlo najevo, že mezi obojím přepisem není nejmenší rozdíl. Smysl slov nás zároveň přivedl k porozumění obsahu, ale osobě věci nezasevěné by byl dopis zůstal i po přečtení hádankou. Ačkoli jsme ani my mnoho o Sillech nevěděli, postačily naše vědomosti, abychom obsahu porozuměli. Psaní znělo takto: "Ghulamovi el Multazimovi, mému katu! Nastala doba, kdy gul-i-Širaz má rozkvést na prsou Rafadž Azrima. Stane se to pátého dne měsíce áabanu v době večerní modlitby, ani o hodinu dříve ani později. Netřeba ti vyhledávat ho. Přijde sám, budsi kdekoli. Známo ti, že jsem sice neviditelný, přece však všemohoucí a všudypřítomný! Nerozvíne-li se jemu, rozvíne se tobě! Emír-i-sillan."

Ahriman Mirza 48 Dopis 49

"To je důležitý objev!" zvolal Ustad, když ty řádky hlasitě přečetl. "Kéž bychom věděli, kdo je tento emír-i-sillan!" "Nesahej hned tak vysoko!" vybídl jsem ho. "Jak to myslíš?" tázal se. "Než si dáme takovou otázku, musíme dopis duchovně pochopit. Jeho obsah je nám srozumitelný; neznáme však toho, k němuž se vztahuje. A toho můžeme vyhledat cestou úvah. Velmistra Stínů můžeme nalézt pouze na konci této cesty. Toužíš-li objevit jej hned, přeskakuješ celou cestu najednou a tvé salto se ztrácí v nejistotě. Mladý bouřliváku!" Zasmál se s potěšením, což v jeho věku bylo velice dojemné, a pak vyslovil veselou prosbu: "Dobře, veď nás za ruku na této procházce krok za krokem, jak se sluší na takové starce jako jsme my." "Ano, pojd'! Půjďme hledat toho mocného, pro něhož vražda a vůně růží je totéž, neboť se v něm ztělesňuje vzpoura proti posvěcenému životnímu řádu do té míry, že je už zdaleka cítit páchnoucí výpary hnoje." "A podaří se nám ho nalézt?" "Ne-li dnes, tedy zítra. Nemusíme chvátat, poněvadž máme kdy; nic nás neženě! Začneme tedy zpředu, se začátkem toho všeho, co je nám o Stínech známo!" "To by bylo tedy v zátoce Tigridu, kde se k vám dostavili první Sillané." "Ano. Jaké byli národnosti?" "Peršané." "Dobrá! Pamatuj si to! A jaký titul měl jejich vůdce?" "Peder-i-Baharat, Otec Koření. Stěžoval si, že je nyní jen Sill-i-Safaran, Stín Šafránu. To byl tedy jeho titul." "Prosím, pamatuj si to, až se k tomu vrátím. Jaký měl prsten?" "Zlatý. Má tedy vysoké postavení." "S kterým Sillem jsme se potkali potom?" "Se žebrákem, který přišel se svou ženou na váš vor." "Peršanem?" "Ne. Měl stříbrný prsten, byl to tedy obyčejný Šili." "Dále! Kdo potom?" "Sefir. Byl Peršan a měl zlatý prsten." "Prosím, pokračuj!" "Ghulam el Multazim se zlatým prstenem a Ahriman mirza s hodností ještě vyšší, oba však Peršané." "Zapomněl jsi uvést podloudníky, jež jsme zajali na Birs Nimrudu. Považuješ je za Peršany?" "Ne. Dostalo se jim milosti, že se mohli stát tureckými celníky, což by asi nemohlo být, kdyby náleželi k perským poddaným. Proč se tážeš u všech po národnosti?"

"Poněvadž je to cesta, po níž nyní spolu jdeme procházkou. Sillané vyššího postavení byli Peršané, nižšího však ne. Pátráš po emír-i-sillanovi. Pocházejí-li všichni vyšší z Persie, kde můžeme hledat s naprostou jistotou nejvyššího?" "Rozumí se, že také v Persii! To bych pokládal za jisté, kdyby tu nebyla okolnost svědčící proti tomu." "Tuším, co ti tane na mysli." "Tedy co?" "Že dopis byl odevzdán k dopravě dole v Korně, daleko odtud na tureckém území." "Ano, tak je to, effendi. Z toho vysvítá, že jeho pisatel bydlí buď dole v osmanském Irák Arabi, anebo že se tam zdržoval v době, kdy dopis byl psán. Vidiš, že i já dovedu v myšlenkách chodit na procházku!" "Ovšem! Ale nesmíš to dělat se

zavřenýma očima!" "Poslyš, mám zato, že je mám dobře otevřené. Nebo ne?" "Ne. Kdybys je měl otevřené, musel bys také vidět Sefira!" "Sefira? Vždyť ho vidím, a to docela zřetelně. Je ve zříceninách babylónských a nemá nic společného s Ezarem el Avarem v Korně, jemuž byl dopis odevzdán." "Zato tím důležitější je otázka, kterou nyní zodpovíme. Pověz, Ustade, koho rozumíme Sefirem?" "Vyslance. Důvěrníka, jenž je vyslán, aby vyřídil důležitou záležitost." "Docela správně! Kdo vyslal Sefira?" "Přirozeně emír-i-sillan." "Kam?" "Dolů do Babylónu." "Takže do Iráku, kde je i Korná a kde byl dopis odevzdán. Obdržel jsem jej v Basře. Ale kdo ví, jak dlouho tam ležel u kavárníka, a z Korný asi také nebyl hned odeslán. Nyní, prosím, počítej! Znáš naše příběhy. Táži se tě: kdy se objevil Sefir v Babylónu? Přirovněj k tomu dobu, kdy dopis v Korně musel být odevzdán! Co tu shledáváš?" "Že se tyto doby shodují. Effendi, zdá se, že máš bystřejší zrak než já!" "Počkej, nejsem dosud ani zdaleka hotov. Vidím ještě mnohem více. Kdy se mluvilo poprvé o Sefirovi?" "Při zajetí starého polského bimbaši ve zříceninách. Už tenkrát byl při tom." "Velmi dobře! Už před lety často býval v Iráku. Zná tarnější Sillany. Musel znát i Ezara el Avar, jemuž byl dopis odevzdán. A nyní hlavní věc: posílá se vyslanec tam, kde je velitel?" "Rozhodně ne!" "Lze tedy mít zato, že emír-i-sillan prodléval v Iráku v téže době, kdy tam byl jeho náměstek?" "Sotva."

Ahriman Mirza 50 Dopis 51

"K tomu přistupuje, že šlo o věci velice důležité. Zničit karavanu komorníka, podplatit sandžakiho v Hillé a ještě jiné věci se mi nyní objevují v docela jiném světle, než dříve. Později se k tomu vrátím. Všechno však bylo tak důležité, že by byl emír-i-sillan jistě přišel osobně, kdyby v tu dobu byl poblíž. Z těchto a jiných příčin jsem přesvědčen, že to nebyl on, kdo v Korně tento dopis odevzdal. Spíše mám zato, že to vše bylo obstaráno Sefirem." "Když to tak vysvětluješ, musím ti dát za pravdu. Ale přece Ghulam, kat, jenž měl obdržet tento dopis, byl v Persii. Proč mu nebyl zaslán přímo? Proč musel vykonat dalekou zacházku? Nechápu to. Snad ty?" "Ano. Domnívám se, že znám příčinu." "Jsem zvědav dovědět se ji!" "Jmenuje se - opatrnost! Emír-i-sillan má zůstat utajen. Halí se do nehlubšího tajemství. Slyšel jsi přece, že Peder-i-Baharat proti němu projevoval myšlenky vzpoury; zmiňoval se i o jiných, kteří smýšlejí stejně. Velmistř Stínů se musí mít na pozoru nejen před zákonem, nýbrž i před vlastními lidmi. Nikdo nesmí vědět, kdo to v podstatě je. A víme také, že nosí drátěnou košili, když o 'pondělku žoldu' vstoupí do shromáždění svých pederánů. Čím větší moc svěří některému ze svých podřízených, tím více se ho musí sám obávat. A koho se musí obávat nejvíce?" "To nevím!" "Že ne? To lze přece velice snadno uhadnout. Moc nespočívá v tom, že ji kdo má, ale v provozování moci. Moc nad životem a smrtí je však nejvyšší. Neznáš toho, kdo má vykonat rozkazy k tomu se vztahující?" "Mašalláh! Nyní to vím! Ghulam el Multazim! Vždyť on je katem! Myslel jsi přece na něho, effendi?" "Zajisté! Emír Stínů se nemusí nikoho obávat tak, jako svého kata, poněvadž on je krvavým stínem jeho vlastních zločinů. Musí se před ním neustále a tak pečlivě tajit, aby nevzniklo ani nejmenší tušení, kdo je 'knížetem' a kde je. A přece ho musí neustále a pečlivě mít na zřeteli, aby zevrubně znal katovo smýšlení. Proto mu píše v tomto dopise: 'Víš, že jsem neviditelný, přece však všemohoucí a všudypřítomný! Bude tedy téměř stále prodlévat v blízkosti kata, jednak z opatrnosti, aby na něj mohl dohlížet, jednak aby ho měl stále po ruce k provádění svých rozkazů. Kdo chce nalézt 'knížete Stínů', musí hledat u Ghulama el Multazima!' Tu Peder spráskl ruce a zvolal: 'Effendi, až dosud jsem nepromluvil, byl jsem však také spolu na procházce. Je úžasné, co všechno na takové procházce vidíš a nasbíráš! Ale jakmile to má člověk v rukou a přihlédne k tomu podrobně, musí si takřka vytýkat slepotu. Nyní však i mně tane něco na mysli, co bych ti rád řekl. Dovolíš?" "O dovolení nemluv," odpověděl jsem. "Prve jste opomněli uvést ještě několik Sillů. Totiž ty dva muže v khanu Iskenderijé, kde jste napájeli koně a kde jste od obou uslyšeli, že má přijít ka-

ravana komorníka. Nebyli to Peršané a měli jen stříbrné prsteny. I to poukazuje na to, že Sillané vyššího postavení jsou Peršany. Mám však pro tuto okolnost ještě lepší důkaz. Peder-i-Baharat zmínil se totiž o synagoze, v níž se ti vznešení o 'pondělním dni žoldu' scházejí. Kdyby ta synagoga byla tam, kde se hovoří arabsky nebo turecky, jistě by ji byli jmenovali sinavon, chavra anebo jehudi chavrasy. Ale že ji označovali slovem mějme- i-jehud, soudím, že je v Persii. Také tuším, že pederáni nemohou zůstávat od ní příliš daleko, protože by jinak nemohli pravidelně přicházet v den shromáždění. Připouštíš, že mám pravdu?" "Ano. Právě na to jsem vás hodlal později zvláště upozornit z důvodů docela mimořádně důležitých." "A nyní to koření," pokračoval Peder. "To mi bylo zejména nápadné. Padla zmínka o Otcí Koření anebo Stínu Šafránu. Také o safloru bylo mluveno. Peder-i-Baharat si stěžoval: 'Proč jsem ustanoven pro všechna koření a obdržel jsem jen šafrán? Musím to trpět?' Zdá se, že povinnosti a závazky každého pедера bývají označovány vůní toho kterého koření, a že Peder-i-Baharat má bdít nad. vykonáváním těchto povinností a že má za to lepší plat než ostatní. Kdybys mi jen chtěl dovolit, abych po těchto 'vůních' vystoupil až k vůni růží, effendi!" "Udělej to!" odpověděl jsem. "Slyším, že jsi na správné cestě." Pokračoval: "Hřích a zločin je vše, co Sillané podnikají. Začínají s podloudnictvím, což se zde sotva považuje za přečin, a docházejí až k vraždě, nejtěžšímu ze všech trestuhodných činů. Mezi těmito mezníky leží však jistě celá řada zločinů, z nichž asi každý bývá pojmenován podle zvláštní vůně. Ne?" "Snad," přisvědčil jsem. "Není asi jediného Silla, o němž by se dalo říci, že stojí 'v dobré vůni'! Mluv dále!" "Vůně růže znamená vraždu. To už víme odtud, že se tvá růže měla dnes rozvít. Šafrán značí nejspíše podloudnictví. Soudím správně, předpokládám-li, že dopis Multazimovi obsahuje rozkaz zavraždit člověka?" "Ano." "Je tedy velmi nápadné, že tu není povšechně řeč jen o růži, nýbrž o nejvzácnější širázské růži!" "To mi není vůbec nápadné. Je to prosté stupňování." "Stupňování vraždy? Zabij-li někoho, mohu to ještě stupňovat?" "Mínil jsem věc jinak. Vůně obyčejné růže znamená zavraždit obyčejnou osobu. Jaká však osoba byla míněna, když se poukazuje na nejvzácnější ze všech růží?" "Ah, to myslíš, je rozluštění? Nejde o osobu všední, nýbrž o osobu velmi vysokého postavení!" "Tak je to! Aspoň tak si věc představuji. Přerušil jsi náš myšlenkový postup svou zmínkou o koření. Dospěli jsme k přesvědčení, že emíra Stínů musíme hledat poblíž Multazima. Nedůvěřuje mu. Nechce mu dát znát, že by jen ruku mohl vztáhnout,

aby ho zničil. Ba naopak, chce v něm vzbudit mínění, že je od

Dopis 52 Ahriman Mirza 53

něho velice vzdálen, možná snad až za hranicemi Persie. Proto prostřednictvím Sefira dal tento dopis donést do Irák Arabi, odkud mělo být psaní odesláno zpět do Persie, do rukou Multazimových." Tu se ozval Ustad: "Zní to sice velmi správně, přece však při tom zůstává něco na uvážení!" "Co?" otázal jsem se. "Neuhodneš?" "Ó, ano! Je-li můj názor správný, musí Multazim v každém případě zjistit, z kterého místa mu byl dopis odeslán." "Ano! Tak jsem usoudil. V dopise však o tom nic není!" "Přihlédněme k tomu zevrubněji! Snad něco vypátráme, i kdyby to bylo třeba jen pouhé znaménko. Osobní jméno tu ovšem nebude, poněvadž by tato okolnost mohla vést k zradě." Prohlédli jsme důkladně obě strany dopisu, nemohli jsme však objevit nic, ani když jsme jej zkoušeli proti světlu. Proto jsme zkoumali obálku. Až posud věnovali jsme pozornost jen jejímu vnějšímu povrchu. Když jsme nyní pozorovali i vnitřek, shledali jsme docela na nejkrajnějším konci obálky jemným perem několik slov vyškrábaných nejdrobnějšími písmenky, na než by kromě zasvěcence rozhodně nikdo nebyl přišel. Zněla takto: "Prostřednictvím Darčina v Korně od emíra." Darčin je perské slovo a znamená skořici. "Nu?" tázal jsem se, potěšen tím objevem. "Ano; zdá se, že vše, co jsi usoudil, se potvrzuje," odpověděl Ustad. "Ani jsem netušil, že by se mohlo tolik důležitých poznatků nasbírat při procházce na takové cestě, na níž na první pohled nelze nic najít. Zajisté mají Sillané předpis o tom, kde a jak umístit podobné poznámky. Nyní však hlavní věc: kdo má být zavražděn?" "Doufám, že se nám podaří to vypátrat." "Mně se to zdá nemožné!" "Mně ne. Jde tu patrně o člověka vysokého postavení. Znáš osobnosti u dvora a dovedeš asi vyjmenovat všechny vynikající muže Persie." "Ovšem! Ale nějakého Rafadž Azrima neznám. To jméno zní dobře po arab-sku i po persku, neznám však muže, jemuž by příslušelo." "Snad se ani tak nejmenuje," podotkl Peder. "Na obálce bylo také uvedeno Darčin místo Ezar el Avar!" "Rafadž Azrim není nijaké koření!" namítal Ustad. "Nemohla by tu snad vypomoci abeceda?" Zkusili jsme to; bylo to však marné. Tu podle všeho přišla Ustadovi šťastná myšlenka. Vzal dopis do obou rukou, četl a pak zvolal: "Už to mám! Snadné, ale zároveň příšerné!" "Nuže, kdo je to?" tázal jsem se dychtivě. "Čti sám! Čti to jméno pozpátku! Tak snadné, a nemohli jsme tomu přijít na kloub!"

Chtěl mi dopis dát; já si jej však nevzal, neboť jsem nemusel vidět psaná slova, abych věděl, že jméno Rafadž" Azrim, čteno pozpátku, zní Džafar mirza. Nejen s údivem, nýbrž téměř zkoprněle jsme všichni tři na sebe zírali. "To přece není mirza Džafar, můj dobrý známý?" tázal jsem se. "Je!" ujistoval mě Ustad. "Ten nebyl princem!" "Byl. Nekladl však při své velké, několikaleté studijní cestě slovo mirza za své jméno, nýbrž před ně. Byl tak mnohem méně nápadný. Podnikal cesty ve jménu šáh-in-šáha, a o tom neměl nikdo vědět." "Co zastává nyní?" "Nemá zvláštní úřad. Zřídá se každé pocty a každého důstojenství. Nechce být řazen k těm, kdo se vydávají za služebníky panovníka a ve skutečnosti jsou jeho protivníky. Zasvětil mu však celý život a všechny síly, a kde jde o to, aby lid byl přesvědčen o dobrotě a spravedlnosti vládce, tam vždycky působí." "Musí ho tedy Ahriman mirza nenávidět, zná-li jej!" "Aby neznal! Jejich vzájemný poměr je takový jako oheň a led, jako světlo a tma, jako láska a nenávisť, jako ctnost a zločin." "Kde žije Džafar mirza v nynější době?" "To nevím. Nedávno byl v Teheránu u šáha, jenž je nyní v Ispahánu. Možná, že je tam také. Hodlám ti však jen říci: je to můj přítel! Tím je řečeno vše! Musím ho varovat! Okamžitě!" Položil jsem mu ruku na ramě a řekl: "To neučiníš!" "Slyším dobře? Žádej si na mně vše, jen to ne!" "Vyžaduji to!" Ustoupil ode mne, díval se na mne neurčitým, takřka rozhněvaným pohledem a tázal se: "Což bych se v tobě byl mýlil, effendi?" "Ať. Nedopouštěj se však neobezřetnosti!" "Zde je pro mne jediná neobezřetnost, jediná myšlenka, jediný úmysl a jediná povinnost: zachránit přítele!" "To se stane!" "Bez výstrahy?" "Ano. Neboť dáš-li mu výstrahu, lze ho sice pro tu chvíli zachránit, zato by však byl později nepochybně ztracen!" "Dokaž mi to!" S politováním jsem zavrtil hlavou a řekl: "Z tvých vlastních úst jsem slyšel, že jsi se mnou úplně zajedno. To bylo, když jsem byl v nebezpečí života. Tu jsem ti řekl, že budeme v budoucnosti spojeni společným tepem krve. A nyní? Jak teď? Byla to jednota duchů? Sotva 12 Perské i arabské "dž" je jedno písmeno, tj. jedna hláska. Tedy zpětně čteno opět "dž", ne "žd" jako v českém přepisu.

Ahriman Mirza 54 Dopis 55

minula hodina, staví se mezi nás jiná postava! Jednota mizí a rozkol života nás rozhání. Žádáš důkazy? Nemůžeš důvěřovat? Nechal ses mnou vést 'na procházku'. Ukázal jsem ti, že jsem viděl lépe a dále než ty. Tu přijde obraz z minulých dnů, vystoupí k nám z tvé 'hrobky', je to stín, jenž tě kdysi ovládal. Můžeš jej potlačit? Ano? Pokus se!" Stál přede mnou s hlavou skloněnou, neodpovídal. Tu se Peder ozval smířujícím hlasem: "Nehněvej se, effendi! Důvěřujeme ti! Přeješ-li si, aby se Džafarovi mirzovi nedostalo výstrahy, nebude varován. Máš k tomu zajisté své důvody!" "Mám a povím vám je. Kdy je den závodů, Pedere?" "Pátého dne měsíce šabanu," odpověděl. "Kdy má být Džafar mirza zavražděn?" "Pátého dne měsíce ša - -" Nedopověděl; neboť vtom mu vpadl Ustad do řeči s úžasem: "Mašalláh! Téhož - - téhož dne!" "Je ti na tom něco nápadné?" tázal jsem se ho. "Není," přiznával. "Dosud ne? Jeho krev má být prolita zde u vás!" "Effendi!" zhorlil se. "Effendi!" leknutím zvolal i Peder. "Prosím, nelekejte se!" pokračoval jsem. "Bylo to předurčeno poněkud jinak. Když emír-i-sillan nařídil, že Džafar mirza má umřít pátého dne měsíce šabanu, nevěděl, že toho dne bude prodlévat u vás." "U nás - - u nás?" tázali se oba téměř jednohlasně. "Ano, v duáru Džamikunů!" "Emír-i-sillan?" zvolal Ustad. "Osobně?" ozval se i Peder. "Osobně!" potvrzoval jsem. "Přijde se svým katem." "Ten je přece zde?" namítl Ustad. "Zapomněl jsi, že katem je Multazim. Náš zajatec, kterého asi poučíš tak, aby mu zašla chuť přijít sem ještě někdy." "Aby mu zašla chuť? To by byla největší chyba, které bych se dopustil! Kdybych mu měl dnes nebo zítra nějak ublížit, přišel by na vás snad už pozití celý pluk Stínů. Musíme zničit nepřátele, ne si způsobit nové!" "Tedy ho hodláš propustit?" otázal se Peder. "Ano," přiznal jsem. "Nemožné! Propustit muže,

jenž má zavraždit Džafara mirzu? Považ, co mluvíš, effendi!" zvolal. "Všecko jsem už uvážil!" Tu řekl Ustad, aby Pедера uklidnil: "Zapomínáš na jednu okolnost: Multazim dosud dopis neobdržel. Neví tedy, co na něm emír-i-sillan žádá." "Ale doví se to. Dostane ten dopis."

"Od koho?" "Od nás, třebaže nepřímo." Oba se odmlčeli. Zvedl jsem prst k napomenutí a řekl jsem: "Pedere, Pedere! Nedávno je to, co ses mě ujal a nyní na mne hledíš tak, jako bys byl zapomněl, že asi mám k svému jednání důvody. Prošli jste se mnou takřka celý dopis, ale dosud jste neměli otevřené oči. Myšlenka, že by se emír-i-sillan mohl k vám dostat, vás postrašila. Proč? Vždyť zde už byl!" "Kdy?" tázal se Ustad, jako by nevěřil. "Snad už několikrát, totiž potají. Veřejně dnes." "Dnes? - - Kdy? Kde? Jak?" "S Peršany. Je to Peršan!" "Effendi, nevím, co bych měl říci!" "Neříkej nic. Pátřej." "Kde?" "V tomto dopise a v těch řečech, které jsme slyšeli. Člověk musí nejen tělesně, nýbrž také duchovně vidět, slyšet a poznávat!" "Nevidím a neslyším nic!" "A přece to spočívá v celém výrazu, v němž je dopis psán, a v té řeči, kterou jsme slyšeli. Nuže, poslyš jej ještě jednou! Jsem přesvědčen, že hned proneseš jméno emír-i-sillana." Pozvedl jsem dopis, četl jej úmyslně hodně zvysoka a pravici jsem napodoboval sebevědomé posunky. Sotva doznělo poslední slovo z mých rtů, zvolal Peder: "Mirza! Ahriman mirza, tak on hovoří i jedná!" Ustad zhluboka vydechl. Jeho oči byly téměř dvakrát tak velké než obvykle. Hleděly pohledem nezavřenými dveřmi do čiré tmy, zrovna tak, jako když zíral do nedohledné dálky, když dnes ráno stál pod stromem před džemmou. "Ah - - ri - - man ---- mir - - za - - !" vydechl. "Kdo z nás lépe vidí, effendi? Když jsem dnes ráno stál před džemmou a slyšel ten hlas, jehož napodobení se ti nyní tak věrně podařilo, objevily se přede mnou dávné a velmi vzdálené obrazy. Ode mne vycházel stín, sahající daleko přes tyto milované hory. Na západě se vztyčil, aby přijal podobu, barvitost i život. Rozeznal jsem tu postavu i ten obličej, byla to má podoba; byl to můj stín! Zatím však se už proměňoval. Měl jiné obrysy a jiné rysy a když se proměna ustálila, koho jsem viděl? Ahrimana mirzu, ano, Ahrimana mirzu, jenž právě v tom okamžiku mluvil k mé džemmě. Což přijal ten stín, vynořující se z mé minulosti, v přítomnosti lidské vzezření, aby mi konečně jednou bylo jasno, komu mám děkovat za rychlý spád své životní dráhy? Kdo mě to tehdy porazil? Kdo mi vnukl myšlenku, abych se dal na útěk? Právě jsi, effendi, že to byl můj stín a ne život. Vidál jsem jej často, přechásto, ale přece jsem ho nepoznal. Teprve dnes mi ukázal svůj obličej. Byl to dnes Ahriman, duchovní zhoubece světa, jenž lahodí nízkému myšlení slepého davu, aby ničil vše, co nenávidí."

Dopis 57 Ahriman Mirza 56

"Blaze tobě!" řekl jsem. "Poznal jsi toho pravého!" "Myslíš? Míniš toho mirzu s nepravými okrasami, s lichou nádherou? Ducha s padělanými drahokamy, jejichž třípytem omračuje dav? Blahovolného demokrata lichotnosti, vpravdě však nestoudného demagoga? Podporovatele obecného blahobytu, jemuž však vlastní blaho je nade vše? Toho muže, jenž je vždy hotov ujímat se národa, který však duši téhož národa zašlapává sobeckými výpočty? Nepřítele a soudce každé lži, který však, jakmile se mu to hodí, pěstuje lež přímo odbornicky ve vlastní stáji? Měl jsem ho už dávno poznat! Effendi, prosím, pamatuj si ho!" Aniz jsem odpověděl, bezděky jsem mávl rukou, což ho přimělo k otázce: "Co myslíš? Co jsi chtěl projevit? Měl jsem sice zato, že jsi ho u nás spatřil poprvé, ale poněvadž jsi byl už několikrát v zemích Východu, je možné, že ses s ním setkal už dříve." "V zemích Východu," usmál jsem se. "Ne, ne! Ale znám ho také; více netřeba vysvětlovat. Dobře jsi ho označil. Kdo slyší tvou řeč, nemůže se mýlit. Nyní však se tě musím na něco otázat. Odpustil jsi mu dnes. Z jaké příčiny?" "Odpustil? Já? Jak?" "Vypravoval jsi mu pohádku z 'Tisíce a jednoho dne', podle níž sám ďábel dochází spasení. Odkud jsi vzal myšlenku, že peklo už před lidstvem vystupuje k nebesům?" "Odpuštění je ušlechtilější než pomsta. Nevíš to?" "Vím to. Je však třeba, aby pokání předcházelo odpuštění. Takový jest řád boží. I já jsem chybil, mnoho, velice mnoho. Když jsem to poznal, litoval jsem. Byl jsem pouhý člověk i ve svých chybách. Odpouštím nesmírně rád, poněvadž chci, aby i mně bylo odpuštěno. Nejsem však Bůh, jenž by mohl svůj řád změnit. Mám snad pykat sám, a stín ne? Pravím to, že bych byl tomu duchu vypravoval pohádku zcela jinou, ne z 'Tisíce a jedné noci' ani z 'Tisíce a jednoho dne', nýbrž znamenitý konec z 'Tisíce a jednoho blázna', v němž sultán všechny takové káže zavřít k vyjímám a tančícím dervišům!" Ustad v zamyšlení značnou chvíli zíral před sebe. Potom řekl, jako by se chtěl omluvit: "A což láska, effendi, křesťanská láska?" "Mlč o ní, Ustade! Neukazuj na mne, myslíš-li na sebe! Křesťanská láska nemá nic společného s bezcharakterností a citlivůstkářstvím! Nevrhá se jako prodejná žena do náruče každé lehkomyšlnosti. Nesměje se a neusmívá se po celý den. Je to vážné dítě nebes a provádí boží výrok. Ví velmi dobře, co má dělat a co chce. V jedné ruce třímá knihu milosti, ve druhé knihu trestu. Člověk může volit. Pokání plesá; ďáblové se chvějí. Bláznům však nepřináší ani odplatu ani trest. Nechávací, ať si breptají, aniž jim odpoví, a dává za pravdu sultánovi, který jim dal právo, aby ve své fantazii zvané 'Tisíc a jedna báje' před celým světem vyli a křepčili." "Taková je tedy tvá láska?" tázal se. "Mám zato, že Bůh nechává vycházet slunce na spravedlivé i na nespravedlivé."

"Ovšem naše slunce jako těleso nebeské. To poskytuje i nespravedlivému vše, co potřebuje k pozemskému životu. Činí-li to však v své dobrotivosti, nevztahuje se to podle spravedlnosti na život po životě. Bůh ví, že by pak všichni nespravedliví naplnili nebesa, aby spravedliví do nich nemohli vejít. Podle tvé teorie by se nebesa velmi záhy proměnila v peklo, a ne peklo v nebe. Důsledkem toho by bylo, že by všechno dobré muselo zmizet a že by se Bůh musel proměnit v ďábla. Ne bez důvodu se zmiňuje bible o červu, jenž nikdy neumírá, o ohni, jenž nikdy neustává, o místě, kde bude pláč a skřípění zubů. Když jsi v své pohádce nechal peklo dojít ke spasení, zbavil jsi těch bolestí všechny ubohé bytosti, jež jim byly svedeny. - - - Svědčí to však o obsahu knih, jež jsi napsal? Učil jsi domnělé lásce boží, jež každému hříšníkovu odpouští mnoho, aby Bohu nezůstala prázdná nebesa? Byl jsi snad zvěstovatelem nerozvážného milosrdenství, které šetří zlé, aby s dobrými zacházelo tím nemilosrdečněji? Kázal jsi o shovívavosti, která

nechává růst býlí, až by pšenice nemohla prospívat? Musíš-li k těmto otázkám říci ano, pak jsi naponáhal, aby hřích a nepravost, samospra-vedlnost a pokrytectví vzrůstalo. Pak se nemůžeš divit, že tyto stíny konečně i tebe překonaly. Podporoval jsi křesťanskou slabost, ne však křesťanskou lásku. Tu chabost přenášel jsi svým vlastním životem do praktického života, a tak ses stal trubicí, jež se musila zlomit, když se už nemohla ohnout! Domníval ses, že jsi povolán - "Ustaň, effendi, ustaň!" zvolal a vztáhl na obranu proti mně ruce! "Mluvíš pravdu, ryzí pravdu! Prve ses zmínil o přecitlivělosti v lásce. To bylo správné. Věším v ní dosud, až podnes! Když jsi prve naznačoval, že hodláš Multazima propustit, abys pak dostal do moci vše, co s ním souvisí, byl jsem proti tomu. Chtěl jsem, aby byl potrestán hned, ovšem mírně, šetrně. Vydal jsem ho zdánlivě tobě, ale kdybys měl úmysl učinit ho úplně neškodným, zničit ho, byl bych tomu zabírať všemi prostředky, které mám po ruce!" "Opravdu? To jsem netušil!" "Je tomu tak! Pozoruješ, že se poctivě přiznávám. V těchto minulých pěti minutách jsi mne vyléčil! Přecitlivělost! Pravda, pravda! Tato slabost mi vysála všecko míchu těla i ducha. Nyní však musí být jinak! Jsem starý, velmi starý, ale dosud mám kosti, dosud mám svaly nejen podle těla, nýbrž i podle ducha. Dovol mi, abych se na tobě zocelil. Povstávám. Ano! Víš, že se mi to podaří! Tebou povstanu. Buď mi pravici, jež mi poskytne síly! Buď jí od nynějška, od této chvíle! Zítřka na celý týden odcestuji. Buď zatím pánem 'Vysokého domu!' V tvé ruce bude má malá říše. Peder slyší, co ti nyní pravím. Cokoli nařídíš, provede tak, jako bych mu to sám byl poručil." "Hodláš odcestovat?" tázal jsem se s podivem. "Ano," přisvědčil. "Smím vědět, kam?" "Ovšem. Vždyť jsi zde od nynějška pánem! Půjdu do Ispahánu, k šáh-in-šáhovi, k vůli tomu, co jsem dnes slyšel od svých nepřátel."

Ahriman Mirza Dopis 59 58

"Dobrá myšlenka!" souhlasil jsem. "Těší mě, že s tím souhlasíš. Počestně jsem svým nepřátelům prohlásil, že si najdu pomoc na pravém místě. Smáli se tomu. Kdo spoléhá jen na svého šáha a vysloví to bez bázně a nepokrytě, ten sice neujde posměchu; nadejde-li však chvíle šáhova, pak zástup am džas pandůl zvedne křídla, a duch za duchem zablskne mečem, aby dětské víře přinesl vítězství!" Dival se pohledem, v němž se zračilo tolik důvěry, že ji žádné slovo posměvka nemohlo oslabit. "Promluvíš s panovníkem osobně?" tázal jsem se. "Jenom s ním! Mezi ním a mnou není prostředník. Povím mu všecko tak, jako když mluví dítě k otci. Mé modlitbě k němu by třetí osoba jen překážela." "A oč hodláš prosit?" "O nic. Povím mu, co mu chci sdělit. Učiní sám, co uzná za dobré. Stojím před ním zpřímá jako před Bohem. Zavrhují podlézavým způsob, podle něhož se leckdo plazí po kolenou až ke trůnu, aby tam ukořistil svůj vlastní prospěch, a pak, když odejde, opovrhuje těmi, které připravil o jejich právo. Je mi neznámé, co šáh ustanoví. Jsem však přesvědčen, že učiní více, než kolik bys mi ze srdce přál." "Ale ta daleká cesta? Nehrozíš se jí?" "Hrozit se jí? Cesty k panovníkovi? Daleko jsou vzdálená nebesa od země! A přece denně vstávám, abych mluvil s Bohem! Víře a důvěře nemůže být žádná cesta příliš daleká. Ovšem nepodniknu cestu sám. Mám dosti Džamikunů, aby mě doprovázeli. A půjde i kupec, který u nás dnes spí." "Agha Sibil?" "Ano." "Sibil znamená "knír". Je to jeho vlastní jméno, nebo mu tak říkají jen pro jeho vous?" "Vous jsem u něho nespátřil. Nezabývám se obchodními záležitostmi, ponechávám je nejraději Pederovi. Přeješ-li si, podá ti o tom vysvětlení." Rozumí se, že jsem si přál mít o tomto obchodníkovi co nejvíce zpráv; proto jsem se tázal šejka: "Znáš poměry Aghy Sibila?" "Nevyřizuji obchodní záležitosti s lidmi, které neznám. Je to muž bohatý, přitom však poctivý a skromný." "Má děti?" "Dceru a dva vnuky." "Jsou vnučky dívky té dcery?" "Ano." "Kěž bys věděl jejich jména!" "Vím, neboť kdykoli zavítám do Ispahánu, jsem vždy v jeho domě hostem."

Dcera se jmenuje Elmas. Jejím mužem byl turecký důstojník, jenž byl v Damašku zastřelen. Její syn, který dnes se svým dědem prodává u nás, se jmenuje Ikbál a její dcera Šéfa. "Dcera je provdaná?" "Ne. Chce zůstat v rodině Aghy Sibila." "Jak to, že dcera perského obchodníka z Ispahánu byla ženou tureckého důstojníka v Damašku? Byl to nepochybně sunnita, zatímco ona je šiitka?" "Tuším, že jsem v kruhu rodiny zaslechl, že byl její muž křesťanem. Ne-mýlím-li se, pocházel z krajiny, již nazývají Lehian14. V Palestině se seznámil s obchodníkem, který tam tehdy působil. Když pak dceru za něho provdal, dostala se s mužem do Damašku. Agha Sibil se za nimi přestěhoval. Když tam vypuklo veliké pronásledování křesťanů, postihlo rodinu hrozné neštěstí. Důstojník byl pro neposlušnost zastřelen. Dům Aghy Sibila byl úplně vydrancován, a on sám jako šiita musel prchnout. Podařilo se mu uniknout s dcerou a jejími dětmi do Persie, kde začal znovu obchodovat, až nabyl nové jméno hlavně svou pílí a poctivostí. Tvé oči září, effendi. Proč? Bylo ti snad něco už známo z toho všeho, co jsem vypravoval?" "Ano," přisvědčil jsem radostně pohnut. "Co? Kdo?" "Kdo? Důstojník." "Znal jsi ho, než byl zastřelen?" "Ne. Poznal jsem ho teprve později." "Viděl jsi jeho mrtvolu?" "Mrtvolu? Hm! Vlastně byl mrtvolou. Já jsem však nemluvil se zastřeleným." "Mašalláh! Nebožtíci nemluví!" "Někdy přece! Zejména taková, které koule minula!" "Effendi, nežertuješ?" "Hovořím co nejvážněji. Mluvil jsem s tím nebožtíkem, a vy oba ho znáte také." "My - -? O tom bych nevěděl!" "Vypravoval jsem vám přece o starém bimbašim v Bagdádu, jenž byl povýšen na miralaje?" "Ovšem. U něhož jsi zůstával a jež Sefir uvěznil?" "Ano! Je vám nyní dvojnásob známý, předně z mého vypravování a pak od obchodníka Aghy Sibila. Ano, jsem přesvědčen, že ho poznáte ještě osobně. Je to ten důstojník, jenž byl před lety v Damašku zastřelen." Peder vyskočil jako bodnutý sídlem. "Ten křesťan, jenž byl tak bolestně oplakáván?" zvolal v úžasu. "Sunnita, jemuž zůstali šiité věrni, ačkoli zemřel? Muž, jež jeho žena zbožňovala? Otec,

"Polsko. 13 Andělé.

Ahriman Mirza Dopis 61 60

kterého děti podnes milují, ačkoli si jeho podobu nepamatují? Ten že není nebožtíkem? Že dosud žije? Ten, který jim všem zůstal také věrný, i přes to, že odešel do jiného kraje? Effendi, lze tomu věřit? Prosím, vypravuj nám, jak se to přihodilo!" "Ano, musím vám to vypravovat. Neodkážu vás na dobu, kdy se zde osobně objeví, aby vám dokázal, že smrt je pouhou pohádkou, dopustí-li Bůh. Posadte se a poslyšte!" Poněvadž už všechno ostatní o starém celníku-bimbašim věděli, nemluvil jsem nyní o ničem, než o jeho rodinných poměrech. Potom jsem líčil jeho zármutek po domněle ztracené rodině a nakonec jsem se zmínil i o svém úsilí vzbudit v něm naději, že snad přece ještě mohou jeho lidé být naživu. Ustád vstal, sepal zvolna ruce, a řekl: "Budil jsi v tomto svém příteli naději na znovuvzkříšení domněle mrtvých, a na nás je, abychom ji uskutečnili. I já znám takového domnělého nebožtíka. Mnozí ho považují za nebožtíka. Domnívají se nyní, že odešel do jiného kraje. Co o něm myslíš, effendi? Ty víš, koho mám na mysli?" Pocítil jsem, že se mi v očích objevilo zcela zvláštní světlo. Krev mi stoupala ze srdce do hlavy. Přistoupil jsem k němu, objal ho, přitiskl tvář na jeho tvář a tápal jsem se: "Přál bys si, aby byl z této nucené smrti znovu vzkříšen?" Přikývl. "Dobře!" pokračoval jsem. "Poněvadž máme možnost uskutečnit 'znovuvzkříšení domnělého nebožtíka', pokusíme se při té příležitosti o vzkříšení duševně mrtvého. Je ti to vhod?" Jeho oči, v té chvíli mi tak blízké, se dívaly do mých napjatých. "Dovedeš to? Chceš to udělat?" otázal se. "Pro tebe ze srdce rád!" usmál jsem se. "Domníváš se, že se to může stát?" "Poněvadž se máme rádi, je to věc velmi snadná!" "Jak to provedeš?" "Prosím, ponechej to na mně! Svěř mi svou ruku, abych ji uchopil! A nyní slyš, co pravím: máš-li tolik odvahy, máš-li tolik hrdinské odvahy, abys mi daroval svou duši a svého ducha, budeme slavit vzkříšení tím, že vzájemně splyneme!" "Mám tu odvahu, jsem tvůj!" Náhle zhaslo světlo. Lampa už úplně dohořela. Peder odešel, aby to napravil. Než se vrátil, stali jsme spolu venku na balkóně. Ustád právě ukázal rukou na malý svět, před námi oblohou zjasněný, a řekl: "Téměř se mi zdá, jako bych byl vše připravil pro tebe, aby duším mých Džamikunů byl dán pravý duch, ten duch milující neúprosnosti, který mi otevřel oči a který tak velmi potřebujeme v této 'zemi stínů'!" Dnes jsi mě zdvojnásobil

a tím posílil naději na výsledek. Dva ustávati" a přece jen jediný! Postav dvě svíčky vedle sebe! Poskytují dvojí světlo? Ne. Je to jedno světlo dvou svíček!" Peder přistoupil ke dveřím a vyzval nás: "Můžete opět dovnitř. Je nyní více světla než prve." Vyhověli jsme mu. Ukázal nám na stůl. Stály tam nyní dvě svíčky místo jediné. Podivné! Ustád se usmál. Zažertoval: "Ať jsme autory, nebo jen jedním autorem, poskytujeme myšlenky, a Peder, jako praktický otec Džamikunů, je hned pohotov, aby jim dal tvar. Tak tomu má být. Pak záhy nastane v duáru čilý a radostný život!" Ustád se rád vyjadřoval obrazně. Kdo ho chtěl pochopit, měl opravdu o čem uvažovat. Tak i zde. Koho nebo co mínil, když hovořil o Džamikunech, jimž náležel celým srdcem? Kde se prostíral duár, nad nímž měly pro každé přání zaznívat "zvonky modliteb"? V Persii? Nechci to prozradit. Důsledky to ukáží! Nebyli jsme dosud u konce se svým rozhovorem, když šejk připomněl: "Nadešla už jistě půlnoc. Nehodláš se před odcestováním vyspat, Ustade? A effendi .teprve nabírá zdraví. Probděné noci by mu škodily." Ustád mu odpověděl: "Nemám ani kdy, ani chuť k odpočívání. Co ve mně žije, nezná půlnoc." K tomu jsem dodal: "Mé tělo je zvyklé podrobovat se vůli. Až dosud nepocítí únavu. Duše má moc propůjčit oslabenému tělu síly. Vydržím, až dojednáme." Ustád mi sáhl po ruce, vyšetřil tepnu a řekl s podivem: "Bije úplně klidně a neochable! Ano, mám zato, že můžeme pokračovat. Kde jsme to přestali? Tuším u Ahrimana mirzy. Ten znovuvzkříšený bimbaši nás k němu přivedl. Hodláš pokračovat, effendi?" "Nu," řekl jsem, "napíši bimbašimu, nynějšímu miralajovi, dopis do Bagdádu. Doručí mu ho několik Džamikunů, kteří se k němu vydají, aby ho i s tlustým Kepekem přivedli. Bude dobře, přijde-li už před zahájením dostihů. Ty patrně dovolíš jeho tchánovi, aby si zde zřídil kupecký stan. Promluví s ním dříve, než s ním odcestuješ. Přivede s sebou svou dceru i její děti. Bude to shledání, na něž se těším. Bude ti takové nařízení vhod?" "Souhlasím s ním. Chceš Aghu Sibila o dni dostihů překvapit, anebo mu povíš vše už nyní?" "Sdělim mu to už nyní! Bylo by ukrutné zamlčovat někomu radost, když ji může zažít hned. Nutno, aby byl člověk pokud možno připraven na velké duševní pohnutí, jež ho očekává." "Uznávám, že jednáš správně. Jsme s věcí hotovi?" "Ano. A nyní přistupme opět k Ahrimanovi mirzovi! Pokusím se, abych dokázal, že v něm musíme hledat emíra-i-sillan." "To jsi už dokázal. Mne aspoň jsi už o tom takřka úplně přesvědčil." "Množné číslo slova ústa nebo ustád.

Dopis Ahriman Mirza 62 63

"Čím?" "Inu tím, jak jsi nám předčítal jeho dopis. Ten výraz přísluší vskutku jen jemu. Nikdo jiný tak nemluví a nepíše. Použil také nejvyšší znamení Sillanů." "Víme však určitě, že není vyšší?" "To ovšem nevíme. Je možné, že je ještě vyšší znamení." "Nejen možné, nýbrž i zcela jisté!" "V tom si přece sám sobě odporuješ! Je-li vyšší značka, musí být podle ní i vyšší Šili. Kdo by tu značku používal, má vyšší postavení než mirza!" "To je sice logicky správný závěr, prakticky však nesprávný. Ahriman mirza může mít značky dvě." "Tak? A to pravíš s takovou jistotou? Odkud to víš?" "Prosím tě, uvažuj! Jako velmistr má právo na všechny značky, kolik jich je. Má také tuman na řetízku. Jsem přesvědčen, že i stříbrný prsten dá na prst, kdykoli uzná za nutné vystupovat jako obyčejný Šili. Naproti tomu bude mít nejvyšší znamení, když se objeví jako emír ve shromáždění svých pederánů. Slyšel jsi však, že se musí obávat o život. V tom shromáždění musí být jistě pod škraboškou. Mimo shromáždění v obyčejném životě nemusí skrývat obličej. Může se prozradit svým nejvyšším znamením?" "Hm. Nějaké znamení však musí mít při sobě. Proč nepoužívá v tom případě obyčejný prsten?" "Nevíš-li, že nepravost je domýšlivější než ctnost, nesličnost marnivější než krása? A právě tento člověk je marnivější, než by si kdo pomyslel. Však jsi viděl jeho oblek i jeho koňský postroj. Všechno na něm je okázalé, pozlátko, chloubka, honosnost! Obyčejný prsten navlékne jen ze lsti. Skloní-li se kdy takový člověk k někomu, zloba mu sedí v týle. Aby byl považován za některého ze svých pederánů, to nedopustí jeho pýcha, jeho samolibost. Jeho domýšlivost nezná opatrnost! Stoupá až k posledním mezím nebezpečí. Neprozrazuje-li se jako velmistr Stínů, přece chce, aby byl považován za muže vynikající hodnosti. Neslyšel jsi dosud, že se zločin mezi lidmi jemu rovnými

vyvyšuje více, než na kolik se srovnává s pravdou? Starost o život a jeho bezpečnost ho nabádá, aby se umenšil; sestoupit však o několik kroků níže jej ani nenapadne. Nepochybně sestoupí jen o jeden. Případně na znamení, které zdánlivě, ale jen zdánlivě ukazuje níže, neboť jsem přesvědčen, že nikdo jiný nemá tak nádherný zámek u svého opasku, jako on. Kdo jej spatří, bude ho považovat za vznešeného, byť ne zrovna za nejvyššího Silla. Tím vyhovuje obojí stránce; své opatrnosti i své marnivosti. A nyní abych se otázel ještě na jednu okolnost: dnes se vyjádřil před džemmou: 'Spatřujete mě asi dnes po prvé. Také mé jméno vám bylo dosud neznámé. Nevíte, kdo jsem a kým jsem.' Jak mohl takto mluvit? Byly vám jeho osoba i jméno skutečně tak neznámé, jak se domníval?" "Ne," odvětil Ustad. "Sám tomu nevěřil. Naopak, ví velmi dobře, že zejména já ho znám, poněvadž jsem se s ním už častěji setkal a také s ním mluvil."

"To je to, co jsem chtěl vědět! Pýcha ho svedla, že pověděl více, než kolik chtěl říci. Znáte ho podle osoby i podle jména. Tolik ví. A přesto tvrdil, že nevíte, kdo je a kým je. Musí to být tedy 'někdo' a 'něco', co spočívá mimo jméno Ahriman mirza. Co by to bylo? Něco obyčejného nebo něco důležitějšího? Poukazuji na toto poslední, poněvadž řekl: 'Mé přátelství může zachovat, mé nepřátelství může zničit.' Kdo si dovolí říci něco podobného, musí se považovat za nejvyššího v celé říši. Avšak v jakém ohledu? V dobrém nebo ve zlém? V dobrém vztahu je to šáh. Zůstává rub dobrého, totiž zlo. Kdo řekne: 'Mé nepřátelství může zničit', ten nemůže být dobrým člověkem. K tomu musíme uvážit i to, že se musí tajit s tím, co mu jeho moc propůjčuje. Je to tedy něco skrytého, zakázaného, nezákonného. To jsou jednotlivé položky. Vezměme je do součtu!" "Dovol, abych to shrnul!" pravil Peder. "Rád bych také řekl slovíčko!" "Mluv!" "Výsledek je překvapující," řekl Peder. "Dvě moci se dělí o vládu nad říší, dobrá a zlá. Dobrá spočívá v rukou šáh-in- šáha; zlou představuje Ahriman mirza. Poněvadž víme, že tuto moc má emír-i-sillan, musí být Ahriman mirza Knížetem Stínů. Soudím správně, effendi?" "Tak asi. Nu, Ustade, souhlasíš i ty s tím součtem?" "Je správný!" prohlásil. "Přestanu tedy uvádět další důkazy, ačkoli jich mám ještě několik. Pro mě znamená Ahriman mirza a emír-i-sillan jednu osobu. I to se shoduje, že on a jeho kat jsou si poblíž. Nespustí ho z očí. Je-li nám tato věc jasná, přistupme ke druhé. Naskýtá se otázka: Co vyhledává mirza zde u Džamikunů? Které tajné úmysly a příčiny ho sem přivedly? Tato otázka je těžká; mohla by člověku způsobit bolení hlavy." "Proč?" tázal se Ustad. "Pohlížíš příliš černě na celou věc!" "Pověz raději: pohlížím přímo do černé skvrny! Nelze upřít, že sem chtěl přijít přímo. Že se na této cestě zastavil u Kalhuranů, to udělal jen k vůli svému katovi. Co tu hledal?" "Krevní mstu," namítl Peder. "Ta se týkala jen Multazima, ne jeho. Ostatně byl už na cestě sem ještě než vznikla příčina ke krevní mstě." "Tedy proto, aby zde promluvil řeč, kterou jsme od něho slyšeli." "Nevystřelil jsi sice do prázdna, ale také ne do středu! Navrhl vám jiného šejka. Víte, co v tom spočívá? Přišel k Džamikunům, aby zničil vliv Ustádův. A jak si představoval, že nejlépe začne? Především chtěl odstranit Pedera, jehož povoláním je, aby hmotnou cestou předal Džamikunům plody Ustádovy duchovní práce. Chtěl za něho mít nějakého Tifla, jenž se sice může chlubit kerblíkopolevkovým vychováním a umí pro několik švestek pobouřit celý svět, ale přitom přece vykazuje velevítanou vlastnost, že je osvědčeným jezdcem na každém kulhavém valachovi a na každé umořené kobyle. Mirza byl přesvědčen,

Ahriman Mirza 65 Dopis 64

že je třeba jen Džamikunům ukázat na běh takových starých a tvrdohlavých valachů a klopýtavých kobyl, aby se z nich stali poddajní Massabani." "Však víš, jak jsme ho s jeho návrhem odmítli," odpověděl Peder. "Je tedy tvé bolení hlavy zbytečné." "Myslíš? Nenechal se však nadobro odmítnout, neboť hodlá svůj návrh obnovit o dostizích, a při tom se asi také pokusí, aby svým slovům dodal nějakým způsobem důraz." "Dočká se stejného posměchu. V tom ohledu nemusíš mít obavy!" "Zajisté ne! Ale když jsem se zmínil o černé skvrně, kterou jsi nezasáhl, tanulo mi na mysli něco jiného. Zmínil jsem se už, že nepochybně emír-i-sillan zde byl, i když jen potají." "Nemýlíš se snad aspoň tentokrát?" "Možná. Nemám žádné důkazy. Je to jen domněnka. Jsou však domněnky, které potvrzuje už to, že se vůbec mohou naskytnout. Už jsem vás upozornil na okolnost, že váš duár nebyl Sillanům tak neznámý, jak se asi domníváte." "To by pro nás bylo něco nového!" "Pro mě ne! Jak si počínal Multazim dnes? Koně nenechal daleko před duárem, jak se stává, když někdo nezná místní okolnosti, ale sestoupil teprve poblíž něho." "Znal polohu, poněvadž tamtudy dnes ve dne dvakrát jel." "To je právě povážlivé! A padl zrovna tam na strážce, který rychle přiběhl s výstrahou. Proč nepředpokládal, že právě ve večerní době tam bude stráž? Kdyby se syn strážce náhodou nebyl ohlížel po ovcích, nebyl by Multazim objeven! Pak se odplížil přes cestu napříč do pozadí duáru. Znal tedy jeho polohu. Domy a stany se řadí až ke vchodu do Vysokého domu. Měsíc nesvítí. Mohl se tedy cizinec úplně neobeznámený nepozorovatelně připlížit? Potom cesta s mnohými zatáčkami nahoru k domu! Známe ji! Připočítáme-li k tomu délku duáru, vysvitne, že by i v plížení dokonale Indián potřeboval celé dvě hodiny, aby dorazil nahoru k bráně. Od chvíle, kdy jsme zhasli světla, až do doby, kdy Multazim přišel, minula sotva polovina té doby. Z toho soudím, že je mu cesta dobře povědomá." "Dokázal, že se dovede mistrně připlížit!" "To na věci nic nemění, neboť jsem použil k přirovnání aspoň stejně dovedného Indiána, a kat nebyl sám. Byli s ním dva průvodci, kteří se hladce dali zajmout, takže se ani nedovedli dostatečně ukrýt. Ne, ne! Není možné, aby tato návštěva byla první. Vyslechnu Multazima, než ho ráno propustíme. Snad se mi podaří, abych se něco dověděl." Zatím hovořil Peder. Nyní jako by si i Ustad na něco vzpomněl. Obrátil se k nám s otázkou: "A jak to bylo s tím cizím Peršanem, jehož jsme ošetřovali, pokud si nevykléčil vyvrtnutou nohu? Proč se vyšplhal na hradní zeď?" "Aby pátral po starožitnostech," odvětil Peder. "Pocházel z Teheránu a měl

tam krám, v němž prodával takové věci. Bylo to jednou v úterý zrána, když jsme ho našli." "A tu si vzpomínám také na toho lékaře z Hamadánu, který se jednou v pondělí zdráhal u nás zůstat." "Ten zabloudil. Byl nalezen, když už byla tma, a přiveden k nám nahoru. Nechtěl se u nás zdržet, ačkoli neměl žádný závažný důvod, proč by odtud spěchal. Na tyto

dvě osoby není třeba brát zřetel. Byli to počestní lidé a nepatřili k Sillanům. Naproti tomu mne však napadlo právě něco jiného. Pamatuješ se na bič, který Tifl nalezl, když vystupoval přes zdivo, kde pátral po kekik oú16 pro kuchyni?" "Ovšem že se pamatuji. Není to dosud tak dávno. Bič je uschován tam za mými knihami. Zapsal jsem den, kdy jsem jej nalezl, na cedulku k němu připevněnou, kdyby se snad přihlásil majitel. Nepatřil nikomu z Džamikunů. Na to jsem ovšem tehdy nepomyslel. Nyní však soudím jinak. Napadá tě snad ještě něco jiného?" "Ne. Však je toho dost! Jací jste to dobří, prostomyslní lidé!" "Máš snad i zde příčinu k podezření?" tázal se Ustad. "A ne jednu! Deset, dvacet jich mám! Ukaž mi ten bič!" Přinesl jej. Byl to jezdecký bič. Na rukojeti visela cedulka. Tam stálo napsáno: V úterý, dne 9. ssefera. Rukojeť byla černě lakována. Na jednom místě, kde lak odprýskl, jsem spatřil plech. Rukojeť byla dutá. Černá hruška na rukojeti byla tlustá a těžká, patrně vylitá olovem. Zkusil jsem, dá-li se s ní točit. Podařilo se mi to. Když jsem ji odšrouboval, objevila se dutina. V ní leželo něco tmavého. Vyňal jsem to. Byl to kus černého, hustého a svinutého hedvábí, které jsem rozvinul. Tři otvory! Pro ústa a oči! Čtyři šňůrky k zapnutí za uši a vzadu na šíji. "co je to?" tázal jsem se a držel hedvábnou látku před obličejem. "Škraboška!" zvolal Peder. "Ano, škraboška!" přisvědčil Ustad. "A o kom jsem předpokládal, že se objevuje nepochybně se škraboškou mezi pederány?" "O emíru-i-sillan," odvětil. "V úterý nalezeno! Kdy je 'den žoldu', o němž se zmiňoval Baharat?" "V pondělí." "Kterého dne se nechtěl lékař z Hamadánu u vás zdržet?" "V pondělí večer." "Kterého dne byl nalezen obchodník se starožitnostmi s vyvrtnutou nohou?" "V úterý ráno." "Tak! Ještě pořád jste ranění slepotou?" Neodpovídali. Zírali mi ztrnule do očí. 6Dymnián.

Ahriman Mirza 66 Dopis 67

"Domníváte se dosud, že u vás nebyl žádný Šili?" pokračoval jsem. "Je to ještě horší, než jsem se domníval!" "Ještě - horší?" opětoval Ustad má slova. "Bohužel! Tři pondělky! Považte, tři pondělky!" "Vyjádři se zřetelněji!" vybízel mě. "Zřetelněji? V pondělí přece bývá shromáždění pederánů!" "Chode!" Ustad takřka křičel. "Jakou myšlenku to chceš ve mně vzbudit! Není ani možné, abych na ni pomyslel! Bylo by šilenství ji vyslovit!" "Musí být vyslovena! Neodvážíte-li se k tomu vy, odvážím se já. Nejen že byli Sillané u vás, ale bývají tu pravidelně! Ano, náčelníci Sillanů, nazývaní pederáni, mívají 'o pondělním žoldu' schůzky na vašem území, podle pravděpodobnosti ve zříceninách, v nichž byl nalezen tento bič!" Nelze popsat dojem mých slov. Zrovna jako by oba, jimž jsem to pověděl, ztratili řeč. "A k těm schůzkám se dostavuje kníže Stínů osobně!" pokračoval jsem. "Obličej má vždy zahalený škraboškou. Tento jezdecký bič mu náleží. V temnotě jej nenalezl a do bílého dne se nemohl zdržet, poněvadž by byl býval zpozorován. Přijel k vám lékař z Hamadánu na koni?" "Ne. Nalezli ho pěšího," odvětil sklíčeně Peder. "Přece nemohl urazit pěšky dalekou cestu z Hamadánu až sem!" "Ovšemže ne. Měl koně." "Kde?" "Venku, daleko před duárem, měl ho na břehu jezera připoutaného." "Tuším, že i ten starožitník měl koně?" "Ano." "Kde?" "Na stejném místě." "To jsem si myslel! A vám to nebylo nápadné?" "Považovali jsme to za náhodu." "Za náhodu! Není vůbec náhoda. Vše, co se kde přihodí, děje se z určitých příčin nebo podle určité vůle. Příčina a vůle vylučují náhodu. A považoval-li jsi už něco za náhodu, v těchto obou zvláštních případech o ní nelze mluvit. Náhodou přece nenechali koně za sebou, nýbrž patrně jen v určitém úmyslu, aby je skryli. Kdykoli přijdou pederáni, musí především po delší jízdě napojit koně. Proto sestupují u jezera, nepochybně vždy na témž místě. Dám si je ukázat." "Smím tě doprovodit?" tázal se. "Ano. Nikomu se však o tom nezmiňuj!" "Žene?- Proč?" "Mohli by se to dovědět Sillané, kteří zůstávají zde v duáru." "Effendi, tys - - šilený, byl bych téměř řekl. Ty věříš v nemožnosti!" Vyslovil to v největším rozčilení. Já však klidně mluvil dál:

"Nemohlo by se tu díť to, co tuším, kdyby spiklenci zde neměli pomocníky; o tom jsem přesvědčen." "Kdyby to byla pravda, byli by se ujali muže zraněného na noze i toho, který sem v noci zabloudil." "Zabloudil opravdu? Když byl polapen, vymluvil se. Kdo sestoupí z koně tak blízko u duáru a vede ho k napajedlu u jezera, ten se hodlá předně duáru vyhnout a za druhé nemůže ani zabloudit, poněvadž má stany a domy zrovna před nosem. A kdo prolézá zříceniny, aby pátral po starožitnostech, ten to nedělá v noci, když svého koně pečlivě ukryl. Přišel by ve dne, aby se jako cizinec ohlásil a požádal o dovození a průvodce. Dali jste najevo takovou bezelstnost, že je přímo dětinská. Máš zato, že by se zdejší Sillani byli ujali obchodníka starožitnostmi. Já si však myslím, že se o jeho nehodě vůbec nedověděli." "A přece nemohu tvé podezření považovat za své. U nás není jediný člověk, který by nosil prsten Sillanů." "Víš to tak určitě?" "Přisahat na to ovšem nemohu, ale vím, že jsem zde nikdy prsten s tou značkou nespasřil." "Nemyslím, že by to bylo nutně třeba. Víím, že není každý Šili opatřen takovým prstenem. Ale kdo jej má, zajisté náleží k nim. Zrovna tak jistě je, že lze vojáka, který nemá vyznamenání za statečnost, považovat přece jen za vojáka." "To je nová myšlenka! Nepovažuješ tedy prsten jen za známku rozpoznávací, nýbrž i za známku uznání?" "Hm. Snad jej Ahriman mirza nedá kterémukoliv Sillovi, tedy ani ne těm, kdo se dosud neosvědčili. Spasříš-li u někoho toto Kainovo znamení, víš jistě, že není ve zlém začátečník! Nedosáhl-li dosud někdo u vás tohoto znamení, nemůže to sloužit za důkaz, že mezi vámi nejsou Sillané. Ano, při lstivosti, jakou vyniká emír, je možné být Sillem, aniž dotýčný určitě o tom ví. Ba ani o sobě nemůžeš tvrdit, že bys mu byl dosud nikdy nějakým způsobem neposloužil! Slyšíš, že přímo nepodezřívám nikoho z Džamikunů; táži se tě však: hodláš tvrdit, že ve vaší malé říši není nic jiného, než pouze světlo?" "Bohužel, že tomu tak není! Celá tato krajina byla dříve obydlena Massa-bany, 'nešťastníky', kteří byli svedeni, aby se na všemožných bludných cestách starali o své živobytí. Nesvědomy se vrhli na vše, čeho se mohli zmocnit, i poctivý hadrník, který kráčel pěšky svou cestou, byl jim vítán a oloupen mohl jít dále." Když Peder vyslovil tato slova, Ustad, který dosud mlčel, chopil se s novou živostí slova: "Panovalo tu nejhorší loupežnictví, jaké si jen lze představit, a nikdo si zde nebyl jist svým majetkem. U té čeládky nebyla špetka svědomí. Dnes oloupili majetného, zítra vzali ubožákovi i poslední předmět. Mám zato, že by ani duchovní majetek neušetřili a že by i nejslavnější básníky oloupili o jejich nejlepší

68 Ahriman Mirza Dopis 69

postavy. Massabani se nejraději zdržovali v starobylých zříceninách, v nichž kdysi sídlila zbožnost zmizelých národů. V těch zříceninách se cítili bezpeční. A jak tam hospodařili, o tom se můžeš přesvědčit na vlastní oči, vyjdeš-li si tam, abys hledal něco posvátného. Nenalezneš nic, než pozůstatky toho, co kdysi bylo vznešené." Pátravě na mne pohlédl a tázal se: "Porozuměl jsi tomu, co jsem vyslovil, eifendi?" "Ano," odpověděl jsem. "Zrovna já nemusím pátrat po těchto Massabanech daleko. I mne oloupili až na košili, ač nejsem proslaveným básníkem. Důvěřoval jsem jejich zdánlivě početné dinarunské přetvářce. Pak jsem ovšem poznal, že jim šlo o to, aby mě osoby a mých zbraní použili proti hodným lidem. Tu jsem je doprovodil do jejich vlastní pasti, a neobával se smrtelného skoku, jenž mě měl přenést přes propast. Pozoruješ asi dobře, že jsem pochopil, koho jsi mnil. A ještě byli tak padlí na hlavu, že mě varovali před tímto skokem. Odvážil jsem se ho přece a ponechal je v Údolí pytle." "A došel jsi záchrany zrovna v té krajině, odkud často vycházeli provozovat své rytířství světla se štítící," doložil Ustad. "Můžeš změřit zášť, kterou ke mně cítili, když jsem je vyhnal z této krajiny! Ti, kteří si nic vzájemně nikdy nepřáli, kteří se neustále vespolek hryzali a vzájemně na sebe cenili zuby, ti hned pocítili srdečné a družné přátelství, jakmile šlo o to, aby se obrátili proti mně. Však znáš jejich poslední výpravu, kterou podnikli, aby mě zničili! Okamžitě byli pohotoví a nikdo nechtěl zůstat pozadu! I ženy se k nim přidružily! A vše, co nazývali svým 'majetkem', vlekli za nimi osli a volí, aby meň podíl na snadno získaném vítězství! To je právě zřejmý a pravý způsob těch lidí, které sice označuji jako Massabany, jako "nešťastníky", poněvadž i v nepřátelích spatřuji lidi, jimž by však příslušelo jméno docela jiné, a to by nemělo tak mírný přízvuk. Nebylo snadné vyklidit zcela jejich bývalé území. Dobrovolně se ho nevzdali. Těžké boje jsme museli vybojovat. A když už mocí nemohli ničeho dosáhnout, uchýlili se ke lsti. Nikdy mě neopustila myšlenka, že ve zdejších zříceninách něco vězí, co je k sobě vábí. Možná, že něco podobného, jako dole v Birs Nim-rudu, jehož tajemství jste vypátrali a přivedli na světlo boží. Po dlouhou dobu jsme nalézali ve starém zdivu stopy cizích nohou, a stává se až do nynějška, že se v něm chtějí usadit lidé, které ovšem po tichém zkoumání vždy odtud vykáží. Bylo to i několik příbuzných Džamikunů, kteří mi, jak se zdá, nemohli prominout, že jsem netpěl tento cizí přívěsek. A v tom asi spočívá to, co Peder mnil svou poznámkou, že ani u nás nepanuje jen světlo." Když vyslovil toto přiznání, připojil jsem k němu hned následující: "Co jsi nyní vyslovil, uvádí mě zpět k otázce: co tu mirza vlastně pohledává? Proč je pro něj právě tato krajina tak důležitá, že zanechává i své obvyklé opatrnosti, aby tu získal dřívější vliv?" "To nevím. Můžeš na to přijít sám? Domněnky mám sice také, ale proniknout jasně k jádru věci dosud nemohu."

"Představ si jeho řeči! Ve své drzosti rozvinul před námi program, až dosud zatajovaný. Jak mnoho zde dává v sázku, to už nám prozrazuje okolnost, že se takový chytrák dnes přímo dal strhnout k hlouposti! Duchovní i mravní vzdělanost je mu protivná. Kde ta rozkvétá, tam on ztrácí moc. Musí pěstovat blbost, jež nemá ani zrak ani sluch, a s ní i nespokojenost, která neustále křičí o pomoc, poněvadž je příliš líná a nezkušená, aby si pomohla sama. Musí ničit pravou a nezkaženou boží víru, protože dodává síly i odvahu k životnímu zápasu, a naproti tomu bere v ochranu zbožnost slabých mozků, jež každého, kdo je pohladí po tváři, považují hned za anděla nebes. Na zemi nesmí kvést jaro, které odmete z luhů vše, co zastaralo. Ve městech i na venkově musí být prachu na metr, a kde proudí voda, tu nutno zkalit a zašpinit! Pak se objeví noční příšery, které jsou vším, jen ne ucelenými duchy. Třepotají se všude jako blanité křídla vampíra. A kde se snesou na lid, vypijí mu všechnu krev ze žil. Tam pak už není vidět lidí slunící se v čistém božím světle. Zrak tu nachází jen duchovní zakuklence a vše kolem se stává - - - zemí stínů!" "Tak tomu bylo zde; přesně tak, jak pravíš!" souhlasil Ustad. "Byla tu duchovní poušť, zrovna taková, jako ráj, jež jsem ti líčil, plochá, pustá, zdivočelá země stínů! Blbost plazila se v hlubokém prachu. Zlost skřípala zuby a plížila se v noci okolo. Lenost, práce se štítící, se pobožně bila v prsa a dychtivě sbírala drobtý nevědomosti. A nad těmi a ještě tisíci jinými stíny se vznášelo neslyšitelné třepotání netopýřích křídel, jež jsi označil pravým jménem vampí-ři. - - Tak to bylo s obyvateli tohoto smutného kraje, tak i s mými nynějšími Džamikuny, když jsem k nim přišel. Nejednou jsem sice slyšel o 'bídě lidstva' a nejednu 'pozemskou strast' jsem shledal u jiných i zakusil na sobě, že by však tato bída nespočívala v osudu, nýbrž že ji zavinila lačnost těch stínů, to mi bylo neznámo. I tázal jsem se sebe sama, lze-li tu ještě zjednat pomoc. Když jsem spatřil nesčetná hejna upírů, skleslá mysl mi sténala pod nohama. Odstrčil jsem ji od sebe a uvažoval jsem. Člověk jako jednotlivec nemohl pomoci. Noční stvůry byly pod ochranou, jež je mocnější lidské slabosti, pod ochranou tmy. Mocnější však než tma je světlo. Mělo-li se mi podařit, abych je přenesl tam do starých zdí, jež do něho už dlouho nevnikly, museli upíři prchat do denního světla, kde je mohl každý poznat a pak se jich stranit." Když Ustad domluvil, Peder se chopil slova: "Co jsi nyní vyslovil, to jsi také provedl. Do té doby jsme tě neznali; nebyl ti nikdo k ruce a sám ses odvážil do zřícenin. Ale právě tato tvá smělost způsobila, že jsi nás získal!" "Podařilo se to mnohem snadněji, než jsem si myslel!" usmál se Ustad. "Ani jsem se nevpířil. Přišel jsem v plném denním světle a počestně jsem prohlásil, kdo jsem a kým jsem. Tu zprvu mne právem považovali za stín, vržený do jejich tmy ze světla světa. Ale ani to mne nezavedlo k podvodu a klamu. Rozžehl jsem a ukázal své světlo. Nenamítali proti tomu nic. Ba zdálo se, že malé světélko jim působí radost. Ale tma vynikla ještě více, a lidem venku sloužilo za důkaz, že světlo ve zřícenině může žít."

71 Ahriman Mirza 70 Dopis

Peder pokračoval: "Spatřili jsme toto světlo. Vábilo nás k sobě. Přicházeli jsme do zřícenin. Nejprve jednotlivě, brzy však houfně. Vnikli jsme do stavby. Nastalo v ní jasno, poněvadž jsme s sebou vzali i svá světla. Tu ve všech chodbách znělo pískavé skřechení. Všude třepotání křídel a poplach. Posvítili jsme do všech koutů a vyplašili netopýři havěť. Prchala před námi a hledala kdekterý otvor. A kdo byl venku, spatřil, jak se kolem rohů rychle vzdalují vyplašené bludné myšlenky. Nedbali jsme, zda snad ještě některý netopýř zůstal ukrytý v hloubi zřícenin, poněvadž nemohlo být naším úmyslem používat je pro sebe. V záři slunce jsme chtěli zůstat a do dnešního dne neměli jsme

proč toho litovat. "A nebude ani v budoucnu takový důvod," doložil jsem. "Pro nyníšek je důležité, že nevíš určitě, zda tam ještě nějakí Massabani nezůstali skrytí. Nepropátrali jste zříceniny zevrubně?" "Ó, ano! Pokud ovšem jsou přístupné. Jsou tam také staré chodby, zasypané zcela nebo napůl, do nichž jsme nevnikli. Stavba duáru nás tak zaměstnala, že nám nezbylo kdy, abychom se hrabali v starých děrách." "Dobrá! Nechme toho zatím! Nám jde hlavně o emíra-i-sillana. Vynášel se tím, že je ochráncem Massabanů. Řekl, že je v jeho moci vzít vám bývalé území těchto lidí pomocí vojska. Nehodlá to však provést, dáte-li se pohnout, abyste mu nad sebou ponechali jistý vliv. Proč to chce? Musí k tomu přece mít příčinu! Mělo by to snad svědčit o tom, že dosud některé místnosti zřícenin neznáte? Jakmile budeme mít kdy, pokusíme se o rozluštění této záhady. Naskýtají se mu asi ještě jiné všeobecné a snad i důležitější příčiny, aby vás vyrušoval. Ukázal jsem už na ně. Nenávidí vzdělanost, poněvadž mu ubírá moci. Je v jeho zájmu, aby ji ničil a nedopouštěl, aby opět vzkvetla. Je úplně stejný duch, jenž patro od patra vaši kamennou pyramidu odcizil původnímu účelu, aby ji nakonec osadil špatnou čeládkou. A právě tehdy, když toho dosáhl a začínal uskutečňovat to, co tuším, přišel Ustad, aby pomocí Džamikunů tu čeládku opět rozptýlil - - -" "Co tušíš?" tázal se Ustad. "O tom později," odpověděl jsem. "Mým nynějším úvahám stačí poznámka, že emír-i-sillan nejen považoval vaše území za oporu svých záměrů, nýbrž že je za ni považuje dodnes. Ano, je dokonce možné, že vašim zříceninám přisuzuje větší důležitost než troskám Birs Nimrudu. Zdá se, že ho jeho plány pobízejí k brzkému provedení. Kdyby to tak nebylo, nebyl by přišel osobně a veřejně, a tím méně by se byl odvážil, aby ve svých řečech vystupoval s takovými požadavky." "Snad tomu všemu přisuzuješ větší důležitost, než je třeba?" namítl Ustad. "Tomu nevěřím. Uvažuj objektivně. Dnes vyslovil mirza takové věci, že nelze o nich tak zřejmě mluvit, leda tenkrát, mají-li sloužit za poslední a nejvyšší trumfy. Proč například to nápadné svolení k dostihům? Jaký účel pro něho mají? Snad aby na vás vyhrál několik koní a velbloudů? Věřil bys tomu? Anebo se to děje kvůli tomu, že se mu tím nabízí nenápadná příležitost, aby se

tu mohl déle zdržet a rejdit v okolí? Musíme zvýšit pozornost, doufám, že se nám podaří přijít jeho záměrům na stopu! Domníval ses, Ustade, že nadsazují. Ale považ, oč takovému člověku jde! Je velký rozdíl, obírá-li se tajnými záměry vysoce postavený generál, anebo jen obyčejný voják. Jestliže princ významu Ahrimana mirzy vám za zády šáh-in-šáha hrozí záhubou, jestliže se honosí tajnou mocí a pak ještě si dovoluje dělat vám bláznovské návrhy, jež rozumný člověk nemůže pochopit, pak si nelze myslet, že tu jde o bezvýznamné vzepření nějakého vojáka proti desátníkovi, nýbrž o záležitost významnou, a to nikterak jen pro tebe a pro tvé Džamikuny!" "Hodláš ve mně vzbudit úzkost, effendi?" tázal se starostlivě. "To ne! Chci jen dokázat, že musíme být opatrní. Bude-li mirza i nadále tak mnohmluvný jako dnes, nepojímá aspoň mne žádná úzkost. Nesmí však mít podezření, že už vnikáme do jejich tajných záměrů. Proto ho nesmíme v jeho úkladech proti Džafaru mirzovi vyrušovat již nyní, nýbrž teprve pak, až udeří pravá chvíle. Doručíme jeho dopis katovi. Multazim jej musí v každém případě dostat." "Ale jak?" "Nějak, aby zůstal v pochybnostech o poslovi, jenž jej přinesl." "To bych mohl nyní v Ispahánu velmi snadno zařídít. Vždyť tam bydlí!" "Ano; postarej se o to! Já si však opíši dopis i abecedu. To nám může někdy prospět." Oba spisy jsem uschoval do zápisníku. Když jsem byl hotov, tázal se Ustad: "Možná, že bude i Džafar mirza v Ispahánu. Nemám mu nic sdělit?" "Ne. Přeji si, aby nic netušil, tak aby ani Ahriman mirza nic nezpozoroval. Ten přiměje už nějak toho druhého, aby k vám přišel. Tu se pak naskytá výtečná příležitost, aby na nás svalil vraždu, kterou hodlá provést. Džafaroví povíš jen tolik, že jsem u vás. Doví-li se to, jistě přijde. Do té doby získáme nepochybně podrobnější zprávy, než máme dosud, a budeme mu moci sdělit něco určitějšího, kdežto nyní by uslyšel jen pouhé domněnky." "Zmínkou, že se pokusí, aby Džafara přilákal k dostihům, jsi mi připoměl to, že náš přítel má nejušlechtilejšího a nejlepššího koně v celé perské říši." "Tím je řečeno velmi mnoho!" podotkl jsem. "Ale je to pravda!" "Zajisté ho sám nevychoval?" "Ne. Dostal ho darem od šáh-in-šáha." "Kůň se tedy u Džafara pokazil. On není jezdcem a ani jím nebude. Poznal jsem to, když jsem se s ním seznámil." "Jsi znalec a přece jsi v nepravu. Toho koně nepokazí ani Džafar ani nikdo jiný. Neseděl na něm dosud nikdo." "Proč?" "Z příčiny stejně prosté jako neuvěřitelné. Nejskvostnější ze všech plnokrevných koní nesnese na sobě nikoho, absolutně nikoho!"

73 Dopis Ahriman Mirza 72

"To by tak hrálo!" zvolal jsem nedůvěřivě. "Vždyť má Persie také jezdce!" "Má. Ale marně o to usilovali i nejlepší, nejsmělejší a nejtrpělivější." "Nedovolí nikomu vsednout nebo každého shodí?" "Ani to, ani ono. Každému dovolí vsednout a nikoho neshodí. Stojí jako beránek, ale jen stojí. Nepokročí ani o krok. Žádným lichocením ani lahůdkou ho nelze přimět k pohybu, ani bičem!" "A je-li veden, když na něm někdo sedí?" "Pokročí jen potud, pokud je veden, dál se nehne. Však už jsem sám uvažoval, spočívá-li jeho chování v přírodě nebo v drezúře - - -" "V drezúře? Vzpírá-li se příroda, nepřemůže ji drezúra. Lze sice posunout hranice vůle a chtění maličko tím, co nazýváme drezúrou; dál se však nedosáhne ničeho. Učiní-li zvíře z lásky k svému pánu to, co je proti přírodě, anebo jestliže dokonce ponenáhlu samo nalezne zálibu v některém naučeném výkonu, který není následkem jeho přirozených pudů, pak se už nelze zmiňovat o drezúře. Je rozdíl, hrozí-li mu cvičitel bičem, nebo jestliže zvíře později zcela ze svobodné vůle učiní to, čemu se dříve naučilo. Džafarova koně nepřiměje nikdo tajnými pokyny ani zjevnou pohrůžkou, aby vykonal to, co je mu proti mysli. Přemýšlí, má vlastní vůli; vykoná vše podle svého rozhodnutí, a to s energií tak vytrvalou, že by ho za příklad mohl považovat nejeden člověk. Ani sváděním, ani hrozbou, ani násilím se nedá zmást. To je ušlechtilost koně! Obyčejný valach by poslechl ze strachu, pokud by mu hrozil bič. Co šáh-in-šáh tomuto koni vnukl, nelze považovat za nějaký mrtvý návyk, ani za tupomyslnou poslušnost z donucení. Byla to velice laskavá a dobrotivá ruka, z níž ušlechtilé zvíře toto syrr přijalo, a jen stejně laskavé mysli se podaří, aby věc rozluštila." "Řekl jsi ayrr? To je opravdu podivná věc!" zvolal. "Proč?" "Je to jméno toho koně. Jmenuje se Syrr. Slyšel jsi snad o něm dříve nebo jsi vyslovil jméno náhodou?"

"Náhodu neuznávám! Ostatně jsem nevěděl nic o tomto koni." "Nebudeš snad tvrdit, že jsi to jméno objevil následkem nějaké shody! To by bylo přece jen směšné! Promiň, že užívám toho výrazu!" "Netvrdím nic a nepředpokládám nic. Opakuji jen, že neuznávám náhodu, tuto přítelkyni povrchnosti a ledabylosti. Je to tak zvané 'slepé asi'. Zdá se být pouhým 'asi', ale není slepé. Kdo klidně čeká a nezavírá oči, naučí se pak zcela jistě znát i skryté nitky." "Skryté nitky mezi tebou a Syrrem?" usmál se Ustad. "Effendi, jaká je to zázračná víra!" "Kdo k ní dal příčinu? Ty sám!" odvětil jsem stejně vesele. "Položil jsi přízvuk na slovo, při němž jsem si nic nemyslel. Ukáže se, pochází-li tento přízvuk jen od tebe a zda je bezvýznamný. Nepromluvil Džafar nikdy o tomto tajemství se šáh-in-šáhem?" "O, ano! Vypravoval mi to. Panovník se ho kdysi dotazoval, jak se má

ten kůň. Džafar mu sdělil svou nesnáz a vypravoval o všemožných marných pokusech, jež byly podniknuty. Na to se šáh usmál jako s tichou radostí a řekl: 'Až se naskytne ten pravý, bude ho kůň poslušný hned a stále, ale jen jeho. Je to můj Syrr. Nikdo tomu nepřijde na kloub!' Džafar ta slova nepochopil. I mně jsou záhadná. Co o tom myslíš, effendi?" "Nic! Syrr značí 'tajemství' nebo i 'mysterium'. Važme si ho, nezkoušejme je ze všech stran ohmatávat. Je v tom vůle šáhova." "Dobrá. Tím zatím zakončíme. Prosim tě nyní o dovolení, abych tě směl doprovodit nahoru do tvého bytu." Obrátil se k Pederovi a dodal: "Připrav, co je třeba, abys vypravil do Bagdádu posly pro důstojníka a jeho sluhu, jakmile bude pro něho napsán dopis. Jeden bez druhého by se neodhodlal vydat na cestu. Pro tlustého Kepeka bude třeba vzít velbloudí nosítka, poněvadž jiná doprava by pro něj byla trýzní."

Vzkříšení 75

Kapitola třetí VZKŘÍŠENÍ Opustili jsme šejka, a ten sestoupil do přízemí. Ustad vzal jedno z obou světél, aby mne doprovodil nahoru. Když jsme vyšli z jeho bytu a došli ke dveřím známé komory. Ustad ji otevřel a vešel do ní. "Pojď, effendi!" pobídl mě. "Přístup blíží!" "Proč?" tážal jsem se. "Daroval jsi mi své zbraně; víš však dobře: co je mě, je i tvé! Neměl jsem ani právo žádat je na tobě; poslechl jsem jen vnuknutí, abych tě vyzkoušel. Obstál jsi, a to lépe, než jsem se nadál! Odevzdal jsi mi své zbraně, a tak sis uložil něco sám pro sebe. Uvažuj, co míním. Přišel jsi snad k nám ze země, kde nejsou silnice? Hodláš svých cílů odtud dosáhnout létáním? Jistě ne! Víím, že neznáš strach. Podpíráš se o ruku, jež neopustí nikoho, kdo jí důvěřuje. A přece se nevzdaluj pevné půdy! Nejsi dosud doma! V cizině se beze zbraní neobejdeš! Dbej mé výstrahy! Mám právo a povinnost, abych k tobě mluvil vážně!" Pozvedl ruku a zahrozil mi laskavě. Ovanulo mě něco jako štěstí, ne snad tajemné, nýbrž takové, které jasně, zřetelně a úplně chápeme. Vzal jsem ho za ruku, táhl jsem ho ven a řekl jsem: "Vyjdi z této komory a pojď nahoru. Musím ti něco důležitého říci!" "Co?" otázal jsem se. "Přiznání. Pojď! Mám velikou radost!" "Přiznání? A radost?" "Ano! Je to vítězství, vnitřní vítězství, jaké jsi právě dobyl nade mnou i nad sebou, nad námi oběma!" Šel jsem před ním a on mne rychle následoval. Nahore v svém bytě vzal jsem mu světlo z ruky a rozžehl nejprve lampu, kterou jsme k vůli Peršanům

museli zhasnout. Když se to stalo, požádal jsem Ustada, aby se postavil přímo přede mne. Prohlížel jsem si ho od hlavy až k patě a řekl: "S tebou se mi přihodilo zrovna totéž, co se stává člověku s jeho duchem. Nezná ho, leda když mu ho nepřítel ukáže. Nevěděl jsem o tobě, až mě Massa-bani uvedli na stopy, u nich jsem po prvé uslyšel jméno Ustad. Mluvili o něm jako o 'tajuplném', o němž se nesmí říci nic špatného. Podle všeho se řídili podle toho, ba báli se i toho jména a přece jevíli k tobě nepřátelství, poněvadž tě museli nenávidět. Při tom jsem se potkal s Pederem, který mi nedůvěřoval. Dal se přede mnou na útěk, můj kůň ho však záhy dostihl. Když jsem pak s Pederem rozmlouval, slyšel jsem o tobě po druhé. A v duchu jsem si v své obrazotvornosti tvořil obraz o tobě. Pak mě uvrhla na lože těžká nemoc, z níž jsem vyvázl teprve zde u tebe. Ležel jsem v bezvědomí, bez každé činnosti ducha. Jen někdy jsem se probouzel. Tehdy mi spočinula na čele ruka, a přitom jsem pociťoval, jako by z ní řinula dobrotivě ryzí, nehmotná síla, probíhající veškerou mou bytostí. A hluboký hlas pronesl při tom slova: 'Žehnej Bůh tvému vcházení i vycházení od této chvíle až na věky. Amen!'" "To jsem byl já," řekl Ustad. "Ano, tys to byl. Přicházel jsi i později často, když jsem byl v bezvědomí. Pak jsem měl sen. Nebo to bylo zjevení? Viděl jsem se v háji Mamre, u dubu Abraháмова. Tu se přede mnou postavila vysoká postava patriarchy zářivých očí, pozdravovala mě: 'Pokoj tobě!' A když jsem pak otevřel oči, stál jsi přede mnou ty, vztáhl jsi ruku nade mne a vyslovil táž slova. Když pak jsem se uzdravil tak, že jsem mohl vstát a sedět venku před dvoranou, přišel jsi ke mně, a co jsi promluvil a jak jsi to vyslovil, pronesl jsi v duchu Nového Zákona. Nyní nadešel den díků. Kdybys byl ve mně mohl ještě víc vyrůst, bylo by se to zajisté stalo tam naproti u vaší modlitebny. Tam jsi nejen stačil na Ahrimana, nýbrž překonal jsi ho. Řekl bych téměř, že jsem k tobě vzhlízel s obdivem! V srdci se mi ozvalo přání, abych byl tak veliký a čistý jako ty. To bylo asi také příčinou, i když ne uvědomělou, že jsem pronesl svou zpověď, která mi měla zjednat svobodu. Chtěl jsem v tichosti svého nitra být hoden tebe." "Milý, milý příteli!" zvolal v pohnutí. "Počkej," žádal jsem ho, "a slyš dál! Nastal večer. Přišly tmavé stíny. Z minulých dob jsi je vyvolal a bohužel jsi je rozestřel na svou přítomnost. Světlo zmizelo. Zatemnil ses mi téměř nadobro. Nechal jsi své stíny vyrůst. Dosáhly obrovské velikosti, o níž jsi mluvil při svém 'slunečním dni'. Zmenšoval ses v mých očích, zmenšoval a zmenšoval! Bránil jsem se tomu - marně! Nechtěl jsem ztratit tvou velikost. A přece jsi jednal a mluvil tak, že ses musel ztratit až k nepatrnosti. Nebyl jsi už 'kovovým Abrahámem'. Proměnil ses v zajíce, jenž se dává na útěk, a jakmile místo slunce padne na jeho lože stín stromu, úzkostí slepý, utíká co nejrychleji, aby svou plachost ukryl v křoví." "Mašalláh!" podivil se nyní. "Takový dojem jsem na tebe učinil?" "Ano," odpověděl jsem.

Ahriman Mirza Vzkříšení 76 77

"Jak to bylo možné?" "Možné? Nevyhnutelné! Právě ses zmínil, že neznám strach. Opravdu, strach je mi téměř

odporný! Nemohu ho pochopit. A tu najednou spatřím postavu, která se mi zdá být pevná, jako by vlastní rukou osudu ulitá a postavená na nejpevnější žule. A ona z této bezpečné skály seskočí a jako beze smyslů se dává na útěk. Před kým? Před ničím menším, než před svým vlastním stínem! Netušíš, co jsem musel pocítit? Netušíš, že jsi ztroskotat? Jak smutná byla jízda tvým myšlenkovým rájem! Ne pro blázny, kteří jej nechali zpustnout, ne, ale pro tvou prostotu, která tě odvedla z horských výšin do nížin, aby tě v pustinách trýznil hlad, a pak abys dbal dokonce 'stromu žvástů!' Svěsil hlavu a odmlčel se na chvilku. Pak pohodil energicky hlavou a řekl: "To byl ostrý řez, effendi! Netušíš ani, jak velice ti za to děkuji! Pociťuji, že se ve mně vzmáhá světlo. Pozoruješ stíny, jak ode mne odstupují a prchají dvěma ven? Ne? Já také ne. Ale pociťuji, že se to děje, že byly sebou vyplašeny a že mě musí opustit. Neřekl jsi mi nic, pouze pravdu. A nyní mi pověz ještě jednu věc: věříš, že mám tolik vnitřní síly, abych se ti stal opět tím, kým jsem byl před dnešním večerem?" "Ano! Téměř jsi jím už opět! Zmínil jsem se o přiznání a zároveň o své radosti. Prvou věc jsem ti už předložil, druhou máš nyní se mnou sdílet." "Radost? Z čeho?" "Z tebe! Vzpomeň si na přísná slova, která jsi ke mně pronesl dole v komoře. To mluvil muž z kovu. Už ne uprchlík před stíny! Vyrosl jsi zas! Postavil ses nohama opět na žulu. Prosím tě: zaujmi opět své staré místo! Zaručuji se ti slovem: ani jediný stín, kdyby byl i největší, není hoden, aby se naň člověk jen jednou ohlédl!" Nemohl jsem domluvit. Dole v té chvíli zazněl výstřel a pak druhý. Hned potom uslyšel jsem hlas Kary ben Halefa, který, jak známo, měl lože na plošině střechy nad dvoranou: "Co to bylo? Proč se střílí?" "Zajata uprchlí!" odvětil ženský hlas. "Vallahi! Nepouštějte je do domu! Napadnu je shora!" "To byl hlas Šakary!" zvolal Ustad. "Pospěš k ní dolů, effendi! Zvonem dám Džamikunům znamení; pak pospíším za tebou. Vezmi své zbraně; nejsou však nabitě!" Abych mohl nechat lampu stát, rozžal jsem lojovou svíčku a chvátil do komory s haraburdím. Pokud se lidstvo neoddá míru, potud ani mírumilovný člověk se nesmí vzdát obrany. O tom jsme se nyní přesvědčili. Popadl jsem opakovačku a náboje, chvátil jsem dolů po schodech. U dveří vedoucích do dvorany stála Šakara; zatarasila je železnou závorou, bambitku držela v ruce. Na zemi stála hořící lampa, vedle ní ležely šaty krevního mstitele. Na dvoře se ozýval řev četných hlasů v hrozivé směsici. Kára střílel dál. Shora hájil schodiště

vedoucí do dvorany. Odhodil jsem světlo, které mi v ruce překáželo, nabíjel jsem zbraň a tázal se Kurdky: "Jak se stalo, že jsi ozbrojena a že jsi objevila útěk zajatců?" "Později ti to povím!" odpověděla. "Slyš! Zvon bije na poplach. Všichni naši bojovníci přiběhnou. Pak bude Vysoký dům mimo nebezpečí. Nepřátelé musejí co nejrychleji prchat. Nauč je znát hlas zázračné pušky!" Odsunula závoru a otevřela dveře. Právě, když jsem vstoupil do tmavé dvorany, Hanneh přicházela shora. "Halef, Halef!" volala. "Uslyší-li výstřely, procitne a rozčílí se!" Chvátila k němu. K svému uspokojení jsem zpozoroval, že nikdo cizí do místnosti nevstoupil. Všichni Peršané byli už téměř za branou. Výstřel jsem za nimi několikrát jen proto, abych jim nahnal strachu. "Rozdělte se rychle!" slyšel jsem řvát krevního mstitele. "Nedejte se polapit! Rychle ze vsi! Však opět přijdeme. Pak - pomsta!" Zvony bily dál na poplach. V kuchyňské zahradě se ozvaly nyní také výstřely. Jak jsem se později dozvěděl, střílel tam Tin, ukrytý za křovinami. Příběhli ostatní mužští obyvatelé domu, a dole ve vsi bylo odpovídáno střelbou. Kde však vězel Peder? A stráž, postavená u vrat věznice? Neviděl jsem je. Zvony přestaly bít. I Ustad přišel k nám. Setkal se s obchodníkem z Ispa-hánu a jeho synem, kteří nyní také přicházeli. Žádal jsem, aby byly rozžehnuty pochodně, a především, aby vrata byla opět uzamčena. Když se tak stalo, dal jsem svolat lidi. Stalo se to s takovým chvatem, jako by teprve nyní šlo o zamezení toho, co se už přihodilo. Rozčilení se zmocnilo všech, i Ustada. Já, zvyklý v každém případě zachovat si vnitřní klid, divil jsem se jedině tomu, že Peder dosud mezi námi nebyl. Když jsem se po něm dotazoval, odpověděla mi Šakara: "Spatřila jsem ho, že směřuje k věznici a od té chvíle nepřišel." "Kde jsi byla, když jsi to zpozorovala?" dotazoval jsem se. "Zde, ve dvoraně. Chtěla jsem, aby se Kára a Hanneh mohli vyspat, a proto jsem si vyžádala, abych směla bdít u hadži Halefa." "Jsi hodná a obětavá!" přerušil jsem ji. "Co vedlo Pedera v tmavé noci k těm cizincům?" "Nevím. Nepromluvil se mnou. Ale když se nevracel, měla jsem o něho starost a vyšla jsem na schodiště. Tu jsem spatřila bránu věznice otevřenou, a z ní tiše vycházeli vojáci. Ulekla jsem se tak, že jsem ani nevykřikla, a přece pomoc byla žádoucí. Proto jsem odkvapila do domu a popadla Pederovu bambitku, neboť jsem věděla, že je stále nabitá. Výstřelila jsem z obou hlavních a zatarasila pak dveře, aby se nikomu z nepřátel nepodařilo vniknout k vám nahoru. Co se potom stalo, to už víš, effendi." Bezděky jsem vztáhl ruku, abych ji stiskl pravici, a řekl jsem: "Sni-li duch domu o nepotřebných věcech, nebo jestliže i ve bdění ukáže neobežetnost, pak ovšem duše má mít oči otevřeny. A tou duší jsi nám byla

Vzkříšení 79 Ahriman Mirza 78

ty, Šakaro! Tuším, že Peder vězí ve věznici a že je zajatcem místo těch, které měl zadržet. Poohlédneme se po něm!" "Nebude snad mrtvý?" tázal se v obavách Tifl. "Mohli ho zavraždit!" "Ne! Multazim se chce dostavit k dostihům. Je sice schopen tajné vraždy, ne však zjevné. Peder mu asi vsedl na lep a nedbal patřičné opatrnosti. Nám pak nezbývá, než abychom se nyní zachovali zcela klidně a později docela jinak než on. A teď pojďte!" S dvěma pochodněmi jsme přešli dvůr. Uprchlíci, zastrašení poplašnými výstřely, neměli ani kdy, aby dobře zavřeli dveře; byly jen přivřené. Uvnitř byla úplná tma; naše pochodně vnesly však do místnosti světlo. Tu jsme spatřili na zemi Pedera i strážce spoutané provazy a s roubíky v ústech, takže nemohli volat o pomoc. Všichni, kdo vešli dovnitř, vykřikli buď úžasem nebo leknutím. Ustad spráskl ruce a patrně hodlal pronést peprné otázky; rychlým pohybem ruky jsem mu to však zamezil a řekl jsem: "Nikdo ani šlová! Jde tu o něco jiného, než se domníváte! Peder jednal, jak musel jednat. Nevychítejme mu nic! Rozvažte ostatní; mohou odejít!" Zatím co to vykonávali, sklonil jsem se k šejkovi, abych ho vyprostil z pout, která byla určena nepřátelům jeho i našim. Také roubík jsem mu vyňal z úst. Pomalu vstal, pohlédl na nás a usmál se. Podivná věc! Chtěl něco říci, ale slova z úst nevypravil. "Nenamáhej se, Pedere!" povzbudil jsem ho. "Koho protivníci zbavili řeči, ten se nemusí ani před přáteli namáhat!" Otočil jsem se a vyšel ven. Ostatní za mnou. Když jsme se ocitli opět na dvoře u velké brány, žádal tam kdosi o vstup. Byli to Džamikuni. Polapili některé z uprchlých vojáků a přiváděli

je zpět; nebyl však mezi nimi ani důstojník, ani krevní mstitel. Proto jsem nařídil, aby chycení vojáci byli prostě z vesnice vyvedeni a propuštěni, naproti tomu však aby Džamikuni dali tím lepší pozor na koně a jiná stáda. Až nastane den, je nutno prohledat krajinu, a nalezne-li se kdy nějaký uprchlík, bude karabáčem poučen, že nemá u Džamikunů co pohledávat. Pak lidé odešli a brána byla opět zamčena. Nyní se mě tázal Ustad, co by nejdříve bylo nutno podniknout. "Nejdříve?" odvětil jsem s úsměvem. "Nejdříve půjdeme spát!" "Já také?" "Ovšem! Nebude nás už nikdo vyrušovat." "Sotva; ale zbývá nám ještě promluvit si o mnohých věcech!" "Příteli, promluvili jsme si už snad více než bylo nutno. Na ostatní je dost času před tvým odjezdem, až se vyspíme. Dovol, ať se vyslovím přímo: slovo má cenu jen tenkrát, následuje-li za ním čin. Nuže, od nynějška hovořme více skutky než slovy! Snadno lze pochopit, že jsme dnešní večer a valnou část noci strávili v rozmluvě. Předešlý den nám k tomu poskytl hojnost látky, a pak nadešla noc; mlhy se válely. Vystup se mnou ještě jednou nahoru! Podíváme se, jsou-li tam dosud mlhy."

Vystoupili jsme do mého bytu, kde lampa dosud hořela; zhasl jsem ji. Dole ve dvoraně a pod stromy na dvoře byla ještě tma. Zde nahoře však otevřené dveře vedly ven, kde nebyl stín. Když jsme vyšli pod širou oblohu, horské vrcholy na východě prosvítaly do čistě opálové, namodralé jasnosti. Vysoko nad námi se už zvedala křídla nočního závoje, aby zmizela v záři jasného dne. Dole spočívalo jezero až dosud jako ve snu, ale ten sen byl čistý a bez kalných stínů. A což mlhy? Zmizely! Kam? Kdo to může říci "Jsou tu stíny?" tázal jsem se a ukazoval na vodní hladinu. "Zanikly!" odpověděl Ustad. "A tyto zde?" Ukázal jsem dovnitř do knihovny. Tu Ustad povzdychl zhluboka a řekl: "Ano, i to byly stíny, a přece něco zcela jiného! Jak bych to označil?" "Už jsi to pojmenoval a zvolil jsi dobrý výraz, když jsi tvrdil, že na tvém hrobě bludičky prováděly své reje. Hovořil jsi o svém hrobě, o hrobce, která spočívá v těchto místnostech. Myslíš, že to bylo správné?" Zíral chvilku uvážlivě před sebe a pak odpověděl: "Však víš, jak nesnadné je odloučit se od obrazů a jmen, jimž člověk odedávna přivykl." "Inu, ovšem. A jaký význam by pak měl tvůj alabastrový stan?" Ustrnul téměř viditelně a pak zvolal jako v radostném úleku: "Effendi, effendi! Jak významné slovo! Co by nedosáhly sebedelší řeči věčejšího dne a dnešní noci, to vyslovuješ mi tímto jediným slovem! Kdo svůj stan vztyčí na takové výši, může snad bláznovství považovat za mrtvé, a poněvadž tomuto bláznovství každý mudrc je nebožtíkem a protože také mě považuješ za nebožtíka, jsem živ! Effendi, mluvíš pravdivě, nyní však zjednal jsi mi konečně pravé slovo, v němž poznávám, že jen na mě záleží, chci-li bláznovství prokázat laskavost, že jsem nebožtíkem!" "Jen pohleď k východu! Tam se tvoří první nachový pás a mírné paprsky jej z dálky líbají. Sebevědomě se blíží jitro, a chceš-li, můžeš se ho účastnit." "Ano, vítám je, a ono bude mým učitelem," zvolal. "Ty však musíš odpočívat a spát celý příští den. Mnoho jsem požadoval na tvém těle, dosud ne zcela zdravém. Smím tě nakratičko vzbudit než odcestuji, effendi?" "Prosím tě o to! Musím také ještě promluvit s Aghou Sibilem a napsat dopis do Bagdádu." "Děkuji ti. Vyspi se na srdci lásky, která bdí nad tebou i nade mnou." Objal mě vroucně, pak se odebral dolů. Sotva odešel, slabost dlouho přemáhaná se přihlásila. Zmocnila se mě tak velká únava, že jsem rychle přistoupil k loži a ulehl tak, jak jsem byl. Okno zůstalo otevřené. Poslední pohled jsem vrhl ven. Po obloze se šířily zlaté šípy paprsků. Pak nastala záplava světla, jež mě náhle celého obklopila. Zavřel jsem oči a usnul, aniž kolem mne nastala temnota. Jak podivný zjev! - - -

Pánem vysokého domu 81

Kapitola čtvrtá PÁNEM VYSOKÉHO DOMU Kdyby tak malíř všechno to, co jsem včera s Ustadem promlouval, mohl přenést na plátno, nejlepší název obrazu by asi byl "Ranní červánky lidského nitra". Nebezpečné onemocnění, radost z uzdravování, zbožná slavnost u chrámu, příchod krevních mstítelů, zmařená vražda ve dvoraně, to vše přes všechn můj vnitřní klid ve mně zvířilo mlhy, které jen ztěžka nechaly dojít ke konci předlouhou rozmluvu. A ještě těžším úkolem bylo překonávat Ustada. Jeho životní názor tkvěl v háji Mamra, kam andělé zavítali k Abrahámovi, a dosáhl vrcholku v slově Kristově: "Milujte nepřátele své; dobrořečte těm, kdož vám utrhají!" Tato modlitba byla mu vždy vodítkem v každém postavení života. A tu ostatní, kteří se také nazývají křesťany, vrhli se na něho v nenávisti, aby zničili jej i jeho lásku k bližnímu. Pokusil se sice několikrát, aby se obhájil; když však poznal, jakými zbraněmi se proti němu bojuje, uchýlil se do tichého kraje mlčení, pamětlivý křesťanského napomenutí: "A požádá-li kdo od tebe kabát, nechejž mu " plást!" Nitro však se mu bouřilo velmi důležitými otázkami: kdo má pravdu? Na které straně je božská pravda, božská vůle? U Krista, jenž řekl: "Kdo z vás je bez hříchu, zvedni první kámen." Nebo u těch vážených křesťanských kněží a laiků, kteří s výsměchem hleděli vyhostit nadšeného ctitele nauky o lásce k bližnímu ze "společenství věřících"? Zjistě jen jedno mohlo být pravdivé a správné. Buďto se Spasitel mýlil a žádal něco zloha nemožného, nebo tito lidé s odporem ustupují od nejkřesťanštějšího jeho příkazu, poněvadž jim schází sebezapření, aby jej mohli vyplnit! Když Ustada takové otázky trápily, muselo se vše, co v něm bylo utvrzeno, zvíkat a oťrást. Odtud pocházela jeho snaha připoutat mě k rozpravě a podržet potud, až by si ozřejmil, kde vlastně lze pravé křesťanství nalézt. Kde by je měl hledat, to jsem sice věděl určitě, nesměl jsem mu to však říci, poněvadž jasno musí zřejmě vzniknout ve vlastním nitru každého člověka. Odtud mé jed-

nání, protahování látky hovoru a pak i naše vzájemná radost, když se konečně dostavila odpověď z alabastrového stanu. Nyní nastalo jasno i světlo, dokonce i v mém spánku. A přesto jsem - otevřel oči. Slunce stálo už v předpoledni, a kolem mne bylo všude jasno a teplo. Denní ruch pronikal ke mně nahoru. Cítil jsem se posílněn a tak svěží, jako už dávno ne. Vstal jsem a vyšel ven na plochou střechu. Dole ve dvoře byli sedláni Usta-dovi velbloudi. Jeho jsem nespatril. Vlevo naproti se pásli naše koně na horské pastvině, která hraničila se zříceninami. Jezero vysílalo nahoru azurový lesk. Obyvatelé duáru čile pobíhali, patrně k vůli Ustadovu odjezdu. Z mé plošiny vedly schody stranou, kde bylo pramenité zřídlo, vedle něhož pán Vysokého domu dal zříditi obezděné koupaliště. Takovou lázeň jsem ovšem rád

uvítal. Dveře k lázni byly otevřeny. Jaké osvěžení! Zdálo se, že mé tělo dostalo dvojnásobnou sílu. Vykoupal jsem se a kráčet po měkké trávě k našim koním. Měli radost, když mě poznali. Když pak jsem od nich odcházel, stůj co stůj chtěli jít se mnou, a velmi důtklivě jsem jim musel dát na srozuměnou, že si toho teď nepřeji. Šel jsem zahradou do dvora podél kuchyně. Byla otevřená. "Slavnostní panna" vyšla ven a údivem spráskla ruce, až to plesklo. "Mašalláh, ty už nespíš, effendi! V celém domě bylo nařízeno ticho, aby tě nic nevzbudilo." "Kde je Ustad?" dotazoval jsem se. "Ve svém bytě." "A Agha Sibil?" "Ten sedí se synem ve dvoraně. Téměř do půlnoci jsem pekla a smažila, abych opatřila potraviny na cestu do Ispahánu. Pokud jde o tebe, najdu si vždycky nějakou chvíli. Víš, effendi, oč jsem prosila Ustada, aby mi z hlavního města přinesl?" "Nuže?" "Chci kazavajku!" Při těch slovech jí obličej nadšeně zářil. "Kazavajku?" otázal jsem se. "Odkud to znáš? Taková věc se ve zdejší kraji ani nenosí!" "Poznala jsem to, když jsem kuchařila u šáh-in-šáha. Ruské madame to nosily. Musím mít takovou! Červenou a modrou, zelenou a žlutou. To se překrásně vyjímá ve světle pochodně." "Ve světle pochodně? Hm! Domnívám se, že stále chodíš v bílém obleku?" Sestoupila až na poslední stupeň a pravila s úctyhodnou důvěrností: "Ano, vždycky v bílém! Někdy však i v pestrém! Takový mi sluší mnohem lépe, oáj/fc18 to tvrdí též!" "Polský pláštík s rukávy pro dámy. "Turecky význam: milenec.

Ahriman Mirza 82 Pánem vysokého domu 83

"Snad nemáš milence, Pekalo?" Zčervenala až do brunátnosti perského máku a tajemně zašeptala: "Jen tobě se tím svěřuji, effendi, pouze tobě! Je to hluboké tajemství. Už mnohým jsem se chtěla svěřit, ale bojím se, že by to vyzradili. U tebe však nalézám srdce plné laskavosti a vím, že to nerozneseš. Ušlechtilé ženské srdce musí mít také ušlechtilé srdce mužské, které by je úplně pochopilo. Tífl je sice milé dítě, ale aby pochopil ušlechtilé ženské srdce, na to nestačí!" Když se tak přede mnou rozplývala, působila na mne tak, že by mi celý případ připadal velmi zertovný, kdybych nebyl měl sice dosud neurčitý, ale přece velmi zřejmý pocit, že jsem se octl před objevem velmi důležitým. S osobami psychologicky pochybnými je nutno jednat vždy opatrně. Proto jsem neodpověděl nic jiného, než co souhlasilo s mým obvyklým přívětivým jednáním. "Tak mi pověz, Pekalo, co má ušlechtilé mužské srdce na tobě pochopit!" "Trojí věc. Předně, že potřebuji důvěru. Za druhé, že se má zachovat mlčenlivost. A za třetí, že žena nechce věčně zůstat kuchařkou. Je ti to jasné, effendi?" "Velice." "Věděla jsem to. Jsi rozumnější nad tisíce jiných mužů, kteří nechápou ušlechtilé ženské srdce. Vidím už, že ti mohu sdělit vše, co veliké většině lidí zamlčím." "Hm! Veliké většině? Velice opatrně si počínáš, Pekalo. Nyní mi však především pověz, od koho jsi vlastně slyšela výraz o 'ušlechtilém ženském srdci'?" "Rekl to můj ašyk. Ani jsem nevěděla, že něco tak ušlechtilého v sobě mám; on to však hned poznal." "A odkud on ví o takových - hm - srdcích?" "Od jisté Angličanky, kterou poznal v Bušíru. Ta žádala každého dne nový papírový vějíř, a to proto, poněvadž má ušlechtilé ženské srdce a tedy nesmí dopustit, aby si zkazila pleť. I můj ašyk, kdykoli přijde, pokaždé mi přinese dva nebo tři papírové vějíře." "Kde je koupí? Patří ke kmeni Džamikunů?" "Ale kdež, effendi! Ani jediného Džamikiho dosud nenapadlo, aby nazval mé srdce ušlechtilým! Ó, ne; můj ašyk není zdejší člověk a není ani všední člověk, nýbrž vznešený áahzadé 19 z Ispahánu." "Ó, ty šťastná! Znáš ho už dávno?" "Několik let." "Navštěvuje tě často?" "Téměř pokaždé, když minou čtyři neděle." "Přichází vždy v určitý den?" "Ano. Vznešený šahzadé je vždy dochvilný. Přijde vždy, když je pazar gyny(tm). Pak odložím večer svůj bílý šat a obléknu ten krásný a pestrý, který mi přináší "Císařský princ. 20Neděle.

darem. Potom s ním jdu k zříceninám, kde se s ním procházím při svitu luny jako královská dcera. Je-li tma, sestoupíme dovnitř a rozsvítíme si pochodně." "Proč tam a ne zde?" "Víš, on smí přijít jen tajně. Je zvláštní, že ušlechtilým srdcím se vždy naskytají ohromné překážky, aby se mohla veřejně stýkat. Teprve pak budeme moci spolu zavítat do Ispahánu, až nynější šáh umře. Proto jsem přísahala zachovat nejhlubší tajemství. Poněvadž však u tebe je zachováno zrovna tak jako u mne, dodržuji přísahu dvojnásobně tím, že ti to vypravuji." "Proč to však sděluješ právě mně?" "Z důležité příčiny. Jsi přece pánem Vysokého domu, jakmile náš Ustad odcestuje?" "Ano." "Věděla jsem to. Ustad nám řekl, že tě máme poslouchat ve všech případech hned a ochotně. A poněvadž máš moc nade vším, musím tě o něco poprosit, abych zachránila život svého ašyka. Jsem přímo nucena prozradit ti své tajemství, effendi. Kdyby toho nebylo, nebyla bych se k tomu odvážila, ačkoli cítím, že jsi zrovna tak mlčelivý jako já! Hle, tam přichází Peder. Nezrad' mne, effendi! Nikdo o tom nesmí vědět! Jenom ty a já! Snad ti ještě povím víc. Utíkám do kuchyně!" Zmizela ve své říši. Peder sice hodlal podle všeho jít do kuchyně, obrátil se však jinam. To mi bylo vhod. Musím doznat, že jsem nebyl v náladě, abych hned s jinou osobou o těchto záležitostech rozmlouval. Divné myšlenky ve mně vznikaly v poslední době. A téměř až do tohoto okamžiku! A nyní se objeví tak náhle tato duchovní prázdnota, desetkrát, ba stokrát nicotnější už proto, že spočívala v tak zářivé a přívětivé postavě! Avšak za ní stála pohotově veškerá temnota, aby vše zavalila záhubou a zkázou. A co jsem se dozvěděl, to bylo mnoho, neočekávaně mnoho! Uchýlil jsem se pod zahradní stromy, abych uvažoval. Zatím jsem se rozhodl, že bude dobře nezmiňovat se Ustadovi o této novince. Nemohl jsem mu ztížit cestu starostmi, které by mu mohly omezovat jasný pohled na věci. Pekala se mi nyní jevila zcela nově. Oslaben nemocí, považoval jsem ji za bytost roztomilou, bezvýznamnou. Potom vznikla ve mně k ní jistá nedůvěra, s níž jsem se Ustadovi netajil. Nyní však šlo o věc velice vážnou. Možno odhadnout člověka, jak se jeví podle charakteru, ale takovou Pekalu nikdy. Prese všecku svou roztomilost byla možná nebezpečnější, než člověk skutečně zlý. Byla podobná přívětivému motýlu, kterého však pro jeho housenky musíme zneškodnit. Je nám ho líto, ale musíme bránit svou zahradu. Kdo byl ten ašyk, jemuž tak neuvěřitelně směšným způsobem prokazovala vyzvědačské služby? Kdo jiný, než Šili, zřízenec Ahrimana mirzy. Přicházel vždy po čtyřech nedělích, vždy v neděli. V pondělí byl 'den žoldu', den shromáždění. Přitom se jí patrně vyptával na vše, co se zatím u Džamikunů stalo, a podával o tom zprávy jinému. Tak bývali Sillané vždy výborně zpraveni. Celé Ustadovo

Ahriman Mirza 84 Pánem vysokého domu 85

životní dílo záviselo takto na žvatlavosti ženy - "ušlechtilého ženského srdce". Kdo ví, kolikrát mu už uškodila! Dopouštěla se této zrady samotná nebo snad měla ještě jiné důvěrníky? Téměř jsem se klonil k názoru, že do věci je zapleten i dlouhý Tífl. Mohl jsem vůbec považovat za možné, aby byly konány tajné schůzky Stínů ve zdejších zříceninách bez zrady a podpory Džamikunů? To se mi zdálo takřka nemyslitelné. Ale ať už tomu bylo tak nebo jinak, už včera jsem si umínil, že budu pátrat po zdejších tajnostech Sillanů, a po nynější své rozprávce s kuchařkou se samo sebou rozumělo, že u ní budu hledat začátek. Odešel jsem na dvůr. Tam stál Agha Sibil se svým vnukem u velbloudů, nyní už osedlaných a připravených na cestu. Poznal jsem Aghu Sibila hned po jeho knírech, téměř bezpříkladně mohutných a obrovských; takové jsem dosud nikdy nespatřil. I jemu už asi pověděli, jak vypadám, neboť jakmile mě spatřil, pokročil mi vstříc, představil mi sebe i svého vnuka a žádal mě, abych s nimi usedl do stínu stromů a pověděl mu zevrubněji to, co mu jinými bylo jen naznačeno. Samozřejmě jsem jeho prosbě vyhověl velice rád. Ještě dokud jsem vypravoval, přišli Ustad s Pederem a přidružili se k nám. Ustad nespál a chtěl mě právě dát vzbudit, když mu Peder sdělil, že jsem už vzhůru. Šejk si počínal tak, jako by se nebylo přihodilo nic, co mu mohlo být vytýkáno, a podle toho jsem jednal i já. Zdálo se však, že s ním Ustad promluvil velmi vážně, neboť oba muži se dosud střežili pohledět na sebe přímo. Agha Sibil byl velice ctihodný muž a projevoval nesmírnou vděčnost za to, co jsem mu řekl. Po celé hodiny by byl rád naslouchal mému vypravování, musel se však spokojit tím nejstručnějším. Bylo nutno vyrazit na cestu, poněvadž Ustad si umínil navštívit příbuzné Kalhurany ještě téhož dne, aby jim podal zprávu o uspokojivém stavu jejich šejka. Přesto však jsme měli ještě dost času, abychom projednali nejnutnější záležitosti. Ustad mi odevzdal svůj byt se všemi klíči, a já jsem ho ještě jednou zvlášť upozornil na dopis z Basry, který měl v Ispahánu odevzdat pro Multazima. Když jsem se pak zmínil o nebezpečí, které by mu mohlo hrozit od uprchlých vojáků, sdělil mi, že ho čeká dole ve vsi četa ozbrojených Džamikunů, která ho doprovází tak daleko, aby byl mimo nebezpečí. Potom byli svoláni všichni obyvatelé Vysokého domu, aby se s nimi rozloučil, a to právě ve chvíli, když se Kára ben Halef navracel z vyjížďky, podniknuté proto, aby svého koně udržel k dostihům svěžího. Hned obrátil koně, protože považoval za povinnost doprovodit Ustada až na hranice jeho území. Mně, bohužel, nebylo možné, abych mu prokázal stejnou zdvořilost. Musel jsem zůstat tam, kde jsem byl, a mohl jsem jen vystoupit na plošinu, abych nejprve okem a pak srdcem sledoval toho, k němuž jsem přes vnější vzdálenost pociťoval silný vnitřní vztah. Od nynějška jsem byl pánem Vysokého domu, i umínil jsem si být jím v nejlepší slova smyslu, pokud to vůbec člověk dokáže. Vlastně jsem měl opět jít spát, necítil jsem však žádnou mimořádnou únavu. Proto jsem opět sešel dolů, abych se nejprve poohlédl po Halefovi, o němž jsem

toho dne nedostal zprávy. Byla u něho Hanneh. Právě procítl a pohlédl na mne, když jsem si u něho sedl. Milý úsměv se mu objevil ve vyhublém obličejí. "Sídí, podej mi ruku!" zašeptal. Znal jsem ho a věděl jsem, že mu to nesmím odepřít. Přitáhl mou ruku k tváři a přitiskl ji tam ze všech sil. Potom opět zavřel oči. "Sídí, kde - - kde, jsi prodléval?" tázal se potichu. "Z tvé ruky vychází - - život - - síla - a uzdravení. Byl jsi snad - - ve spánku tam, kde - - kde - - kde - -" Víc neřekl. Odešel jsem do zahrady a tamodtud na pastvinu. Něco mě hnalo, abych nedaleké zříceniny spatřil konečně zblízka. Tušil jsem, že v nich je obsažen začátek konce, jehož nitky byly vloženy do mé, bohužel dosud slabé ruky. Chůze se mi dnes zdála ještě snadnější než včerejšího dne. Má silná přirozenost se už uplatňovala. Obrátil jsem se k starému zdivu, kde stály poslední křoviny koňské pastviny. Tam jsem našel jeden z obrovských balvanů k jakémusi účelu z původní polohy vyzdvížený a postavený na vysokou hranu. Jeho stín směřoval k severu. Zde jsem hodlal usednout a pohlížet na starodávné trosky. Zatím však už tu seděl někdo jiný - Šakara. Mé kroky nebylo v trávě slyšet. Na můj příchod ji upozornil teprve můj stín vedle stínu balvanu. Tu se ohlédla, aby se podívala, kdo přichází. Spatřila mne, chtěla vstát, já ji však požádal, aby jen klidně zůstala sedět, a usedl jsem poblíž ní. Neprojevila nejmenší známky rozpaků; evropská dívka v podobné chvíli by snad byla vyskočila a utekla. Právě si totiž rozpustila své dlouhé a černé copy a chystala se vlasy pročešávat. "Nedej se vyrušovat, Šakaro!" řekl jsem. "Jsem zde Kurdem a ne Evropanem. " "Evropanem - -?" tázavě na mne pohlédla. Pak, jako by porozuměla, pravila: "Což je pro vaše ženy hanba dotýkat se vlasů před vašimi očima?" "Ne sice hanba, avšak ani ne čest. Naše ženy ukazují své vlasy pouze ve stavu uměle spořádaném²¹." "Uměle?" usmála se. "U vás není uspořádání přirozené, nýbrž umělé? Možná, že je to správné; já tomu však nerozumím." Prostička, nehledaná řeč! Jasně a bezstarostně na mne pohlížela. A prosto-myslně pokračovala pak v svém zaměstnání. Obrátil jsem zrak na zříceniny. Nebyl ani nejmenší vánek. Hluboké ticho, a přece - - co to bylo? Šakara, jak si česala vlasy, způsobila, že se ozval praskavý, zvláštní šelest, který vzniká, přeskakují-li elektrické jiskérky. Zpozorovala můj náhlý pohyb hlavy a tázala se: "Chtěl jsi mi něco říci, effendi?" "Praskají vždy tvoje vlasy tak jako teď, kdykoli je pročešáváš?", , "Ano. Někdy ještě zřetelněji." ²¹Psáno v roce 1838.

86 Ahriman Mirza Pánem vysokého domu 87

"Odkdy?" "Už tak dávno, pokud se pamatuji." "Znáš snad ještě jiné osoby, které mají takové vlasy?" "Jen jedinou; je to Mára Durimeh. Kdykoli jsem zaplétala její dlouhé, bílé copy, vycházely z jejích vlasů tyto zvuky, a mé ruce pociťovaly, jako by na mne přeskakovalo tisíc jisker. Pravila, že tomu tak musí být, nevětre-li se něco cizího mezi tělo a duši. Nepoznal jsi dosud tento úkaz, effendi?" "Ó, ano. U sebe." "Příčinou toho je život, duše. Je-li duše neoslabená, má dost možností, aby projevila, že v ní spočívá přebytek životních sil." "Divně mluvíš, Šakaro!" "Měla bych se snad vyslovit jinak? Sdělila mi to Mára Durimeh, která celý život byla mou učitelkou. Oblíbila si ten drobný praskot a zmocňuje se jí neklid, kdykoli ho ubývá. Zmiňuje se o něm, když vypravuje o dávných dobách, kdy ještě nikdo nic nevěděl o nemocech." Nyní začala pročešané vlasy splétat do copů. Nehleděla při tom na mne, přece však asi cítila můj

pohled, neboť pravila: "Zkoumáš mě, effendi! Raději se ptej, chceš-li něco vědět! Odpovím ti ráda." Tedy jsem se zeptal: "Nazvala jsi Maru Durimeh svou učitelkou. Čemu tě vyučovala a jak si při tom počínala?" "Jako rnuu/Kma22, jež nekoná nic nesprávně nebo zbytečně. Nejprve mě učila číst a psát. Pak mi donášela postupně knihy, které obsahovaly to, co jsem se měla naučit." "Tištěné knihy?" "Ne, takové zpočátku ne. Ty mi přinesla teprve po letech, když už měla jistotu, že mě cizí nebo nesprávné myšlenky nemohou svést k bludům. Co jsem v první době měla číst a čemu se naučit, to vše mi napsala sama, výhradně jen pro mne. Pravila, že to tak musí být, mám-li se stát tím, kým být mám. Takové knihy mají být dokonalou moaírou²³, podle níž se má duchovní postava utvořit, ani o čárku více, ani o čárku méně. A poněvadž dvě rozdílné osoby nemohou mít zcela totéž nadání, nemůže forma pro jednoho člověka sloužit za formu pro druhého. Protože každá forma, kromě školy života, je těsná, aby malá bytost mohla vzrůst na velkou, je nutno, aby se každá bytost vzdělávala podle své zvláštní osobitostiM. - Podivuješ se mi, effendi. Vyslovila jsem něco nerozumného?" "Podivuji se, ale z příčiny jiné, než se domníváš! Mára Durimeh je mistrem. Měla ještě jiné žákyně kromě tebe?" "Kdo to může vědět! Ona jednala vždy skrytě, kdekoli se však ukázala, "Učitelka. 23 Vzor. MDnes tomu říkáme individuální vyučování.

všude našla lásku, a každý, ke komu přišla, se od ní učil. Mne však vzala kdysi k sobě; byla jsem u ní a sdílela s ní vše, cokoli konala. Nikomu nevěnovala takovou péči jako mně, a za to, co jsem, děkuji jen jí." "Víš tedy, že jsi nyní v domě Ustadově?" "Ano. A přišla jsem sem takřka z její vůle, o čemž ovšem Ustad dosud neví. Musela jsem nejprve studovat." "Smím vědět, koho a co?" Vzhledla na mne plným pohledem svých jasných očí: "Zdá se mi, že tobě nesmím nic tajit, ano, připadá mi, jako bych ti musela říci vše, co ve mně spočívá a co se ve mně hlásí. Proto se ti netajím ani s tím, že zkoumám Ustada. Proč a k jakému účelu, to ví jen Mára Durimeh. Nemenší důležitost má i kraj, kde Ustad zůstává. Zde nablízku je pochováno mnohé, co chce dojít vzkříšení. Zmiňuje se také o své vlastní hrobce, a to se mi nezdá být správné. Pohled' na toto zdívo, jak se tu před námi mocné a vysoko vypíná,' jako by obsahovalo tajnosti lidského oku nepřístupné! Kdo je vystavěl? Proč zrovna takto? Proč je stavba zdvižena nad okolní pozemek? Takto se budují pouze tvrze, v kterých panuje strach před utlačenými lidem. K čemu sídlo tyranů pro otce, jenž se v lásce sklání k dětem, když ho modlitbou volají k sobě? A táží-li se takto, vzpomínám na starodávné pověsti o zazděném Chodéovi. Znáš je, effendi?" "Ne." "Tedy, poslyš!" Pohleděla na zříceniny, přikývla, jako by přisvědčovala nějaké své tajné myšlence, pak začala vypravovat: "Bylo to v té době, kdy ďábel pojal myšlenku stát se stavitelem. Načrtl tisíce plánů a žádný mu nevyhovoval. Tu nahlédl, že nejdříve je nutno naučit se každé odborné práci, tedy i této. I rozhodl se, že půjde do učení k lidem. Poněvadž chtěl stavět od základů, odebral se nejprve k národu, jenž budoval jen na skále. Když prošla doba učení, šel k jinému, který vylamoval ohromné balvany ze skal, aby z nich budoval vysoké zdi. U třetího národa se naučil pálit cihly, které asfaltem spojeny vyrostly v budovy zdánlivě trvajících věčně. U čtvrtého se obeznámil s obrovskými jehlany a sloupy, jež neklesaly ani pod největší břemena. U pátého poprvé slyšel o architektonické kráse. Sloupům byl dán ušlechtilější tvar a dosud ploché střechy byly vztyčeny. U šestého došlo na okrasu a na potřebu světla a prostoru. U sedmého dbali vnější úhlednosti a rozmanitosti tvarů při každé budově zvlášť. Takto se naučil stavebním slohům a dále pak ještě všemu, co by bylo třeba. A když se stal mistrem, na jakých stavbách zkoušel ďábel své stavitelské umění? Co myslíš, effendi?" "Dovol, ať raději slyším, než abych hádal!" odvětil jsem. "Na posvátných stavbách, zřízených jen k počtě toho, k němuž ďábel chová nenávist. Sám sice chodil také v líčené nábožnosti, neboť jevit se pobožným, to jde i ďáblu k duhu, být však opravdově zbožný je jeho záhuba. Proto se

88 Ahriman Mirza 89 Pánem vysokého domu

nyní obrátila jeho nenávist v zlost, v tajnou zlost, neboť všechny ty budovy sloužily pravdě a ne pouhému zdání. I rozhodl se, že provede mistrovské dílo, v němž by všechno bylo jen zdání a ani špetka pravdy. Odebral se do skalnaté krajiny, v níž se kdysi začal učit, neboť tam býval Bůh hostem z nebe a často se zjevoval svému lidu. Prodléval s nimi velmi rád, světlý a vznešený, v otevřené alabastrové hoře a těšil se ze svého slunce. A tu přicházeli k němu všichni, jež stvořil, velící a malí, aby z jeho ruky přijali požehnání. Milovali Ho, a přáli Ho i ostatním; neznali žárlivosti pokud šlo o jejich Boha a jejich spasení. Mír mezi lidmi porušil ten, jenž si umínil provést zde své mistrovské dílo. Sebral zástupy, jež mu slouží, a šířil mezi nimi závist pekla. Když pak se Pán zjevil v ranní záři, aby opět strávil den na zemi, tu všichni na něho naléhali, aby se zjevoval jen u nich a nikde jinde; ostatní lidé že toho nejsou hodni. Pán sklonil hlavu a zarmoucen odešel. Nevyslovil požehnání, nepromluvil vůbec slova. Zato promluvil ďábel: 'Zde vidíte, jak se Bůh nechá nutit! Zač stojí prosba, neukáže-li se, že opravdu také něco zmůže! Stůjte na svém, ať učiní, oč žádáte! Opatřím vám pravého Boha; ostatní ať mají své bohy!' Do zástupů vyslal závist, aby dokonala, co připravil. A když nastalo svítání, vzal na sebe božskou postavu Nejvyššího a přišel, aby nábožné zdání uskutečnil. Světlý a vznešený se usadil na hoře a milostivě se usmíval na lidi. A když opakovali svou prosbu a vážně zdůraznili svá slova, řekl v líčené dobrotivosti: 'Zkouším vás; proto jsem včera nepromluvil; dnes vám však pravím, že jste obstáli. Moc náboženství je větší než já. Proto mne považujte za své vlastnictví. Od nynějška náležím jen vám a nikomu jinému!' Tu chvatně přinášeli kvádry, sloupy, kamení, cihly. Skála byla základem; pevná zeď na ní vyrostla, stále výš a výš. Ďábel trůnil jako Bůh ve svatyni. Zástupy však pracovaly jako jeden muž, aby ho rychle zazdily pro svůj národ. Stavba vzrůstala víc a víc, až po pás - - až po prsa - - až po krk! A v modlitbě klečela při tom nábožnost na kolenou! Pak zmizela i hlava. Hora byla téměř uzavřena. Tu se vyšvihl černý netopýr z posledního otvoru a uletěl do neznáma. A v též okamžiku se objevil architekt u svého díla a vzdával hlasitě chválu, že je spokojen. - - Jaká to byla stavba? Nikdo nedovede říci. Kde je ta hora? Nevím, avšak přece bych ji ráda nalezla. A nemýlím-li se, jsi i ty hotov, abys ji se mnou hledal, effendi." "Stálo by za práci zabývat se tím," odpověděl jsem. "V každé báji a pověsti spočívá jádro, kvůli němuž vznikla. Zajisté i v tomto vypravování 'o zazděném Bohu' spočívá pravda, jež je touto formou zahalená, aby byla každému přístupná. Myslím

však, že tato boží hora se svým zazděným alabastrovým výklenkem není zeměpisným místem, ale že ji nutno hledat jen v území ryze duchovním." "Já nemyslím." "Cože?" tázal jsem se překvapen. "Myslíš snad skutečnou horu, na níž bys vlastní nohou mohla vystoupit?" Roztomilý úsměv přeletěl po jejím krásném obličejí, a jako by přicházel shora, zněl její hlas, když odpovíděla:

"Effendi, effendi! Snad nechceš, abych měla zato, že prostá kurdská dívka by mohla být moudřejší než učenec ze západních zemí? Co tím míníš, zmiňuješ-li se o skutečnostech? Je to skutečné jenom to, co vidím, slyším, pociťuji? A to, co naznačuješ 'duchovním územím', nemůže být pojato jinak, než výhradně našimi smysly? Nejsme my lidé nesmírně rozmanitě nadáni? Jeden z nás vidí, slyší, čichá, pociťuje a chutná to, k čemu druhý nemá žádný vztah. A tomu druhému se zas zjevují mnohem hlubší a skrytější poznatky, které ten první považuje za nepochopitelné. Nejsem stejná jako ty, a ty nejsi týž jako já; důvěřujeme-li si však navzájem a doplňujeme se, může vzniknout jednotná osobnost, která může dosáhnout toho, čeho bychom jednotlivě nikdy nedosáhli. To lze velmi snadno pochopit; pohlédni však okolo a řekni, zda se o tom uvažuje! Vysokomyslnost, effendi, vysokomyslnost! Domnívej se, že jsi vysoko povznesen, v tomto případě musíš se snížit, aby ses učil a povznášel. Nechceš-li nikomu z nižších prokázat vděčnost, tedy jsi pod ním, jsi menší než on! Přála bych si, abych ti mohla ukázat hory, k nimž pohlížím, ačkoliv je nevidíš!" "A já tobě své!" dodal jsem rychle. "Kde jsou?" tázala se. "Tam nahoře na hranicích, v tiché osamělosti. Jen zřídka tam přijde člověk, aby na ně vystoupil a takto se navrátil domů do zázračné země." "Na hranicích? Domů? Do zázračné země? Effendi, jistě vidíš, jak jsem překvapena! Míníš snad totéž, co já? Totéž skalní cimbuří, které mi tak často plane v červácích večera? Tytéž pěšiny svatého ticha, v němž se modlí každý květ a každý vánek? Totéž šumění vod, jímž se napájí má duše, žiznivější než rty, které si chladím? Byl jsi snad v údolí hvězdných květů, kudy neviditelně chodívaly duše, zanechávají však stopy svých šlápějí v zeleném mechu? Chodila jsem tamtudy já i Mára Durimeh! Slyšely jsme sladké ševelení kolem. Fialka stála u pramene, jediná v celém a širém okolí, právě vsazená, s kořeny pečlivě a něžně rozloženými a pak zavlažovanými, aby mohla pít ze země život. Tu Mára Durimeh poklekla a řekla: 'Tak tedy zde byl! Znáám jeho způsob a vím, koho takto pozdravuje svou oblíbenou květinou!' Neodvážila jsem se tázat, koho míní. Nyní však vzpomínám na tvé lože, které jsem vystlala fialkami, aby jejich vůně pozdržela tvou duši. - Řekni mi, effendi, znáš mé hory? Byl jsi tam? jsi tou duší, která fialkou posílá pozdravy?" Povstal jsem a odešel k blízkému olšovému keři; tam kvetlo několik fialek. Utrhl jsem je a podal je dívce v odpověď. Povstala, zasunula květiny do vlasů nyní už v copech splývajících na šíji, a řekla: "Znáám jeho způsob, vyslovila se Mára Durimeh. Effendi, až přijdeš do údolí hvězdných květů a spatříš tam druhou fialku, zalévej ji, jako i já budu napájet tvou! Bude mi od nynějška oblíbenou květinou. A nyní mi pověz: proč jsi přišel sem k tomuto balvanu? Dva lidé, krácející stejnou pěšinkou, tuší se navzájem. Přivábily tě zříceniny ke mně?"

91 Ahriman Mirza Pánem vysokého domu 90

"Ano, Šakaro. Přiznávám se, že je hodlám potají propátrat až do nejskrytějších koutů. Kromě tebe neví o tom nikdo." "Jsme tedy i zde na téže cestě! Nepozorovaně, v noční době, byla jsem tu už častokrát." "Proč?" "Proč? Vždyť víš, po čem pátrám! Hledám horu s alabastrovou jeskyní, dílo architekta, jenž místo pravdy budoval pouhé zdání. Posléze z ní vylétl jako netopýr. Co tedy může být v jeskyni? Nic! Musí být prázdna. Není tam zazděn ani Bůh ani ďábel. A přece nejsem dosud u cíle; spíše musím ještě mnohem víc uvažovat. Kde ďábel odstrčil Boha, tam se nemůže výsledek rovnat nule. Jsem jen žena, a ty se asi mě mantj/ce25 usměješ; tu však nejde jen o dvě bytosti, které se setkají a opět od sebe odejdou, nýbrž o otázku, co povstane, jestliže je dobro zatlačeno zlem a -" Tu se odmlčela. Není snadné vyzkoumat lidským rozumem, co božského a co ďábelského. "Šakaro, prosím tě, nechej mantyku mantykou," řekl jsem, "správný je tvůj úsudek; ale vyslovit jej určitě, na to bych se neodvážil. Staví-li ďábel klam na klam, pak jistě za tím klamem vězí něco pravdivého. Podaří-li se objevit tu horu a otevřít její jeskyni, ukáže se to. Tušíš snad souvislost té hory se starým zdíven na zdejší území Džamikunů?" "Nejenže tuším, nýbrž i cítím ji naprosto přesně." "Nebála ses, když jsi v noci samotná procházela zříceninami?" "Lidi ano, jinak však ničeho." "Našla jsi stopy, nasvědčující, že tam bývají lidé?" "Ano. Ale takové stopy nejsou nijak nápadné, neboť zvědavost táhne do staré stavby nejednoho Džamikiho a snad i jiné lidi. Něco jsem však našla, co nenasvědčuje dobrým záměrům." "Co to bylo, Šakaro?" "Mám zato, že bude prospěšnější, ukáži-li ti to, než abych o tom jen hovořila. Jsi dosud slabý, zakrátko však zesílíš. Pak vstoupíme do zřícenin a spatříš vše, co jsem objevila. Bylo mi řečeno, že asi budeš spát celý den. Effendi, udělej to! Nastává zlá doba a je třeba, abys byl silný. Už zítra mohlo by se ti nedostávat, čím dnes plýtváš. Věř mi, smýšlím s tebou dobře!" Její řeč vyznívala tak starostlivě, tak mateřsky, že jsem odpověděl: "Poslechnu tvé rady, ale ne hned, nýbrž po poledni, až Pekala -" "Pekala?" vpadla mi rychle do řeči. "Chtěl jsi říci, až ti přinese oběd. Mýlíš se. Od nynějška vezmu si tě sama na starost. Neponechám tě nikomu jinému." Podivil jsem se tomu. Šakara však rozevřela džazalovou brašničku, jež ji visela u pasu, a vyňala z ní pergamenový lístek; podala mi jej a řekla: "Téže noci, kdy tě s Halefem dopravili k nám, vypravila jsem posla k Mára "Logika, správnost úsudku.

Durimeh, neboť jsem uznávala za nutné sdělit jí, co je s vámi. Od té doby jsem ji zpravila ještě několikrát a obdržela i odpověď. Posledně mi napsala toto." Četl jsem: "On budiž duchem; ty duší, jeho sestrou. Ukaž mu tento lístek a pozdravuj ho ode mne. Mára Durimeh." Vrátil jsem jí pergamen, položil ruku na hlavu a řekl jsem: "Správné je vždy, co praví má přítelkyně. Budu tvým bratrem; nuže, pečuj o mne! Nyní však musím do svého bytu, abych napsal list do Bagdádu. Za půl hodiny budu s tím hotov. Pak s tebou a s Hanneh poobědvám ve dvoraně, a přeješ-li si, pokusím se, abych se vyspal." Tento program byl i proveden. Poslové do Bagdádu stáli už dole ve vesnici pohotově. Odešli, jakmile obdrželi dopis, a vzali s sebou velbloudí nosítka pro tlustého Kepeka. Když jsme usedli k obědu, spal Halěr

dosud tvrdě. Nejsem břichopásek, dnes však jsem jedl dvakrát tolik co obvykle. Naléhali na mne ze dvou stran, i nezbylo mi, než se podrobit. Když jsem pak vycházel nahoru, vzal jsem s sebou oblek krevního mstitele, který dosud ležel v síni, abych jej uložil v komoře. Byla hodina z poledne. Ulehl jsem. Nebyl jsem vlastně unaven. Hlásily se rozmanité myšlenky, žádající audience, a tu jsem jim poskytl. Pak jsem si trochu zdříml, ale záhy se opět probudil. Uchýlil jsem se k umělým prostředkům. Velkou i malou násobilku jsem odříkával vzestupně i sestupně, recitoval dlouhou báseň a ještě jiné básně, ale vše marně. Pak jsem zase vstal, oblékl se a šel se podívat na slunce. Od oběda uplynula sotva hodina. Co dělat? Dát se do čtení spisů Ustádových? Ano. Tu mi však napadlo, že je mou povinností, abych se také poohlédl po nemocném šejkovi Kalhuranů. Sešel jsem dolů. Ve dvoraně seděly dosud pospolu Hanneh a Šakara. Serir byl však už odnesen. "Není mi dnes do spánku," řekl jsem. "Proto jsem nemohl dostat svému slibu. Doufám, že kvečeru snad pocítím únavu." Obě na sebe pohlédly. Šakara neztratila vážné vzezření, Hanneh se však zasmála upřímně a pravila: "Nemůžeš usnout, sídi? Copak jsi dělal po celou tu dlouhou dobu?" "Po jakou dobu?" tázal jsem se. "Minula sotva hodina!" "Hodina? Nevíš opravdu, že jsi spal celý den?" Tableau! - jak se říká v zemích západních. Bylo tomu opravdu tak. Ale k šejkovi Kalhuranů šel jsem přece, ovšem až tehdy, když jsem pojedl za dva. Jak vidět, nový pán domu nastoupil svůj úřad důstojně! Šejk byl ošetřován co nejlépe. O krevním mstiteli zmínil se jen jedenkrát, ale tak, že tím pověděl více, než mnoha slovy.

Pánem vysokého domu 92 93 Ahriman Mirza

Pak jsem šel ke koním. Nemusel jsem jít daleko. Barkh i Assil ben Rih stáli na dvoře; Kára je osedlával, aby podnikl vyjížďku. Už dopoledne projel svého Ghaliba. "Sídi, kdybys už mohl zase na koně," podotkl. "Pohled, jak tě o to Assil prosí!" Vraník dával ovšem takovou touhu zřejmě najevo. Tančil na všech čtyřech a tlačil se, ať jsem se postavil jak postavil, ke mně tak, že se mi dostal třmen do rukou. Jeho počínání bylo směšné i dojemné zároveň. Abych milému koni dopřál krátké radosti, zvedl jsem nohu, vsunul ji do třmene a vyšvihl se do sedla. Hodlal jsem podniknout docela mírnou jízdu po dvoře. Sotva jsem však dosedl, vraník byl už za branou, a dřív než jsem se sklonil a chytil otěže dolů visící, byli jsme už téměř v duáru. Při tom jsem nepocíťoval ani bolest, ani nevolnost, která by mě nutila seskočit. Ano, mohl jsem řídit koně tlakem stehem. Seděl jsem pevně. Kára mě rychle dohonil. Královsky se těšil z kousku, který mi kůň provedl. "Ten s tebou umí zkrátka zatočit, sídi!" smál se. "Jak daleko se budeš moci odvážit?" "Uvidíme," odvětil jsem. "Jedme však jen krokem! Je mi při tom docela dobře; zdá se mi, jako bych byl našel v sedle starou sílu, která mě nyní utužuje. Divná věc!" Pomalu jsme jeli vesnicí. Lidé, vycházející ze stanů, chýší a domů, vesele pozdravovali a nemálo se divili, že tak znenadání vidí pacienta na koni. Potom jsme zamířili po břehu jezera k východu. Čtvrt hodiny jsem snesl jízdu dobře, pak jsem pocítil únavu. Řekl jsem Karovi, že musím sestoupit a odpočinout si. "Sestup tedy hned," odvětil a ukázal na břeh. "Zde je právě místo, které ti Peder hodlal ukázat." "Jak to víš?" "Řekl mi to, když jsem ho tu včera minul." To bylo zajímavé. Tedy místo, kde Sillanové napájeli koně! Pustili jsme koně k vodě, odpočívali jsme. Pohodlně jsem ulehl do trávy. Tu se ozval Kára: "Sídi, jsi velice unaven? Nebo ti mohu vypravovat o věci, která je po mém soudu velmi důležitá? Tak důležitá, že ji mohu sdělit jen tobě a nikomu jinému?" "Mluv!" "Tiflže!" Pronesl jen ta dvě slova; pak umkl. "Tak!" Pronesl jsem jen toto jediné slovo; pak jsem zmlkl i já. Po nějaké chvilce pokračoval: "Ano, lže! A ty víš, že lež nenávidím a opovrhují lhářem! A přece musím s tím člověkem hovořit, poněvadž jsem zde hostem!" "Snad se mýlíš," namítl jsem. "Je veliký rozdíl, jde-li o úmyslnou lež, nebo

jde-li o nepravdu, již někdo pronášá s dobrým svědomím, poněvadž ji považuje za pravdu." "To rozeznávám dobře, sídi; zkoumal jsem však a přesvědčil jsem se. Tifl je si dobře vědom, že lže. Nedopouští se však jen lehkovážné breptavosti, jež by se týkala lhostejných věcí, nýbrž jde tu o záležitosti, které mají pro nás největší důležitost. Mním Ahrimana mirzu." "Obelhal ho?" "Ne, nýbrž tebe - - nás!" "Jakpak?" "Předevčírem před vražedným záměrem ses ho tázal, odkud se asi Multazim dozvěděl, na kterém místě dvorany je tvé lože. Odpověděl ti, že jel vpředu před Peršany a že s nimi ani nemluvil. Ahriman mirza se prý obrátil k Džamikunům, a to, co vědět chtěl, od nich vyzvěděl. Tifl tvrdil, že se sám velice zlobil na tuto neopatrnou žvatlavost. Pamatuješ se, effendi?" "Ano. Pamatuji se. Vztahuje se snad tvé obvinění na tuto okolnost?" "Ano. Obelhal tě, s plným vědomím ti lhal do očí. Při celé jízdě až na hranice Ahriman mirza nepromluvil ani slovíčko s některým jiným Džamikim. Považ jeho pýchu! Jel s Tiflem a Multazimem napřed. Tifl byl uprostřed mezi nimi. Ti tři se spolu velice živě bavili, takřka jako dobří přátelé. A při rozluce mirza i Ghulám mu podali ruku, loučíce se s ním. Co se dozvěděli, nemohlo vyjít z úst nikoho jiného, než z úst jeho!" "Kdo ti to pověděl, Káro ben Halefe?" "Ten, kdo o tom nejlépe ví, totiž sám Tifl. Poslyš, co se mi přihodilo včera večer, když jsem posledněkrát dával koním vodu na noc. Nechtělo se mi spát, proto jsem si vyšel tam, kde koňské pastviny končí a kde začínají zříceniny. Tam je vztyčen veliký stavební balvan a jen několik kroků od něho stojí hustý keř fcyiyyiu26, u něhož jsem si sedl. Tys tam dosud asi nebyl, a to místo, tuším, neznáš." "Znám je. Včera dopoledne jsem seděl u balvanu a u olšového keře jsem trhal fialky." "Tedy víš, že keř i balvan jsou nedaleko sebe, takže u kyssyly je slyšet, co se u balvanu pronášá. Seděl jsem tam jen chvilku, když přišli Tifl a Pekala. Usedli a netušili, že jsem tak blízko. Nehodlal jsem se skrývat, nebylo však také příčiny, proč bych je na sebe upozorňoval. Kdyby byli bývali jen poněkud pozorní, byli by mě spatřili; jsou však na světě lidé, jimž neopatrnost je druhou přirozeností, takže už zhora nevědí, v čem záleží opatrnost. Ona podivná matka Pekala se svým ještě podivnějším dítětem Tiflem hovořili zprvu o věcech, jež mi byly úplně lhostejné. Chtěl jsem se už potichu vzdálit, ale vtom jsem slyšel, že tě jmenovali. Co povídali, nebylo zrovna moudré; nevědí vůbec, za koho tě mají považovat; Pekala však ujišťovala, že si tě oblíbila a Tifl soudil, že je nutno 26Olše.

95 94 Pánem vysokého domu Ahriman Mirza

chovat se k tobě velmi laskavě a zdvořile, poněvadž nelze vědět, k čemu povede vzájemné přátelství tvé a Ustadovo. Co se týče Tifla, tomu záleželo především na tom, jak výborný jsi jezdec, a tu prý si rozhodně důvěřuje, že tebe i tvého Assila na kobyle Ustadově předstihne. Co o tom soudíš, effendi?" "Že to je dětinství." "Ten člověk je sice bývalý podkoní, ale žádný jezdec. Umí se hrubě zavěsit na koně, štvát jej a hnát, ale ani stopy po pravém jezdeckém umění! Takovým lidem je kůň jen koněm a nic víc. Potom hovořili o Ustadovi. Musím ti říci, effendi, že to, co jsem uslyšel, působilo na mne bolestně. Říkali, že ho milují; a možná, že je tomu tak, ale jen podle jejich názoru. Výše než Ustada si cení kuchyně nebo koně Ustadova. Jeho duch a jeho myšlenky jim jsou lhostejné a mluvili o nich tak nešetrně, že se mi ta jejich řeč nelíbila. Bylo to klepařství! Pak padla zmínka o osobě, které říkali ašyk. Nevím, koho tím mínili. Ten ašyk přichází zpravidla po čtyřech nedělích, aby se s Pekalou sešel u balvanu. Příští neděli přijde prý zas, a to hodinu před půlnocí. Pak rozmlouvali o veliké vzpouře. Kdosi má být sesazen; koho se to však týče, tomu jsem nemohl porozumět. Pak pojedou Pekala na nejkrásnějším velbloudu do velikého města a z Tifla se stane slavný člověk. Rovněž Ustad prý dojde vysokého postavení, jakého však, to nevím. Jak mirzu tak i krevního mstitele oba nenávidějí, nutno se však vůči nim přetvařovat, poněvadž si to ašyk přeje. A tak jsem dospěl k hlavní věci; když bylo Tiflovi uloženo, aby Persany vyprovodil až na hranice, pojali ho mezi sebe a vyzvěděli na něm, čeho si přáli. Obával se odpovídat k jejich otázkám zamítavě a pověděl jim vše. Když jsi ho pak vyslyšel, nemohl se odhodlat, aby se přiznal - obelhal tě. Všecku vinu svalil na své průvodce." "Souhlasila s tím Pekala?" "Ano. Lžou oba! To o té vzpouře a pak následujícím povýšení bylo asi jen dětinské povídání. Ale to ostatní mne znepokojilo. Pekala mi vypravovala o Is-pahánu, o svém otci, o Tiflovi, jak se opil, o Ustadovi, jenž se jí ujal, o jeho smrti i o jeho hrobce ve Vysokém domě. A přitom pohnutím pláče. Člověk sám cítí pohnutí a považuje ji za zbožnou, milou a z duše dobrou bytost. A téměř týmiž slovy a s týmiž slzami to vypravovala i mé matce; vypravuje to vůbec každému, s kým se zastaví, i Haddediňnům, kteří přišli s námi. Tím se znesvěcuje nejsvětější věc! A když pak ještě při každé příležitosti dodává, že je nutné, aby všichni muži byli vychováni, stává se směšnou. Ze všeho však nejvíce se mi znechutilo toto: sotva Tifl a Pekala promluvili o vzácných vlastnostech Usta-dových, už mu přibásnili množství všedních, pravědních vad, které ani nemá; přenášejí na něho vady své, poněvadž vše, co na něm nechápou, považují za vadu. A činí to způsobem hanebně důvěrným, jako by je považoval za anděly, a to do té míry, aby mu sloužili takřka za vzor, podle něhož by měl zařadit své jednání. Je to však dílo ďábelské, dvojnásob ďábelské, poněvadž je vyjadřují ústy usmívajícími se a vřelými, cituplnými slovy. Slyšel jsem je; slyšeli je mnozí; každý to může slyšet, kdo má sluch. A jen on, který je zhola nepodezíráv,

stále důvěřující, nemá ani tušení o množství těch jedovatých hadů, kteří se mu ustavičně kroutí pod nohama, aniž to pozoruje, poněvadž nedbá nízkých věcí a bláta všednosti. Ani nevím, sidi, jak mu to už škodilo! I ty dobrotvě jednáš s Pekalou i s Tiflem. Já však je považuji za svízele, která nezasluhuje shovívavosti. Kdo je ten ašyk? Nějaký Džamiki asi sotva, udržují s ním styky, a to podle všeho tajně. Líčí mu také Ustada nesprávně. A ten to pak odnáší jinam. Následkem toho a pro tyto domnělé vady a slabosti Ustad dochází v širém okolí jen posměchu, a přece jsou jen výplodem nedospělých hlav, jakou má kulatá kuchařka a dlouhý koňák. Nepřátelé jsou však asi dost chytří, aby věděli, co a jak je. Potají se smějí Turkyni a jejímu 'dítěti', veřejně se však tváří, jako by tomu věřili a ze všech sil to roznášejí dál. Odtud ten drzý pohled, jímž pohlížel Ahriman mirza na Ustada! Odtud i nestydaté drzé čelo Multazimovo! Byli by se snad ti lidé odvážili přijít tak, jak se stalo, do duáru a tam naproti do chrámu, kdyby už pověst Ustadova nebyla takřka zničená? Sidi, prohlašuji: dvě takové domácí osoby jsou mnohem nebezpečnější, než sto veřejných protivníků, kteří se nepřetvařují. Dosud ještě nikdy, ani jednou jsem nemusel takto k tobě hovořit. Nyní však mi nezbyvá nic jiného. A proč? Odpusť mi, vyslovím-li se! Kvůli jedné osobě, která vás svou kerblíkovou polévkou zdánlivě baví, ve skutečnosti však nad vámi panuje!" Kára usedl. Vyčkával, co tomu řeknu? Jestliže ano, nedal to na sobě znát. Pohlížel přes jezero na druhý břeh, odkud právě člun odrazil od břehu. Byly v něm dvě osoby; jedna veslovala a druhá jako by byla pohřížena do čtení. "To je Džamiki, jenž učí ostatní zpěvu," řekl Kára, jako by považoval naši rozmluvu za ukončenou. "A ty jsi Haddediňn, jenž mě poučuje o něčem jiném," odvětil jsem. "Domníval jsem se, že mohu spoléhat pouze na své vlastní oči. Smím tě od nynějška považovat za svého rádce?" Kára vyskočil, přistoupil ke mně, poklekl vedle mne a uchopil mě za ruku. "Sidi, děkuji ti! Víš, co jsi mi daroval těmi slovy?" "Vím, Káro, vím: tebe! Až dosud jsi byl jen údem; nyní však jsi osobou, celým člověkem. Až dosud bylo nad tebou rozhodováno, nyní však budeš rozhodovat sám. Řekni, jsou zde snad i jiné osoby, jež vzbudily tvou nedůvěru?" "Ano." "Které?" "Chceš slyšet domněnky?" "Ne." "Ponechej mi tedy zkoumání, dříve než pronesu jméno. Mohu sice mít podezření, ale bylo by jistě nesvědomitě sdělovat je bez důkazů. Toho se Kára ben Halef nedopustí! O lidech zatím pomlčím, zato však mohu mluvit o věcech. Musím ti ukázat, co jsem našel. Nevím, jsou-li to drahokamy anebo sklo, ale září to jako démanty." Vyňal ze spodní kapsy úzké, plechové pouzdro, to otevřel a podal mi je.

97 96 Ahriman Mirza Pánem vysokého domu

Byla v něm turbanová sponka, přeložená a tak vyrobená, aby se při upotřebení mohla úplně vztyčit. Rukojeť se skládala z velkých fazet, obklopujících písmena aa a lam, nad nimiž bylo zdvojovači znaménko. Fazety byly ze skla, avšak dobře broušené a dobře podložené, takže při umělém světle nepochybně zářily jako pravé démanty. Takové žíněné agrafy směly kdysi nosit na turbanech jen osoby vysokého postavení. Při slavnostních příležitostech šáh dosud takto zdobí svou astrachánku, ovšem agrafou s pravými drahokamy. Napodobenina, kterou jsem měl nyní v rukou, neměla valnou cenu; byla to, jak se u nás říká, divadelní agrafa, pro mě byla však tak důležitá, že jsem se nezdržel výkřiku. "Drahokamy?" tázal se Kára. "Ne. Je to sklo, bezcenné sklo, a přece jsi přinesl nález, který by se sotva dal zaplatit penězi. Jak jsi k němu přišel, milý Káro?" "Nalezl jsem to na Džebel Adava" - "To přece není zde, nýbrž až na území Takikurdů!" přerušil jsem ho. Taki znamená tolik co zbožný. Zmínění Kurdové užívají toho jména, poněvadž

jsou na svou víru velice pyšní a tvrdí co nejurčitěji, že jen oni se mohou dostat do nebe. Kdo nevyznává totéž, co oni, toho považují za kacíře hodného zatracení a pronásledují ho neúprosně i bezohledně. "Ano; byl jsem až tam," odpověděl. "Kdy?" "Dnes." "Víš už někdo o tom nálezu?" "Neví; jen ty." "Nezmiňuj se tedy o něm, mně však vypravuj, jak se to přihodilo!" "Včera sám a sám jsem zamířil k severu. V prvních dobách pobytu zde jsem s sebou brávil stále Tifla; nyní však jsem se toho už zřekl. Nechci být ve společnosti osob, jež se mi nelíbí. Tu jsem potkal malou karavanu smrti, skládající se ze samých perských šiitů, kteří rakvemi obtížili velbloudy a mezky." "Karavana smrti? Zde? To je podivné! Vždyť tu ani není karavanní cesta, jež by směřovala odtud dolů do Kerbely nebo Mešhed Ali!" "Totéž napadlo i mně, a proto mi byli podezřelí. Když jsem se k nim chtěl přiblížit, láli mi, že jsem sunnitský pes a hrozili, že na mne vystřelí. Stanul jsem a zdaleka jsem je nechal přejít. Můj kůň však ztratil trpělivost a cválal vpřed, když ještě poslední velbloud nás měl minout. Proto jsem se u něho ocitl tak blízko, že jsem mohl zřetelně spatřit vše. Nesl čtyři rakve, po každém boku dvě. Jedna z nich byla prasklá a provazem stažená, ale tak nedbale, že jsem mohl spatřit její obsah." "Zajisté ne mrtvolu?" "Ne. Bylo mi nápadné už to, že karavana nerozšiřuje ani nejmenší puch. Nyní se mi vše objasnilo; zbraně nevydávají morový zápach."

"Zbraně! Spatřil jsi je určitě?" "Ano. Nemohl jsem se mýlit. Cválal jsem dál, ani jsem se neohlédl, poněvadž jsem nechtěl, aby věděli, že jsem to zpozoroval. Když jsem se pak vzdálil dost daleko, zahnul jsem za skálu, abych pozoroval domnělý pohřební průvod. Jakmile mi v dálce zmizel, jel jsem za ním celé dvě hodiny až přes hranice. Pak jsem odbočil z dosavadního směru a zamířil k Džebel Adava. Sledoval jsem průvod tak, abych nebyl zpozorován. Na úpatí hory je voda. Zvířata ji však musela minout a kráčela bez prodlení vzhůru na příkrou pustinu. Proč? K čemu? Bylo mi to hádankou a umínil jsem si, že ji rozluštím. Dne však už bylo namálo, i musel jsem se dalšího stopování vzdát. Také jsem nechtěl nic podniknout, pokud bych s tebou nepromluvil. Dojel jsem domů pozdě. Tys již spal. Vstal jsem časně, ale tys ještě spal. Umínil jsem si tedy, že budu jednat samostatně, vsedl jsem na Ghaliba a jel jsem tam zas." "Potkal jsi někoho?" "Ani živou duši. Mám zato, že mě také nikdo nespatriř. Když jsem pak dojel na stopu karavany, shledal jsem k svému údivu, že byla dnes dvojnásobná; karavana šla totiž stejnou cestou zpět. Peršané se zdrželi přes noc na hoře a pak zas odjeli domů." "Kdybych tak mohl onu stopu pozorovat!" "Neměj starost, sídi! Naučil jsem se od tebe, jak takovou stopu číst. Spatřil jsem, že cválali. Písek byl vyhazován daleko nazad a stopy byly vpředu sice velmi ostré, ale ploché a nehluboké. Kdyby zvířata byla měla tak těžké náklady, jako včera, byly by asi otisky mnohem hlubší. Zbraně byly tedy složeny na Džebel Adava. Pojal jsem úmysl vyjet nahoru, ovšem velmi obezřetně, neboť bylo ještě snadno možné, že nahoře jsou lidé, kteří zbraně přejali. Ta obava pominula, když jsem po jisté době spatřil čtu jezdců, přicházející shora a vzdalující se k západu, kde jsou pastviny Takikurdů." "Měli zbraně s sebou?" "Neměli. Zůstal jsem v úkrytu, až mi zmizeli z očí; pak jsem jel nahoru. Nemohl jsem zbloudit; stopy mi ukazovaly cestu. Nahoře však bylo vše podupáno křížemkrážem a stop bylo všude tolik, že bylo nemožné utvořit si nějaký obraz toho, co tu podnikali." "Jsou tam stromy, keře?" "Až dost! K tomu veliká zřícenina, nepochybně z dob pradávných. Mezi zdířím jsem našel táborové ohniště. Hledal jsem pilně a všude skrýši, kde asi náklad byl uložen, ale nadarmo. Unaven tím prolézáním, ohlédl jsem se po stinném místě, abych si chvilku odpočinul. Takové místo jsem záhy nalezl. Ulehl jsem a hvízdnutím zavolal svého koně. Když se kůň pásal, pozoroval jsem starý mer'er28, jenž stál vedle mne u pilíře. Byl dutý. Otvor v jeho kmeni byl asi dvě stopy nad zemí. A teď přicházím k tomu, co jsi už tak často tvrdil, totiž,

"Hora Nepřátelství. 28Bez, šefík.

99 98 Ahrihan Mirza Pánem vysokého domu

že není náhoda. Nebyla to náhoda, neboť jsem pocítil zřejmé vybídnutí, abych sáhl do otvoru, poněvadž tam něco vězí, co musím spatřit. Chápeš to, sídi?" "Ano. Sáhl jsi dovnitř a vyňal jsi pouzdro." "Tak je. Kdo to byl, jenž mi to vnukl?" "Neptej se, nýbrž spokoj se nálezem, který je pro nás mnohem důležitější, než se domníváš! Zdržel ses pak ještě dlouho na té hoře?" "Jakmile jsem pouzdro otevřel a spatřil jeho obsah, odjel jsem domů. Přijel jsem pozdě k obědu, takže jsem jedl sám. Když jsem se pak po obědě ptal, uslyšel jsem, že dosud spíš. Snad tedy až večer bych mohl s tebou promluvit. Ale vtom jsi přišel. Nechtěl jsem s tím začít hned, chtěl jsem tě dříve prosit, abys se mnou vyšel do ústraní. Nikdo neměl spatřit to, co jsem ti chtěl ukázat. Tu ses však vyšvihl na koně a Assil s tebou ujížděl. Vydal jsem se za tebou. Tak se stalo, že jsme zde spolu." "Jako bychom se umluvili! Musíš však rychle odtud." "Kam?" "Na Džebel Adava. Jeď podle možností tak, aby tě cestou nikdo nespatriř. Tady máš pouzdro s agrafovou. Vložíš je zas do dutého stromu a odjedeš pak hned domů." "Proč to, sídi?" "Není kdy, abych ti to vysvětloval. Povím ti to později. Majitel té agrafy nesmí tušit, že jsme ji mih v rukou. Nemyslím sice, že by dnes přijel na horu, chci však mít jistotu. Vydáš se na cestu bez prodlení a po svém návratu mi ihned povíš, zda se ti podařilo nepozorovaně vyplnit svůj úkol." "Mohu tě zde zanechat, sídi? Dojedeš sám domů?" "Člun se blíží. Jak vidím, chodí y-džuna zde hodlá přistát. Nebudu odkázán sám na sebe." Schoval pouzdro, vyšvihl se na Barkha a odjel, právě když člun přirazil ke břehu. "Dovolíš, effendi, abych tě směl na několik okamžiků vyrušit?" tázal se učitel zpěvu vystupuje z člunu, kdežto druhá osoba v něm zůstala. "Nevyrušuješ mne," odvětil jsem. "Je mi spíše potěšením, že tě opět spatřuji. Sedni vedle mne!" Usedl a zahovořil: "Přicházím v důležité záležitosti. Naskytl se důvod, který mě nutí, abych s tebou promluvil v soukromí, totiž tak, aby nikdo nezpozoroval, že jsem tě navštívil ve Vysokém domě. Uvažoval jsem právě, jak bych to provedl, když jsem tě spatřil na vyjížďce. Vstoupil jsem hned do člunu, bych zde vyčkal tvého návratu. A tu se šťastně přihodilo, že jsi sestoupil zrovna zde a neodjel jsi dále." "Je to něco tajemného, s čím se mi hodláš svěřit?" "Ano." "Ale nejsme přece jen sami!"

"Míniš mého průvodce? Je to věrný Džamiki a může všechno slyšet. Už o tom ostatně ví." "Věrný Džamiki? To zní téměř tak, jako by tu byli také nevěrní!" "Kde zůstává dobro, tam si i zlo buduje svůj dům. Nyní však k věci! Mám přítele v Chorremabadu, hlavním městě naší provincie. Je to opravdu dobrý Džamiki a zaslal mi nejednu tajnou zprávu o vládních záměrech týkajících se nás. Sděloval jsem je vždy Ustadovi. Dnes, teprve před chvílí, přijel opět posel od něho a přinesl mi zprávu, která mě zpočátku polekala. Při zevrubnějším uvažování jsem však poznal, že by bylo hůře, ještě mnohem hůře, kdyby nás šejk úl islám znenadání překvapil tak, jak zamýšlel." "Šejk úl islám?" tázal jsem se. "Hodlá nás překvapit? Přijede k nám?" "Ano." "Kdy?" "Už zítra." "To není nic strašlivého, naopak to je nanejvýš zajímavé!" Zvedl k výstraze prst a řekl: "Effendi, neukvapuj se úsudkem! Nejsi zde doma, jsi dosud nemocný, neznáš zdejší poměry! Šejk úl islám je důležitá a vysoce postavená osoba, o jejíž moci nemáš asi tušení. I Ustadovi by byl soken, před nímž je třeba mít se na pozoru. Proto není zrovna dobře, že náš pán odcestoval. Prosím, neměj mi za zlé, že tě varuji! Zitřejší návštěva je spojena se záměrem, za nímž se tají lest, která nás může zničit. Proto bych si přál, aby byl Ustad zde!" "I já bych si to přál. Protože tu však není, musíme případ vyřídit sami. Jako vše, tak i tuto návštěvu nutno uvážit všestranně. Lituješ-li, že šejk úl islám má být přijat cizincem, tu právě tato okolnost nám poskytuje nemalou výhodu tím, že si návštěvník musí ukládat jisté meze, ať už směřuje, k čemu chce. Zatímco by snad Ustada přiměl k rychlému rozhodnutí, jehož dosah by vynikl teprve později, musí se nyní podvolit nezbytnosti, že ho opatrně vyslechneme, aniž budeme nuceni k něčemu přivolit. Nahlédneš jistě, že v případě, týkajícím se nějakého nepřátelství, jsem já ten, který je ve výhodě, druhý však ne!" Přikývl sice maličko, pátravě však na mne pohleděl a řekl: "Chceš ho opatrně vyslechnout! Effendi, k tomu by bylo třeba muže, jakého jsem dosud nepoznal!" "Vyčkej tedy, zda ho poznáš!" "Šejk úl islám je vzhledem k svému duchovnímu postavení nedotknutelný, a jeho osobní chytrost nepřekonal dosud nikdo. K tomu přistupuje, že je uznaným znalcem našich zákonů a poměrů, kdežto ty přece u nás prodáváš jen krátkou dobu." "Nechci-li nebo nemohu-li, nemusím dbát ani jeho znalostí, ani jeho chytrosti. Prosím tě především, abys byl klidný a zbavil se předsudků, ať se už týkají mne nebo jeho. Je posel tvého přítele dosud zde?"

100 Ahirman Mirza 101 Pánem vysokého domu

"Ne; už odešel. Opatrnost mu kázala, aby se dal vidět co nejméně. Jde zacházkou, aby se s šejkem úl islám nestretl." "Přijde ten hodnostář s velikým průvodem, jak bývá u takových osob nezbytné?" "To nevím. Také jsem nemohl vyzvědět, jak dlouho se hodlá zdržet. Hlavní věc však je, že jsem poučen, proč přichází. Můj přítel se to dozvěděl." "Hm. Tedy přece jeden, který překonal jeho chytrost. A pravil jsi, že takový není! Už to by mě uspokojilo, kdybych se byl nějak ulekl. Což vám hrozí z této návštěvy nějaké nebezpečí?" "To nevím. Ale právě tu nejistotu považují za nebezpečnou." "Řekni tedy; přichází tento mocný pán jen jako šejk úl islám, anebo také jako hekim-i-ient(tm)?" Pohlédl na mne s překvapením a tázal se: "Je ti známa rozdílnost těch dvou hodností? Odkud to můžeš vědět?" "U nás na Západě jsou lidé, kteří nepochybně znají vaše zákony a poměry lépe, než vy sami. Či snad nevíš, že si musíte od nás povolávat vzdělané lidi, jde-li někdy o to, abyste věděli, na čem jste?" "To nemohu popřít, effendi. Není mi však známo, zda náš host hodlá jednat jen jako duchovní nebo také jako světský soudce. Hodlá Ustadovi dát návrh, který zní nanejvýš svůdně. Ale kdo přichází znenadání beze vši zřejmé příčiny s dary tak velikými, budí ve mně tajnou úzkost, poněvadž hned musím myslet na jeho požadavek, který je jistě mnohem větší. Náš Ustad má totiž být povýšen i za Ustada Takikurdů." "Tak? Dál nic?" tázal jsem se. "Dál nic!" odvětil. "Prosím tě, abys uvážil, co to znamená! Jaké posílení moci by tím dosáhl náš kmen!" "Oslabení, chtěl jsi říci! Doléhala-li na tebe nějaká starost, bezpečně ji můžeš svalit ze srdce. Záměry šejka úl islám jsou už nyní prohlédnuty a Ustada ani nenapadne, aby prodal duše svých Džamikunů za prázdný zvuk slova! Jediný statečný Džamiki je mu tisíckrát milejší, než všichni Takikurdové, jejichž zdvořilosti by měly pouze ten účel, aby ho opojily, aby se snížil na jejich bezmocný a opovržený nástroj! On se však nikdy nepropůjčí cizím službám. Je svým pánem a zůstane jím, aniž se ohlíží po hluchých skořápkách, které se mu podávají s mnohoslibnou zdvořilostí." Tu se napůl vztyčil a tázal se v dychtivém očekávání: "Pák ale přijde pomsta! Bezohledná pomsta! Uvážil jsi tuto okolnost?" "Ano. Pomsta je pak nevyhnutelná. S takovými lidmi už srostla. Ale ať přijde! Nepoznal jsem dosud pomstu, která by nakonec nezničila sama sebe." "Jsi tedy odhodlán, že se nedáš šejkem úl islám zvábit?" "Samozřejmě! Zrovna tak zdvořile budu jednat s ním, jako on se mnou. 29 Soudce psaného zákona.

Ať sáhne k prostředku kterémukoli, nedosáhne ničeho, jen toho, co bude mně libo!" Chodj-y-džuna vstal, vztyčil se a zvolal s ulehčením a s výrazem přesvědčení: "Teď už mohu být klidný! Effendi, s velikou starostí jsem přicházel; tys mi však svalil balvan ze srdce! Dobře znám moc, jež zítra k tobě přistoupí. Zdobí se jménem Boha a šáh- in-šáha. Drží se se státotvornou stranou, a proto jí jde zákon na ruku. Přichází ve třpytném oděvu nebo v žebráckém šatu, lichotí smyslům i lidskosti. Naděje se všeho dobrého a promíjí zlé. Je trpělivá, přívětivá, pokorná, je představitelem všelikých ctností v lidské podobě! Znáš ji však, effendi?" "Ano." "To stačí! Zítra k tobě přijde z Chorremabadu. Bude ti lichotit, bude tě nám odcizovat - -" "To neučiní," vpadl jsem mu do řeči. "Nedovolím, aby tak mohla jednat. Nebudu ostatně sám, až s ním budu jednat." "Bude při tom asi Peder, poněvadž je šejkem kmene?" "Ano; on i ty." "Já?" tázal se. "Proč já?" "Chci, aby tomu tak bylo. Tím je řečeno všechno." Přistoupil o krok a řekl: "Effendi, poctíváš nejen mne, ale i mnohé! Nevím, bylo-li ti to už sděleno: učím nejen zpěvu, nýbrž i všemu, co je třeba k výkonům ducha i těla, tedy i tělocviku, jízdě, střelbě a vojenskému výcviku. Zřídil jsem toto vyučování, když mě k tomu Ustad zvolil a ustanovil mně pak i pomocníky, když počet žáků vzrostl. Pracujeme tiše, bez hluku. Dobrý učitel uvádí pozornost na předmět, ne na sebe. Proto jsi asi dosud o nás nic nezaslechl. Poskytni však Džamikunům příležitost, aby ukázali, co umějí, ukáží to, a doufám, že budeš spokojen! Vidím už, co nastává, proto chci a musím především říci: neobáváme se nepřítelů! I vzhledem na dostihy s Peršany můžeš být klidný. Máme dobré koně i jezdce. Jsem právě zaměstnán rozmanitými přípravami a podám ti o nich zprávu, jakmile ti bude libo. Šejk úl islám náruživě miluje esp-devani3"; má také

znamenitou stáj a honosí se, že chová nejlepšího koně Luristánu. Jsem přesvědčen, že se přihlásí k účasti, jakmile uslyší o dostizích. Neodmítni ho! Tím bys jen škodil naší dobré pověsti! To jsem ti chtěl říci. Hodláš se snad ještě na něco dotázat?" "Vím už vše, co ti posel sdělil?" "Ano." "Tedy si o ostatním i o dostizích promluvíme později. Jen jedno nevím, totiž, jak smýšlet o Ustadově kobyle. Zdá se mi, že ji Tifl úplně pokazil." "Správné je, co pravíš, ale jen tehdy, když na ní jede Tifl, jinak ne." "Košské dostihy."

103 102 Ahriřan Mirza Pánem vysokého domu

"A koho má nosit?" "Koho jiného, ne-li Ustada?" zvolal. "Jezdí nyní velice zřídka; postav však kteréhokoliv koně proti jeho Sáme, zvítězí nad ním, nejvýše snad kromě tvého Assila! Tifl však bude z dostihů vyloučen." "Proč?" "To ti povím, jakmile dozraje jeho ovoce. Tuším, že ten žvanil nebude dlouho příslušníkem Džamikunů. Ustad se ho ujal z pouhého soucitu, a shovívavost, jakou projevuje k němu a k Pekale, mnozí nechápou." "Žvanil?" otázal jsem se. "Ano. Snad postačí jeden příklad: Tiflovi bylo uloženo, aby při návštěvě krevního mstitele vyprovodil Peršany za hranice. A na té celé dlouhé cestě jel mezi mirzou a Multazimem a ochotně jim podával zprávy o všem, co chtěli vědět." "Kdo ti to řekl?" "Můj veslař, který byl přítomen. Ani jediný Džamiki s nimi nevyměnil slova; jen Tifl neustále hovořil. Tím je řečeno vše. Pozoruj, že hodláš odjet, effendi." Vstal jsem mezitím. "Ano, musím domů," řekl jsem. "Rád bych se však přeplavil přes jezero. Nechtěl bys vsednout na Assila a přivést ho tam, kde přirazíme ke břehu?" "Rád!" zvolal. "Vsednout na tvého vranika, co bylo už dávno mou touhou! Dovolí mi, abych se na něho vyšvihl?" "Nemám-li já proti tomu nic, nebude mít námitky ani kůň." "Neváhám tedy ani na okamžik." Vyšvihl se na koně. Assil zafuněl, nezdráhal se však a poslechl. Když ho pak chodí-y-džuna elegantním krokem nechal odtancovat, spatřil jsem, že se oba dobře spolu vyjímalí. Pak jsem usedl do člunu a Džamiki se chopil vesel. Jak krátce trval tento nepředvídaný výlet, tak velice důležité objevy mi přinesl. Mé myšlenky se obíraly výhradně jím a musel jsem je nutit, aby si povšimly krásy okolí, když jsme byli uprostřed jezera. Zde poprvé jsem spatřil západní stranu údolí přímo před sebou, a to ve všech liniích, vystupujících k obloze. Pouze úpatí hory nebylo svislé, leželo napříč, ale ne úplně vodorovně, nýbrž šikmo. To mi připomínalo útvar stěn ve vádí Jáfufe, jímž se projíždí v Antilibanonu z Muallaky do Damašku. Poukazuji na toto zvrstvení skal zejména proto, poněvadž mi umožnilo objev, který by jinak téměř nebyl možný. Když jsem takto plul uprostřed jezera a hleděl vzhůru k alabastrovému stanu, bylo mi odtud něco nápadné, co jsem od růžového chrámu nezpozoroval. Stan se odtud jevil v podobě koruny, jejíž prolamovaná kupole spočívala na kruhu osmi bělostných ramen. Jak bylo vidět, nespočíval na nejvyšším temenu hory. Od toho vybíhal světlý, skalnatý pás téměř tak, jako natažená ruka až po příkré se svažující hranu, kde tvořil dlaňovitě prostranství, na němž byl zbudován stan. Po obou stranách toho skalnatého pásu ležela vrstva nevalně

pevného kamení, jakási kyprá drť. Nebylo třeba velké obrazotvornosti, aby si člověk představil, že by postačila průtrž mračen nebo jakákoli katastrofa, aby toto kamení bylo odplaveno nebo strženo do hloubi. Pak muselo skalnaté rameno trčet volně do vzduchu, aby na mocné dlani vysunulo alabastrovou korunu nad údolí. Byla to jen zcela zběžná, rychle mizějící myšlenka, jež tak někdy napadne, aby ji člověk s úsměvem a zavrtěním hlavy pominul. Nejednou se však přihodí, že něco prchavého se zhuští v pevný útvar, jenž nás poučuje, že myšlenka je přece jen něco jiného, než rychle praskající bublinka. Čím více jsme se blížili ke břehu, tím hlouběji se nesly mé myšlenky. Poutala mě šikmá struktura skály. Zcela bezděčně jsem okem sledoval nápadně pravidelný útvar a polohu toho zvrstvení. Zajímavé bylo sledovat, jak svahovitá pravidelnost bez přerušení dodržovala svůj směr. Bez přerušení? Ne, to přece ne! Zpozoroval jsem místo, kde to bylo jinak. Zrovna tam, kde se hora přiblížila co nejvíce jezeru, přestávaly linie směřující dolů, ne snad aby běžely jiným směrem, nýbrž že přestaly vůbec. Toto místo bylo neveliké, nešíroké, hustě však pokryté bujnými popínavými rostlinami, visícími z úrodné humusové půdy břehu až do vody. Nebyla tam ani zahrada, ani pole, nýbrž nevzdělávaný pozemek, a proto nikoho dosud nenapadlo, aby se staral o toto rostlinstvo. Mně však byl tento spodek hned nápadný. Nejsem přírodovědec, ačkoli se již naskytlo několik lidí, kteří mne mnohému naučili, přece však jsem usoudil, že tam, kde přírodní linie přestávají, musí být něco jiného, co nebylo přírodní, nýbrž umělé - lidskou rukou zhotovené. Na sta lidí tu veslovalo mimo a nikdo nedbal té zdánlivě vedlejší okolnosti; mně však to neuniklo. Kázal jsem zaveslovat až k rostlinstvu a vzal pak jedno z vesel Džamikimu z ruky. Když jsem veslem rostlinstvo odsunul stranou, zpozoroval jsem pod ním skálu ne přirozenou, nýbrž otesané kamení. Byly to zrovna takové obrovské balvany, jako ty, z nichž se skládala obrovitá zeď naproti. Vznáhlo se ve mně tušení, i pokračoval jsem co možná nenápadně ve svém vyšetřování, jako bych si zdánlivě jen pohrával, poněvadž Džamiki nemusel vědět, jaké myšlenky a domněnky mě poutají. A opravdu, konečně projelo veslo úplně do prázdna! Byl zde otvor, jenž směřoval pod úzkou pěšinou do nitra hory! Voda zde byla velmi hluboká. Bylo snad jezero tímto zarostlým otvorem ve spojení s horským nitrem? Útvar kamení tomu nasvědčoval. Umínil jsem si pátrat po té věci později, nyní jsem rozkázal veslovat k přístavišti. Poznal jsem na Džamikim, že nic nepoznal, bylo mu docela lhostejné, proč jsem lány prohrabával. Chodí-y-džuna čekal na mne už s mým koněm. Velebil ho jako nejlepší zvíře, na němž kdy seděl, a ujišťoval, že zítra ihned ke mně přijde, jakmile pro něho pošlu. Pomalu jsem jel do kopce a branou na nádvoří. Zapomněl jsem seskočit z koně pro divadlo, jež se mi naskytlo: Halef se dal vynést i se svým ložem ze dvorany před sloupy. Spočíval na něm s hlavou pohodlně podloženou a spatřil mě, jak se po první vyjíždce vracím domů. Pokynul mi svou zesláblou rukou,

104 105 Ahriřan Mirza Pánem vysokého domu

já jsem k němu popojel a nechal jsem Assila pomalu vystupovat po schodech. "Sídi! Jaká radost!" zvolal. "Jsi opět na koni! Nyní asi dojde i na mne!" Hanneh u něho seděla a hladila mu něžně tvář. Promluvila: "Ulekli jsme se, když tě

Assil unášel; Kára však na nás volal, že pojede za tebou a že tě bude opatrovat. Pak jsme tě spatřili po jeho boku jet podél jezera; nemuseli jsme se tedy ničeho obávat. Když Halef procitl, pověděla jsem mu, že jsi podnikl první vyjíždku. Nedal jinak; museli jsme ho vynést sem, aby tě spatřil, až se vrátíš. Má radost, můj milý Halef!" Sestoupil jsem z koně a usedl jsem s nimi. Assil sám sešel dolů po schodišti. Vtom se objevil Tifl. "Effendi, odsedlám ho," řekl. "Ale až opět vyjedeš, vezmi mě s sebou. Slíbil jsi mi to!" "Co slíbím, tomu dostojím. Až nebudeš chtít se mnou jezdit, můžeš se jen zmínit." Naznačil jsem mu něco, čemu neporozuměl. Co mi o něm vypravoval Kára, to potvrdil i chodj-y-džuna. Aniž o tom věděl, byl kulhavý Tifl od nynějška pod přísným dohledem. Když vraníka odváděl, Halef za ním pohleděl a řekl: "Spatřil jsem ho už několikrát - - když jsem otevřel oči - - Stál přede mnou a pohlížel na mě ošklivě - - sídli, nedovoluj tomu člověku přístup ke mně - - nechci ho vidět!" "A mně také Pekala připadá nějak divná," podotkla Hanneh. "Proč je takřka vždy jeden z nich u nás, aby pozoroval, co se děje, a také slyšel, co kdo promluví? Není možné, abych to považovala za pouhou zvědavost." Mlčel jsem. Snad ze studu? Proč jsem nepocítil stejný odpor proti Tiflovi a Pekale jako Halef a Hanneh? Nepochybně proto, že tito dva byli lidmi přírody, majícími ještě neporušené pudry, které se nám přijímáním kultury víc a víc ztrácejí. Ta zářící "slavnostní panna" a její originální "dítě" se mi zdáli vždycky neobyčejně přirození, kdežto nyní jsem zjišťoval, že jejich umělá, odpapouško-vaná přirozenost je nepřirozená a směšná. Chápal jsem, že tu jde o přetvářku. Velmi snadno snáším, když se někdy v některém duševně vyspělém člověku zmýlím; tím strašlivější jsou však pro mě dětsky naivní, dojemné škrabošky, kterými jsem se dal klamat. Za koho považovat a kterak jednat s lidmi, kteří jako tito hledí a mluví tak upřímně, že nelze ani pomyslet na lež a neupřímnost? V Persii je veliké množství sekt. Jedna z nich, jménem Šujuch, tvrdí, že lidské tělo je jen k tomu, aby se duchové navzájem klamali; pozemský život je pouze velikou a neustávající slavností, zřízenou však nejen pro zábavu, čím krásnější, příjemnější a líbeznější je nějaká maska, tím více je nutno mít se před ní na pozoru. Dětské škrabošky jsou prý nejnebezpečnější. Nejsem ani Peršan, ani sektář, ale nyní jsem chápal, že Pekala a Tifl provozují mezi Džamikuny ma-sopustní rejdy. A já, protože mám děti ze srdce rád, byl jsem těm "nejhorším" upřímně nakloněn. Z Halefa jsem měl radost. Zdálo se, že se od včerejška znamenitě pozdravil,

a přál si, aby mohl být až do večera pod širým nebem. Proto jsem navrhl, abychom tu později povečeřeli, s čímž všichni souhlasili. Když se mne pak Hanneh vyptávala, kde zůstal Kára, řekl jsem jí jen, že se k večeru vrátí. Pak jsem odešel do zahrady, kam se předtím odebral i Peder, jak mi bylo řečeno. Seděl na lavici, kde mě kdysi přepadl Tifl jako zloděje švestek. Usedl jsem k šejkovi. "Znáš šejka úl islám?" otázal jsem se. "Z doslechu ano," odpověděl a hned zvýšil pozornost, "osobně však ne." "Musíme se ho obávat?" "Ty ne, my snad ano." "Chyba! Jsem nyní Džamiki a neznám žádné nebezpečí, jež by nehrozilo i mně, když hrozí vám. Šejk úl islám k nám zítra přijde." "Cože? Kdo to řekl?" zvolal uleknutě. "Chodj-y-džuna." "Ah. Tedy přijde! Chodj dostává vždy spolehlivé zprávy. Nikdy se nemýlí, kdykoli nás varoval. Přijde-li šejk úl islám osobně, jde asi o věc vysoce důležitou. Je to kníže duchovního stavu a nepodnikl by jistě takovou cestu, kdyby nezvážil pečlivě důležité příčiny. Effendi, z toho nám nekyne nic dobrého!" "Proč nic dobrého? Musí být rozhodně jen zlé, co přinese?" "Z této strany nemůže přijít vůbec nic dobrého. Není ani pravý Peršan, nýbrž Takikurd. A je to známá věc: kdykoli pohlédne Taki zbožně k nebesům, nohou zašlápne člověka do země. A tento svatý hodnostář pohlíží téměř neustále vzhůru. Kdo by spočítal všechny, které už pošlapal svými tichými, měkkými, neslyšitelnými kroky! Spatříme nejen jeho pokorné a spasitelné pohledy, nýbrž ucítíme i jeho šlapání. Kam vstoupí, tam už tráva neroste!" "Necháme ho, ať si šlape do trní, to nám bude užitečné a pro něho dobré! Bohužel, nemohl jsem vyzvědět, přijde-li sám nebo s průvodem." "Sám? Ani pomyšlení! Musí být obklopen leskem a nádherou, aby jeho pokornost vynikla tím zřetelněji! Dostaneme hosty vysokého, velmi vysokého postavení. Musíme se na to připravit!" "Ne! Nesmí zpozorovat, že jsme o jeho příchodu věděli. Hostům se dostane jen to, co bude po ruce. Neobstaráme a neustrojíme nic. V kuchyni nesmí nikdo nic tušit. Zejména ti ukládám, aby se Pekala a Tifl o ničem nedověděli." Zíral tiše před sebe a nic neříkal. Pokračoval jsem: "Tedy žádné přípravy, už vzhledem k těm dvěma osobám, které nesmějí nic tušit. Kde hosty přijmeš?" "Ve dvoraně." "Tamleží hadži Halef." "Dovolíš-li, přeneseme ho jinam. Dobře se nám hodí, že se mne Hanneh tázala, nemohla-li by ho vzít k sobě do bytu. Ošetřování by se jí tím asi usnadnilo, a také by šejk Haddediňň měl lepší klid než ve dvoraně, která je stále otevřená."

107 Pánem vysokého domu 106 Ahriman Mirza

"Přeneste ho tedy nahoru hned po večeři! Hanneh má pravdu: její žádost je rozumná. Ale jako nikomu, tak ani jí se nezmiňuj o šejkovi úl islám. Kdo o tom může vědět, tomu to povím sám. Ať návštěvník získá dojem, že nás úplně překvapil. A nemysli na zvláštní pohostinství! Je docela možné, že od nás ani on, ani kdokoli z jeho průvodu nedostane nic na zub." "Effendi, to slovo odvolej!" "Proč?" "Vzpomeň si na svatou povinnost pohostinství!" "Znám ji dobře jako ty, musíme však vyčkat, zachová-li se šejk úl islám k nám tak, abych mu dovolil, aby se stal naším hostem." Peder na mne s úžasem pohlédl. "To zní tak, jako by ti do tohoto vysokého hodnostáře nic nebylo!" řekl. "Zrovna jen tolik, kolik mi k tomu poskytne látky, ani o vlas víc. Koberce, polštáře, tabák, káva, voda, to všechno je po ruce. Pokud jde o další, na to je dost času. Rozhovoru s ním budeš přítomen jen ty, chodj-y-džuna a já. Učitel je jediná osoba, s níž můžeš o věci promluvit. Bude-li třeba ještě některého z Džamikunů, nemohu nyní vědět; to se teprve ukáže. Slyšel jsi někdy něco o nejlepším koni Luristánu?" "Nejednou. Náleží právě šejkovi úl islám a je nejrychlejší a nejvytrvalejší běhoun chovu Taki. Nikdy nebyl poražen a jeho vlastník jím dosáhl už nejedné výhry." "Jak získal toho koně?" "Jeho kmen mu ho věnoval, aby odměnil jeho bezpříkladnou zbožnost a přísnost věrouky. Nebyl dosud ani jediný Taki, jenž by se těšil takové důstojnosti. Proto jsou na něj hrdí a považují za čest, že ho mohou počítat za svého. Sám pak se přiznává, že láska ke koním je jeho jedinou pozemskou láskou, již si dovoluje. A poněvadž rád otvírá svou stáj ke každým dostihům, není vyloučeno, že se zítra přihlásí, jakmile uslyší, že zde budou závody." "Mám svolit?" "O tom rozhoduješ ty,

effendi. Já nepravím ani ano ani ne. Kůň, nad nímž dosud nikdo nezvítězil, je nebezpečným sokem. Tím čestnější pro nás, zvítězíme-li nad ním my. Především tu půjde o cenu, která bude asi nejvyšší." "Je ti snad známo, v jakém osobním poměru je šejk úl islám k Ahrimanu mirzovi?" "To nevím." "Anebo vzhledem ke Ghulamu el Multazimovi?" "Ano, jsou úzce spřátelení. Šejk úl islám povýšil dokonce Ghulama za svého kazí31, a ten u něho bývá častým hostem." "To je důležité! Nyní však k jiné věci: až dosud jsem nechával vše, jak bylo; poněvadž však nyní zastupuji Ustada, je mou povinností, abych se věci ujal. 31Přisedící.

Byl jsem na návštěvě u šejka Kalhuranů a těší mě, že se rychle uzdravuje. Nepodléhá vaší džemmě; řekl jsi mi však, že jeho žena musí být potrestána za to, že prolila krev." "Tak je. Jakmile její muž vstane z lože, musíme ji soudit." "Byl bys jednal na jejím místě jinak? Byl bys nechal ty svou ženu, aby pod ranami vydechla duši?" "Co bych byl já učinil, to zde nerozhoduje. Je zde zákon, a toho musíme dbát!" "Tedy i u vás panuje dosud jen litera zákona, ne jeho duch?" "Mýlíš se. Ustanovíme co nejmenší trest." "Přece trest! Nelze ji prostě prohlásit za nevinou?" "To možné není, eİFendi." "Komu přísluší právo udílet milost?" "Ustadovi. Jak víš, v Persii každý veli neboli beglerbeg má právo nad životem a smrtí, má tedy i právo milosti, a náš Ustad je veli našeho území." "Komu přísluší to právo nyní, když odcestoval?" "Jeho zástupci, tedy tobě." "Jdi tedy ke Kalhurimu. Pověz mu, že bych také prolil krev, kdybych byl na místě jeho ženy. Považuji ji za nevinou jako sebe i tebe, a nedopustím, aby byla potrestána. Kdo zatratí člověka za čin, jehož by podle okolností byl schopen sám, je hoden téhož trestu. Jdi hned!" "Effendi, to je radostná novina. Pospíchám, abych ji oznámil. Tím sis dobyl srdce všech Džamikunů a Kalhuranů!" Odešel jsem do svého příbytku, abych vzal klíče k Ustadovu bytu. Bylo třeba připravit se na zítřejší návštěvu tak, abych ó zdejších poměrech věděl co nejvíce. Nalezl jsem desky, v nichž byly uloženy všechny listiny, týkající se odstoupení území, jeho správy, práv i povinností Džamikunů. Ustad se zejména postaral o to, abych do nich mohl velmi snadno vniknout. Všude jsem našel poznámky a vložky, poukazující na obsah listin, a tak bez dlouhého hledání jsem našel nejceněnější ze všech dokumentů, u něhož byla poznámka: "Tato listina nebyla ještě nikým použita; lze ji však bez obavy kdykoli upotřebit." Dychtivě jsem listinu rozevřel a pročítal ji. Obsahovala ujednání, na němž se osobně dohodli šáh s Ustadem beze všech svědků. Šáh v ní vymezoval takovou ochranu a záruku Džamikunům, že si lepší nemohl přát žádný veli ani beglerbeg. Vzácností byl vlastnoruční podpis panovníkův a trojnásobné opětování jeho pečeti, rovněž vlastnoruční. U listiny byl přiložen ještě pergamenový, bohatě zlacený kartón. V jeho čtyřech rozích byla provedena ruční malba perského znaku se lvem, ležícím na slunci. A uprostřed bylo napsáno perem krasopisně, ovšem persky: "Kdo se tímto vykáže, jest poslušností povinen pouze mně!" I pod tou větou byl vlastnoruční podpis a pečeť, která nesla nápis: "Když Nasr-ed-Din vzal pečeť do ruky, hlas spravedlnosti pronikl od měsíce až k rybám!" Jak známo, šáh byl horlivý krasopisec; vykreslil i popsal tento kartón sám. Do-

109 Pánem vysokého domu 108 Ahriman Mirza

kument byl vzhledem k nejvyšším úředníkům říše legitimací, která vyžadovala okamžitou poslušnost. Tímto dokladem jsem měl v rukou více, než kolik jsem pro zítřek potřeboval; už jsem hodlal odtud odejít, když se dveře otevřely a vstoupila Pekala. Její obličej zářil v obvyklé, téměř nadšené přívětivosti, a s přízvukem nejvyšší důvěrným pravila: "Spatřila jsem klíč v zámku, effendi, a pomyslíla jsem hned, že jsi zde. Nemám sice mnoho kdy, ale pro tebe chvíli vždy najdu. Chtěla jsem se tě otázat, zda ti mohu o svém ašykovi sdělit to, co jsem naznačila." "Nu, vypravuj!" "A neprozradíš z toho nic?" "Je to tajemství?" obešel jsem její otázku. "Ano, ovšem," odvětila vážně. "Mám celou řadu tajemství, o nichž nikdo nesmí vědět. Tobě snad některá sdělím. Nejnaléhavější z nich ti hodlám říci právě teď. Můj ašyk přichází totiž vždy po čtyřech nedělích; to jsem ti už pověděla. Nedávno však byl zde také jednou v jinou dobu; o tom dosud nevíš. Uhodněš, proč přišel?" "Ne. Pověz to a vyslov se stručně!" "Vyjadřuji se vždycky stručně, effendi! Můj ašyk si totiž umínil, že promluví s Ustadem a že mu sdělí mnohé okolnosti, jež by ho zachránily od smrti." "Koho by zachránily? Ašyka nebo Ustada?" "Ašyka; možná však oba; nevím určitě. Mám oznámit Ustadovi, že přijde příští neděli zrovna o půlnoci. Já se s ním sejdu už o hodinu dříve." "A sdělila jsi to Ustadovi?" "Ne." "ne." "Proč ne?" "Protože - - protože - - protože jsem se ho bála." "A mne ne?" "I tebe! Ale čas míjí, neděle se blíží, a budu-li se nadále tak obávat a neřeknu-li nic, ztratím ašyka. Řekl mi, že by už nikdy nepřišel, nepostarám-li se o to, aby mohl mluvit s Ustadem. Proto jsem se konečně odhodlala přijít k tobě s tou prosbou, poněvadž Ustad do příští neděle nemůže být zpět. Co o tom soudíš, effendi?" Otfela si zavlhlé čelo a oddechla si volněji. Připadalo jí přece jen nesnadné, že se musí na mne obrátit. "A je ašykovi jedno, nalezne-li tu Ustada anebo mne?" tázal jsem se. "Myslím, že ano. Však jsi Ustadovým zástupcem, a poněvadž nelze s věcí otálet, musí být srozuměn!" "Víš ještě někdo, že v neděli přijde?" "Ne." "ne." "Ani Tifl ne?"

"Tin? Tomu breptalovi nelze nic důležitějšího svěřit. Neví o tom ani slovíčko!" Byla to zřejmě lež, ale Pekala ji vyslovila s nejpočestnější a nejupřímnější tváří. Malá očka pohlížela na mne tak nepokrytě, tak důvěřivě, že jsem se téměř musel násilím bránit, abych nevěřil. "Pověď ašyk, na kterém místě si přeje s Ustadem mluvit?" vyptával jsem se. "Ne. O tom máš prý rozhodnout sám. Pověš mi, kde?" "Dnes ještě ne. Sdělím ti to však v pravý čas. A nyní poslyš! Nikomu se o tom nezmíníš, ani Tifiovi! Pověš-li jen jedinému člověku, že tvůj ašyk sem přijde, aby mi něco sdělil, nepromluví s ním a tebe vyženu z domu!" "Effendi!" zvolala polekána. "Proč na mne tak strašlivě hledíš? Tvůj obličej se najednou velice změnil." "Takový je můj obličej, když si něco umíním, co také rozhodně provedu. Takový jsi dosud nespátřila. Varuj se opakování! Nebudeš-li mlčet o ašykově návštěvě, dám tě za tmy v nedělní noci dopravit přes hranice a nebudu dbát, co se pak s tebou stane! Rozumíš mi?" "Ano, ano, zcela dobře!" ujišťovala a krčila se strachem. "Effendi, Ustad je přece jen laskavější než ty. Kdo by si to byl pomyslíl!" "Každá věc má své místo, přísnost i laskavost. Přeješ si říci ještě

něco?" Ne " "111C. V své sklíčenosti se poklonila obráceně a vzdálila se s důvěrností mnohem menší, než s jakou přišla. Uzamkl jsem byt pečlivě a odešel jsem, abych promluvil se Šakarou. Jak se stalo, že jsem věděl zcela určitě, kde je, aniž jsem se po ní dotazoval? Prošel jsem zahradou. Když jsem přišel k prameni, spatřil jsem ji u koní. Ghalib se popásal na trávě. Assil ulehl. Šakara seděla vedle něho a nachýlená k jeho šíji, splétala mu hřívu do copů, do nichž vkládala fialky. Vraník občas pohnul tlamou, aby ji laskavě zatáhl za rukáv. Přihlížel jsem chvíli; potom jsem pokročil a usedl k nim. Nebylo to nic neodkladného, o čem jsem chtěl se Šakarou promluvit. Hodlal jsem jí jen říci, koho zítra očekáváme. Ale když jsem začal rozmlouvat, bylo mi, jako by se ve mně otvíralo všechno zamčené, aby to spatřila, zkoumala, schválila nebo zamítla. Hovořila docela málo a téměř jen tehdy, když jsem se otázel. A co potom řekla, bylo nesobecké a skromné, vyznívalo pevně, určitě a bez váhání. Čím dál tím více jsem shledával, že její nitro obsahuje cosi velkého, krásného a jasného, takže jsem musel uvažovat, jak bych to pojmenoval. Bylo to zajisté to, co my, tak zvaní vzdělanci, nazýváme světovým, životním názorem, ale přitom to bylo ještě mnohem více! Ten názor zahrnoval ještě jiné poklady než jen ty, které nám takzvaný svět a domnělý život podávají. Když jsem s ní teď rozmlouval, vynořil se přede mnou opět ten okamžik, kdy jsem ji nemocný z lože spatřil podruhé; nedaleko dveří seděla uprostřed květin. Měla

Ahriman Mirza 110

bílé šaty a závoj odhrnutý dozadu. Tmavé vlasy jí splývaly v dlouhých a těžkých copech na plece. Štíhlé prsty se probíraly ve strunách perské sandura. Lze lidskou bytost přirovnávat k básni? Vždyť se tvrdívá, že člověk je nejkrásnější básní všeho tvoření. A ne-li nejpůvabnější, spatřil jsem zde nyní zajisté jednu z nejzbožnějších! Tehdy to byly zvuky harfy, jež jsem od ní slyšel. Hrála, aby se moje i Halefova duše pozdržela. Nyní jsem od ní slyšel slova, jimiž ke mně hovořila; všechno však, co a jak projevila, jevílo hlubokou vnitřní spřízněnost se zvuky její harfy. Vše vyznívalo melodicky, harmonicky, plně, čistě, bez disonance. Hovořil jsem dál a dále, jen abych slyšel odpověď z těchto rtů, z nichž nemohlo splynout nic kalného či znesvěceného. Bylo to tak, jako bych jí musel odevzdat všechny své myšlenky, abych je pak opět obdržel zjasněné a vytříbené. Byla si toho Mára Durimeh vědoma, když napsala, že mám být duchem a ona duší, mou sestrou? Psychologie ne teoretická, nýbrž prakticky užitá. Ne čerpaná z namáčení do vědeckých pomůcek, nýbrž vytržená přímo a bez poukazování ze života ducha i duše. Poseděli jsme mnohem déle spolu, než jsem zamýšlel. Nakonec přišel Kára ben Halef a oznámil mi, že se mu podařilo vykonat úkol, aniž ho kdo spatřil. Ohledal dotyčné místo zevrubně a přesvědčil se, že tam zatím lidská noha nevzkročila. Poněvadž nastávala doba večere, vyzval jsem ho, aby šel s námi povečeřet. Odmítl to však, poněvadž se musel postarat o svého koně, aby nenastýdl. Počínal si ve všem, co měl na starosti, s pečlivou rozvážností, a to byl zajisté dědičný podíl spíše se strany klidné matky než otce, často přespříliš ukvapeného hadžiho, jehož živá letora mnohdy zatlačovala klidnou rozvahu do pozadí.

Kapitola pátá ŠEJK ÚL ISLÁM Po jídle jsem se uchýlil nahoru do svého bytu, abych zhruba prohlédl vše, co jsem zamýšlel z věci Ustadových spálit. Při tom jsem mohl hluboko nahlédnout do jeho života, do jeho humanitních ideálů, lidského chtění a citění. Pamflety o něm se mi hnusily. Rozhodl jsem se, že je nebudu číst a také jsem tak neučinil. Ale jak jsem se jimi probíral, utkvělo mé oko na tom či onom místě a již letěl zmačkaný papír daleko ode mne. Nechápal jsem vůbec, že lidé, které svět prohlašuje za duchaplné, se mohli propůjčit k podobnému klábosení, klevetám a pomluvám! Přečetl-li Ustad toto vše, bylo opravdovým divem, že neztratil svou lásku k lidstvu. Jen ze srdce pramenící lidskost vytrvá na svém všelidském stanovisku i vůči protivníkům, neštítícím se používat zbraní sobectví a přece majícím plná ústa slov, prohlašujících, že zastávají lidská práva a vznešenost lidství. Pryč s takovou špinou! Hodil jsem časopisy do kamen, podpálil je, a když vzplály, přidal jsem k nim i tak zvané "ospravedlnění". Zabýval jsem se ještě chvíli Ustadovými rukopisy a pak jsem se odebral na lůžko a neprocitl dříve, až bylo na dveře zaklepáno. Že mne budili, mělo asi vážné důvody. Vstal jsem a otevřel. Byl to Peder. "Promiň, effendi, že tě ruším ze spánku!" řekl. "Zanedlouho k nám přijede šejk úl islám." "Tak záhy? Odkud to víš?" dotazoval jsem se. "Ještě včera večer dohovořil jsem se s chodj-y-džunou. Soudil, že bude dobré, zvíme-li přesněji, na čem jsme. Proto odjel směrem k Chorremabadu. Dojel až k pohraničnímu duáru Džamikunů a dověděl se, že tam šejk úl islám přenocuje a že časně zrána se vydá na další cestu. Nařídil, aby o tom každý pomlčel, a nyní je zde. Sejdeš dolů?" "Ne. Prosím, pošli mi snídani nahoru! Kdo je s šejkem úl islám?"

112 Ahrnan Mirza 113 Šejk Úl Islám

"Páni i sluhové, celkem patnáct osob, všichni na velmi dobrých koních a ozbrojeni. Bylo jim v duáru řečeno, že každý cizinec, nemající zvláštní Ustadovo povolení, nesmí vstoupit ozbrojen na naši půdu, nýbrž že má výzbroj odložit, jakmile tam dojde. Oni se však zdráhali tak učinit." "Nuže, co dál? Přinutili je." "Ne. Bylo poukazováno na to, že nelze tak přísně postupovat, poněvadž jde o šejka úl islám. Budou ovšem i zde zastaveni u prvního domu. Přeješ-li si, dám je beze všech ohledů odzbrojit. Nepodrobí-li se, nastoupí zpáteční cestu a dám je doprovázet četou jezdců až za hranice." "Dobře, Pedere! Tak se mi líbí! Není člověka, jehož bychom se měli bát, a bázeň je vůbec největší pošetlost, kterou znám. Ale vše na pravém místě a v pravý čas! Pěst proti pěsti, proti lsti nic než opět lest! Byl jsem varován před chytrostí šejka úl islám, a proto se budu chránit, abych do něho bil prackami jako hloupý medvěd. Kdybychom patnáct osob hned při příchodu do duáru kázali odzbrojit, museli bychom k tomu připravit tolik Džamikunů, že by si hned řekli: ti věděli, že přijíždíme! A právě to má a musí zůstat tajné! Nechme tedy věc, jak je! Vy dva, ty a chodj-y-džuna, je uvítáte se všemi známky překvapení a uvedete je do dvorany, kde se s nimi budete bavit, než přijdu." "Měl bych pro tebe poslat?" "Ne. Abychom zesílili domněnku, že jsme nic netušili, řekneš, že nejsem doma, nýbrž na procházce.

Vskutku také odejdu, nebudu však daleko. Postarám se, abych jejich příchod zpozoroval, a pak přijdu do dvorany. Nyní jdi a co možná rychle mi pošli snídani!" Odešel. Když jsem posnídal, zamkl jsem svůj byt a vešel do Ustadova příbytku, kde jsem zlatý kartón šáhův zasunul do náprsní kapsy. Bylo možné, že ho budu potřebovat. Pak jsem uzamkl i zde a vyšel ven, avšak ne po schodech, nýbrž pozadím za cestou k zvonům, do zahrady, k lázni a ke koňské pastvině. Nespatřil jsem nikoho, kdo by mě byl zpozoroval. Poněvadž mi záleželo na tom, abych příchod šejka úl islám pozoroval, vyhledal jsem místo, odkud jsem mohl nepozorovaně přehlížet celé okolí. Dlouhý okraj zahrady a pastviny byl lemován hustým křovím, za nímž téměř svisle vystupovala obrovitá zeď. Pronikl jsem tím křovím až k rohu zdi; naskýtala se mi tamodtud vyhlídka, jakou jsem si přál. Zamířil jsem k místu, kde se mi zdánlivě jevila průlina ve křoví; spatřil jsem však, když jsem přišel blíže, že nevede docela skrz. Byla tu spíše utvořena jakási besídka, kolem níž byly narovnané travnaté drny jako sedátko. Rostlinstvo bylo zde tak spletené a husté, že se nedalo přes ně vyhlédnout, tím méně se jím prodrat bez proklestem větví a větviček. Zato hned vedle stálo několik tamaryšků, jimiž jsem se jakž takž mohl protáhnout. To jsem také udělal, nemohl jsem se však dostat až dopředu, nýbrž musel jsem se obrátit stranou za besídku. Tam jsem našel hledané místo. Bylo tam dost větví, abych byl skrytý, a přece i tolik otvorů mezi nimi, že jsem mohl přehlédnout celé údolí, kromě několika záhybů cesty, vedoucí k Vysokému

domu. Pohodlně jsem se usadil a připravil se na delší čekání; to však nebylo třeba, neboť právě když jsem se položil a hlavu podepřel rukou, objevila se četa jezdců z pravé strany, zajisté průvod šejka úl islám. Napočítal jsem ovšem více než patnáct koní, někteří z nich však náleželi Džamikunům, kteří se od pomezního duáru připojili k průvodu. Pět koní bylo opatřeno nákladným perským postrojem, zvaným rešma, jeden z nich zvlášť nápadným. Jezdec na něm sedící měl na hlavě takiovský turban ohromného průměru. Z jeho podtáčeného, vysokého lemu, ozdobeného pestrými péry, splýval bílý závoj, jenž jako plášť pokrýval nejen jezdce, nýbrž i zadní část koně. Byl snad tento velmi nápadný muž zbožným hodnostářem? Pokorným sluhou božím? S tichými, měkkými, nehřmotnými podešvemi? Pozoroval jsem jej i ostatní, kteří byli úplně bez ozdob; patrně měli představovat služebné osoby. Jeden z nich zůstával za nimi. Měl obyčejný oblek Takikurdů, seděl však na koni, jenž zaujal mou pozornost. Pro velkou vzdálenost jsem nemohl pozorovat podrobnosti, avšak ušlechtilé držení těla, plnost, grációzní jistota kroku v každém pohybu, šlachovitě silné sebevědomí, nezávislé od stehen a uzdy, to mi postačovalo k úsudku, že ten muž má ze všech patnácti nejlepšího, nejcennějšího koně - světlého hnědáka s bílými punčoškami! Četa zabočila na cestu k Vysokému domu. Poněvadž se tím vzdálenost ustavičně zmenšovala, byl i kůň stále zřetelnější, a když jsem ho dále pozoroval, přiznal jsem si, že jezdec na něm sedící rozhodně nemůže být nějaký sijaa³1. Podivným způsobem byly tu dvě osoby, které se mi nejevily těmi, za něž by podle všeho měly být považovány. Onen muž s bílým závojem a poslední jezdec zařídili nepochybně svůj zevnějšek tak, aby nás oklamali. Jeden z nich měl představovat hodnost vyšší, druhý nižší, ač tomu bylo naopak. K hodnosti prvního mohl jsem přihlížet lhostejně, k hodnosti druhého nikoli. Byl-li jeden z těch mužů vyššího postavení, než v jakém vystupoval, byla mi zajisté dána příčina, abych se obíral myšlenkou, že domnělý podkoní byl v podstatě šejk úl islám! V době, kdy mi tyto myšlenky kmitaly hlavou, spatřil jsem Tifla, jenž se objevil na cestě, aby z nějaké příčiny sešel dolů do duáru. Nevěděl o příchodu těch lidí, i stanul překvapeně, když je spatřil. Jakmile k němu dojeli, oslovil je, a tu bylo vysoce zajímavé pozorovat, že ho vzácní jezdci vpředu odkázali na posledního jezdce. Byla to okolnost, která mou domněnku proměnila téměř v jistotu. Poslední jezdec pokynul ostatním, aby jeli dále, a sám se zastavil s Tiflem. Pokyn mi prozradil, že tento muž má moc poroučet. Rozprávěli spolu chvilku; pak cizinec pobídl svého hnědáka a Tifl mu kráčel po boku za živého hovorů, až oba zmizeli za posledním, nejhořejším záhybem cesty.

32Podkoní.

Ahriman Mirza 114 Šejk Úl Islám 115

Jak dobře bylo, že jsem se vydal na obhlídku na tato místa! Dozvěděl jsem se, že šejkovi úl islám se uráčilo provádět s námi divadelní kejkle, i byl jsem tedy dobře připraven pro případ, že by skutečně došlo na "komedii plnou omylů". Poněvadž jsem neměl ani nejmenší příčinu uvést tyto hosty na myšlenku, že jsem z jejich příchodu radostí bez sebe, neměl jsem naspěch ani za mák, ale setrval jsem na svém místě ještě hodnou chvíli. A jak dobré bylo i to, ukázalo se hned, když jsem zaslechl kroky velmi rychle směřující k besídce, tedy zrovna tam, kde jsem ležel. Vešly tam dvě osoby. "Nikdo nás nespatřil!" řekl Tifl, jehož jsem poznal podle hlasu. "Tázal se mne, je-li tu místo, kde by si mohl s tebou nepozorovaně promluvit. Nyní přivedu i jeho!" Po těch slovech se vzdálil. Kdo byl nyní v besídce? Nemusel jsem čekat dlouho, abych to zvěděl. Ozvaly se opět kroky, ale tiché, opatrně plíživé, jako by se vznášely na měkkých koberecích. "Tys tedy ona nevěřící Turkyně?" zazněla otázka. "Ano," odpověděla a bezděky potupila nepravost svého náboženství. "A kdo jsi ty?" "Jak se jmenuji, nemusíš vědět; jsem však přítel toho, jenž se nazývá tvým ašykem." Pekala spráskla ruce, až to tlesklo, a zvolala: "Přítel mého ašyka! Jak mě to těší! Kdo by si to byl pomyslíl, že - -" "Nemluv tak hlasitě!" přerušil ji velitelsky. "Živá duše nesmí vědět, že ho znám a že jsem s tebou mluvil - - ty rozkošná, ty zářící!" doložil pojednou zcela měkkým, lichotivým hlasem. "Chci ti však dokázat, že znám tebe i jeho i vaši lásku. Příští neděli hodinu před půlnocí přijde a ty na něho budeš čekat u vztyčeného kamenu. Poznáváš podle toho, že jsem jeho důvěrník, jeho přítel a tedy i tvůj?" "Ano, důvěřuji ti," ujistila ho. "Jsi jistě rovněž tak ušlechtilého srdce jako on a víš, jaký význam má ušlechtilé ženské srdce!" Ozvalo se ve mně nutkání k smíchu. Nemohl jsem tyto lidi vidět, věděl jsem však, že bych muže podle řeči poznal hned. Pronášel hrdelní hlásky více než s obvyklou kurdskou ostroostí a vyslovoval tak samorostlé, hrčivé rrrrr, jako by byl stížen trvalou vadou podrostlého jazyka. "Vím také, proč tentokrát přijde," pokračoval. "Hodlá promluvit s Usta-dem, a poněvadž ten není doma, s cizím effendim, protože věc nelze odkládat. Netušil jsem nic o přítomnosti Ustadova náměstka, a vyjde teprve najevo, bude-li nám prospěšná nebo ne. Tvůj ašyk musí být rozhodně přijat jako host do domu Ustadova. Jde o to, aby bydlel v místnostech, jež váš pán nazývá svou

'hrobkou'. Škoda, že tam byl uveden cizinec, jak mi Tifl pověděl. Zato se uprázdnilly místnosti Ustadovy, a tu by nám postačilo, kdyby tvůj ašyk aspoň do těch byl přijat. Jsi panovnící domu, Pekalo. Vím to zcela určitě. Ašyk jistě přiměje effendiho, aby ho do domu přijal, ale kam ho umístí? Slyšel jsem, že jsi

toho pána cele získala svou líbezností. Řekni mi: považuješ za možné, abys ho naklonila k tomu, že blažence tvého ušlechtilého srdce ženského nechá bydlet v místnostech Ustadových?" "Dovolí, bez námítky to dovolí!" zaplesala tak neprozřetelně, že jí muž v rychlém hněvu přikázal: "Mlč, neobežetná kočko! Tvá lstivá ústa prozradila toho už dost; mne však - u Zarazil se uprostřed věty a pokračoval pak s výrazem naprosto změněným: "Chápu sice nezměrnost tvého štěstí, abys měla nablízku ašyka, ty věrná, krásná květino jeho života, prosím tě však, abys uzamkla své štěstí hluboce a mlčelivě do sebe, až nadejde toužebná doba, kdy se jím už nebudeš muset tajit. Však víš, že život tvého ašyka a nepochybně i tvůj život závisí na tvé mlčeli vosti." "Chode! I můj? Můj život?" tázala se v úleku. "Ano. Jeho nepřátelé jsou i tvoji nepřátelé, a jestliže usmrtí ašyka, ani tebe nenechají naživu." "Ale kteří to jsou? Ani mi je dosud nepojmenoval." "Aby nezkalil zářící pohled tvých očí, jenž mu je nade vše dražší. Proto pomlčím i já. Tvé srdce budiž čisté a nezkalené! Ustada znám, effendiho však ne. Jaký je to člověk? Kdo je z obou chytřejší?" "Nikdo z mužů není moudrý ani chytrý. Všichni potřebují vychování. Mám řadu tajemství, o nichž většina lidí neví, poněvadž si myslím, že by je prozradili. K tobě však mám důvěru. Proto ti jedno z nich povím: Ustad je mi milejší, než effendi." "Proč?" "Protože mě effendi chce vyhnat." "Hm Hrozil tím?" "Ano. Prozradím-li někomu, že bude s mým ašykem mluvit, vyžene mne Prý." "Ó, Alláh, snad není větší hlouposti - - -! Taková žena chce muže vychovávat - - - hm - - - eh - - -" Opět ustal uprostřed řeči, aby Pekalu neurazil. Ten člověk nedovedl opanovat svou letoru. či nejednal opatrněji jen proto, poněvadž věděl, že jedná s prázdnou nulou? Jak laskavě a klidně vyznívalo naproti tomu, když pokračoval: "Nepociťuješ, že tento effendi zasluhuje za to chválu a ne hanu? Vím, že máš bystrý rozum. Nahlédneš tedy, že si vymíňoval mlčelivost jen v nejlepším úmyslu. I já tě snažně žádám, abys nic neprozrazovala. Mohl ti pohrozit, že tě vyžene; já však vím, že ti hrozí jistá smrt, prozradíš-li cokoliv. Nepřátelé tvého ašyka jsou neúprosní. Varuj se a mlč! O effendim slyšel jsem už nejednou, spatřím ho však dnes poprvé. Je laskavý?" "Velice!"

117 Šejk Úl Islám 116 Ahriman Mirza

"Ostrovtipný?" "O! On věří všemu, co se mu řekne!" "Zná zdejší poměry?" "On? Vždyť můj Tin je chytřejší!" "Jakého je náboženství?" "Žádného. Nenašel bys mezi námi zajisté nikoho, kdo by mohl říci, že ho spatřil na modlitbě." "Je sličný?" Neodpověděla, nepochybně proto, aby o otázce uvažovala. Ten, kdo ji vyslovil, nebyl jistě špatný znalec lidí, a kuchařka zdaleka netušila, co vlastně zamýšlel tím dotazem, zdánlivě zbytečným. Pak odpověděla: "Není ani sličný, ani nevzhledný. Má obličej docela obyčejný. Mám zato, že by se o něm ani nemluvalo, kdyby nebyl cizincem." "Mašalláh! To není dobré! Bývalo by mi bylo milejší, kdybys ho byla nazvala sličným. Ale pověz mi ještě: jeví nějaké zvláštnosti? Ve hlase, v řeči, v držení těla, v chůzi anebo jinak?" "Ne, vůbec ne. Je to muž jako ostatní. Nemusíš se ho docela nic obávat. Není ani zpolovice tak vznešený jako ty!" "Z čeho tak soudíš?" "Pozoruji to na tobě. Kdybys měl jiný oblek, budeš jako pasa!" "Myslíš, milá Pekalo?" Lichotivé slovíčko. Chlapík byl tedy marnivý! Vyplývalo to i z následujících slov: "Musím již odtud, ale to ti ještě povím, že ses mi zalíbila. Rád bych ti to dokázal dárkem, jež ti pošlu po ašykovi. Vím, že máš ráda šperky a krásné šaty, které zatím ukrýváš ve zříceninách, až nastanou lepší časy. Přála by sis něco?" "Ó, jak by ne! Ale co?" tázala se spěšně. "Co tě napadne!" "Ano, ale jsi chudý nebo bohatý?" "Vyslov se jen! Pak ti povím, dostaneš-li to nebo ne!" Znělo to opět chladně, zrovna velitelsky, jako by ji byl právě neoslovil "milá Pekalo". Ten člověk stával se čím dále tím zajímavějším. "Pošli mi tedy zlatou naddaru³³" prosila Pekala svým nejsladším diskantem. "Naddaru? K čemu?" tázal se s podivením. "Ta dodává člověku vznešenosti a učenosti. V Ispahánu jsem často vídala madame z Ruska. Ta měla stále dvě sklíčka na očích, když vystupovala z nosítek. Vyjímala se v tom hrdě. Bylo možné ji považovat za ruskou carevnu. Proto chci též naddaru. Ale musí být zlatá, jinou nechci!" "Ženo, zbláznila ses! V tobě vězí zlý a přitom směšný duch, jež - - -" 'Brýle.

Výbuch jeho hněvu, který zněl zároveň opovržlivě, byl přerušen příchodem Tiflovým. Oznamoval: "Posílá mě šejk úl islám. Žádá tě, abys k němu přišel. Doprovodím tě." "Hned!" odpověděl muž přísně. A zrovna tak přísně a ještě přísněji dokládal: "Dostane se ti naddary, Pekalo, a to tak blýskavé, že ti přejde zrak! Effendi měl pravdu, když žádal mlčelivost. I já ji vyžaduji na tobě, na vás! Odměna zrady je smrt! Pamatuj si to i ty, Tině! A teď mě doprovod k mým - - k šejkovi úl islám, ale tak, aby nikdo nezpovozoval, kde jsem byl!" Odešel s Tiflem. Pak jsem zaslechl, že i Pekala odešla. Kdo to byl, už jsem věděl. Prozradil to sám a to napůl vysloveným slovem: "Doprovod' mé k mým - - -" Chtěl říci lidem. Byl to sám šejk úl islám, a druhý, který pro něj poslal, měl jen úkol maskovat svého pána. Zůstal jsem už jen kratičko a pak jsem se protáhl opět mezi tamaryšky. Když jsem zjistil, že zde nikdo není, šel jsem zahradou do dvora. Tam stáli koně Peršanů a u nich sluha. Na schodišti stál Tifl opřený o sloup; u druhého kurdsy oblečený jezdec držel světlého hnědouše s bílými pučoškami. Oba spolu hovořili a nevěděli, odkud přicházím. Pozdravil jsem podkoního přívětivě a stanul jsem u koní, abych si je prohlédl. Nepřál jsem si však, abych byl považován za znalce, a proto jsem se o nich nevyslovil. Tu mě Tifl spatřil a ukázal na mne. Kurd si mě ostře prohlížel. Byl to vysoký, pěkně urostlý muž. Jeho dlouhý, šedivý plnovous byl velice řídký, jako by se přírodě nedostávalo dost dobré vůle vytvořit to, co zamýšlela: Muž asi pozoroval, že jsem se déle pozdržel u koní méněcenných než u cenných a že jsem hnědáka s punčoškami lhotejně minul, jako by to byl pravědnní valach. Prohodil k Tiflovi jakousi poznámku, která patrně byla málo uctivá, neboť při tom pohodil hlavou nazad. Sluhové se usmáli, ale tak nenápadně, že bych to byl sotva zpovozoval, kdybych nebyl dával dobrý pozor. Bylo mi to vhod. Čím méně vtípu mi nyní přisuzovali, tím více budou toho litovat. Když jsem pozvolna kráčel ke schodišti, vztyčil se Kára ben Halef na ploché střeše dvorany, kde seděl. Poslal za mnou tamodtud

ranní pozdrav. "Pojd dolů, Káro!" vyběhl jsem ho. "Slyšel jsem, že k nám přišel šejk úl islám. Musíš ho také pozdravit!" Zavolal jsem to tak hlasitě, že mé museli ve dvoraně slyšet. Mým úmyslem bylo, aby přišel Peder. A to se také stalo. Přišel hned, sestoupil po schodišti až ke mně a ohlásil mi návštěvu tak, jako bych o ní dosud ani nevěděl. "Neznáš tedy šejka úl islám osobně?" tázal jsem se ho polohlasem a odvrátil se přitom tak, aby mi Tifl a Kurd nemohli rozumět. "Ne," odpověděl. "Který Džamiki ho zná osobně?" "Neznám žádného. Šejk úl islám bydlel dříve ve Feraghanu a byl teprve sotva před rokem přeložen blíže k svému kmeni. Jen Ustad ho dobře zná. Není tak

119 Šejk Úl Islám Ahriman Mirza 118

skromný, jak jsem si představoval, je však velice zdvořilý. Že Ustad odcestoval, to se dověděl teprve v našem pohraničním duáru." Když takto mluvil, ukazoval rukou naproti k chrámové hoře, aby vzbudil domněnku, že hovoříme o docela jiné věci. "Kdo je Kurd, jenž stojí u Tifla?" tázal jsem se ještě. "To je katib³⁴ šejka úl islám. Má vždy sedět vedle něho, nezaujal však dosud své místo." "Pojdine tedy!" Vystupovali jsme po schodišti do dvorany. Tu katib zkřížil ruce a poklonil se mi, zdvořile se usmívaje. "Tvé jitro budiž požehnáno!" pozdravil jsem a laskavě mu přikývl. "A tvůj celý den!" odpověděl. Ten hlas! A ty hrdelní hlásky! Byl to muž, který rozmlouval s Pekalou, tedy sám šejk úl islám! Vešel do dvorany hned za námi a zaujal své místo. Když jsem vstoupil, Peršané povstali, velmi dvorně se poklonili a stanuli, očekávající mé oslovení. Pokročil jsem k nim na vzdálenost mravem předepsanou, rozevřel jsem paže, poklonil jsem se a posunkem na prsa je přitiskl; opět jsem se poklonil a rozevřel paže s třetím pokloněním, potom nechávaje ruce sklesnout, zvedl jsem pravici, abych udělal pozdravné gesto. "Člověk nikdy neví, jaké štěstí mu přinese příští den," řekl jsem. "Jediný Alláh ví, co ráčí seslat. Jestliže nás vaším příchodem překvapil, nutno děkovat nejprve jemu a pak i vám. Šejkovi úl islám jsou však všude otevřeny dveře, neboť Alláh chce, aby jeho velekněz všude rozmnožil radost. Posadte se a prodlete, pokud vám libo!" Poklonili se jako nacvičení statisté, a nositel obrovského turbanu řekl: "Šejk úl islám jsem já, effendi. Hned ti povím, kdo jsou moji průvodci." Na každého zvlášť ukázal, jmenoval mi jejich jména i povolání. Duchovní pány jmenoval předem a důstojníky po nich. Byli to ahaljy-y-džennet³⁵, vehli-jullah³⁶, imam-y-džuma³⁷, sertib-y-Evvel³⁸, sertib-y-duvvum³⁹ a posléze písař. Jak vidět, samá nádhera. Poklonil jsem se každému a každý z nich mně; pak jsme usedli. Vysocí páni seděli v jedné čáře. Jen písař seděl trochu nazad vedle šejka úl islám. Velmi často mu našeptával, co má říci. Snažil se sice, aby pohybování rtů pod vousem zatajil, vous však byl tak řídký, že jsem to přece zpozoroval. Seděl jsem přímo před nimi, mně po pravici Peder, po levici chodj a poněkud vzadu Kára ben Halef. Oba první se už Peršanům představili, Karu jsem mohl pojmenovat při dobré příležitosti. 34Tajemník, písař. 35Blažený. 36Svatý. 37Velekněz. Divizní generál. 39Brigádm generál.

Odmlčel jsem se, neboť jsem vykonal svou povinnost, a zdvořilost kázala, abych ponechal slovo vysokému hostu. Neotálel s tím dlouho. "Dostavil jsem se, abych promluvil s Ustadem Džamikunů," zahájil řeč. "Má blahověle nad ním září. Tu však jsem se dozvěděl, že odcestoval a že effendi ze zemí západních je jeho náměstkem. Neznám tě, ani tvé vysoké důstojenství a jméno, a nerad bych ubíral, co je tvého. Proto promiň, vyslovím-li především několik otázek. Jakou duchovní hodnost požíváš doma ve své vlasti?" "Žádnou," odpověděl jsem. "Které vysoké vojenské důstojenství jsi dosáhl?" "Žádné." "Pojmenuj mi tedy svou hodnost u vlády tvého národa!" "Nemám ji." "Nuže, kým tedy jsi? Jakého stavu a povolání?" "Já jsem pouze já a sloužím jen sobě, víc nic." Snadno bylo uhadnout úmysl, proč mi takové otázky kladl. Patrně jen proto, abych vzhledem k němu co nejvíce pocíťoval svou nepatrnost. Ovšem, přímým nezdvořilostem se hledí vzdělaný Peršan co možná vyhnout. Proto ke mně vyslal sice velice patrný pohled soustrasti, pokračoval však neméně laskavě: "Mohl jsi jistě zamlčet, že nemáš žádné hodnosti. Ano, mohl sis přivlastnit vysoké důstojenství, aniž jsme o něm směli pochybovat, nebo považovat je za lež. Ty však mluvíš pravdivě a upřímně, a to ti u nás zjednálo vážnost, jež náleží každému, kdo se štítí lži. Naše hodnosti jsou nepopíratelné. Sestupujeme-li k tobě, skláníme se i s nimi k tobě a poctíváme tě skrz ně. Ale přece bychom rádi věděli, pokud sahá tvá pravomoc, jíž tě Ustad obdařil." "Ta pravomoc je rovná veškeré moci. Je taková, jako byste měli Ustada osobně před sebou." "Můžeš tedy rozhodovat o každé věci, pokud je ti libo?" "Ano." "A Ustad potvrdí tvé rozhodnutí?" "Zajisté." "Nuže, těší mě, že ti mohu sdělit, jak veliký a vzácný dar vám dnes přináším. Pokud jsem ještě prodléval ve Feraghanu, slýchal jsem o Džamikunech, a na dvoře šáh-in-šáha jsem se seznámil s jejich Ustadem. Od té doby, co sídlím v Chorremabadu, všiml jsem si vás neustále. Snažíte se dospět k vysoké metě. Chcete, aby člověk dosáhl štěstí už zde, nejen až na onom světě. Povznášíte lid dobrým vyučováním a zachováváte mír s lidmi v každé příčině, i v náboženské. Kdyby si počínal každý kmen jako vy, záhy by bylo dosaženo dávno touženého osmého Alláhova nebe už zde na této zemi. V jiných zemích bývají takové snahy, jako vaše, potírány. Kdo se jich účastní, musí podlehnout nepřátelství. Kněžstvo zatracuje jinověrce, nechce náboženský mír, vojáci zatracují mírumilovné, neboť nechtějí mír světský. A kdo je vyššího postavení, nenávidí lidové vzdělání, poněvadž jen hloupý snáší hloupou vládu. Ale u nás v Persii

Ahriman Mirza 120 Šejk Úl Islám 121

se věci mají jinak. Víme, že není jen jedno nebe, a snažíme se všechen národ prostřednictvím škol a mešit přivést k přesvědčení, že druh druhu má být bratrem. U nás nelze mluvit o pronásledování, nýbrž o podporování. U nás není nenávisť, u nás panuje láska. Uznáváš, že mluvím správně? Či ne?" "Souhlasím bez námitek," odpověděl jsem. "Toho jsem se také nadál! Dokazuje to, že jsi hoden být náměstkem Ustada. Právil jsem, že nepronásleduji, nýbrž že podporuji. Vím, co musel snášet od protivníků. Vynasnažili se co nejvíce, aby ho zničili. Já však přicházím, abych ho povzněl. Ukáži jeho nepřítelům, aby poznali toho, koho od sebe zapudili. Dostane se mu okrsku činnosti, jenž bude jeho ducha důstojnější, než toto malé a okolo odpůrci uzavřené území Džamikunů. Chci mu zjednat mnoho tisíců poddaných, aby je

vedl k svým vysokým cílům. Přináším mu moc a vysokou čest, mnohem větší, než se kdy ve snách nadál. Jeho sláva, jeho štěstí spočívají v této mé ruce. Měl bych ji zase odtáhnout, kdyby ses jí nechopil, effendi?" Podával mi ruku s nevyslovně blahosklonným vzezřením. Věnoval jsem mu vděčný pohled a odpověděl jsem: "Proč bych odmítal od sebe dobrotivou ruku? Ale doposud jsi mi neřekl, jaký je dar, který Ustadovi přinášíš?" "Jsi tedy nakloněn jej přijmout? Nuže, sdělím ti to. Víš, že jsem syn zbožných Takikurdů, krácejících bez úchytky po stezkách Alláhových?" "Ano." "A víš také, že tento kmen sídlí na nejkrásnějších horách, na nejučtějších pastvinách naší země? A že tento jejich majetek je neocenitelný, poněvadž země Takikurdů vyniká strategickým významem?" "I to je mi známo." "Nuže, toto bohaté území se vším, co na něm žije, má být ode dneška odevzdáno Ustadově ruce." "V jaké formě?" "Bude Ustadem nejen svých Džamikunů, nýbrž i Takikurdů!" Pronesl to zvolna a s důrazem. Jeho průvodci dávali najevo své překvapení výkřiky podivu a ujišťovali, že takový dar je takřka neslýchaný. Přikývl jim významně a pokračoval: "Ano, mnohem více, ještě mnohem více: kmen Takikurdů má být sloučen s kmenem Džamikunů, a to pod znamenitým jménem Taki-Džamikunů. A toto sloučení se uskuteční řízením a pod dozorem Ustadovým. Stane se vládcem nového velikého kmene, vládcem, jehož moci a vlivu se zajisté hned tak jiný nevyrovná. Co soudíš o mé nabídce, effendi?" "Ani na okamžik ji neváhám přijmout," odpověděl jsem. Tak rychlého svolení se jistě nenadal. Pohlédl na mne tázavě. "Jsem hotov přijmout tvou nabídku, a to hned," opětoval jsem. "Opravdu?" řekl. "Ano."

Zdálo se, že mi v tom jaksí nemůže důvěřovat; "písař" za ním však mu všeptal rozkaz, a tak tedy řekl: "Tedy se účel naší návštěvy stává skutkem! Potvrdí Ustad, nač jsi přistoupil?" "Bez námítky." "A postaví se v čelo spojených kmenů?" "Zavazuji se svým slovem, že tak učiním. To je tak závazné, jako bychom na to složili přísahu, on i já." "Nuže, povstaň a jeho jménem mi na to podej ruku!" Povstal a já také. Pokročili jsme k sobě a potřásli si pravicemi. Zdálo se, jako by očekával, že v ujištění vděčnosti mu budu děkovat. Když se to nestalo, řekl, přičemž teď i jeho průvodci povstali: "Taková úmluva se stvrzuje soli a chlebem. Až dosud jsme nic nepožili. Chceš nás považovat za své hosty, effendi?" "Přeješ-li si to, zajisté. Vím, jaký význam má sůl a chléb. Kdo pak od úmluvy odstoupí, je darebák. Dobře si tedy rozmysli, mám-li poručit, aby chléb a sůl byly přineseny!" "Pošli! Vím dobře, co konám!" "Požijeme tedy nyní soli a chleba a potom mi prokážete čest, abyste u nás přijali ffcadu40." "Ochotně tak učiníme! A mezitím podnikneme výlet naproti k vašemu chrámu, odkud se prý naskýtá čarokrásná vyhlídka. Slyšel jsem, že jsi po nemoci. Budeš nás moci doprovodit, effendi?" Byl bych se býval raději takovému doprovázení vyhnul, nicméně odpověděl jsem: "Volným krokem budu se moci odvážit až tam, dále však ne. Tento mladý muž mi osedlá koně. Je to Kára ben Halef, syn šejka Haddedihnů, kmene Šammarů." Kára se mu uklonil, pak odešel ke koním. Zavolal jsem za ním, aby si vzal Ghaliba a pro chodj-y-džunu Barkha. Hosté byli netušeně rychlým a hladkým vyřízením své záležitosti nadmíru potěšeni. Nedali to na sobě znát, ale přece bylo to lze pozorovat. Zato tím vážněji se na nás díval Peder. Nepochopil mne. Nepozorovaně jsem mu řekl: "Neměj obavy! Vše je v pořádku. Nepolapili mne, nýbrž já je polapil. Rychle sůl a chléb! Pak pojedete s námi." "Na kterém koni? Na Ustadově Sáme nemohu, a obyčejného koně jako šejk mít nemohu." "Zůstaň tedy zde a postarej se o jídlo!" Zakrátko přinesl Tifl na podnosu hromádku soli a na drobno nakrájený perský chléb. Seskupili jsme se okolo něho. Každý vzal kousek chleba a ponořil ••• Přesnídávka.

123 122 Šejk Úl Islám Ahriman Mirza

jej do soli. Muž s velikým turbanem promluvil: "Chléb, jež požíváme, stává se tělem. Slovo, jež se nám dává, stává se duší. Nelze toho nikdy od nás odloučit!" Potom snědl každý svůj kousek a znovu jsme si navzájem potřásli rukama. Úmluva byla dojednána a zpečetěna. Brzy potom Kára a chodj přivedli koně. Vyšvihli jsme se na ně a jeli vzhůru do kopce. Pociťoval jsem, že jsem lépe při síle, než při první vyjížďce, nicméně nesnažil jsem se ani dost málo, abych se jevil jako dobrý jezdec. Hosté se domnívali, že dosáhli, čeho si přáli. Proto nepovažovali za nutné, aby ke mě měli tolik ohledů, že by měli jet se mnou jen krokem. Ba, chtěli spíše ukázat, jaké mají koně, a hnali se tryskem po duáru a dále na protější výšinu. Mně to bylo docela vhod. Pokynul jsem Karovi a chodj-y-džunovi, aby pospíšili za nimi, sám jsem za nimi pomalu kulhal. Sotvaže jsem měl polovinu cesty za sebou, uslyšel jsem dusot pádícího koně. Ohlédl jsem se a spatřil jsem Tifla. Jel na neosedlané Sáme a minul mě v trysku, nezastavil a ani se neotáčel, je-li mu dovoleno být s hosty. Byl by se toho neodvážil, kdyby ho byl k tomu někdo nevybídil, aby se jistotně dostavil k beit-y-chodé. Mně minul tak rychle proto, že se asi obával, abych ho nevrátil. Docela správné by bylo, kdyby se mu to stalo dodatečně, a to v přítomnosti všech ostatních; zatím však bylo mým úmyslem, abych byl považován za co možná málo ostrovtipného a energického, a tak jsem raději nechal vše tak, jak bylo. Když jsem dojel nahoru, "písař" stál s Tiflem u jednoho z předních chrámových sloupů. Tifl jako by vysvětloval krajinu; mne si ani nepovšiml. Z ostatních hostů jsem nespapřil nikoho. Kára a chodj-y-džuna byli u koní. Zamířil jsem k nim a tázal se po ostatních Peršanech. Chodj odpověděl: "Blažený, Svatý a velekněz prolézají růžové sady. Oba generálové se dotazovali, je-li někde výše krásná a volnější vyhlídka. Poslal jsem je na velkou lesní mýtinu a oni tam hned odešli." Naznačil mi lesní cestu, kudy jsem byl Tiflem doveden k hostině o slavnostním dni. "Vedou ještě nějaké jiné cesty k té mýtině?" otázal jsem se. "Ano. Ale po nich se jde zacházkou. Nejlepší odtud nevidíš. Musíš se jít přes celé toto prostranství a pak okolo tam té skupiny buků. Pak cesta směřuje přímo nahoru a pod jedlemi až k hornímu okraji mýtiny." "Lze tamtudy jet koňmo?" "K tomu je dost široká. Hodláš se tam nyní vydat?" "Ano. Ale nikdo o tom nesmí vědět. Musím se přesvědčit, co tam generálové dělají. Ostatně nesmíte si myslet, že jsou to skutečně generálové. Ohlásili to jen pro chloubu. Bude-li se vás někdo ptát, kam jsem odjel, odpovězte něco, co by se zdálo pravděpodobné; jinak pomlčte!" Jel jsem přes chrámové prostranství a zahrnul kolem buků. Tam vedla zmíněná cesta, od chrámu nepozorovatelná. Pobídl jsem Assila a octl se záhy pod jedlemi.

Po nějaké době napravo od nich svítalo. Tam se prostírala lesní mýtina, k níž se vystupovalo dost příkře. Mezerami mezi stromy jsem spatřil důstojníky. Seděli nahoře na pokraji lesa a zabývali se psaním nebo kreslením. Mne vidět nemohli, poněvadž jsem byl pod jedlemi. I zbytek mé cesty byl takový, že jsem se nemusel obávat, že budu upozorován. Když jsem byl nahoře, zahrnul jsem vpravo a sestoupil z koně ve vzdálenosti asi sedmdesáti kroků od nich. Položil jsem hřebci ruku na chrápy, řekl jsem jen "uafcut - - tiše!" Pak jsem mohl být přesvědčen, že se ani nepohne a nezpůsobí nejmenší šelest. Kráčel jsem dále a měkká lesní půda tlumila mé kroky. Zastavil jsem sotva pět metrů za zády obou Peršanů. Kreslili; to jsem viděl i slyšel. Zaznamenávali si místopisnou polohu krajiny. Přitom spolu hovořili. Domnívali se, že jsou naprosto sami a bavili se dost hlasitě. Rozuměl jsem každému slovu. "Ten effendi je nejnebezpečnější Frank, jakého jsem kdy spatřil," mluvil domnělý divizní generál. "Jednal hloupě!" "Zato káží 1 provedl svůj úkol tím lépe," podotkl druhý generál. "Jeho chvála byla z dobrého klišé a marnivý Frank šel hned na lep. A teď nás nechá vyjít sem, abychom si nakreslili průsmyky, cesty, a celou polohu duáru přenesli na papír! Nikdy bych byl nevěřil, jak snadno lze ho polapit, kdybych se o tom nebyl přesvědčil vlastníma očima. Teď jen odstranit odtud Ustada a uvést ho ke kmeni Taki! Pak nám postačí dva dny, abychom se duáru zmocnili a přivítali si všechno území Džamikunů. Pak bude navždy konec s tímto druhem křesťanství. Kéž by je Alláh zatratil!" "Dva dny postačí," přizvukoval druhý. "Spojení Takikurdové a Džamiku-nové budou mít nad každým převahu. Jak je dobré, jak výborné, že zde budou konány dostihy, jichž se šejk úl islám rozhodně musí zúčastnit. Přitom se naskytne výtečná příležitost podniknout přípravy, které bychom jinak udělat nemohli. Získáme čas a začneme tím dříve." "Až dosud se vše daří. Co však tomu řekne šáh? Je známo, že si Ustada váží a že ho ochraňuje." "To ponech na starosti šejkovi úl islám. Však se včera zmiňoval o jistém důvěrníkovi, který má bydlet u Ustada a prozkoumat jeho zápisy, listiny a tajnosti. Ten muž je prý nejdovednější muzarbirdži 2 z celé říše. Pochází z Ispahanu, kde se kdysi seznámil s kuchařem, jehož dcera je nyní Ustadovou kuchařkou. Pro nějakou zlodějnou byl odsouzen v Teheránu na několik let, uprchl tamodtud a po dlouhou dobu se skrýval ve zdejších zříceninách. Kuchařka mu tam potají nosila jídlo. Jak ho tu našinci objevili, to jsem se nedověděl, šejk úl islám se ho však ujal a pod jistými podmínkami mu chce dopomoci, aby dostal milost. Jaké jsou to podmínky, po tom nám nic není; mohu si je však domyslet. Tak -se svým náčrtem jsem hotov." "Já téměř také." 41 Soudce. 42 Kejkliř.

124 Ahriman Mirza 125 Šejk Úl Islám

"Pospěš si, aby naše nepřítomnost nebyla nápadná." Když jsem to uslyšel, rychle jsem se dal na ústup. Assil stál dosud tak, jak jsem ho zanechal. Odjel jsem stejnou cestou dolů, kudy jsem přišel. Za buky jsem vybočil obloukem ven, aby se zdálo každému, kdo by mě spatřil, že jsem byl dole a ne nahoře. Chodj-y-džuna a Kára stáli dosud na téže místě. Peršané byli spolu. Stáli uvnitř chrámu a Tifl s nimi. Sestoupil jsem u beit-y-chodé a vyšel jsem k nim nahoru. Obrátili se ke mně všichni, a domnělý šejk úl islám se tázal, ukazuje na zříceniny: "Víš snad, effendi, jaká je tam naproti starobylá a podivná stavba?" "Na to jsem se chtěl otázat tebe," odvětil jsem. "Nejsem ani kněz, ani důstojník, ani úředník, ani osoba nějakého významu. A jak bych já, Frank, o tom mohl podat lepší zprávu než ty, který jsi světlo víry a svíce vědy i umění." S údivem pohlédl na "písaře", blahosklonně mi přikývl a řekl: "Máš pravdu. Koho osvětil Alláh, tomu je všechno jasné a nezastřené, ten proniká i to, co bystré oko učenců nepronikne. Tato stavba byla věnována původně modloslužbě, jež ctíla jen obrazy, potom i modly, které bývaly lidmi. Když na tuto stavbu pohlížíš, vzpomeneš si na všelijaká náboženství, jen na islám ne. Čím to? Poněvadž islám je jediné náboženství, jež naplňuje boží přikázání, že si člověk nemá tvořit ani obraz, ani rytinu, ani podobenství božských věcí. Nebo jsi spatřil někdy mešitu, v níž by byl obraz člověka zasvěcený k uctívání?" "Ne," odvětil jsem prostomyslně. "Toho vám není ani třeba. Neboť vaši 'svatí' a 'blažení' požívají už v tomto životě takové úcty ostatních lidí, že se pozdějších uctívání mohou docela dobře zříci." Po těch slovech jsem se poklonil Svatému a Blaženému hluboce a úctyplně. Poděkovali mi laskavým pokývnutím hlavy, muž s velikým turbanem pohledl však na mne zkoumavě a nedůvěřivě, nevěděl, nevězi-li pod mou prostomyslností něco jiného. Nepochybně nemohl nic zrádného v mém obličejí najít, neboť pokračoval: "Doslechli jsme se, že Ustada hodlá tuto starobylou budovu srovnat se zemí. Chce zrušit a odstranit zbytky dávné modloslužebné doby. Proč? K čemu chce užít toho ohromného materiálu, jenž mu docela prostě nezmizí z očí? S takovým předsevzetím se nemůžeme spřátelit. Až dosud jsme o tom mlčeli, nyní však, když jsme sjednali úmluvu s tebou a s ním, dostalo se nám, doufám, práva, podat proti tomu námitku. Necht' stavba zůstane tak, jak je! Je to pomník dávné minulosti. Věž, že i blud se stává posvátným, trvá-li tak dlouho, že svým stářím vzbuzuje úctu. Jako šejk úl islám pocít'uji povinnost, abych pečoval o zachování bludu, poněvadž jen jím pronikáme k pravdě. Od nynějška náležíte k Takikurdům, a co si přeji já, jako nejvyšší hlava kmene Taki, to má chtít každý Džamiki!" Vida! Dosud měkká tlapka; nyní se však ukazuje i dráp! Poněkud předčasně! Svůj vlastní zájem o udržení zřícenin mi ovšem nemohl prozradit. Naštěstí jsem nemusel odpovídat, neboť oba "generálové" se právě vrátili, a bylo hned roz-

hodnuto, abychom jeli zpět do duáru. Ano, dobře jsem upozoroval i spokojený úsměv, jímž potají "písařovi" sdělovali, že se jim záměr podařil. Návrat byl podniknut stejným způsobem jako jízda na výšinu; ponechali mě vzadu a mě ani nenapadlo, abych se proto mrzel. Když jsem dojel domů, upozoroval jsem, že ani s jídlem nevyčkali; seděli už u stolu a statně jedli. Co nejpřívětivěji jsem zaujal své místo, abych také pojeď. Potají mi působilo žert, že si počínali už docela jako doma. Muž s turbanem jednal, jako by byl stvořen k poroučení. Pедера to tak mrzelo, že se jídla téměř ani nedotkl. Ne snad proto, že nebylo šetřeno zdvořilostí; to ne! Lichotili nám všemožně; někdy i docela nápadně, takže bylo těžké se nečervenat. Nejblahosklonnější ze všech byl "písař". Nemluvil mnoho; to však, co pronesl, byla vždy hotová poklona pro nás, zavazující k díkům. Zdál se být docela prostý, docela skromný a převelice blahosklonný. A všechnu svou prostosr-dečnost, všechnu svou skromnost a blahosklonnost jako by neustálým zvedáním očí snášel dolů z nebes. Všechno činil tiše, bez hluku. Ostatní, jako Orientálci, při jídle hlasitě mlaskali; on jediný ne. Co u nich drnčelo a

zvonilo, to všechno vykonával tiše a neslyšně, jako by celé jeho tělo bylo z vaty. Jen někdy, když se domníval být nepozorován, vysršel mu z oka pohled, jenž, obrazně řečeno, křičel ještě hlasitěji než ono rrrrr na jeho jazyku. Při jídle jsme se dověděli, že se Persané hodlají od nás vydat ne zpátky do Chorremabadu, nýbrž k Takikurdům. Ano, i té nebezpečnosti se dopustili prohlášením, že by rovněž byli k nim zamilováni, kdyby nebylo došlo k naší "úmluvě". Při tom došla řeč na koňský chov u Takikurdů, a tak se stalo, že se "písař" poprvé se mnou začal živě bavit. Netušil, že se svou zálibou v koních prozradil, že tím potvrdil, kdo vlastně je. Hovořil: "Slyšeli jsme, že u vás budou pořádány velkolepé dostihy, effendi. Kdo se jich smí zúčastnit?" "Každý," odpověděl jsem. "Jaké jsou podmínky a ceny?" "Vítěz získá poraženého." Oko mu zazářilo. Otázal se nápadně rychle: "I vaše haddedihské koně?" "Ano." "Možno zvolit soka?" "Ne. Každý postaví, cokoli mu libo. Žádná nabídka však nesmí být odmrštěna. Jen čest tu rozhoduje. Nikdo se nemusí obávat, že se mu postaví méněcenný soupeř." "Smí každý kůň závodit pouze jedenkrát?" "Ne. Může jet kolikrát chce." "To je znamenité! Rozhodli jsme se, že se také zúčastníme. Bude nám to dovoleno?" "Ale ovšem!"

127 126 Šejk Úl Islám Ahriman Mirza

"Musíme oznámit, s kolika a s jakými koňmi?" "Nežádáme to. Přivedete, kolik vám bude libo." "A nesmíte žádného odmítnout?" Ne "ne. "Máme předem oznámit, kdo na nich pojede?" "Ani to není třeba." "Dejme tomu, že pro některého z našich koní zvolíme někoho z Džamikunů. Připustili byste to? Či vlastně bylo by tomu zabráněno?" "Proč? Kdo by byl tak nepočetný, aby to učinil, tomu nechceme ani poroučet ani zakazovat." "Osoba jezdce je tedy v každém případě nedotknutelná?" "Pokud bude jednat jako pouhý závodník, ano, pokud by byl nepřítelem, tu ovšem ne." "To je právě to, co jsem si přál vědět. Jsem spokojen. Považujte nás tedy za přihlášené. Přijdeme jistě." Zíral před sebe, pohlédl pak na mne velmi přívětivě, takřka něžně, a pokračoval: "Měl bych vlastně ještě jednu otázku. Týká se tvého vyznání. Jsi křesťan?" "Ano. Ty přece také?" Dal jsem mu tuto podivnou odpověď, poněvadž jsem chtěl očekávané dlouhé a neplodné náboženské výklady vyříditi co možná krátce. Doba přetvářky minula. Byl jsem již dost poučen a neměl jsem příčinu, abych sebe i svůj názor utajoval. Pohodil hlavou jakoby v úleku a zvolal: "Já? Křesťan? Alláh tě opatruj! Kdo ti vnukl tuto největší ze všech lží?" "Pravíš ze všech lží? Lže snad korán?" "Korán? Každé jeho slovo je svaté a jeho výklady jsou rovněž svaté. Hodláš snad tvrdit, že to, co pravíš, pochází z koránu?" "Ano, to chci!" "Nuže, dokaž to! Co může Frank a křesťan vědět o koránu a jeho výkladech?" Soustrastně složil ruce, pozvedl oči a pohledem si nabral nebeského slitování, jež mi bez odkladu odevzdal. Klidně jsem je přijal a otázal se: "Co je vyšší, nebe nebo země?" "Ovšem nebe," odpověděl. "Časné nebo věčné statky?" "Věčné." "Kníže a soudce nad několika milióny, nebo kníže a soudce nad vším, co žilo, žije a ještě bude žít?" "Ten druhý." "Uctíváš Mohameda. Věříš v jeho učení a řídíš se na zemi podle slov, jež nám zanechal Mohamed. Je to zákonodárce všech Mohamedánů. Kým bude jednou v nebi?" "Nejvyšším ze všech, kdo kdy žili jako proroci."

"Slyšel jsi už o mešitě Omajjadů v Damašku?" "Ano. Je nejskvostnější a vysoce proslavená vzhledem k poslednímu soudu. Neboť Isa ben Marryam 3 sestoupí o posledním dni na jednu z jejích věží, aby soudil všechny, kdo jsou a byli, živé i mrtvé. K čemu však otázky, jež se mi zdají docela bezúčelné?" "Jak se můžeš takto tázat, ó, katibe! Tvůj pán, šejk úl islám, jenž vedle tebe sedí, je jistě ostrovtipnější než ty, a poví ti, že ses právě přiznal ke křesťanství." "Já?" zvolal hněvivě. "Chytřejší? Ten Zarazil se, neboť si uvědomil, že se vyvlékl ze své podřízené úlohy. Pohlédl opět k nebi, aby si tamodtud vyžádal potřebného klidu myslí, a když se tak stalo, pokračoval: "Nerozumím ti. Mluv, abych tě pochopil!" "Řekl jsi, že Kristus je nebeský pán a soudce, dárce spasení, jemuž jsou podrobeni i ztracení. Nemusím se tě tedy tázat, kdo je vyšší, on nebo Mohamed, nýbrž potvrzuji jen, co jsi řekl: Kristus bude soudit všechny, i muslimy. On je nejvyšší váš pán, a z toho vyplývá, že i vy jste křesťané jako my!" Mlčel. Ostatní též. Nejhlubší rozpaky se jevily v jejich obličejích. "Kdo se odváží vyvrátit, co jsem řekl?" tázal jsem se. "Kdo z vás může tvrdit, že zná korán a jeho výklady lépe než já, Frank? Ať vznese námitky a já mu budu odpovídat slovy koránu a jeho výklady!" Tu se "písař" pokusil o výmluvu: "Vysoko jsi hned začal, effendi. Nutno začít zdola. Ty začínáš hned nebesy a posledním soudem!" "Kdo nic neví, ať začne zdola. Jako křesťané známe dobře nebe, neboť tam je náš otcovský dům, kde nás čeká Isa ben Marryam. Není jediné náboženství, nad nímž by nekraloval ten, jenž i podle vašeho názoru má v moci smrt i život, ztracení a spasení. Vzpírejte se tomu, pokud chcete, toto nepřekonaíte! Říkejte svému náboženství kterémukoli jménem, vysoko nad každým jménem vévodí ten, podle něhož se nazýváme křesťany! Přeješ si ještě nějaké vysvětlení o mém vyznání, katibe? Rád ti je poskytnu!" "Nic už o náboženství, nic už o víře!" vpadl mu rychle do řeči domnělý šejk úl islám, neboť chtěl svého "písaře" vytrhnout z rozpaků. "Jsme zde jen u Džamikunů, a ne už v nebi. Jsme na zemi, a musím tě požádat, effendi, abys uznal, co se v zdejších krajích uznává, totiž vyvýšenost Mohameda!" Domníval se, že mě překonal; odvětil jsem mu však: "Ano, prodléváme u Džamikunů a máme se řídit podle toho, co se ve zdejších krajích uznává. To však není vyvýšenost Mohameda." "A přece!" zvolal prudce. "Ode dneška jste Taki-Džamikuni a musíte věřit v Mohameda! Právě to jsme chtěli dosáhnout. Je to zpečetěno solí a chlebem a 43 Ježíš, syn Mariin."

128 Ahriman Mirza nemůžete už couvnout. Tu rozhoduje slovo: darebákem je, kdo nedostojí tomu, co bylo zpečetěno solí a chlebem! Chceš se jím stát?" Zvolna jsem vstal. "Co nám bylo nabídnuto," pravil jsem, "a co jsme přijali i zpečetili? Všechno území Takikurdů má být dnes odevzdáno do rukou Ustadových. On má být jejich Ustadem! Řekl jsem doslovně: 'Sloučení obou kmenů má se uskutečnit řízením Ustada a pod jeho dozorem. On se stane vládcem nového kmene!' To bylo zpečetěno solí a chlebem. I táži se tě, kdo bude nyní darebákem?" Nikdo ani nehlesl. Mluvil jsem dál: "Vládcem Taki-Džamikunů je pouze Ustad. A poněvadž jsem zde jeho náměstkem, jsem tu také pánem, a mne je tedy nutné poslouchat, jak zde, tak tam. Avšak kdo je a kde je ten, jenž nám chce poroučet ve věcech náboženských? Necht' vstane jako já a postaví se přede mnou! Rád bych věděl, jak se na mne bude dívat!" Nikdo z nich

se nepohnul. Seděli, zírali k zemi. Pederovi zářily oči a chodj- y-džuna se tiše smál do hrsti. "Nikdo se nehlásí," pokračoval jsem. "Zodpovězte tedy aspoň mé ostatní otázky! Kdo vás zplnomocnil, abyste sem přišli a věnovali nám ten domnělý dar? Poslal vás šáh-in-šáh? Vyslal vás kmen Takikurdů, toužící po Ustadovi? Svolali Takikurdové džemmu a usnuli se, aby se Ustad stal jejich pánem a vládcem? Tvoříte poselství, jež vyslali, aby nám to sdělili? Když je tomu tak, kde jsou pečeti starších kmene? Považovali jste opravdu za možné, že se vám podaří obloudit nás takovým kára gez ojunit". Byli jste opravdu tak pošetilí, že jste chtěli rozhodovat o zachování zřícenin? Považoval jsem to za špatný vtip. Jaká pošetilost, domnívat se, že vaše slova způsobí, abychom se tak, jak jsme a se vším všudy, poslušně složili k vašim nohám, abychom pak v novém kmene neznamenalí víc než nic? Pravím: dejte mi celou říši, dejte mi celý svět, nezachráníte tím zříceniny, jež vám tak velice přirostly k srdci! Až přijde jejich chvíle, zhroutí se, a o té chvíli nebude rozhodovat ani šejk úl islám!" Tu "písař" vyskočil, jako vzpruhou vymrštěn. Oči se mu proměnily. Blýskaly' na mne náhle jedovatou záští. Muž zvolal, když zároveň ostatní vstali: "Ah, to je tedy ten pravý, skutečný effendi, a ne už ten slabý, nemocný, jenž se tak podivuhodně uměl přetvařovat! Effendi, jenž ve své vlasti je holé nic, a přece si zde hodlá zahrávat na pána a pašu! Vím o tobě dost, ty však o mně nic. Povím ti tedy že - - " Zarazil jsem ho pohybem ruky. "Vím aspoň to, že sám jsi veliký šejk úl islám," vpadl jsem mu do řeči. "Ale ten, kdo se považuje za vyvolence Alláhova a domnívá se, že je třeští celého koránu, ten by se měl také přímo a počestně projevit a neklesnout v ošemetné pokoře až k nízkosti katíba!"

129 Šejk Úl Islám Založil ruce na prsou, vztyčil se a řekl: "Jsi hotov?" "S tebou? Ano!" "Já s tebou ne! Pamatuj na dostihy! Nyní začneme jinak! Mějte se na pozoru! Přijdeme! Vyslovím jen jediné jméno: přivedu nejlepšího koně Luristanu, před nímž se musejí všechny vaše kobyly schovat. A ještě něco jiného mám na mysli. Co to je, to se k svému zármutku dovíte později!" Obrátil se a odcházel z dvorany. Ostatní šli za ním, aniž promluvili slova. Nebyli jsme už hodni ani jediného pohledu. Zakrátko sjížděli z kopce a Peder se postaral, aby, třeba i jen z dále, byli doprovázeni až na hranice kmene Taki. Vyšli jsme na dvůr a Peder se obrátil ke mně: "To byly rány na jejich hlavy, effendi!" řekl. "Kdo by si to byl pomyslel, když sis všechno klidně nechal líbit! Ani jeden se nezmohl na odpověď! A teď odjíždějí jako zjevní taškáři! To se všude roznese a každý, komu je čest milá, bude se jich varovat. Nyní v nich hoří pomsta, pomsta! Neobáváš se jí?" "Ne," odpověděl jsem. "Bude mít stejný výsledek jako jejich dnešní zchyt-ralost - - dopadnou jim rány na hlavy. Nesmíme však jednat ukvapeně, jak jsi zamýšlel. Musíme poslouchat, až zjistíme, co zamýšlejí. Ale pak nebudeme otálet, až by se jim zlíbilo jednat, ale učiníme tak jako nyní: vstaneme zcela znenadání a vypořádáme se s nimi tak, že budou s rozumem v koncích. Opravdu moudrému člověku nemůže škodit, že je považován za hlupáka jen proto, poněvadž mlčí. Zdržuje se, aby mohl záměry nepřátel proniknout. Ale když nadejde jeho chvíle, neušetří ani nejvyššího z nich, buď si třeba šejkem úl islám, aby ukázal, kdo vlastně je taškář a hlupec!" Právě když jsem to řekl, vyjížděl Tifl ze zahrady. Seděl na úplně osedlané Sáme a hodlal vyjet branou. "Kam jedeš?" tázal jsem se, postavil se mu do cesty a sáhl po uzdě. "Na procházku," odpověděl. "Chci nacvičit Sámu k dostihům." "Nebudeš jejím jezdcem. Sestup!" "Ustad mi to dovolil!" odpověděl a nehýbal se z koně. "Ustadem jsem nyní já, a ty sestoupíš! Tohoto koně už nikdy nebudeš pro-" "Proč?" Při té otázce pohleděl na mě tak, jako by byl odhodlán postavit se mi na odpor. Ani mne ovšem nenapadlo, abych na něho sáhl. Obrátil jsem se k Pederovi, chodjovi a mladému Haddedihnovi, jehož jsem vyzval: "Káro, dolů z koně s tím chlapiskem!" Záblesk kmitl obličejem Haddedihna. Rychlý skok a už Kára seděl vzadu za Tiflem na kobyle; v příštím okamžiku poroučel se kulhavý k zemi. "Effendi, proč to?" tázal se Peder s podivením. "Tiflovi se dostalo opravdu výslovného povolení, že může kdykoli - - " "Počkej!" přerušil jsem ho. Pak jsem se obrátil na Tifla, jenž se sbíral se

Ahriman Mirza 130

země a velmi rozpačitě se ohlízel: "K čemu visí na Sáme sedlové torby? Proč nemáš na hlavě jen čepici, nýbrž turbanový šátek? Proč máš střevice na nohou a plášť přes kazajku? Vyjíždí se takto na procházku?" Neodpovídal. Rozpaky mu v obličejí přecházely ve výraz vzdoru. "Kam jsi hodlal jet?" tázal jsem se. "Domníváš se opravdu, že jsem tvé úmysly neprohlédl a že mi Sámu můžeš odcizit, nevděčný chlapče? Takto splácíš Ustadovo dobrodiní zlovolností a zradou? Hodláš se vydat za Peršany a s nimi k Takikurdům! Zavázal ses, že při dostizích pojedíš proti nám ve prospěch šejka úl islám! Nebráním ti; hodíte se k sobě dobře. Vylučuji tě však ze svazku kmene a přenechávám tě nepřátelům: k dostihům můžeš přijít; nestane se ti nic zlého. Avšak po nich se hned uklid! Netrpím zrádců na území Džamikunů!" Nepodnikl ani to nejmenší, aby mě obvinění vyvrátil. Tu zvolal Peder: "Je to možné? Tifl že by spáchal tak zlořečený nevděk? Effendi, takový člověk by zasloužil bičem!" "Ne. Hodlám mu dokonce usnadnit odchod. Dostane jednoho koně, dva z Džamikunů ho doprovodí, než dohoní Peršany. Postarej se o to hned! Pryč sním!" "Odvedu ho dolů, pojď!" Uchopil Tifla za plášť a tlačil ho před sebou k bráně. Chodj-y-džuna běžel za nimi. Karovi jsem řekl: "Zde vidíš, jako rychle uzrálo ovoce toho, co jsi mi o Tiflovi vypravoval. Dnes večer hodlám něco podniknout, o čem nikdo nesmí vědět. Buď pohotov, aby ses vydal se mnou k jezeru, až bude všechno spát." Hoch na mne vzlhl s upřímnou radostí a řekl: "Tajné dobrodružství! A s tebou, effendi! Vím, co tato důvěra znamená a děkuji ti za to!" Přitiskl mou ruku na své srdce. Pak jsem odešel do bytu Ustadova, abych šáhův kartón uložil na místo. Nepotřeboval jsem ho.

Kapitola šestá VE ZŘÍCENINÁCH Zbytek dne jsem věnoval spánku, abych získal nové síly. Večer jsme jedli ve dvoraně. Dozvěděl jsem se, že po dostizích budou osvětleny všechny výšiny. Proto bylo zhotoveno mnoho pochodní, mezi nimi také velmi dlouhé a silné z palmových vláken, které hoří několik hodin a je těžké je uhasit. Potají jsem jich asi tučet převzal od Šakary a po večeři jsem si je odnesl do bytu. Sdělil jsem Sakaře své tajemství, neboť jsem potřeboval někoho, kdo by se postaral o otevření brány mně a Karovi. Můj podnik nebyl bez nebezpečí. Proto jsem jí sdělil, že

mám v úmyslu vniknout z jezerní strany do skrytého průplavu a vyzval jsem ji, aby na nás čekala nejvýše tři hodiny, a kdybychom se do té doby nevrátili, aby se rychle postarala o pomoc. Když k desáté hodině vše ulehlo, odebral jsem se na dvůr. Kára mě očekával a Šakara byla u něho. Vysvětlil jsem jí ještě, jak si její pomoc představuji. Kára vzal přinesené pochodně a vydali jsme se na cestu. V duáru se nesvítilo; obyvatelé spali. U přístaviště jsme našli člun. Byl jen přivázán. Obě vesla spočívala v kroužcích. Veslovali jsme tiše k místu, které jsem ohledal. Nebylo nesnadné nalézt otvor za rostlinstvem. Namířili jsme člun v pravém úhlu proti němu a silným opřením vesel dozadu jsme dosáhli, že člun přední polovicí pronikl dovnitř. Vesla jsme složili do člunu, sklonili jsme se a přelezli pod rozhrnutým rostlinstvem až na předeek člunu. Hvězdnatá obloha nám zmizela; octli jsme se v temnotě. Vesly jsme hnali napravo i nalevo vedle člunu. Pocítili jsme tvrdé stěny a opíráním jsme si pomohli tak, že i zadní část člunu pronikla rostlinstvem. Pak jsem vyňal z kapsy šibhataK, abych rozžal pochodně. Při její záři jsem zpozoroval otvor "Sirky.

132 Ahriman Mirza 133 Ve zříceninách

na zohanu člunu, do něhož jsem pochodeň zasunul. Později jsem se dověděl, že otvor byl určen k témuž účelu, když byly večer po jezeru podnikány zábavné plavby. Průplav byl zpočátku velmi úzký. Když jsme se dopracovali o kus cesty dále, ustoupily stěny téměř dvojnásob od sebe a strop se zřejmě zvýšil. Vzduch byl studený a vlhký, dýchal se však dobře a snadno. Stěny i strop byly zbudovány z obrovitých kvádrů, často už zmíněných. Nyní už se dalo veslovat. Průplav vedl stále přímo. Voda v něm byla hluboká a černá, přitom však průhledná jako křišťál. Obraz našeho klidně planoucího plamene nám svítil vzhůru jako z nesmírné hloubky. Byl jsem tak opatrný, že jsem odhadoval délku kanálu, ovšem jen přibližně, pouhým okem. Pomůckou mi byl počet kvádrů. Čtyřicet, šedesát, osmdesát metrů! Taková spousta materiálu a práce nemohla mít za účel jen to, aby regulovala přítok a odtok jezerní vody. Zde rozhodovaly ještě zcela jiné příčiny, zejména proto, že se to neodehrávalo zjevně na povrchu země, nýbrž dole a v tajnosti. Vmyslel-li jsem se do dávných dob, kdy tato stavba vznikla, bezděky se mi vtrála otázka, zda tuto temnotu sotva na několik délek našeho člunu pohodlně rozptýlenou lze považovat za blahodárný živel nebo za mlčelivého, ponurého pomocníka zkázy a smrti. Postoupili jsme už více než osmdesát metrů. Byli jsme asi na místě, kde venku na pevném skalním podloží začínala obrovitá zeď. Nyní přestávaly otesané kvádry; kanál se však šířil i zvyšoval, takže jsme pohodlně mohli pracovat vesly; stěny tvořila jen hornina pracně prolomená. Strop byl klenutý. Octli jsme se pak u postranního kanálu, zahýbal napravo, a tam jsme zabočili. Šířku a výšku měl tutéž jako hlavní kanál, nebyl však dlouhý. Pravou stěnu tvořila skála, levou umělá zeď, vystavěná z obrovských balvanů, rovněž hladce přitesaných. Na obou stranách byly vystupující rohy, hrany a hroty, jež nebyly odstraněny. Tam, kde tento postranní průplav končil, strop náhle ustoupil. Hleděli jsme nahoru do temného otvoru, jehož výši jsem nemohl odhadnout, poněvadž světlo k tomu nepostačovalo. "Co je asi tam nahoře, effendi?" tázal se Kára. "Uvažuji, kde nyní jsme. Zajisté pod zříceninami, ale na kterém místě?" "Právě o tom též přemýšlím," odpověděl jsem. "Až zítra ve dne ve zříceninách odměřím polohu kanálu, budu to vědět. Na zpáteční cestě spočítáme všechny kvádry, jež mají stejnou délku a výšku. Nyní odhaduji jen zběžně a soudím, že zrovna nad námi je nejspodnější prastavba, v jejímž průčelí jsou malé otvory, které nepochybně byly okny. Soudím tak i podle toho, že stavba spočívá na těžce hornině, která zde tvoří pravou stranu průplavu. Kameny pravé strany jsem již spočítal. Zaznamenám si to." Vyňal jsem z kapsy svůj zápisník a hodlal jsem do něho zapsat počet kvádrů. Vtom Kára ukázal nahoru a řekl: "Tam visí cosi na skalním hrotu. Vypadá to zrovna tak, jako by se byl někdo

zřítel zhůry, kam nemůžeme dohlédnout, a přitom jako by díl jeho obleku byl utržen a zachytil se tam." Pohlédl jsem vzhůru. Bylo tomu tak. Uvázlý kus šatů byl pokryt vápennou kůrou, a proto se nerozpadl. "Mne mrazí, effendi!" pokračoval Kára. "Kdyby ten temný otvor nahoře mohl vypravovat, kolik obětí pohltila tato tmavá, ledová voda! Vraťme se!" Chopili jsme se vesel a doplavili se do hlavního průplavu, který ještě krátký kus cesty vedl dál, pak ústil do velké podzemní nádrže, na jejímž jižním konci jsme právě prodlévali. Strop byl tak vysoko, že jsme jej při našem slabém světle nemohli spatřit. Po naší levici se ztrácela přirozená zeď nádrže v hluboké temnotě. Napravo se prostírala v hrozivém temnu zdánlivě nepřetržitá hladina zcela nehybná. Vzduch byl mnohem vlhčí než dříve a byl cítit, jako by v něm byly probíhaly hnilobné pochody, které sice už minuly, ale pichlavý zápach hniloby tu dosud zůstal. Přece však byl vzduch snesitelný. Přitom planula pochodeň dost jasně. Muselo tu být někde místo, které tuto příšernou místnost spojovalo s vnějším ovzduším. "Páchne to tu jako ve starých, mokrých hrobech!" řekl Kára, jež zamrazilo, až se otrásl. "Mrazí mě tu teď ještě víc. Zmocňuje se mě pocit, jako by na dně vody pod námi byly jen samé mrtvoly! Co podnikneme, effendi?" "Vyšetříme tuto nádrž." "Myslíš, že najdeme zpáteční cestu?" "Jistě." "Obával jsi se, že snad ne! Nasvědčuje tomu pokyn, který jsi dal Sakaře." "Obával jsem se špatného a jedovatého vzduchu. Zde však lze dýchat, a tato přirozená dutina není tak velká, aby v ní člověk zabloudil, jestliže si dá patřičný pozor. Vydáme-li se obezřetně dále, nemůže se nám přihodit nic zlého. Zůstaňme zatím na kraji podzemního rybníka. Zde nalevo přestává. Dáme-li se odtud kolem okraje, až se navrátíme opět k tomuto místu, poznáme rozměry této nádrže a budeme vědět, co se tu ještě objeví. Kupředu!" Zahnuli jsme od průplavu vpravo, plavili se podél velmi silné zdi, na jejíž druhé straně vedl nám již známý postranní průplav. Počítal jsem kvádry. Chodba zde byla poněkud delší než tam a měla ještě i druhý postranní průplav. Po naší levé straně nebyl omezen pevnou a kompaktní stěnou, nýbrž přirozenými pilíři tak značné výšky, že jsme strop nespátřili zřetelně, ani když jsme rozžali i druhou pochodně. Strop nedosahoval ani zde až na samý konec průplavu. I zde se otvíral nahoře zející otvor, jenž patrně měl také nějaký účel. Když jsem zkoumavě pohlížel vzhůru, promluvil Kára: "Nepochybně bývali i zde svrhováni lidé dolů, aby tu našli jistou smrt! Není tu sice určitá známka, jež by tomu nasvědčovala, ale - - - Alláh! Alláh! Pohléd tam! Co to tam leží na kameni?" Ukazoval na poslední ze zmíněných pilířů. Vyčníval v průměru nejméně

šesti metrů z vody, tenčil se však do výšky tak, že tento průměr činil sotva dva metry. Tím vznikla rovná římsa, čtyři metry široká, a na ní spočívalo to, co Karu přimělo, že se tak vylekal. Zahnuli jsme tam s člunem a spatřili, že zmíněným předmětem byla kostra zcela zkrivená, mající kolena přimknutá k tělu a jednu ruku otevřenou, jako by tápala po pomoci, druhou však sevřenou v pěst, jako by ještě po smrti někoho proklínala. "Jeden z nešťastníků, o nichž jsem se zmínil!" zvolal Kára. "Uměl plavat a držel se na povrchu vody, až náhodou v temnotě dospěl k pilíři. Nahmatal římsu a vylezl na ni. Tam pak bídně hynul a hladem umřel. Jak se asi modlil, jak lál a křičel v tomto strašlivém, mokřím podzemí! Vzdychal a sténal, lomcoval sebou v trýzni a smrtelné úzkosti, až mu ochraptělý hlas selhal tak, že dovedl už jen v duchu pronášet kletby, a s posledním prokletím odešel k Alláhovi, jenž ho musel vyslyšet!" Neodpověděl jsem. Ohledat kostru bylo důležitější než všechny úvahy. Byla vlhká, avšak tvrdá jako kámen a celá pokrytá vápenitým povlakem. Dorostlý muž v nejlepších letech. Vysoké a široké čelo. Za života nejspíš hezká a chytrá myslící hlava. První myšlenka jeho života zehnaní matce, poslední však proklínání svého narození! Jak dlouho asi spočívala tato zvápenatělá kostra na tomto místě? Staletí? Tisíciletí? Z jakého národa, jakého stavu a náboženství byli ukrutníci, kteří lidského tvora uvrhli do takové smrti? Soudil jsem, že se nad námi zvedá druhé patro zřícenin s oběma vypouklými reliéfy. Tedy pohané. "Pojdme odtud!" řekl jsem. "Úmyslně jsem se oblékl do teplých šatů, protože jsem předpokládal, že zde dole bude studeno. Připadá mi však, že mne zima drtí!" Nádrž zahýbala odtud nalevo, aby pak tvořila nejprve třetí a konečně i čtvrtý postranní průplav. Podivná věc: předně spočívaly tyto průplavy podle mého domnění zrovna pod třetím a čtvrtým patrem zřícenin. A za druhé každý z nich byl ukončen podobným stropním otvorem, jaký jsme už pozorovali u obou prvních. K čemu toto strašlivé spojení zevnějšího slunného světa s touto temnou, podzemní nádrží? Vody bylo i nahoře pro veškerou potřebu stále víc než dost! Byly příčiny zrovna tak temné a neúprosné, jako ledová voda, na níž nyní plynul náš člun? Chystali jsme se k návratu, a proto jsme i vesla ponořili do vody hlouběji. Tak jsme hnuli vodami více než dosud. Zvlnění hladiny rozmnožilo v hloubce mnohokrát odraz naší planoucí pochodně. Lom světla způsobil, že zdánlivě vystupovalo vzduchu vše, co spočívalo na dně, a tak nám před očima vyvstalo množství lidských podob, a nám se zdálo, že se pohybovaly a vznášely k nám. Kára pronikavě vykřikl a rovněž na mně působil tento pohled tak, že mi téměř veslo vypadlo z ruky. "Mrtvolky, samé mrtvolky, nad nimiž se plavíme," stisnutým hrdlem pronesl mladý Haddedihn. "Effendi, žijeme dosud, nebo jsme už také zemřeli a musíme tam k nim?"

"Vzmuž se trochu!" povzbuzoval jsem ho. "Jsme dosud naživu, a také tam dole není jen smrt, nýbrž něco zcela jiného. Co zločinnost bývalých věků hleděla utajit a zničit, to proměnila silně vápenitá voda v kámen, aby později bylo zjevné, co ten, kdo je opravdu člověkem, může očekávat od toho, kdo se chlubí jen člověčenstvím. Co jsi nyní spatřil, to byl vápenec, sádra, bílá pemza. Mysli si, že jsou to pouhé mramorové sochy, které sem byly uklíženy, aby se nedostaly do nepravých rukou. Veslujme klidně dál!" "Ano. Ale pak ještě jednu pochodeň, aby bylo jasněji. Zdá se mi, jako by odevšad na mne hleděla smrt tisícerymi prázdnými očními důlky, a tato představa mě velice rozrušuje!" Učinil jsem, jak si přál. Potom jsme zkoumali dále. Tímto zkoumáním jsme zjistili, že tu jde vlastně o dvě vodní nádrže; v první jsme se plavili a druhou, zadnější, jsme zatím nechali bez povšimnutí, abychom se s první dokonale obeznámili. Tušili jsme nad sebou vysokou klenbu, avšak dohlédnout jsme na ni nemohli. Spočívala na přirozených pilířích, nepravidelně stojících, zbytků skalních stěn, jejichž měkkí hornina a zemina zvětrala a byla spláchnuta vodou do jezera. Tyto stěny, za věky zvětralé, se rozpadávaly, a to, co zůstalo a co jsme nazvali "sloupy", bylo rovněž rozežrané, děrované a rozeklané tak, jako by vše každou chvíli hrozilo sesutím. Podpěry stropu vypadaly bez výjimky tak, jako by se skládaly z bílého pečiva, které leželo ve vodě a bylo jen dostatečně osušeno, aby vypadalo aspoň zdánlivě pevně. Pozoroval jsem na těchto vyplavených útvech místa, o nichž se mi na první pohled zdálo, že už praskají a místy se takřka již pohybují, aby se zřítily. Vzpomněl-li jsem na obrovské zdi a jejich váhu, spočívající na tomto nejvyšším nespolehlivém klenutí, pod nímž jsme se pohybovali, nabíhala mi na těle husí kůže a ve všech koncích prstů jsem pociťoval úzkostlivé svědění. Kára cítil asi totéž, neboť řekl: "Kdyby zde někdo měl nápad, aby vystřelil z bambitky, byl by rozhodně ztracen, neboť celá hora by se tímto malým otřesem vzduchu zhroutila a zavalila ho svými troskami. Hleďme, ať se odtud dostaneme, effendi! Mně je zde úzko!" "Ještě zadní nádrž!" řekl jsem. "Nepochybně je menší než tato a budeme tedy brzo hotovi." "Probůh, jen pomalu, pomalu; prosím tě! Všecko se nad námi a kolem nás houpe!" Že tento jeho pocit nebyl klamem, ukázalo se později více než zřejmě! Nyní však jsme se plavili dozadu, kde jsme - podivná věc - shledali opět práci lidských rukou. Byla tu široká zeď z mocných neotesaných balvanů na pevném skalním podloží. Zdálo se, jako by tato zeď měla zadní nádrž úplně uzavřít a skrýt. Proč asi? Ale i tato skála byla z vápence. Voda působila i zde rušivě, vyluhovala měkké součástky, takže zbývaly jen nejpevnější částky horniny. A na těchto řídkých a lehkých pozůstatcích spočívala všechna tíha obrovské zdi! Jak bylo možné, že se dosud vše nezhroutilo na hromadu! Patrná opora tu nebyla nikde. Spočívala někde jinde, stranou nebo nahoře v nějakém nepatrném

protitlaku. Přestal-li by, nastane jistá katastrofa! Bouře, neveliké sesutí země nebo něco podobného mohlo být příčinou velkolepého zhroucení, které se už dávno připravovalo. Strom uvolněný v kořenech, sebevětší a mocnější, vyvrátí nakonec i malý tlak. Šinuli jsme se k místu, kde trčela zeď do vzduchu, podpluli jsme ji a octli se v zadní nádrži. Jak jsem tušil, byla menší než přední. Sloupy zde nebyly vidět. Zakrátko jsme ji obepluli. Tvořila půlkruh, jehož průměrem byla zeď vystavěná přímočaře. Oblouk tvořila celistvá skála, která se ve výši výklenkovitě skláněla. Jakmile jsem to zpozoroval, hned mne napadla pověst o "zazdřeném Bohu", jak mi ji sdělila Šakara. Takřka nepochopitelně se tato skála jevila v téměř úplně černém lesku, asi jako velmi tmavý hlazený hadec. Čím to? Když jsme se obeznámili s celým

obvodem tohoto vnitřního prostranství, rozhodli jsme se, že se jím poplavíme ještě jednou napříč. Po několikerém zabrání vesly jsem dospěli k obrovitému balvanu, čnějícímu z vody; měl přesně pravoúhlý tvar. Byl vlhký, kluzký, dole s vápenitou vrstvou, čím výše, tím sušší a tmavší. Jeho hrany byly tak přímé a ostré, že jsme tuto pravidelnost přisoudili lidské práci. Hořejší obrysy byly dostupný našemu světlu. I ty nasvědčovaly, že byly utvořeny podle šňůry nebo vodní váhy. Celek se tak velice podobal mocnému podstavci, že jsem vzal jednu z pochodní, vztyčil ji a svítil do výše, abych poznal, je-li nahoře na něm něco, co by souhlasilo s jeho zcela neobyčejnými rozměry. A opravdu! Mé překvapení se podobalo radostnému uleknutí! Světlo dopadalo na něco tak zázračně bílé jiskřícího, na něco tak sněhobíle něžného a neposkvrněného, že jsem zprvu ani svému zraku nevěřil. Po tom všem, co jsme zde dole dosud spatřili, připadala mi tato čistá, cudná a nevinná bělost jako nějaká svátost, jako něco nepochopitelného, jako by můj zrak postihl něco nad zemského. "Našel jsi něco?" tázal se Kára. "Ano," odpověděl jsem a tonul dosud v úžasu. "Co?" "Něco přímo rajského! Za námi se místo zkamenělé pozemské kletby prostírá džehenna. Zde však mi připadá, jako by s kletba proměnila v požehnání, a to, co bylo vápnem v těch hrobových vodách, jako by tu vykoupeno klečelo v alabastrové modlitebně!" "Slyším tvá slova, ale nerozumím jim!" "Chápu! Ani já nemohu pochopit, jak se zde objevilo to, co vidím. Modlíci se gigant! Svítí mi jen jeho údy, sklánějící se před Bohem; ostatek trčí vzhůru v temnotě a hrůze. Zvedá ruce toužebně k nebesům? Odevzdává se jim v tiché oddanosti? Pozvedá směle čelo? Či je skloněno k zemi? Dívá se důvěrně do dálí? Či klopi nesměle pokorná víčka? K čemu se ptám? Stačí, že tu spatřuji modlitbu!" Zasunul jsem pochodně na její místo a usedl. Bylo mi, jako bych zde musel

zůstat, až by nadešla událost, 'modlitba v skrytu' podle sv. Matouše 46. Ale umínal jsem si, že sem záhy opět přijdu, abych toto místo osvětlil aspoň tak, aby celek, který asi byl sochou, úplně vynikl. Dnes jsme byli se svou prací hotovi. Opustili jsme druhou nádrž, když jsem si o ní zapsal několik poznámek. Prvou jsem si vyznačil ještě pečlivěji. Když jsme pak opět vpluli do hlavního průplavu, změřil jsem provazem, jež jsme v člunu našli, jeden z kvádrů zevrubně až na centimetr, a poněvadž kvádr měl tytéž rozměry, jako ostatní, mohl jsem později snadno pořídit nákres, který mi usnadní, abych podzemí řádně prozkoumal. Protlačili jsme se křovím u vchodu tak, jako když jsme vnikli dovnitř, a když se pak nad námi objevila hvězdnatá obloha a my mohli odhadnout čas, poznali jsme, že jsme pobýli v podzemí asi dvě hodiny. Než jsme vpluli na jezero, zhasli jsme pochodně. U přístaviště jsme přivázali člun. Kára vzal pochodně, já provaz, a tak jsme nastoupili cestu domů. "Effendi, věříš, že jsem rád, že máme opět pevnou půdu pod nohama a oblohu nad sebou?" pravil Kára. "Ty hrůzné, hluboce zamklé vody! Ty chatrné sloupy! Tak klamně předstíraly, že snesou ohromný tlak a nijak na něj nestačí. Strach mnou lomcoval a dosud je mi tak, jako bych nemohl uvěřit, že jsem unikl jistě, strašné a zlověstné smrti!" Vyslovil tím i mé pocity. Přidalo se k tomu jistě i to, že jsem byl po těžké nemoci a že jsem tedy podobným dojmům byl přístupný ještě více než on. Vlastně jsem jednal velmi neobeztně, že jsem si už teď umínil prozkoumat toto podzemí; doba a události však naléhaly. Na štěstí jsem se nenachladil, ani si jinak tělesně neublížil. Naopak, téměř se zdálo, že jsem tímto podnikem zvýšil jak tělesnou, tak i duševní energii. Pociťoval jsem spíše posílení než únavu nebo zemdlenost. Šakara měl radost, že jsme se vrátili. Pravila, že se jí už zmocňovaly obavy. Když se Kára dotazoval, smí-li jí vše vypravovat, řekl jsem, že se to rozumí samo sebou, jinak aby o tom každému jinému pomlčel. Pak jsem odešel do svého bytu, rozžehl lampu a usedl za stůl, abych pořídil nákres obou nádrží. Dojmy byly dosud tak svěží, že jsem téměř každou podrobnost viděl před sebou s největší zřetelností, a když jsem dokončil práci, byl jsem přesvědčen, že jsem se ani o metr nezmýlil. Zbývalo už jen, abych zítra ve dne tento základ uvedl do souladu se zevnějším terénem. Samu sebou se rozumí, že mě co nejživěji poutaly nesmazatelné a hluboké dojmy, jež jsem si přinesl domů, i když jsem šel spát. Spánek mne míjel, a když se konečně přece dostavil, zanesl mě na to duševní území, jež je dosud zastřeno tajemstvím a jež se z nedostatku lepšího poznání běžně nazývá světem snů. Snil jsem, a to s takovou živostí a jasností, jako bych nespál, nýbrž bděl. A podivným způsobem jsem snil, že nejsem sám sebou, nýbrž Ustadem. Byl jsem 46Kap. 6, verš 6.

Ahriman Mirza 138 Ve zříceninách 139

s ním úplně identický, znal jsem každou minulou minutu jeho života a každé slovo, které kdy napsal. A dojem po probuzení nezmizel, nýbrž zůstal i po snu, který popíši: Jako Ustad jsem přišel jsem na území Džamikunů a spatřil stavby na kopci. Díval jsem se na ně jen povšechně, a to, co jsem při tom shledal, vzbudilo ve mně touhu, abych propátral i jejich vnitřek. Kohosi jsem se ptal, kudy se tam vchází. Ten však pohleděl na mne chladně a řekl: "Nejsem Džamiki, jsem duch, jenž každého varuje, aby vkročil do této stavby. Kdo tam vejde, musí se navěky zřít svého těla, ducha i duše. Kdo to neudělá, nevyjde tamodtud živý ani mrtvý. Stíny nestrpí, aby byly prozrazeny!" "Stíny?" zasmál jsem se. "Kde je beztvárný, impotentní Šili, jehož by se skutečná osobnost musela obávat!" "Ptej se jinak! Ptej se: kde je ta mocná osobnost, která každého, kdo vejde do její temné říše, promění v stín, začaruje ho nebo usmrtí? Bydlí a panuje v této obrovité stavbě. Chceš-li do ní vniknout, nezdržuji tě; varuji jen, ale nebráním. Přemnozí nedbali mé výstrahy. Silné jsem nikdy nepatřil se vracet; ostatní propadli čaroději jinak. Vyšli sice tamodtud, ale jen jako stíny, jež přešly kolem mne, nemajíce ani těla ani ducha, aby jako upíři lidem vysávali krev." "Nebylo nikoho, kdo by mu odolal?" "Ani jediného!" "To mne neodstrašuje. Co se nazývá čarodějnictvím, je lež. Kdo věří lži, propadl jí. Učiním tak, jako ostatní, kteří nedbali. Chci jít dovnitř! Dej, ať spatřím toho mocného, o němž pravíš, že každý propadne jemu nebo smrti! Nevěřím jeho moci a nevěřím také, že je smrt!" "Nevěříš, že je smrt?" otázal se a díval se na mne zvláštním pohledem. "Umíš se modlit?" "Ano." "Správně?" "Doufám, že ano." "Vejdi tam tedy, nedáš-li jinak! Jsi první a jediný, jemuž se odvažují dát pokyn. Ten zní: vyhledej zpáteční cestu sám; nenechávej si ji ukázat!" Po těch slovech pokynul. Země se otevřela a já spatřil stupně schodů. "Děkuji ti! Mne nespátráš, abych byl stínem!" řekl jsem, když jsem po nich sestupoval. Přišel jsem nejprve k té prastaré stavbě, jež stojí na pevné skalní půdě. Otvory ve zdech mi den posílal mdlé

světlo soumraku. Kráčel jsem křížem krážem, aniž jsem cokoli spatřil; místnost byla prázdná. Zdálo se, že ji úplně vyplenili, tak jako se stalo například leckde s bohoslužebnými a filosofickými soustavami. Myšlenky se odvělečou jako nábytek, ten náležitě vyspraven, znovu natřen a vyleštěn postaví se do nové místnosti a prohlašuje se za nový. Konec

této stavby na jižní straně byl zasypan. Věděl jsem, proč asi: bylo to místo spádu do vodní hlubiny. Po vnitřním schodišti jsem kráčel vzhůru do druhého patra, jež připomínalo staroiránské stavby a Zarathustru. I to bylo úplně prázdné. Nebyl tu člověk, ani jiná bytost. Také vypleněno a vyklizeno! Posvátné by měly být věci minulosti! Ne je přizpůsobit vlastním zájmům a potom zatracovat dobu, jež je stvořila! Východ z tohoto patra k jižní straně byl zazděný. Stoupal jsem opět po stupních do zdvojeného patra s popraskanými kamennými deskami. Zde se objevil občas starý předmět, jenž nestál za loupež, byly tu také známky, z nichž se dalo soudit, že sem lidé dosud chodí, ale nyní jsem tu byl sám. Opravdu? Zcela sám? Nebyl jsem snad pozorován? Poslední místnost k jižní straně yla zasypana, ale až po strop. Tam se bylo možno ukrýt -a také jsem zpozoroval v kypré rumovině stopy, že tu ještě nedávno kdosi vystupoval. Osobám, které to místo znaly, to asi nebezpečné nebylo, ale tím spíše cizincům, kteří tu snad hledali východ, neboť na druhé straně vedl sráz přímo do hlubiny. A když jsem tu stál a pohlížel ke stropu, vysunula se tam nahoře hlava, aby mě bystře pozorovala. Její vlasy byly bílé jako sníh a pohled ostrý jako čepel dýky. Člověk, který má takové oči, ví, co chce, a neušetří nikoho. Má i takovou odhodlanost, že se kryje u samé propasti, naskytá-li se jen naděje, že propast pohltí druhého. Tvářil jsem se tak, jako bych ho nespatriil a zamířil jsem k nejbližším schodům, abych vystoupil až do nejhořejšího mnohotvárného patra. Schody nevedly přímo. Ústily do otevřených dveří, u nichž se temná postava hluboce přede mnou uklonila a tlumeným, dutým hlasem promluvila: "Známe tvou touhu a očekávali jsme tě. Domníval ses, že vystoupíš hned do horního patra, musíš však nejprve projít těmito klenbami, na nichž bylo zřízeno patro z kamení a cihel. Zde jsou uloženy všechny poklady, jež si člověk od pradávných dob vymyslel. Snesli jsme je na hromadu, odkud, k čemu, proč, to se dovíš teprve později, až tě milost našeho pána osvítí. Je připraven s tebou mluvit. Ano, chce tě i do svých služeb zasvětit. Abys poznal, jak bohaté může odměňovat, jak přehojně obdařit, mám ti nejprve ukázat tyto místnosti. Ale musíš se mi slovem zaručit, že nikdy neprozradíš, co ti zde ukáži. Od ostatních vyžadují nejsvětější přísahu, o tobě však vím, že postačí tvé slovo. Chceš mi je dát?" "Ano," odpověděl jsem, ačkoli mi vnitřní hlas pravil: "Neslibuj, nedotýkej se ho nebo mu propadneš!" "Tedy mi podej pravici!" Stalo se. Jeho ruku jsem pocítil měkce, tak mrtvolně chladnou, hladkou a hadovitě kluzkou, jako dosud nic podobného. Bylo mi, jako bych tím stykem teprve získal celý život a energii. "Pojď a následuj mě!" vyzval mě pojednou rozkazovacím způsobem. "A s nikým nemluv, jen se mnou! Neboť skrze ruku, kterou jsi mi přísahal, stal ses

140 Ahriman Mirza Ve zříceninách 141

mým vlastnictvím v Bohu a Pánu. Nemáš právo obracet se s něčím k jinému, pouze na mne, jenž o tebe pečuji!" Chopil se mé ruky ještě silněji, takže jsem zřejmě pocíťoval, že mi ubral sílu, jež ze mne přešla do něho. Pak se vztyčila postava, jež se mi právě hluboce uklonila, tak velice, že mě přesahovala, a pokračovala velmi určitě a velitelsky: "Mně náleží tvůj duch i tvá duše; jenom tělo zůstává zatím tobě, až ustanovím, jak a kde nám bude sloužit. Z mé ruky k tobě plyne nejvyšší štěstí, jakého může člověk dosáhnout časné i věčné: jsi docela zbaven své vůle a tedy zproštěn každé viny a pokání! Konej, co ti uložím, ať dobré či zlé, odpovědnost nemáš, neboť sám ji беру na sebe. I já poslouchám, abych byl svobodný. To činí každý až po nejvyššího! Z uložení svého pána odměňuji každý čin, jímž nám prospěješ. A z téže pravomoci ti promírám vše, čím ostatním uškodíš. Buď dobré myslí, děj se cokoli! Na naší moci se tříští úsilí každého nepřítele!" Potom se stáhl, jak se zdálo, docela libovolně na dřívější skromný objem a provázel mě klenutými chodbami; nepouštěl mou ruku ani na okamžik. Zdálo se mi, že jsem s ním spojen neviditelnou rourkou, kterou unikala má životní energie k tomuto stínu. Nemohlo to dlouho trvat, a má odvaha bude ta tam a s ní i všechna síla k odporu. Duševní upír! Houbovitý nenasytný přízrak! Mohl jsem mu důvěřovat, abych mu ruku ponechal potud, až bych uviděl to, co jsem si přál spatřit? Nebyl bych pak nepochybně tak zbaven veškeré vůle, že bych ji už ani nemohl vytrhnout z jeho? Odvážil jsem se, neboť jsem se domníval, že se dobře znám. Kdo chce chytat upíry, musí jim dovolit, aby ho vysávali, až se napojí tak, že mu nemohou uniknout. Bylo mnoho místností, jimiž jsme procházeli, mnohem víc, než jsem považoval za možné. Byla tu dlouhá a nízká sklepení s úzkými výklenky ve zdech, v nichž rudě hořely řídké pochodně. Nahromaděno zde bylo vše z cennějších předmětů, které kdysi byly umístěny v dolejších patrech. K tomu přistoupilo i nejskvostnější podlouhnické zboží ze všech zeměpisných pásem a myšlenkových říší. Bezděky jsem si vzpomněl na náš objev uvnitř Birs Nimrudu. Ale co jsme tam spatřili, bylo žebráckou chudobou proti zdejšímu bohatství. A v hlubině pod námi nebyl život. Jen zde mezi těmito poklady se kmitali rychlí démoni sem a tam, plné ruce práce. Neožývaly se jejich kroky; cokoli vykonávali, nepůsobilo ani nejmenší šelest. Pohledy žádostivé na mne vrhané prozrazovaly, jak toužebně si mne žádali. Přiblížil-li se však některý, aby po mně vztáhl ruku, vzrostl můj vůdce na obra a odrazil slabého stranou. Byla to síla, jež ze mne vplynula do něho. Poněvadž se mne zmocnil a oni neměli nikoho, z jehož moci by sílu vysávali, byl jim můj vůdce největším hrdinou dne, jehož nadvládu dne museli pocíťovat. Chtěl jsem vědět, čím se zabývají, a proto jsem se zastavil, abych přihlížel. Domníval se, že mě má ve své moci a tak mi můj vůdce ukázal zcela nepokrytě jejich zaměstnání. Ti tvorové jen šálili, šálili a jen šálili! Co bylo ryzí, to světu odníмали, co bylo pravé, čisté a ušlechtilé, to zde ukrývali. Klam a mam, šalbu a

znetvoření zde prováděli a vynášeli je pak ven jako poctivé, dobré zboží. A tato práce byla vykonávána velmi rychle. Jak jsem viděl, byly to znamenité obchody. Jediná pravda, které by se bylo podařilo proniknout odtud na světlo, znamenala by pro tento nečistý obchod okamžitou zkázu. Proto jediná volba: podrobit se anebo zemřít! K čemu bych se byl odhodlal, kdybych měl být prinucen? Při této myšlence jsem vyrvál svou ruku stínu tak neočekávaným a mocným

trhnutím, že se hned rychle scvrkl na malou postavu. Hned však obrovitě vyrostl a zahřměl na mne: "Co tě napadá! Tvá ruka náleží mně! Okamžitě ji sem dej!" Věděl jsem, že nyní nastává mezi mnou a jím boj. A přítomní Sillané to rovněž tušili. Tlačili se blíž. Odrázel jsem je od sebe, abych mohl dosáhnout do nejbližšího výklenku, hmátl jsem po hořící pochodni a uhodil jsem s ní po nich. Co se stalo? Zmizeli. Ukryli se za nahromaděné zboží; byly to právě jen stíny, které ve světle musely ustoupit za své předměty. Jen jeden zůstal, protože měl odvalu, totiž mou odvalu, kterou ze mne do své bezpředmětné houbovitosti vysál. Stáli jsme proti sobě. Zíral na mne pohledem, který měl být zkázonosný; já si ho klidně prohlížel. Nyní stála proti sobě osoba a stín, bytost a zdání, má pochodně a stín. Neproněsl jsem ani slova, on také ne. Nechtěl jsem promluvit úmyslně, on nemohl. Hleděl jsem na něho rozhodně. Chtěl sice vydržet můj pohled, musel však brzy sklopit oči. Stál jsem tiše, nepohnutě; on se však začal kolísat, chvěl se a nakonec se kmital jako oheň mé pochodně. Pak se menšil a menšil, klesl, až ležel na zemi a plazil se pomalu pryč ode mne, aby ustoupil do pozadí. A když se přede mnou tetelil a úzkostlivě mimo mne vinul, pocítil jsem, že se mi odcizená síla a energie navrátily. Stín úplně ztratil to, co ode mne převzal. Ležel teď ve své malomoci za mnou na zemi. Obrátil jsem se k němu, pochodně v pravici. Unikl na levou stranu ke stěně a snažil se vzpřímít se na ní. Když jsem se ohlédl, odvrátil se obličejem, neboť opravdový a počestný člověk nepoznal dosud nikdy, aby se odhalený lhář a podvodník odvážil pohlédnout na něj přímo. Takovou odvahu nabude až tehdy, když se mu podaří ukrást cizí charakter a dodat si vzezření, že je také jakousi osobou, nejen nicotným a bezvýznamným stínem. Bylo to vítězství v klidu, bez hněvu a beze slova. A když stín byl přemožen, vydal jsem se na prohlídku ve sklepeních znovu, abych lépe než dříve pozoroval a zevrubněji se přesvědčil o činnosti Stínů. Byl jsem sám. Nikdo se na mne již neodvážil. Kde jsem se zjevil se svou pochodní, tam každý stín okamžitě zalézal do úkrytu. Jen ten můj se neustále plížil za mnou, neodvážil se však, aby opět povstal. Při své druhé obchůzce jsem zpozoroval, i když ne s ulekutím, přece však s překvapením, že tu už nebyly dveře, k nimž vedly schody. Místo mi bylo docela dobře povědomé. Na svém místě stály a ležely všechny předměty, jež jsem spatřil, když jsem vstoupil. Ale místo dveří byla tu nyní jen zeď a všude okolo

Ve zříceninách 143 Ahriman Mirza 142

také jen silné, tlusté a neproniknutelné zdi. Se všemožnou pozorností jsem pátral po jiném východu, nenalezl jsem však žádný, kromě toho, jenž byl na jižním konci budovy. Ale i ten vedl jen k náhlému spádu do podzemních vod. Nebyl ani zazděný, ani zasypaný, skládal se pouze z dřevěných, nezavřených a nezaložených dveří, které hned povolily lehkému tlaku. Bylo to na pohled nevinně zařízení tak, jako by se tudy vcházelo do jiné místnosti nebo nějakého sklepe-ní; běda však tomu, kdo by důvěřoval tomuto podvodnému zařízení! Otevřel jsem ty dveře a posvítíl za ně. Hned za prahem nebyla podlaha. Propast zela z hlubiny, a studený, vlhký vzduch páchl hnilobnými plyny. Zavřel jsem dveře a obrátil se zpět. Co mi řekl ten varovný duch venku před budovou? "Silné jsem nikdy nespátril, aby se vrátili zpět!" Ano, ti sice odporovali, nenapadlo je však sáhnout po pochodni, aby stíny od sebe odmítli. Když pak pátrali po východu, byli odkázáni na tyto dveře, a netušíce léčku, zříteli se do propasti. Jak jsem vzpomínal na zvápenatělé mrtvolky na dně nádrže, ležící právě pod těmito dveřmi v hluboké vodě, uslyšel jsem kroky, přicházející z druhého konce místnosti. Když přichází vkročil do kruhu ozářeného mou pochodní, téměř už dohořelou, poznal jsem ho. Byl to ten vyzvědač s bílým vlasem a pichlavýma očima, jenž mě v předešlém patře pozoroval z rumoviště. Za ním se tísnilo takové množství stínů, že je ani nebylo lze jednotlivě rozeznat. Tvořily dohromady úplnou temnotu. Bělovousý došel ke mně, zastavil se a zvolal: "Co pohledává Ustad v mé říši? Největší nepřítel, jakého mám na světě! Pátráš po dveřích, abys mi mohl uniknout? Nejsou žádné pro toho, kdo usiluje, aby mě zničil!" Postoupil blíž ke mně. Přitom vzrostl stále výš. Vynikal nade mne o celou hlavu a také o celou šíři plecí. Jeho hlas byl pevný a silný, nečekající odpor. Klidně jsem mu zíral do pichlavých očí, neboť nastával druhý boj, i když jiného druhu; kdo však chce vítězit, musí zachovat klidnou mysl. "Bylo ti sděleno, že chceš s tebou promluvit," pokračoval. "Povoluji ti slyšení. Povez jen, jakou milost ode mne požaduješ?" "Dovídám se, že prodléváš v říši Stínů," odvětil jsem. "Buďsi pravda nad slunce jasnější. Stín ji zajisté promění v lež! Ani v nejhlubším snění mne nenapadlo, že bych s tebou i jen slovíčko chtěl promluvit. Vzkázal jsi mi však po jednom ze svých niců, že si přeješ se mnou mluvit. Kdo tedy udílí slyšení? Ten, kdo si je přeje, nebo ten, kdo je poskytuje? A milost? Mně? Minul ses s rozumem! Ale snad mi způsobí radost, vyslechnu-li, co si tvé bláznovství ode mne žádá. Mluv!" Klamal jsem se, nebo tomu bylo opravdu tak? Ztrácel výšku i šířku. A jeho hlas už nezněl tak plně a velitelsky, když odpověděl: "Hovoříš nesmírně hrdě, Ustade! Však tě rychle naučím pokoře. Nejsi první a jistě ani poslední! Víš, co se stalo, když jsi vkročil do hory, do říše čaroděje, a chtěl jsi spatřit toho, jenž nenávidí slabost. Byl jsi varován. Bylo ti sděleno,

že můžeš volit jen mezi Stíny a smrtí. Dostavil ses a ničeho nedbal. Nyní jsi mi propadl. Nuže, vol!" "Volit?" tázal jsem se. "Kdo mne chce přinutit k volbě, která mi nenabízí nic z toho, co by se mi líbilo? Je-li tu nějaká volba, je to jen tato: ty nebo já; dále nic. Přirozeně volím sebe!" Tu postoupil ještě o krok blíž ke mně a jedovatě na mne zasyčel: "Nechceš být Stínem? Stínem toho, jenž je pánem a mistrem, jemuž nikdo neodolá?" "Zkus, zdali neodolám!" "Tedy ti zbývá jen smrt!" "Smrt je největší ze všech tvých lží!" zasmál jsem se. "Smrti zastrašíš jen slabé hlavy, které nepoznaly, že smrt je pouhé strašidlo k jejich zotročení. A zachraňující tělo před tím strašákem, propadly smrti ducha i duše. Ukaž mi tu smrt, ten směšný stín, jenž vzniká jen z oklamání života, poněvadž mu svítí nepravé světlo lži." "Spatřil jsi ji už!" zvolal. "Stál jsem povzdálí, když jsi otevřel a hleděl jí v chladný, vlhký obličej. Odvážíš se tak učinit ještě jednou?" Otevřel jsem dveře, ukázal jsem tam a řekl: "Jdi napřed a ukaž mi, kde je! Pak ani já nebudu váhat!" Při těch slovech ve mně vzniklo rozhodnutí. Jak a odkud? Nevím. Kam směřovalo? Těmito dveřmi ven. Pocíťoval jsem, že jeho odvaha mi vehnala do tváře krev a že se mé oči zaleskly. A právě když jsem měl ten pocit, přišel jsem ve snu k vědomí, že sním a já že jsem já, že nejsem Ustadem. Divná věc. I v obličejí mého odpůrce nastávala změna. Zíral na mne ztrnule, nejprve

překvapen, pak s podivením, s úžasem, zaražené. Byl to výkřik žalu nebo jásotu, když jsem uslyšel z jeho rtů splývající slova: "Ustade! Ustade! -- Co se s tebou děje? - Tvůj obličej má zcela jiné vzezření! - Nejsi Ustad, ne, ne -- ne! Kdo však jsi? Jsi ten cizí effendi, jenž nyní bydlí ve Vysokém domě a jenž dole na Birs Nimrudu sestoupil do podzemí, aby jeho tajnosti vynesl na světlo?" "Ano, ten jsem," odvětil jsem. "Snění způsobilo, že jsem se domníval být Ustadem." Rychle skočil proti mně, uchopil mě za rameno, zatřásl mnou a křičel: "Sniš, sníš a jsi někdo jiný! Co nastane; co mám dělat? Nevím, nevím! Probud' se! Otevřu ti hned bránu hory! Ty nebudeš Stínem ani nezemřeš! Pospěš jen rychle odtud! Sám tě propustím na svobodu, aby radostně skončil tvůj sen, aby ses navrátil k svému tělu, aby se i ono probudilo!" Odstrčil jsem ho od sebe. Klidně jsem se mu díval do rozčileného obličeje a odpověděl jsem: "Tělo odpočívá v pokoji. Ať spí dál! Proč by nemělo být dokonáno dílo, které jsem začal? Zůstanu zde! Právě tvá úzkost svědčí, že jsem to já, kdo zde udílí slyšení. Žádám nyní, abys vyplnil, čím jsi mi hrozil: učiň mě buď stínem anebo mne usmrť! Učiň to, co z obojího můžeš učinit!"

144 Ahriman Mirza Ve zříceninách 145

Tu se jeho postava scvrkla ještě na menší objem. Ale přece se pokoušel dodat svému hlasu bývalé síly, když mě ujišťoval: "Setrváváš-li na tom, jsi ztracen, neboť spočívá v mé moci, abych to uskutečnil! Když jsem za tebou kráčet, poručil jsem za tebou zhasnout všechny pochodně a uklidit je. Jen jediná je dosud v tvé ruce, a ta je už nepatrným oharkem, jenž vydrží sotva několik minut. Pak nedovedeš už Stíny zaplašit. Vtlačí se na tebe a odejmou ti vůli i sílu, až z tebe bude to, co jsi nechtěl být - můj Šili!" "Kdo mě může přinutit? Zhasne-li světlo, dveře jsou zde otevřeny!" "Za nimi však je smrt!" "Strašák! Mne nezalekne!" Co to bylo? V obličeji se mu zjevil jakýsi radostný a proměněný výraz. A přece vyznívalo úzkostně, když mě vyzval: "Jsi teď rozhodnut zemřít, effendi? Vyzývám tě, aby ses připravil. Nastává ti poslední okamžik života a ten věnuj modlitbě. Sepni své ruce a vyslovuj po mně, co ti budu předříkávat!" Sepjal ruce i sám a pohlédl na mne, jako by zcela určitě očekával, že učiním podle jeho příkladu. Řekl jsem: "Myslíš, že potřebuji tebe, mám-li se modlit? Mně modlitba znamená něco vnitřního; opravdová, vroucí modlitba, není-li zrovna uměním všech umění největším, je přece nejtěžším a nejsvětějším. Zde však nevidím nic, než podvod a klam, a proto myslím, že se i tenkrát klameš, když se oddáváš modlitbě!" Tu zaťal pěsti jako k zápasu a zařval: "Zemři tedy v svých hříších a odejdi do pekel!" Rozpřáhl se a vši silou se na mne obořil, aby mne, stojícího u dveří, svrhl dolů. Uhnul jsem mu však stranou. Rozmachem útoku vrazil do dveří místo do mne. Leknutím hlasitě zařval a snažil se zachytit na té nebo oné straně. "Jdi napřed, abych i já mohl dostát svému slovu," zvolal jsem. Vrazil jsem do něho pěstí a už letěl do propasti. Pochodeň v mé ruce se třásla posledním plamenem. Mrštil jsem jí za ním. Zdola se ozval výkřik a temný pád. Před sebou jsem měl nejhlubší tmu a za sebou hrůzu všech Stínů. Vstoupil jsem na práh. Jediné, jen jediné slovíčko vzlétlo modlitbou k nebesům. Pak mocným odrazem, abych nenarazil na zdivo, skočil jsem tam, kde prý čekala "smrt". Nohy i ruce natažené a oči zavřené, letěl jsem ledovým chladem, jenž měl ze mne udělat tuhou mrtvolu. Ale na mne to působilo ještě druhým účinkem. Bylo mi, jako bych se vrhl do moře síly a života, kde se člověk jen na okamžik zalekne, kde však nastane ihned opačný účinek. Zvysoka jsem skočil, tak zvysoka, že jsem se ponořil na dno k zvápenatělým mrtvolám, které tam odpočívaly. Pak jsem roztáhl paže, mávl jimi, abych se vynořil, a pak jsem plul na vodě. Nyní jsem naslouchal. Okolo bylo ticho. Nicméně v jisté vzdálenosti ode mne šplouchala voda. Zdálo se, jako by tam někdo plaval, úzkostlivě sbíraje dech. Znal jsem místo,

kde jsem, kam pluji jsem však nevěděl. Skočil jsem obličejem k jihu. Setrval-li jsem v tom směru, musela být zeď za mnou. Tam jsem doplul a už po několika rázech jsem pocítil kámen. Mohl to být také pilíř. Proto jsem jej ohmatával. Byla to zeď. Měl jsem ji po pravici, i byl jsem podle toho na vodě hlavou k vnitřní nádrži. Tamodtud se ozýval hluk. Pleskání a sténání. Byl to "čaroděj"? Zachránil se? Znal podzemí? Věděl o průplavu? Ne- li, byl ztracen, nepřispějí-li mu na pomoc. Plaval jsem tedy tiše, tichounce k němu, abych mu voláním předčasně nezpůsobil úzkost. Slyšel-li by mě, musel si myslet, že ho pronásleduji, a to by ho mohlo zmást, dokud byl na vodě. Počítal jsem každý svůj rozmach, abych věděl, kde jsem. Když jsem podle svého odhadu proplul pod zdí, visící nad vodou, uslyšel jsem hlasitě a těžké vydechování, nasvědčující tomu, že někdo usiluje vylézt na nějaký předmět. Bylo to u obrovského podstavce. Blížil jsem se k němu. Nyní jsem neslyšel nic. Brzo se však ozval polozvučný hlas, v této akustické místnosti velmi zřetelný: "Je mrtev? Neslyšel jsem nic! Můj Bože a Pane, zachovej ho naživu! Jeho, prvního, nejprvnějšího, jediného, kdo se vysmál našemu strašidlu!" To byla modlitba! A za mne! Ne naučená, nýbrž pocházející z vnuknutí! Tu jsem ovšem musel odpovědět. "Žiji, neboť není smrti!" řekl jsem obvyklým hlasem, a přece to zabouřilo tak, jako bych volal hlasem co nejmocnějším. Zvukové vlny se rozšířily prostorem i do přední nádrže, a slyšel jsem jejich odraz sloup od sloupu zaznívat dál a dále: "Není smrti -- není smrti -- smrti -- smrti -- smrti -- smrti -- smrti!" "Jsi to ty, effendi?" tážal se. "Ano." "Pojď, zachraň mě!" "Hned! Kde jsi?" "Tu, kde jsi mě -- mě -- nesmím to říci!" "Co?" "Pojď nahoru!" opakoval, aniž dbal mého "co"? Dosáhl jsem podstavce. Za bdění se mi zdál zhola nedostupný; nyní však, ve snu, podařilo se mi vyšvihnout se nahoru velmi snadno. Dřepěl na jedné straně figury; usedl jsem na druhou. "Buď zticha!" prosil. "Proč?" tážal jsem se. "Počkej! Přijdou. Ano, uvidíme je!" Mlčel jsem. Jak se stalo, že mi nebyla zima, ačkoli jsem plaval v ledové vodě a nyní tiše seděl na studeném kameni? Nejspíše proto, že jsem jenom snil. Kolem nás bylo nejhlubší ticho, a zdálo se, že jen zpovzdálí, zvenčí od přední nádrže zaznívá tiché ševelení, tak jako myšlenky když ožívují a vystupují z vody! A co ty vody!

Ahriman Mirza 146 Ve zříceninách 147

A neproniknutelná temnota na nich spočívající! Co si o nich myslet? Mluvívá se o teple a o zimě. Čím větší zima, tím

zřejměji ji pocítujeme jako teplo. Neříká se, že "uši pálí"? Jsou snad světlo a tma v podobném vztahu? Může být tma zhuštěna tolik, že se stává světlem? Aspoň se zdálo, že tomu tak je. Ano, bylo to zde v docela malém měřítku. Ale jak zde, tak tomu mohlo být i v nesmírném prostoru kdysi na počátku, když se začalo světlo vyvíjet z temnoty. Světlo osvobozeno ze svého zajetí, ze zakletí, linulo se na počátku temnotou jako fosforescence, jako světélkování vod. Pak tvořilo nitky, zprvu jemné, poněkud však zřetelnější paprsky, sbíhající se v ústředí, v němž zářilo jako v lesku perel. A v jisté výši nad nimi se chvěly pohádkově něžné, oranžově pestré mráčky, v kterých stále přeskakovaly liliputánské elektrické jiskřerky, až vzduch, od temnoty očištěn, prohlédl vrstvou, ve které se konečně dalo spatřit to, co se v ní pohybovalo. A takovou vrstvu jsme po nějaké době pozorovali, v přední nádrži se tvořily vlnovité kruhy, procházely pod čnějící zdí a dosahovaly až k našemu podstavci, na němž se lámaly s lehkým čečením. "Už to nastává!" zašeptal ke mně "čaroděj". Pronesl to úzkostlivě, slyšel jsem, jak jím to vnitřně zachvělo. Byl to jsem následek jeho pádu? Nebo se k tomu družily ještě jiné, snad niterné příčiny? Zmíněné kruhy se užily a nabývaly zároveň zřetelnějšího pohybu. Něco k nám plulo. Kdo nebo co? Lidé zajisté ne! Byla tu snad zvířata většího druhu? Podle vznikajících kruhů nemohlo to být nic malého! Tu se vynořila zpod čnějící zdí - - umrlčí hlava - dvě klíční kosti - dvě zpola ve vodě mizějící lopatky - dvě ramenní kosti, jež se rozpráhly na obě strany, aby plavaly - - - Poznal jsem ten zjev; byla to kostra ze sloupového balvanu ve druhém postranním průplavu. Doplula téměř až k samému podstavci, zastavila se, pohlédla na nás a promluvila: "Ne jen jeden - - - nýbrž dva! O, vy ubozí lidé! Zachránili tělo, jako kdysi já - - - a uchýlili se na kámen, neznající slitování - - -! Však jen na krátkou chvíli, dokud nezeslábnete, neklesnete v kletbě, abyste se proměnili v kostru jako já!" "Kdo jsi?" tážal jsem se. "Jsem první kletba, která tu zazněla. A ty?" "První žehnání, jež se tu slyší." Tu kostlivec pažemi svalů zbavenými pleskl na vodu, takže až po kyčle vyvstal z vody, a zvolal: "Rozuměl jsem dobře? Ty nechceš proklínat, nýbrž žehnat? Žehnat?" Ten hlas pronikal až do přední nádrže. "Žehnat - - - žehnat - - - žehnat - - - žehnat!" zaznívalo tem sloup od sloupu, jako by povel mrtvolám, aby vstávaly. "To je probudí," řekl, "všecky, kdo tu jsou, všecky, všecky. Neboť takové slovo nebylo tu dosud slyšeno!" A také přišli mnozí, mnozí! Neslyšitelné, úplné neslyšitelné! Hlava na hlavě

se za ním shromáždili! Hlava na hlavě pod čnějící zdí a do nedozírna. Jak působil na mne ten pohled, tak asi musí být posledním lidem, až se zvedne kladivo, aby udeřilo hodinu soudu. Žehnání nebo kletba? Spasení anebo zatracení? Ticho tu bylo. Žádná z těch hlav se nepohnula, žádná vlnka nezčeřila vody. Jen "čaroděj" se vedle mne chvěl, neboť všecky ty prázdné oční důlky zíraly utkvěle nahoru k nám. A kostlivec promluvil: "Dnes je první den nového měsíce, den, kdy procitáme ze svého spánku, abychom dokončili, co jsme si kdysi předsevzali. Den práce na díle pomsty!" Na poslední slovo položil takový důraz, že jeho zvuk v přední nádrži působil jako vlnobití. "Pomsta - - pomsta - - - pomsta!" vracela ozvěna řevem. A tomu zvuku následovalo hlasité lámání, vrzání a praskot, jako by se právě skála tříštila, a pak zazněl táhlý, rezavě ostrý zvuk, podobný tomu, jaký výstražně běží po ledě, když praská. "Slyšeli jste, jak mocně už pouhé slovo viklá sloupy?" tážal se kostlivec nahoru. "Jak se zachvějí teprve pak, až naše síla na ně dolehne! Tisíceletí jsme je oplachovali, rozhlašovali jejich pevnost a porušovali jejich rovnováhu, až z ní zbylo jen tolik, že musí padnout, jakmile budeme chtít! První polovice našeho díla - zkáza!" "Zkáza - - zkáza - - - zkáza!" hřmělo v dále ozvěnou, a nebezpečné skřipání znovu táhlo drobivým útvarům stropu. Neboť že se drobil, bylo slyšet podle pleskotu vody, do níž padaly jeho zlomky. Kostlivec naslouchal těm slovům, až zmlkla, a pokračoval: "Rušíme však jen proto, abychom tvořili. Zrušíme-li tam venku všechnu lež, pomůžeme v této místnosti zvítězit pravdě. Klesne-li rozhladaná skála do hrobu, oživne zde v novém tvaru i v novosti života. A téhož dne, kdy tam vše sklesne, zde se zrodí nový div, že kamení bude volat, když se nevěnuje sluchu Bohu. Nevíte, u koho hledáte ochranu. Je to kletba, u jejíž nohou dřepíte! Kletba, jež se zde tak často ozývala, až kamení dostávalo duši! Tento kámen jsme omyli svými slzami. Dlabali jsme na něm svými nehty. A krví těch, kdo se pádem roztříštili, je pozadí zbarveno temnou barvou. A nyní bude brzy dokonáno. Ještě dvakrát se luna obnoví, dnes, pak ještě jednou, potom nepravé požehnání klesne v noc, a naše kletba, naše pravda, vyjde na světlo boží! Ale chybí nám dosud nápis na tento podstavec, řádky, jež by nahoře zvěstovaly, co nebudeme moci povědět, poněvadž i my tu budeme roztříštěni. A tyto řádky žádám nyní na vás." "Na nás?" tážal jsem se. "Proč?" "Bylo tak určeno. Poslední, jenž přijde k závěru, má také dát poslední slovo k dílu. To je nápis. Kdo je to z vás obou?" "Tento můj druh mě předešel; já následoval za ním." "Tak tedy ty! Co ustanovíš, to bude na podstavci. Nejvýše však čtyři řádky, víc nic!" "A nezlíbí-li se vám, co ustanovím?"

148 Ahriman Mirza Ve zříceninách 149

"Musí se nám to líbit a bude to přijato." "Musí?" "Ano, musí! Ale uvaž přitom: duši našeho obrazu je kletba: nápis bude jeho duchem. Vložíš-li do něho ducha, který jeho duši nevyhoví, bude dílo obrazem pošetilosti a tím nás přinutíš, abychom je začali znovu. Slyšel jsi? A rozuměl jsi také?" "Ano, obojímu." "Nuže, mluv nyní ty!" Povstal jsem. Opel jsem se, abych se nesmekl dolů, o postavu modlícího se a mluvil jsem: "Dnes je první den nového měsíce, den, kdy měsíc vystoupí z tmavého stínu, aby opět zemi osvětloval. A tento den, tak doufám, vás opět obdaří tím, co vám Stíny této země odňaly - totiž světlem zlatého slunce!" Pronášel jsem to tak hlasitě jako on, a proto i poslední mé slovo se neslo se do dále k ztrouchnivělým sloupům, kde způsobilo týž účinek, s tím rozdílem, že žbluňkavé a pleskavé zvuky padajícího kamení tentokrát trvaly déle než poprvé. A potom místo skřipavého řezání táhlo klenbou hluboké hřmění, jako vzdálené rachocení hromu na obzoru ohlašuje blížící se bouřku. "Slyšeli jste to?" tážal jsem se. "Působí-li už mé slovo mnohem mocněji, oč větší sílu dá vám! Sami jste doznali, že vaše slovo i vás roztříští. Věřte mému slovu, a vyjdete k slunci a na zlaté denní světlo." "K slunci? Na zlaté denní světlo?" tážal se kostlivec. "Nikdy nespátíme ani to, ani ono! Ani ty ne! Na věky ne!" Zoufale to ze sebe vydechla. "Na věky ne - - - na věky ne!" nařikaly hlavy jedna za druhou. "Co slyším? Vždyť vy už mně světlo dáváte!" pokračoval jsem. "Mnohem více mohu vám ho přinést já! Jenom

zoufalství vás pohánělo k pomstě. Čirá beznadějnost vás přiměla ke kletbám. Politoval jsi nás: ó, vy ubozí, ubozí lidé! Já však pravím: ó, vy ubozí, ubozí duchové! Přišli jste sem, abyste zápasili se Stíny. Hodlali jste zničit pošetilsto. A přece bylo ještě větší pošetilsto považovat za možné, že na zemi může být světlo beze stínu a pravda bez lži! Každou živoucí bytost byste byli museli usmrtili a všechno světlo všehomíra zhasnout, a přece byste tím dosáhli jen toho, že by vesmír klesl v tmě. Pak by už nebyly Stíny; na jejich místo by nastoupil jen jediný, věčný stín! Ale nejen pošetilsto, nýbrž šílenstvím bylo a je dosud, že jste proklínali stín místo vlastního bláznovství. Kdo vás přinutil, abyste vystoupili na sráz, kde každý lidský duch ztrácí oporu? " "Což byla jiná cesta vedoucí na svobodu?" tázal se. "Zmizel vchod, jímž se vcházelo!" "Ani já jsem ho už nespasil. Věděl jsem však, že se ukáže modlitbě, na níž mě odkázal výstražný duch. Neřekl to také vám?" "Řekl, avšak my jsme se nemodlili!" "Proč ne?"

"Čím je modlitba vznešeným duchům, jakými jsme byli?" "Vznešeným duchům! Ah! Promiňte mi! Promiňte, že se odvažuji mluvit k vám já, nepatrný člověk, k duchům tak vznešeným, kteří ani s Bohem nemluví, s bytostí nejvyšší! Jak velikými a vznešenými shledávám vás tu ležící ve vlnách! S domýšlivostí jste přišli k této hoře, s hlavou pyšně vztyčenou šli jste mezi Stíny a v sebevědomé odvaze jste zvedli nohu, abyste překročili práh posledních dveří. A co jste učinili po pádu do duchovních temnot? Co jste podnikli? Varující duch vás odkázal na modlitbu. Ta by vám byla hned zjednala světlo. Modlili jste se však? Ne, nýbrž proklínali jste a jen proklínali! A komu jste nadávali? Snad svému vlastnímu bláznovství, které vám srazilo vaz? Ne, nýbrž těm, kteří se museli bránit, poněvadž jste jim nedovolili, aby zůstali tím, čím byli - -- ubohými Stíny! Je snad někdo mezi vámi, kdo by se odvážil hájit se proti mně?" Nastalo ticho; potom kostlivec řekl: "Vytykáš nám, že jsme se nemodlili, aby se nám východ objevil: řekni, modlil ses ty?" Ne " "ne. "Zanedbal jsi tedy modlitbu jako my; nemáš právo žalovat na nás!" "Nezanedbal jsem ji; nedostalo se mi k ní však času. Do těchto hrozných zdí mě vedly zcela jiné důvody, než vás. Nepřišel jsem se zkázou, nýbrž s vysvobozením! I konec konců jsem nebyl tak bláhový, abych bezedno považoval za pevnou půdu. Vše, co jsem spatřil, promyslel jsem soustavně, s rozmyslem a klidně. A právě když vše jsem uvážil, objevil se "čaroděj" a - - - " "Ulekl ses a vrhl se k nám!" vpadl mi kostlivec rychle do řeči. "Ne. Stanul jsem, nechal jsem ho, aby přistoupil ke mně a mluvil jsem s ním." "Že jsi - - - stanul? A s ním - - - mluvil? Toho se neodvážil nikdo z nás, ani jediný! Či jsi nevěděl, že tento čaroděj je samo šílenství? Na kom utkví jeho strašlivé oko, ten ztratí rozum, zblázní se - - - hned se zblázní! Když se zdáli přibližoval, prchali jsme všichni před ním a hrůza nás hnala sem do propasti. A ty jsi stanul! A dokonce s ním mluvil! Člověče, taková odvaha tu dosud nebyla!" Opakoval jsem: "Ubozí, ubozí duchové! Kde je vaše vznešenost, smete-li ji každý nesmysl v šílenství!" "Však jsi přišel dolů i ty!" "Ano, přišel. Ne však ze strachu! Vrhel jsem se dolů ze svobodné vůle, beze všeho přinucení, aby se čaroděj přesvědčil, že jsem se nebál ani jeho, ani smrti." "Sám - - sám - - - ze svobodné vůle!" vyřázel ze sebe kostlivec, a voda, na níž spočíval, se chvěla, jako by se na kostře a v ní všecko rozpadávalo. "Sám - - sám - - - ze svobodné vůle!" ozývalo se hlava od hlavy, až daleko do přední nádrže. "Nebojí se smrti," řekl kostlivec.

Ahriman Mirza 150 Ve zříceninách 151

"Nebojí se smrti - - nebojí se smrti - nebojí se smrti," zaznívalo za ním dál a dále. "Počkej! Počkej! Vrátime se zas!" To bylo řečeno mně. Pak se všecko množství začalo znenadání velmi rychle pohybovat a vytratilo se ze zadní nádrže. V přední nastalo tlumené hovoření, šeptání, bručení a bzúčení, pocházející jako od mnoha tisíců, kteří ne na vodě, nýbrž dole na hlubokém dně spolu hovoří. Po nějaké chvíli se vrátili tak, jak přišli po prvé. Kostlivec zaujal opět své místo proti pilíři a řekl: "Dnes je první den nového měsíce, den, kdy měsíc vystoupí z tmavého stínu, aby zemi osvětloval. A tento den, tak doufám, má nám opět navrátit to, co nám země odňala, světlo zlatého slunce! Slyšíš, že už mluvím tvými slovy. Snad se stane i to, že budeme jednat podle těch slov. Znáš pověst o začarované modlitbě?" "Neznám," odpověděl jsem. "Neznáš! Můžeme ti tedy tím spíše důvěřovat! Jeden z posledních, který k nám přišel vlastní vinou a jako my se zřítit dolů, byl před tím v jistém kraji, kde od mnohých, nespočetných let sídlí v hluboké jeskyni zázračný duch. Nazývají jej Ruh-y-kulian; ale kdykoliv se zjeví mezi lidmi, má ženskou podobu. Sněhobílé vlasy mívá rozpuštěné až k zemi a jmenuje se Mára Durimeh. Náš přítel se s ní setkal v malé, chudobné chatrči a hovořil s ní o lidském žalu. Nechápal však její řeč, neboť to, co k němu pravila, znělo tak zmateně a nesprávně, že se s mrzutostí vzdálil. Byl přesvědčen, že hovořil se starou, bláznivou ženou. Když se pak příštího dne dověděl, že ho potkalo řídké štěstí, neboť spatřil Ruh-y-kuliana, každé slovo se mu objevilo v jiném světle. Uvažoval a vzpomínal, a čím více přemýšlel o tom, co k němu promluvila, tím více poznával, že sám tone v bludu, ne ona. Když odcházel, vypravovala mu pověst o začarované modlitbě. On se považoval za chytrého a moudrého a zavrhl ji jako směšnou báchorku. Teprve zde, na místě nejhlubšího pozemského bolu, ožila v něm ta pověst, a když jsme zde opět pracovali na tomto svém díle, vypravoval nám o obrazu a o staření jménem Mára Durimeh. Byl to náš první den měsíce, po němž klidně doufající odešli jsme spát. Co jsme až dosud považovali za nepochopitelné, stalo se v té pověsti možností! Těžkou však, nesmírně těžkou možností, poněvadž neměla jen jednu podmínku, ne, měla podmínek tolik, že je člověk takřka ani nemohl vyplnit. Neboť, považ dobře: jeden člověk, jediný, měl to všecko vykonat! A měl jednat bez nejmenšího tušení, zrovna jako ty, jenž o ničem nevíš!" Podivná věc! To znělo jako pohádka! "Vykonal jsem snad něco, co pověst předpisuje k vašemu vysvobození?" tázal jsem se. "Nepřišel jsi, abys zničil Stíny. Pevně jsi odolával čaroději. Modlitbě jsi důvěřoval. Ze svobodné vůle ses vrhl do prohlubně. O ostatním musím pomlčet, poněvadž musíš i dále jednat beze všeho tušení. Ale pověz nám nyní ještě jednu

věc, strašlivou věc, před níž se chvějeme, ať je tvá odpověď 'ano' nebo 'ne'! Kdo svrhl toho druhého k nám, toho, jenž dosud nepronesl ani slova?" "Já. Hodlal mne srazit sem, dolů do temnoty. Uhnul jsem se mu a pak jsem do něho vrazil,

že sletěl." "A pak?" "Pak jsem za ním mrštil oharkem pochodně a následoval ho." "Proč, proč, proč potom za ním i ty?" tázal se naléhavě. "Abych ho snad zachránil." "Zachránil! Za - - chrá - - nil!" Mávl ramenní kostí jako na znamení úzasy a tázal se pak a téměř křičel: "Kdo je to? Řekni, kdo, kdo?" "Kdo, kdo?" volala každá hlava a "kdo - - - kdo - - - kdo?" zaznívalo volání, až všechny sloupy zněly. "Čaroděj," řekl jsem. "Čaroděj!" opakoval kostlivec a klesajícím hlasem k tomu dokládal: "Tedy přece - jen - on!" "On - - on - - on - - on!" hlásala ozvěna z nádrže. Venku však panovalo příšerné ticho! Nyní se kostlivec otočil k hlavám. K nám nahoru doléhalo nesrozumitelné ševelení. Pak se obrátil ke mně a řekl: "Vím, že jsi nám chtěl říci mnohem víc, abys nás přesvědčil, kdo jsme byli a že jsme po tisíciletí sloužili své pošetlosti a svým mozkovým mátohám. Nebyl bys nás asi přesvědčil nikdy; tu však jsme slyšeli pověst, již vyprávěla Máfa Durimeh, a ukázala nám to, co jsme dříve neviděli. Nyní ti musím přiznat: zvítězil jsi, ještě než jsi dílo dokončil! Mám ti to dokázat?" "Znám ten důkaz." "Človče! Z tebe jde hrůza!" "Myslíš? Věru, 'vznešeným duchům' bývá zle, opovíží-li se člověk také někdy myslet, a nevzmohou-li se sami na pravou myšlenku, pak bývá laskavě požádán o radu! Důkazem toho je čaroděj! Kdyby k vám byl přišel jiným způsobem, místo duchů stali by se z vás ďáblové. Takto však stojí pod ochranou člověka a je tedy v ochraně lidskosti i zde u obrazu kletby někdejšího lidstva." "Tvá slova jsou tak ostrá, jak ostrý byl jeho pohled. Tvá rána sahá tak hluboko, jak hluboko jsme ho chtěli ranit my. Zasloužili jsme si to. Odpuť nám naše viny!" "Odpuť nám naše viny - - odpusť nám naše viny!" neslo se hlava od hlavy dál až do přední nádrže. Tu jsem se v převleké radosti naklonil pokud možno dopředu a řekl jsem: "Co jsem to slyšel? To byla modlitba! Duše se blíží, duše vašeho obrazu. Kletba nikdy nemůže být duší. A má-li kámen mluvit na místě Boha, jenž nemůže nic, nic, než pouze žehnat, dejte tomuto kameni ruce, jež by žehnaly!" "A ty věnuj slova pro jeho podstavec!"

Ahriman Mirza 152 Ve zříceninách 153

"Kdy?" "Ted!" "Nuže, slyšte!" Přiblížili se co nejvíce. Tím bylo získáno místo ještě pro mnohé, kdo byli opodál. Stísnilo se blíž. Ne příliš hlasitě, zvolna a přece zřetelně jsem řekl: Blahoslavený, kdo pravdu našel, aby pokoril svůj těžký hřích... Kéž by hřích prokletý navždy zmizel, Bože, v dobrých rukou Tvých! Po těchto slovech nastalo dole ve vodě ticho tak hluboké, že jsem slyšel osvobozující, blažený výdech, jenž ke mně zavanul z té strany, kde prodléval čaroděj. A hned potom se ozvalo tiché, tichounké opětování: "Bože, v dobrých rukou tvých - - - těžký hřích - můj - můj - můj! Jedno jen ještě, jen ještě jedno!" Kostlivec se pohnul a ke mně se neslo jaksi vzlykavě: "A nezlořečí bludu a klamu; ale ani mu nežehná, nýbrž odevzdává jej do ruky boží! Tak, zrovna tak tomu chce pověst! Ta slova musí být vyryta do kamene! Dosud nám zbývají dva měsíční dni, aby pomsty lačná pěst obrazu se stala odpuštěním. Má se mu dostat duše, kterou mu dáváš!" Tu čaroděj vstal se svého místa a projevil pohybem, že chce promluvit. Předešel jsem ho však a tázal jsem se: "Upouštíte od pomsty a zříkáte se zlořečení?" "Ano," prohlásil kostlivec a po něm "ano, ano - - - ano!" zaznělo celým sborem. "Pronesu tedy poslední slovo!" Nachýlil jsem se na druhou stranu, vzal jsem ruku čarodějovu a pravil jsem: "Zde mám toho nerozvážně proklínaného. Čeho se dopustil na jiných, o tom nepřisluší soudit mně. Že ohrožoval mne, to mu rád odpouštím. Neboť ho chci z jeho temnoty přivést k světlu. Budiž vykoupen z viny, budiž - - - svoboden!" "To bylo jediné, co dosud zbývalo!" slyšel jsem tiše mluvit. "Co však nyní tito, co učiní tito zde?" Kostlivec se ještě jednou posunul dopředu, ale neobrátil se s dotazem na nás, nýbrž na své druhy: "I to, čím se provinil na nás, mu rádi odpouštíme. Budiž prost své viny, buď - - - svoboden!" "Buď zproštěn své viny, buď svoboden!" zvolaly všechny hlavy. Nebylo jediné, jež by byla mlčela. "Svoboden - - - svoboden - - - svoboden!" hlásala ozvěna od stěny ke stěně, od sloupu ke sloupu. A nyní promluvil i čaroděj. V jeho hlasu nebyla stísněnost, nevolnost nebo

dokonce poddanost, nýbrž se ozýval jasně, čistě, určitě a sebevědomě, jako by na něm bylo, aby hlásal odpuštění: "Pravíte, že jsem svoboden? Budiž to vaše poslední pošetlost, které se dopouštíte! Kdo vás svrhl do propasti? Nebyl jsem to já, nýbrž to byl strach přede mnou, strach před strašidlem! K tomu vaše pýcha, která se štítí modlitby! Považovali jste se za povýšence, nad něž nemohlo být větších, a přece jste se neodvážili postavit se mně, abych vám mohl říci, kdo jsem! A kdybych vám to nyní chtěl říci, přece byste to nemohli pochopit, poněvadž duchovní pošetlost nelze vyléčit rychle a najednou. Ale pamatujte si opravdu vysvobozující slovo: kdo nemá stín, nemůže být bytostí a není lidstvem uznáván. Spočívá-li na mně vina nebo zločin, jste poslední, ba nejposlednější, u nichž bych měl hledat milost. Vězte: kdo mně odpouští, odpustil jen sám sobě. A poněvadž jste odpustili, nechci již trestat vaši pošetlost a sebeklam. Snížili jste své viny; vracím vám vaše stíny: Budiž světlo!" "Světlo!" volal jsem. "Světlo!" volal kostlivec. "Světlo, světlo!" opětovali duchové, a "Světlo - světlo - světlo!" vyznívalo až do nejtemnějších koutů, až se všechny sloupy chvěly a kolísaly. Tu náhle zmizela světlá vrstva, která spočívala na tmavých vodách, a temnota se zas prostírala okolo nás. Zato však zazníval prostorem tón měkký a přece jasný, mírný a milý, vítězoslavně jasný. Odkud přicházel a kde ustával? Z jiného světa - - - v soše vedle mne. Zprvu jen slyšitelné, později však i viditelné, svatý a zářačný tón. Jako sluneční zlato zasnoubené s azurem oblohy! Kde byl jeho zdroj? V alabastru! Zvenčí nebyl obr až "osvětlen. Měl světlo v sobě a proto také nevrhal ani nejmenší stín. Zprvu mírné, tak jako když vzniká den, poněkud však čisté světlo vzrůstalo k dennímu jasu, takže bylo vše ozářeno, jako by svítilo slunce. V tomto jasu se mi objevil kostlivec a všichni v takovém nesouladu a v tak strašlivé odpornosti, že jsem od nich musel odvrátit pohled a upřít jej nahoru na sochu. Co jsem spatřil, to lidské oko dosud nespatrilo, poněvadž žádné umění nestvořilo nikdy nic krásnějšího. Bohužel stál jsem tak těsně u obrazu, že jen velikost jeho rozměrů na mne působila. Jak malý, nepatrný se mi tu člověk jevil! Tu promluvil čaroděj: "Nastalo světlo! Má nyní vzrůstat, až vás stráví? Prchejte ven, stín vás zachrání!" "Není odtud východ; jsme tu uzavřeni na věčné věky," odvětil kostlivec. "Nebude-li toto světlo mít stín, jsme všichni ztraceni! Pověst sice vypravuje o jednom, jenž má klíč hephata, a až potud naplnilo se vše, o čem se zmiňuje, tyto skály však a obrovské zdi jsou příliš silné, než aby je Míč hephata otevřel!" Tu bylo na mně, abych zvolal: "Mám ten klíč a žádná síla mu neodolá! Byl jsem zde už jednou a

Ahriman Mirza Ve zříceninách 155 154

zkusil jsem jej. Zjednejte místa pro nás tam dole! Sestoupíme a vyvedeme vás ven!" "Ven!" zajasal kostlivec. "Ven - ven!" jásalo to i v přední nádrži, až sloupy hučely a kámen po kameni se drobil z klenby. Skočil jsem do vody a čaroděj za mnou. Zatímco se hlavy snažily, aby nám zjednaly průchod, ohlédl jsem se ze vzdálenosti poněkud větší po soše. Zářila už tak, že mě oči zabolely. Tu jsem se rychle odvrátil a rozmáchl pažemi, abych vodou unikl tomu přívalu světla. Čaroděj mi byl po boku. Ostatní následovali za námi; ani jediný se neomeškal! Lesk vnikal pod čnějící zeď až do přední nádrže a způsobil tam jakési svítání, jež mi dostatečně ukazovalo cestu. Neplaval jsem vedle postranních průplavů, nýbrž napříč mezi sloupy přímo k hlavnímu průplavu, kde poslední odraz světla zanikal, takže jsme byli v úplné temnotě. To mi však nevadilo, poněvadž cesta byla vytčena postranními zdmi. Nedalo se uhnout napravo nebo nalevo; plaval jsem jen kupředu, kupředu, kupředu, a že mne ostatní následovali, to bylo slyšet podle jejich plavání, jež v této zděné rouře dunělo jako hučení moře. Mnohem snáze než poprvé s člunem, pronikl jsem nyní rostlinstvem ven pod širé nebe, na jezero. Abych zjednal místo, plul jsem zpočátku kus cesty přímo a pak se otočil. Čaroděj mi byl nablízku. Přede mnou byl kostlivec. Za ním jsem spatřil jeho zástupy v takovém množství, jako by průplav neměl být ani vyprázdněn. Vyploovalo jich z něho stále víc a víc. Viděl jsem je zřetelně, poněvadž hvězdy svítily a úzký srpek první měsíční čtvrti stál zrovna nad námi na obloze. Bylo možné, aby tak mnozí, přemnozí, jež jsem viděl a co jich ještě následovalo, byli v podzemí hory? Bylo opravdu takové množství duchů, kteří spadli z výše, poněvadž jim náhle zmizela pevná půda pod nohama? Konečně, když i poslední vypluli, promluvil kostlivec: "Dnes nastává první den nového života, den, který nám přinesl světlo. Naše nitra oplývají díkyčiněním a ozývá se v něm chvála a dobrořečení. Pohlédte tam nahoru, k výši hory! Svit luny nám zjevuje růžové sloupy; ční tam chrám zasvěcený službě Toho, jehož naše pýcha zavrhovala. Pokáním jsme to napravili, dílo však dosud není ukončeno. Není ukončeno dílo kletby, kterou musíme obrátit v požehnání. A to se musí stát, aby naše pokání bylo celé. Máme nyní klíč hephata. A co nám bylo smrtelným, vlastní světlo sochy, to rychle zanikne v temnotách hory. Pak se vrátíme, a pěst, jež se měla svírat v zuřivosti kletby, se sepe v modlitbě smíření. Nyní však pojdte za mnou nahoru k chrámu! Adan, hvězda pozemské půlnoci, září na obloze přímo nad námi. Máme dosud svatou hodinu duchů a musíme tam nahoru, abychom Jedinému pověděli, že se chceme modlit!" Zamířil k místu na břehu, odkud vedla cesta k beit-y-čhodé. Ostatní ho následovali. Já jsem zůstal zpět. Modlí-li se duchové, přísluší člověku skromnost, neboť jejich kyrie neporozumí.

Čaroděj zůstal u mne. Hleděli jsme chvilku za zástupy duchů; pak jsem se tázal: "Vystoupíš se mnou na břeh?" "Nejen na břeh," odpověděl mi, "nýbrž půjdu s tebou domů, do tvé tiché komůrky. Tam usedneme a tam ti sdělím, proč lidé podléhají stínům a chybám..." Doplnili jsme k přístavišti a - věru podivné! Když jsem vystoupil z vody, nebyl jsem mokrá; i můj oděv byl suchý. A tak tomu bylo i u mého druha. Vzal mě za ruku. Prošli jsme duárem vzhůru k domu. Brána byla zavřena. Otevřela se sama, jakmile jsme se jí dotkli. Podobně i ostatní dveře, až jsme stanuli v mé jizbě. Tu jsem z pravé strany zaslechl šelest, jako když se člověk ve spaní obrací. Rychle jsem chtěl vyjít; on mě však pevně zadržel a šeptal: "Nesmíš se dosud probudit! chci ti povědět mnoho důležitého, že se podivíš tak, jako dosud nikdy!" Vyšli jsme na plošinu střechy a hleděli naproti k beit-y- chode. Na údolí spočíval třpyt hvězd; chrám však tonul ve světle, jež jasně vyzařovalo z alabastru z podzemí - - v zlaté slunečním, snoubeném s azurem oblohy. Duchové spočívali na kolenou. Sladká vůně růží nás obklopovala. Čaroděj mi řekl: "Pohled' na mne!" Poslechl jsem jej. co se s ním dělo? Jeho postava se začala ztrácet a proměňovat se jakoby v mlhu. Ale ta mlhavost získávala velmi rychle nové tvary a kdo teď stál přede mnou? Ne již čaroděj, nýbrž ten varující, s nímž jsem mluvil, než jsem vkročil do hory. Neviděl jsem už bělovlasou hlavu s pichlavýma, chladnýma očima nepřítele, ne! Spatřil jsem jeden z laskavě vážných obličejů s měkkým, otcovským pohledem, jenž při otázce, umím-li se modlit, spočinul na mne s obavou a přece i s velkou nadějí. "Divíš se," promluvil. "A přece se nic nestalo, co by bylo k podivu. Kdo je duševně nezletilý, toho ať poručník varuje. Dospělého a zralého člověka varuje jiný, vlastní hlas, pronášející vždy ryzí a plnou pravdu. A té nestačí žádný poručník! Dostál jsi svému slovu. Nepropadl jsi ani svému druhému Já, té poštilosti, která chce všemu světu vzít stín, poněvadž sebe považuje za bytost beze stínu. Nezvítězil jsi nade mnou, ale přece jsi zvítězil, čítím svou vinu a vyrovnám se s tebou, odhalím-li ti tajemství, že obojí, světlo a tma, znamenaly by smrt, kdyby si smířlivě nepodaly ruce k tomu, aby ji přímo proměnily v život věčný. Odtud i volba, která nebyla lží, ačkoli není smrt, a stín život nemá: smrt anebo stín!" Usedl a já rovněž. A nyní začal vypravovat: život lidský a život duchovní, a přece jednotný život lidstva. Hvězdy ubíhaly po obloze vytčenými drahami, neviděl jsem to; čas mi už nebyl měřítkem. Hvězdy zmizely; ale ani to jsem nespatriil. Dbal jsem jen jeho slov. Na východě nastával bledý den; nedíval jsem se tam však. Jiné jitro mi nastávalo. Nyní však zazářil první sluneční paprsek

Ahriman Mirza 156

a padl světle na jeho obličej. Tu vyskočil, přitáhl mě k sobě, dotkl se mých úst svými rty a řekl: "Zde je políbení tomu, jenž uvnitř spí! Vejdí k němu, aby tě opět měl! Bude tě potřebovat. A já - - asi ještě více!" Vzal mě za ruku. Ale ve dveřích se znovu zastavil a řekl tiše: "Leží tak klidně a spí; slyším jeho dech. Jakmile se k němu přiblížíš, bude snít o tom, co jsi u mne prožil! Jdi k němu zvolna, docela zvolna, a odevzdej mu mé políbení! Nesmí být ukvapený tvůj návrat, neboť má si být úplně vědom svého snu, až se probudí. Ať neztratí jediné slovo!" Podle toho návodu jsem kráčel krok za krokem napříč jizbou a pak otevřenými dveřmi do ložnice, do které právě slunce vyslalo své první paprsky. Obličej spáče duševně ožíval, a ten život se jevil tím zřejměji, čím blíže jsem přistupoval. Nyní jsem byl na místě, sklonil se k němu a dal jsem mu pozdrav čaroděje, jenž doposud stál u dveří a-----a procitl jsem ze spaní, otevřel oči, rychle

jsem vyskočil z lože a chvátal dveřmi do prostřední místnosti. Čaroděj tam nebyl, jizba byla prázdná, a ani na plošině střechy nebyl nikdo! "Sen, byl to sen!" zvolal jsem. Ale jak živý sen! Tak určitě nesnil snad dosud nikdo! Byl to snad tak zvaný živý sen? Bylo mi, jako bych jej byl osobně prožil, všeho opravdově se účastnil. Vidím doposud vše. Slyším každou slabiku. Musím si to vše zopakovat. Usednu, abych si vše hned napsal. Nelze nikdy vědět, zdali

Kapitola sedmá AŠYK Má práce způsobila, že bylo už dost pozdě, než jsem se nasnídal. Pak jsem sešel dolů, abych nejprve promluvil se Šakarou. Seděla samotná ve dvoraně a šla si závoj. "Vypravovala ti někdy Mářa Durimeh pověst o začarované modlitbě?" otázal jsem se jí. Vzpomínala si a pak odvětila: "Mně ne, nýbrž jistěmu cizinci. Bylo to ve vsi Ohtianu kmene Bulánu." "Kdo byl ten cizinec?" "Nevím už, snad jsem to ani tehdy nevěděla. Nelíbil se mi. Zemřela stará žena, která zůstávala v bídné chýši daleko před vesnicí. Nikdo se nestaral o její mrtvolu, poněvadž ta žena byla t'umasa". Mářa Durimeh mě vzala s sebou; bděly jsme u mrtvé. Byla jsem tehdy ještě malá a teprve krátký čas její žačkou. Cizinec cestoval vesnicí a venku před chýší stanul, poněvadž Mářa Durimeh sedící přede dveřmi mu byla nápadná. Když se mu na několik otázek dostalo odpovědí, sestoupil z koně, aby s ní hovořil dál. Vskočil také dovnitř, odplivl si však před mrtvolou. Nevím proč. Co promluvil, bylo tak učené, že jsem tomu nemohla rozumět, a jeho počínání bylo tak pyšné, že jsem nebožku v duchu prosila, aby na něho nedbala, když ruší klid její duše. To byl ten muž, jemuž Mářa Durimeh na cestu přidala pověst o začarované modlitbě, než odjel." "Není tomu tedy zrovna příliš dávno, co poslední padli do hlubiny!" "Nerozumím ti. Co tím míníš?" "Povím ti to později. Můžeš mi snad tu pověst vypravovat?" "Žel, nemohu, effendi. Nepamatovala jsem si ji. Byla jsem tehdy v dětských letech, a ta pověst měla smysl mně nepochopitelný." •"Křesťanka podle sv. Tomáše.

Ašyk 159 Ahriman Mirza 158

"Škoda!" "Proč?" "Odlož práci a vyjdi se mnou na koňskou louku! Tam nebudeme vyrušováni. Snil jsem dnes, a sní-li duch takovým způsobem, nemůže se tím tajit své duši." Prošli jsme zahradou k balvanu, na němž jsme už jedenkrát seděli. Tam jsme usedli, a já začal vypravovat. Naslouchala tiše, docela tiše, ale přece občas se v jejích tmavých očích, těch zázračných očích, zjevil lesk, jenž mi připomínal vnitřní světlo alabastru - sluneční zlato snoubené s azurem oblohy. A když jsem dopověděl, zůstala stále ještě zticha. Hlavu měla stranou opřenou o kámen a oční víčka pevně semknutá. Nevyrušoval jsem ji z jejího snění, čekal jsem trpělivě, až promluví. Stalo se to, aniž otevřela oči: "Spatřuji čáru, vedoucí od pravé strany k levé. Na její pravém konci panuje sluneční žár, jenž by spálil vše, co by se mu všetečně přiblížilo. Levý konec se ztápí do tmy, která okamžitě hrozí zničit každé stvoření. Ta čára je lidský život. Jistá zkáza příliš napravo, jistá zkáza příliš nalevo. Zrovna uprostřed je nezranitelnost a také průměrná délka vržených stínů. Kdo nenávidí ten průměr, zachází příliš na jednu z obou stran. A nyní uvažuj, effendi, uvažuj! Jsi právě uprostřed?" "Nemyslím," odvětil jsem. "Jsi tedy smělý, snad i odvážný. Pozoruj svůj stín! Krátí se? Dlouží se? V obou případech ti hrozí záhuba. Víš nyní, k čemu jsou stíny? Vyslovuji se takto jen jako člověk, jako žena. Všemocnost má však asi ještě jiné důvody, proč snoubila tmu se světlem a poskytla oběma dovození, aby v soumraku vytvořily nehmotné stíny a na slunci opičí postavy, kterými nám stíny praví, že jsme." Nyní otevřela oči, pohleděla do mých velice mile a srdečně a podávala mi svou malou, ale pevnou ruku. "Podej mi také jednu svou ruku!" Stalo se. Pokračovala: "Dovol mi, abych se za ty stíny přimlouvala! Nejednej tak přísně, jak bys nepochybně chtěl. Vždyť dobře víš, že stíny nemají vůli!" Musel jsem se usmát. "Je tedy přece pravda, že se duše vždy smilovává i tenkrát, nemá-li duch ani nejmenší příčinu k mírnosti. Kdo nemá vůli, toho ovšem nutno šetřit, toho však, kdo mu tuto vůli odňal, sluší zdeptat v prach!" "I přes tvůj dnešní sen - -? I přes čaroděje -?" tázala se. "Prese všechno! Mám zato, že tomu snu rozumím. Přišel mi sice z říše stínů, sám však nebyl pouhý stín. Snil jsem jej při prvním paprsku slunce a pociťuji, že svou přirozeností srostl s mou vlastní bytostí. Mnohému mě přiučil a působí ve mně dál. Stín, jenž mě varuje před mým nitrem, je přítel lidí, je bezelstný a počestný. Zachrání mě od cizích kejklů a rovněž i od mých vlastních mátoh, a bylo by pošetilé, kdybych jej měl nenávidět. Prosila jsi za něj, Šakaro. Jak

vidíš, nebylo toho třeba! Neprosila jsi však za ostatní, vzhledem k nimž bych rád zbystřil tvé oko. Míním totiž ty vychytralé ptáky, kteří se staví, jako by byli stíny, nejsou však jimi. Jsou to ti stále svádění - svůdcové! Ti v pokoře se rozplývající tyrani! Ctností zářící hříšníci! Obětaví nepřátelé! Upřímní po-chlebníci! Nevinně prostosrdeční hadi! A ještě mnoho, mnoho tisíců podobných, kteří hned zalezou jako stíny na bezpečné místo za nejbližší předmět, jakmile vezmeš pochodeň, abys na ně posvítla. Beze zbraní, bez obrany, bez vůle se uchylují pod ochranu a štít někoho mocného. Ten padá, padá a padá: ony však vystupují. A pak, když už je nad propastí světa, opuštěn všemi, pouze ne těmi, kdo láskyplně zvednou nohu, aby ho z vděčnosti úplně shodili dolů, pozná konečně, ale velmi pozdě, že to způsobily jen ubohé stíny. A to, co se jevilo beze vší vůle, byla nejvyšší energie, slabost byla jen maskou násilí a každá prosba, již vyhověl, vpravdě rozkazem, jemuž musel učinit zadost. Nejhorší však při tom je, Šakaro, že toto pokrytectví nevrhá vlastní stín, poněvadž žije stále ze stínů ostatních. Proto se objevují tito neposkvřněná svaté prostoty v trojnásobné i desateronásobné záři svatosti, a mají-li ještě tolik štěstí, že až do smrti dovedou zůstat pod svou škraboškou, tu se rozmilý nerozum domnívá, že v nich ztratil mnoho, velmi mnoho, a že jimi nebe mnoho získalo! Kdyby tak tyto zříceniny mohly vypravovat. Viděl jsem ve snu, jak přede mnou zalézali! Klidně jsem kráčel dál. Ale, má-li se však to, co člověku připadá snem, uskutečnit, pak se neblíká, nýbrž svítí! Však víš, jak dobře jsme zásobeni; pochodní tu není nedostatek!" Vtom byla naše rozmluva přerušena. Nahore u zřícenin vystoupil Kára ben Halef. Spatřil nás a pokynul, že přijde k nám. Nešel po stezce, nýbrž sestupoval po zdivu přímo dolů a vylezl po zvětralém místě ve zdi k nám nahoru. "Effendi, mám zajatce!" hlásil. "Zajatce?" tázal jsem se. "Což je možné v míru někoho zajmout?" "Panuje mír, chová-li se někdo ke mně nepřátelsky?" "Kdo je to?" "Žádný Džamiki, nýbrž cizinec. Neznám ho, a on se

zdráhal podat o sobě zprávu." "Kde je?" "Tam naproti v jednom ze starých chrámů. Prošel jsem dnes časně zrána opět jednou zříceniny. V duáru se povídá, že jsou tam asi některé tajné místnosti a ukryté věci, které doposud nebyly objeveny. Přikláním se k tomu mínění. Zapuzení Massabani, kteří tam sídlili, znají je nepochybně lépe než my, poněvadž tam měl svůj útulek. A kdo je z nich, ví o nich více, než kterýkoli Džamiki. Proto musí být podezřelý každý cizinec, který vkročí do zřícenin bez našeho vědomí. Proto jsem také pojal hned podezření, když jsem v době tak časně uslyšel kroky, blížící se k místu, kde jsem stál. Bylo to v oblí kvádrové věži, která je přes silné zdivo už téměř zhroutčená. Jen jediné dveře do ní vedou a jiný východ z ní není. Stál jsem poblíž dveří, přitiskl jsem se pevně ke zdi, abych

Ašyk 161 Ahriman Mirza 160

nebyl hned spatřen. Přicházející vkročil do věže. Hubený, neveliký, ale silný; to jsem později zkusil. Počínal si tak jistě, že se ani neohlédl a pokročil k nejbližšímu velikému kusu rozpadlé zdi, aby tam usedl. Přitom se obrátil a musel mě spatřit. Rychle jsem ustoupil ke vchodu, abych mu zamezil útěk. Ulekl se, vzpamatoval se však záhy a tázal se mne, kdo jsem a co tu pohledávám. Mluvil tak pánovitě, jako by mu na tomto místě příslušelo poroučet. A pak, když jsem na něm žádal, aby řekl, kdo je, počínal si hrubě, a náhle se na mne vrhl. Přitom vytasil dlouhý nůž a vykřikl, že mne hned probodne, neustoupím-li, aby mohl vyjít. Opravdu také bodl. Pohled' na tento řez v rukávě! Tudy mřil! Vyhnul jsem se nebezpečí rychlým obratem a vyrval jsem mu nůž, zahodil jej a povalil ho na zem. Nebyla to však snadná práce. Je to muž velice silný a obratný. Zápolil mistrně, klidně, tiše, dechem šetřil a každý chvat dobře vypočítával, aniž přitom promluvil slova. Zdá se mi, jako by už nejednou zápasil o svobodu, ba snad o život. Projevoval cvik! Ale přes všechnu námahu na mne nestačil. Držel jsem ho pod sebou, až umdlel, pak se mi poštěstilo uvolnit si jednu ruku, kterou jsem mu stiskl hrdelní žílu. Krev mu nemohla proudit, takže omdlel. Sice jen nakrátko, přece však jsem ho mezitím mohl spoutat." "Jak?" "Stáhl jsem mu ruce nazad a svázal je šosy jeho vlastní perské kazajky. Nohy jsem sešněroval jeho vlastním opaskem. Nemůže se uvolnit." "Prohledal jsi mu kapsy?" "Ano. Byly prázdné. Měl při sobě jen ten nůž. Pak jsem odkvapil, abych ti vše oznámil. Když jsem vyšel ven, spatřil jsem té zde. Nyní ustanov, co se stane, sídi!" "Zatím jen toto: nikdo se o tom nesmí dozvědět, nejméně pak Pekala. Tuším, kdo je tento cizinec, totiž uprchlý zločinec, jenž podniká výzvědy na rozkaz šejka úl islám. Musím ho vidět. Zavedeš mě k němu, předtím však tajně opatříš pevné řemeny, nebo provazy, které přineseš z domu. Na takového člověka nestačí dosavadní pouta." Kára odešel do domu. Snadno jsem pochopil, když mě Šakara žádala o dovolení, aby nás směla do věže doprovodit, a rád jsem vyhověl. Svůj záměr jsem už měl. Vyzvědač nám dobrovolně jistě nic neprozradí. Musí k tomu být přinucen. A tu byl po ruce prostředek, jenž by snad i ďábla přiměl k řeči. Musil být použit potají, a proto mi bylo velmi vhod, že Šakara chtěla jít s námi. Její přítomnost poskytovala zdání, že jde o pouhou procházku, která nemohla být nápadná. Když se Kára vrátil, obrátil jsem se k cestě vedoucí ke zvonům, a pak po úzké, ale pohodlné cestě až přímo ke kvádrové věži, o níž tu šlo. Její vlastní vchod byl už dávno zazděn. Mohli jsme se jen vedlejší budovou dostat ke dveřím, o nichž mluvil Kára. Když jsme vešli, spatřili jsme zajatce. Ne snad rozpačitý, nýbrž vzdorný byl pohled, který na nás upřel, a přímo nestydatě nám volal vstříc:

"Okamžitě mě rozvažte! Jsem muž vysokého postavení a žádný darebák, s nímž byste tak sprostě mohli zacházet! Pusť mě na svobodu, eifendi!" Ah, už mě znal! Bystrý zrak i dobrý sluch! Chytré to ovšem nebylo, že mi to prozradil. Stanul jsem před ním a klidně se tázal: "Kdo jsi?" "To povím jen tobě!" "Odkud jsi?" "I to povím jen tobě!" "Co zde hledáš?" "Ani o tom nesmí vědět nikdo, jen ty!" "Tak? Tedy - to nechci vůbec vědět! Káro ben Halefe, sputej ho ještě pevněji, aby rnu kůže praskala! Kdo tak drze mluví, ať zjistí, co tím získá!" Haddedihn poklekl k muži a začal zajatce pevněji šněrovat. Tu zvolal cizinec: "Jsem vyslancem šáh-in-šáha!" "Ke komu?" "K Ustadovi, tedy k tobě!" "Tak? Proč nepřijdeš tedy ke mně přímo a proč se zde skrýváš jako zločinec?" "K tomu mám důvody!" "To věřím. Ale já mám také důvody, a ty zde rozhoduj, ne tvoje!" "Přišel jsem k vám, abych vám přinesl štěstí!" "A bodáš nožem po našich lidech? Děkujeme ti za takové štěstí." "Jsi Frank. Proto ti pravím: přicházím jako misionář!" "Hm. Hodláš nám kázat o míru? - Zvěstovat spásu?" "Ano." "Známe to! Postarej se o svou spásu; naše je v jiných rukou!" To mu vzalo další řeč. Zdálo se, že uvažuje. Kára ben Halef dokončil svou práci tak dokonale, že "misionáře" jistě brněly všechny údy. "Nůž vytasil, aby tě probodl," řekl jsem. "To potrestám smrtí! Zaval ho tam za to kamení! Tam ať si odpočívá, než bude dopraven do duáru, aby byl popraven." Obrátil jsem se ke dveřím, jako bych zdánlivě odcházel. To působilo. "Zůstaň, effendi!" vykřikl zajatec. "Budu odpovídat!" Pokročil jsem dále. Tu začal prosit: "Effendi, effendi, neodcházej! Povím ti, nač se budeš tázat, budeš mít radost!" Obrátil jsem se zvolna a jako nevrle a poroučel jsem mu: "Dobře, odpovídej krátce na to, nač se tě zeptám. Nechci vědět nic jiného. Odkdy tu jsi?" "Od dnešní noci. Přišel jsem, když už všechno v duáru spalo." "Býval jsi zde častěji?" "Před rokem jsem tu byl poprvé. Od té doby každý měsíc jednou."

Ahriman Mirza 162 Ašyk 163

"Jindy ne?" Ne " "I C. "Byl jsi tu tedy naposled před čtyřmi nedělemi?" "Ano." "Přišel jsi této noci a víš už tak dobře, kdo jsem? Kdo chce klamat, ten musí umět lépe lhát!" "Nevěděl jsem, kdo jsi; tušil jsem to jen. Věř mi, effendi!" "Je zde u nás někdo, na koho se můžeš odvolat?" "PekalaaTifl." "Kdo ještě?" "Nikdo." "Pak je s tebou zle. Tifl je odpadlík a Pekala klepna, která prozradí všechno, co o tobě ví!" "Ať prozradí! Neví o mně nic, než dobré. Mám posláni od šáha, jehož jsem vyvolencem. Přišel jsem jako posel jeho lásky a zároveň lidskosti - -" "Abys pod ní utajil své vlastní záměry," vpadl jsem mu do řeči. "Stravoval ses zde po celá léta přispěním naší hloupé Pekaly a teď nám něco chceš ve jménu tvého nepravého šáha předpisovat?" "Nepravého šáha?" tázal se. "Nerozumím ti!" "Nerozumíš-li mně, jsi ještě hloupější než Pekala, kdyby jistě a opravdově věřila, že její ašyk jí u šáha zjedná slasti všech rájů. Mne však neoklameš

svou blažeností! Známe skutečného šáha, kterého však nikdy nelze najít v děrách Teheránu, kde vězíš ty i tobě rovni. Tebe posílá šejk úl islám, nikoliv šáh-in-šáh!" Všechna jeho drzost nestačila, aby ukryl leknutí, které mu trhlo obličejem. "Šejk - - úl - - islám - -!" opakoval. "Jak přicházíš na tu myšlenku?" "Slyšel jsem ji z jeho vlastních úst, a když ti to pravím, je to pravda! Přiznáváš se?" "Ne, poněvadž je to lež!" vzkřikl zlostně. "Je to pravda! A nyní ti pravím: zakrátko mé budeš na kolenou prosit, abych vyslechl tvou zpověď, kterou mi nyní odpíráš. Pro dnešek jsem s tebou domluvil!" Kára ho spoutal tak, že nebylo pomyslení, aby se pokusil o útek. Tento svůdce "bílé panny" se sice pokoušel, aby nás nějak oblomil, ale marně. Byl zavalen mezi vysoké hromady kamení a ponechán tam. Odcházel jsem. Když jsme se zastavili venku, Šákara na mne úzkostlivě pohleděla a pravila: "Že můžeš tak přísně jednat, effendi, tak neúprosně, chladně a přísně. To jsem dosud nevěděla." "Milá přítelkyně, nejde tu jen o mne, nýbrž o blaho a život přemnohých lidí," odpověděl jsem. "Zde platí zcela jiné slovo, než to, jež bývá označováno výrazem 'srdce'. Však také osud toho člověka není ani dosud zpečetěn. Spočívá

v jeho rukou. Může se zachránit, když projeví pokání. A právě to, co s ním zamýšlím, je způsobilé, aby ho co nejrychleji k pokání přimělo." "Co s ním hodláš udělat?" "Dám ho do vězení, kde musí volit: šilenství nebo pokání. Jiná možnost není." "Kde je to?" "Dole v nádrži. V tmavém podzemí je studené a mokré sedadlo na tom kamení, kde jsme našli kostru. V takové společnosti člověk zmoudří!" "To je hrozné, effendi, vždyť jsi člověk!" "Ano, a hodlám ho zachránit! Ten, kdo má nalézt východ z vnitřního pekla peklem vnějším, tomu se musí otevřít toto. Enklávou(tm) dravce neochočíš. Až do noci ať leží ve věži, pak ho dopravíme na to místo v podzemí. Ručím za to, že dlouho nepotrvá a udělá, co jsem předpověděl: bude prosit o dovolení, aby se směl zpovídat. - - Ale - hle! Co je tam dole v duáru? Je tu snad trh na koně?" "Ne trh, nýbrž přehlídka, a to k vůli dostihům. Chodj-y- džuna ji nařídil. Každý Džamik, jenž se chce zúčastnit, musí se u něho ohlásit i s koněm. Pak se vyznačí závodistiště a každý tam bude moci podle libosti cvičit." "Sejděme tedy! Rád bych viděl, jaké máte koně." "Nebude tě to příliš namáhat?" tázala se Šákara. "Ne. Pociťuji, že mám v sobě novou krev, a s novou krví přichází vždy nová síla. Neshledal jsem dosud u žádného nemocného, aby se tak zázračně rychle uzdravoval, jak je tomu u mne. Co jsem ještě před třemi dny považoval za nemožné, připadá mi teď, když přehlížím to prostranství s množstvím koní a tam napravo vidím Assila, tak zcela možné - - že na něm pojedou sám proti našim nepřítelům." "Effendi!" zvolal Kára, jemuž se oči zaleskly. "Uslyší-li to můj otec, bude hned také zdrav!" "Jen ne tak nadšeně, hochu! Jsem dosud příliš slabý, mohu snad na to nejvýše jen pomýšlet, ne však určitě stanovit. Ale přesto to chci. Považ to nadšení, jež nás oduševňuje; pomysli však také na jinou stránku: že budeme překonáni, jízdu po jízde přemožení svými soupeři. A představ si pak poslední běh, který může vše ztracené vynahradit: pak vsednu i na nejhoršího valacha a pojedou, ať padne hlava nebo plec, moje i jeho, až oba klesneme, třeba mrtví, avšak u cíle - jako vítězové!" Nevrátili jsme se přímo do Vysokého domu, nýbrž šli jsme ke kamenným lomům a po tamější široké cestě dolů do duáru. To bylo jáso, když nás upozorovali! Zdálo se, že už dnes přišlo nadšení, o němž jsem se zmínil. Byli zde mnozí Džamikuni, sídlící na místech vzdálených, kteří mě dosud neznali. Ti všichni do jednoho se ke mně hrnuli a každý ujišťoval, že v dostizích zvítězíme. Postupovali jsme s chodj-y-džunou kůň od koně. Každý majitel zvířete se 48Piškot, cukroví.

Ahriman Mirza 164 Ašyk 165

nás snažil přesvědčit o přednostech svého zvířete. Proto mě těšilo, že jsem v chodj-y-džunovi shledal výtečného znalce koní. Nedával se uchvátit vychvalováním, zůstal chladný, rozvážlivý, odmítal vše, co neslibovalo úspěch. Tím však dosáhl právě toho, že naše důvěra vzrůstala, a když byla prohlídka u konce a on se nás tázal, co o věci soudíme, mohl jsem mu k jeho potěšení i k radosti našich přátel i své říci: "Zvířata jsou dobrá, a to nejen v obvyklém smyslu, nýbrž i vzhledem k účelu. Když jsem si prohlédl tyto koně, ztratil jsem obavy. Nevěděl jsem, že Džamikuni chovají tolik nejušlechtlejší krve, a nemohu pochopit, že se odpůrci odvažují s námi závodit." "Příčina je nasnadě," odpověděl. "Naši odpůrci se honosí svými koňmi; dávají jim vznešená jména, jako: 'nejlepší kůň Luristanu', rozhláší jejich rodokmeny mezi obecností a pronášejí o jejich neocenitelné hodnotě tak mnoho chvástavých řečí, že se konečně nikdo neodvážá o nich pochybovat. Každý, kdo má snad odvahu k sázce, podléhá do jisté míry úzkosti, že bude poražen, a poněvadž obava nikdy neprospívá, bývá výsledkem porážka. Prohraje; kůň však není příčinou, nýbrž bázeň, která podlomila energii a duchapřítomnost jezdce. U nás je tomu jinak. My se svým chovem nehonosíme; dokonce jej úmyslně a vědomě tajíme. A zvláštní rodokmeny? K čemu, jsou-li všichni koně ušlechtilí? A to je cíl, jehož chceme dosáhnout, co a k čemu také pracujeme! Víme také až příliš dobře, jak často takové rodokmeny klamou, zejména při nestřídaném chovu. Proto pilně hledáme i jinde, abychom svůj chov zvelebili a zušlechtili. Chráníme se honosných jmen. Jména jsou pouhým písmem, který bývá sypan do očí. Žádný rozumný člověk nic nedá na pouhé jméno. Proto volíme k pojmenování svých nejlepších koní jména skromná, ba dokonce i snižující, při tom však všechna mají lepší a hlubší význam, jemuž rozumíme jen sami a nikdo z cizinců. O tom se později přesvědčíš. Naši hlavní běžci dnes zde ani nejsou, poněvadž není třeba je prohlížet. A proto ani nikdo neví, co máme v rukou. Ptej se venku v krajině, jsme-li s to, abychom mohli zvítězit při velkých dostizích proti cizím koním. A úsměvem tě odbudou a řeknou, že jízdu za jízdu prohráváme, a s úsměvem odbudou i Sámu, jejíž jméno je poněkud více známé. Ale ať jen přijdou! Víme, co je naše, a umíme jezdit. A strach nás nepodlomí. Víš, kdo je nejlepší jezdec mezi námi?" "Snad ty?" "O, ne, nýbrž Ustad. V okamžiku, kdy se dotkne sedla, přestává být Usta-dem Džamikunů a stává se z něho docela jiný člověk. Pak se pojednou přetvoří v omládlého džinni⁴⁹, jemuž se podrobuje každá šlacha koně, a kdo s ním začne, odvažuje se víc, než by očekával! Při tom ti sděluji, že šejk úl islám vyslal potají rychlého posla domů do Chorremabadu, ne odtud, ale z cesty, neboť jsme nepochybně neměli o tom nic vědět. Ten posel se však střetl s jed-

ním naším pastevcem, a z pomsty pro odmítnutí, jehož se jim u nás dostalo, s ním začal hádku. Počínal si tak neobezřetně, že se prozradil. Potupně na pastýře volal, že jsme ztraceni, poněvadž Ghulam el Multazim byl povýšen za Ustada Takikurdů. Považuješ to za možné, nebo jen za lež, aby si nás dobírali, effendi?" "Ghulam el Multazim, krevní mstitel, postižený a usvědčený, člověk bezectný a nesvědčomý - Ustadem Takikurdů, koránu věrně oddaných? Proč by to nebylo možné? Podle toho, jak jsem poznal šejka úl islám, považuji to za velmi pravděpodobné. Takoví lidé jsou všeho schopni. Klidně vyčkáme! Stane-li se to opravdu, bude nám to velice prospěšné." "Prospěšné? Nám? Takový člověk v čele našich nejzávistivějších nepřátel?" "Ano. Neboť budeme-li donuceni k boji, pak je nejlépe, když bude čeládka pohromadě, aby rány dopadaly hustěji. Mne by to jen potěšilo, kdyby k tomu došlo!" Husté obočí chodí-y-džuny radostně zamžikalo; oči se mu leskly a vesele promluvil: "Díky budiž Pánovi! Čím dále tím více jsem přesvědčen, že se nemusíme ničeho obávat. Zmínil jsem se ti už, že tu zastávám rozmanité povolání. V jistém smyslu mne lze považovat i za sipásalam(tm), a vím určitě, co se stane, až zazní: 'Džamikuni, do zbraní!' Tuším válku. Přeješ si snad vykonat přehlídku našich mužů schopných boje?" "Zatím ne. Způsobilo by to rozruch a já si velice přeji, abychom byli považováni za nepřipravené. Jen ať se domnívají, že nás úplně překvapí! Zachovej vše v tajnosti! Ujednáme vše ve chvíli, až usoudím, že se dostavila. Nitky se už soustřeďuji v mých rukou." Tu přišel Peder, bohužel pozdě k prohlídce; ujišťoval však, že napraví, co zameškal. Oddával se potřebnému odpočinku nahoře v lese ve své lovecké chýši a slíbil, že vedle své dá zřídit i druhou chatu, kterou mi věnuje. Pak jsme se rozešli. Šel jsem domů se Šakarou a Károu ben Haléfem. Mladík chtěl podniknout denní vyjížďku, a Sakařů jsem prosil, aby dohlížela na Pekalu a zamezila jí, kdyby snad chtěla jít do zřícenin. Navštívil jsem Halefa a Hanneh. Zařídili se nahoře na ploché střeše nad dvoranou a těšili se nemálo z mé první návštěvy v jejich "duáru". Pravím "oni", neboť Halef nespál, nýbrž byl vzhůru. Když jsem k němu usedl a pohlídl ho něžně po vyhublých rukou, řekl: "Milý sídi, slyšel jsem, že ses stal pánem Vysokého domu. Jak stačíš na vše, nejsem-li schopen, abych ti pomáhal?" Jeho hlas byl poměrně silný; dech mu už také nepřeskakoval, a oči nabyly opět živosti. "Neměj starosti!" odpověděl jsem mu. "Nepotřebuji žádnou pomoc." "Jsi však sám dosud nemocný a slabý!"

"Duch 50Ministr vojenství.

166 Ahriman Mirza 167 Ašyk

"Nejsem už nemocný, nýbrž úplně zdravý. A slabost každou hodinu ubývá. Silím rychle a doufám, že tomu bude tak i s tebou." Když jsem mu potom vypravoval o prohlídce koní, působilo to na něho tak, jako posilující pokrm. Dostihy na něho účinkovaly jako páka, jako injekce vzpružující k novému životu. Bavit jsem ho tím předmětem, až se unavil a zavřel oči. Uprostřed rozprávky usnul. Zatím nastalo poledne a já jsem poobědval s Hanneh a Šakarou. Když jsem vešel nahoru do svého pokoje a pohlédl do údolí, spatřil jsem četné jezdce, jak projíždějí své koně na závodisti. Zůstával jsem po celé odpoledne doma. Kára věděl, co má dělat. Co bylo třeba, pověděl jsem mu na zpáteční cestě od prohlídky koní. Když už všichni ostatní kromě Šakary spali, stál pohotově s novými pochodněmi dole na dvoře. Sestoupili jsme nejprve k přístavišti, abychom pochodně uložili do člunu. Byl druhý den nové měsíční čtvrti a srpeček měsíce byl už na obloze širší a jasnější než včera. Svítal nám. Pak jsme použili prve zmíněné široké cesty, která nás dovedla ke kvádrové věži. Poněvadž byla sesutá a tedy nahoře otevřená, vnikalo světlo měsíce i do ní. K chůzi vedlejší budovy, kudy jsme museli projít, si Kára opatřil svíčku, již teď rozžal. Ašyk ležel dosud tak, jak jsme ho opustili. Nemohl se ani pohnout. Zdálo se mi, že ho oblomila tato trýzeň, desateronásobně rozmnožená bolestí velmi tuhého spoutání, ale nebylo tomu tak. Zrána se sice odhodlal k prosbě, nyní si to rozmyslil jinak. Uvítal nás výčitkami, zmiňoval se o svém "poselství", nazval se opětovně "vyvoleným", bez jehož pomoci budeme ztraceni, a odvážil se vyslovit i takovou drzost, že nám odpustí a u šáh-in-šáha se za nás přimluví, uznáme-li své chyby a napravíme-li je hned. Přeskrtil jsem mu toto hloupé blábolení tím, že jsem se ho tázal: "Znáš osobně šejka úl islám?" "Ne, ne, ne!" tvrdil zlostně. "Nejsi s ním ve styku?" "Ne a třikrát ne!" "Přišel jsi k nám na jeho rozkaz?" "Ne a tisíckrát ne!" "Dobrá! Jsem již přesvědčen; ale o čem, to teprve poznáš. Uvolníme ti pouta na nohou, víc nic. Půjdeš s námi tiše a poslušně, chceš-li uniknout smrti. Víme, jak zatočit s uprchlými zločinci a nic nám po tom není, bere-li je šejk úl islám do ochrany. Rozumíš, co tím míním?" Neřekl už ani slovo. Kára mu sňal řemeny z nohou a dovolil mu vstát. Zavrával tak, že musel být podpírán. Když pak jsme ho přece jen dopravili ven, krev se mu rozproudila a mohl jít. Tak jsme šli k přístavišti. Vyzván, aby vstoupil do člunu, zdráhal se poslechnout a začal se vzpírat. Tu ho Kára bez okolků povalil, vsunul mu do úst kus sbalené látky, spoutal ho opět a zavlékl do člunu; tam mu zavázal oči. Veslovali jsme k průplavu.

Prodrali jsme se liánami před vchodem, rozžali pochodeň a vetkli ji do už zmíněného otvoru. Pak jsme veslovali do podzemí, až jsme se doplavili do první nádrže. Ašykovi mělo zůstat tajně, kudy vede cesta na svobodu; bylo mým úmyslem zbavit ho pout a pak by se byl mohl pokusit o vysvobození, kdyby snad byl dobrým plavcem, ačkoli jsem to nepředpokládal u Peršana, jehož chovala matka země ustavičně na suchu. Proto jsme pohaněli člun do nádrže, až průplav zmizel, potom jsme zajatci sňali pásku z očí. Měl dosud ústa zacpaná a tak nemohl mluvit, a poněvadž ležel obličejem ve stínu, nemohli jsme pozorovat ani jeho oči ani obličej, abychom viděli, jakým dojmem naň působí okolí. Předpokládal jsem ovšem, že jistě dojmem nemalým. Abychom jej ještě zvýšili, veslovali jsme úmyslně dokola. Poněvadž ležel na dně člunu, viděl jen to, co bylo nahoře, a přecenil značně rozsáhlost nádrže. To jsem právě chtěl! Když jsem usoudil, že plavba stačí, přikázal jsem zastavit u kamenného sloupu, na němž jsme našli kostru, tutéž kostru, která v době mého snu uměla tak výborně plavat a tak mnoho hovořila. Nyní byla němá. Hnáty téměř až po žebra přimknuté, šklebila se na nás, jako by přes své mlčení projevovala radost, že dostane společníka, jenž by s ní sdílel tuto hroznou samotu. Ašyk ji dosud neviděl a také o ní nic netušil. Aby kostru hned nezpozoroval, zasunuli jsme

člun na druhou stranu balvanu. Kára shodil se sebe svrchní šaty, aby je nepošpinil, a vylezl nahoru. Já popadl zajatce v týle a postavil jsem ho. Byl téměř tuhý jako mumie a oči měl zavřené. Byla to mdloba, strach nebo přetvářka? Kára po něm hmatl shora; já ho vyzdvihoval; tak jsme ašyka dostali nahoru mnohem snáze, než jsme si představovali. A pak jsme ho zbavili pout a uvolnili mu ústa. Kára sestoupil ke mně a rozbalil balík, v němž jsme měli také pochodně. Obsahoval chléb na několik dní. Vyhodil mu jej vzhůru. Až dosud ležel zajatec klidně; nyní se však začal hýbat. Hmatal nejdříve kolem sebe jako slepý. Pak, opíraje se o ruce, vztyčil horní část těla, ohlédl se do zející temnoty. Vzkřikl tak mocně, že se ozvěna odrážela od všech sloupů: "Co je to tady, co, co?" zavyl. "Peklo, do něhož jsme vrhali své oběti! Pustá tma, které jsme se vysmívali, když jsme slyšeli pád těla do vody! A tady je chléb, chléb! Jsou snad zde i dobří duchové, kteří se i nad ďáblem smilovávají, když zatracen přichází k vědomí?" Pohlížel na nás. Obličej měl strachem zkroucený, ponenáhlu však měnil vzezření. Účinek strachu mizel. Vzpomínal se. "Ty jsi to, effendi?" zvolal téměř radostně. "Avšak přece jiný, než jsem si představoval! Co si počnu? Proč jste mě přivedli na toto místo?" "Náležíš sem," odpověděl jsem. "Vrah ke svým obětem!" "Já, já - - nevraždil! To ostatní! Má ruka nemá vinu. Nikdy, nikdy jsem ji k tomu nepropůjčil. Nelpi na ní krev, je čistá, čistá!"

Aliriman Mirza 168

Zvedl ruku jako k přísaze. "Dodával jsi však oběti a škodolibě jsi naslouchal jejich pádu. Může být něco důležitějšího? Nyní máš kdy, abys tiše naslouchal dále! Ty oběti přijdou, buď ujištěn! Uslyšíš je, ty posle míru šáh-in-šáhova! Místa dost i času dost ke všemu, co ti povědím. Zůstaneš zde sám; nebudeme tě vyrušovat!" Sáhl jsem po veslu, Kára též. "Stůj! Zůstaň!" křičel hlasitě. Člun se kolébal. "Neodcházej - - neodcházej beze mne! Musím s tebou!" prosil úzkostlivě. Tak jak jsme dole zahýbali u sloupu, lezl i on nahoře týměž směrem. Tu spatřil kostru a přímo zařval: "Smrt, smrt - - smrt v kostře! Pryč odtud, pryč! To nesnesu!" Vztyčil se na kolenou, vztahoval po nás ruce, žádal: "Smilování, smilování! Zahynu zde!" Stanul jsem a odpověděl: "Co jsem ti dnes ráno předpověděl? Ze budeš na kolenou prosit, a o jaké dovození prosit?" "Abych se ti směl přiznat!" hořekoval. "Dobrá! Dostal jsem svému slovu. Co tedy učiníš, abys došel vysvobození?" "Povím pravdu. Nic jiného mi nezbyvá!" "Tak mluv!" Zavesloval jsem, abych mu byl blíže. Jakmile upozoroval mou ústupnost, vrátila se mu ztracená mysl. Ještě jen kostry se štilil, od ní se ustavičně odvracel, aby se obrátil k nám. A přece se odvážil znovu lhát a zapírat: "Vím, že mě jen zkoušíš, effendi. Chceš se přesvědčit, jsem-li člověk, jenž si vymýšlí lži, aby si pomohl, však neučiním-li to, budeš si mne později tím více vážit. Nejsem nijak ve styku se šejkem úl islám. Vezmi mě nyní s sebou a zaveď mě do svého domu, podám ti důkazy, že jsem přišel jen proto, abych vám přinesl štěstí. Sdělím ti tajemství těchto zřícenin a všechny záměry vašich nepřátel. Řítíte se střemhlav do zkázy. Ukáži vám však cestu spásy! Už je zdvižená pěst, jež vás rozdrtí! Ne-li dnes, dopadne jistě zítra. Slyšíš! Já však, jenž to všechno vím, budu vaším ochráncem, zůstanu u vás - -" "A pak se s Pekalou objevíš u nového šáha v Ispahánu!" vpadl jsem mu do řeči. "Blázne! To byla tvá poslední falešná karta. Myslíš-li, že uvěříme i tomuto trumfu, když jsme již všechny ostatní uznali za nepravé, to není bláznovství, nýbrž zpupnost. Pryč odtud!" Odvrátili jsme se od něho a zabrali jsme vesly. Několik silných úderů, a kámen byl za námi v pusté temnotě. "Stůj, stůj! Chci se přiznat - - přiznávám se!" řval za námi, a všechny sloupy mu odpovídaly. Nedbali jsme toho a nechali jsme ho v temnotě, která zela nyní nejen okolo něho, ale i v něm

Kapitola osmá PŘEKVAPENÍ Příštího jitra jsem změřil s přispěním Kary ben Halefa zříceniny, ovšem úplně nenápadně. Džamikuni věnovali takovou pozornost závodisti, že o nás vůbec nedbali. Shledal jsem, že mne mé domněnky neklamaly. Postranní průplavy spočívaly zrovna pod patry zřícenin, amfiteatrálně se zvedajícími. A alabastrový stan. ač ve výši mnohem značnější, zvedal se rovněž přímo nad klenbou zadní nádrže. Když jsem zjistil tyto okolnosti, podnikl jsem projíždku, tentokrát dobrovolnou, aniž mě k ní kuň přinutil. Hezky se mi to jezdilo kolem jezera, pomalu a rozvážně, až Assila napadlo, aby zkusil také klus. Házelo to se mnou trochu, takže jsem několikrát seděl šikmo na stranu; nechtěl jsem ovšem, aby kuň poznal mou slabost, jež by mi u něho nesloužila ke cti, vydržel jsem v jízdě volky nevolky. Tu se přede mnou objevil houf hochů, kteří, jako kdekoli jinde, bývají předchůdci jiných událostí. Menší seděli na starých kozlech, větší na oslech. Tlupa se mi hrnula vstříc, hlasitě křičela, jásala a smála se. Zabírala celou šířku cesty. Žádného z těch hochů ani nenapadlo, aby se mi vyhnul. Assil to viděl zrovna tak dobře jako já. Nechtěl do nich vrazit, uskočil v klusu stranou a zarazil. Tím jsem pocítil dvojí zcela neočekávané trhnutí, kterého bych si ani dost málo nevšiml, kdybych byl býval při síle. Takto jsem však ztratil rovnováhu a byl bych asi spadl, kdybych byl co možná rychle nepoužil druhé trhnutí a z koně co nejméně směšným způsobem nesekočil. Opřel jsem se o hrušku sedla, smýkl jednou nohou přes kříž koně na druhou stranu, jako bych úmyslně chtěl sestoupit, a buď tímto pohybem, nebo spíše snad proto, že jsem pohybu propůjčil příliš mnoho síly, dostal jsem se z koně nejen málo elegantně, nýbrž i docela neelegantně jsem si sedl na zem. Na okamžik jsem ustrnul, že se mně něco podobného mohlo přihodit. A rovněž Assil se ke mně obrátil, v údivu zvedl ohon a zastříhal ušima, jako

Překvapení Ahriman Mirza 170 171

by tuto ostudnou příhodu nepovažoval za pravdivou, nýbrž za nějaký žert. Vstával jsem a snažil jsem se, abych celé příhodě dal náter nevinnosti, asi tak, jak to dělá pudl, když tajně mlsal smetanu, byl přistižen a rychle si chce utřít vousy, což se mu však nedaří. Nepomohlo mi to však ani za mák. Svědkové mého "veřejného zasedání" stanuli, a všichni kozlové, oslové i výrostci hleděli na mne. O čtvernožících se nechci zmiňovat; také hoši z uctivosti k "effendimu" se snažili potlačit smích, ale v obličejích jim to hrálo tím zřejměji; někteří z nich se pochechtávali. To bylo upřímnější. Ale neupřímnější z nich byl výrostek obdařený štihlostí, nepochybně podařený uličník. Ten byl uchvácen

radostí, seskočil ze svého osla, točil rukama jako větrný mlýn, dal se do nevázaného smíchu, a za chvíli se chechtali i ti, kteří zpočátku smích potlačovali. "Svezl se, svezl!" křičel kluk, radostí při tom vyskočil a zatleskal rukama. Byl podle všeho vůdcem a pořadatelem zábavy těchto veselých d'áblíků, neboť: "Svezl se, svezl!" zaznívalo teď ze všech hrdel, a všechny nohy skákaly a všechny ruce tleskaly. "Musel dolů!" jásavě předřikával ostatním. "Musel dolů, dolů!" jásal sbor po něm. "A kecl na zem, kecl jako já teď!" Při těch slovech sebou plácl na zem. V nejbližším okamžiku si kecla také celá ta loupežnická rota, v plném požitku zábavy sebou mlátila a volala k tomu: "A kecl na zem, tak jako my!" Rozumí se, že jsem se smál s nimi. Nyní však došlo k nejhoršímu. Hoch vstal a provolával: "Pak se hrdě postavil a tvářil se, jako by nic!" Při těch slovech se podařené kvítko kroutilo pomalu do přímého stoje, napodobovalo, jak jsem se nevině stavěl; provedl to však tak přehnaně, že i mně bylo nadmíru veselo. "Pak se hrdě postavil a tvářil se, jako by nic!" jásala tlupa v rozmanitých polohách hlasů tak, jak jen mladistvá hrdla dovedou. Každý vstával, opíral se o všechny čtyři, kolísal zvolna až do přímého postoje a pak se snažil vypadat co nejlépe tak, jak mu bylo ukázáno. Dojem žádné veselohry ani frašky nedovedl uchvátit tak, jako tato improvizovaná, zdařilá scénka. Ten hoch byl originál. Tázel jsem se ho: "Umiš jezdit na oslu zrovna tak rychle, jako jazykem v ústech?" "Ještě rychleji!" ujistil mě. "Tedy poslyš, co ti řeknu, hochu. Vidím, že tu konáte dostihy. Zde tedy začnete a pojedete dolů až k poslední zátoce. Kdo tam bude nejdříve, dostane ode mne veliký pul-i-sefid". Vsedněte a jeďte!" V okamžiku seděli na svých kozlech a oslech. Zvedl jsem ruku a nastala 51Stříbrňák.

veselá štvanice. Rozumí se, že oslové byli hned daleko před rohatými běhouny. Slyšel jsem divoký křik a pobízení, aby zadní dostihli přední. Já se vesele opět vyšvihl na koně a jel jsem pomalu za nimi. Pobřežní čára zahýbala na kus cesty, takže jsem závodníky už nespaptil. Když jsem ten oblouk přešel, spatřil jsem celou "výpravu" zase těsně spolu. Sesedli a zdálo se, že scénku i zde opakuji, jak jsem poznal podle pohybů i veselého smíchu, jenž ke mně zazníval. Když jsem se přiblížil, spatřil jsem vytáhlého imitátora. Seděl na zemi. Drbal se vzadu na kříži a tvářil se nevýslovně bídne a bolestně. Okolo něho posedali všichni jeho druzi a se smíchem volali: "Chtěl nasednout, ale sedl si vedle!" A jeden z nich, který převzal úřad komedianta, pokračoval: "A nyní se drbe v této krajině!" Vyslovil to, oběma rukama zajel po kříži a začal se drbat. Ostatní co nejrychleji udělali totéž, opakuje se smíchem: "A nyní se drbe v této krajině!" "A při tom se tváří takto!" dodal k tomu a tvářil se smutně jako ten, kterého osel shodil. "Při tom se tváří takto!" opakovala veselá společnost a v obličejích jim hrály všechny možné přechody od zármutku až k největšímu zoufalství. V tomto tragikomickém okamžiku jsem dojel k obdivovatelům svého jezdeckého umění. "Co se tu přihodilo?" tázel jsem se. Vstali. I můj kritik pomalu a se sténáním vstal. "Osel mě shodil, effendi," odpověděl mi téměř s pláčem nad ničemností, již se na něm zvíře dopustilo. "A neměl jsi cestu zatarasenou, jak jste to provedli mně?" "Neměl," přiznal se nyní a opravdově a hlasitě začal naříkat. "Upokoj se, hochu! Nestalo se ti celkem nic! Nejsi první a nebudeš poslední, kdo posuzuje a vlastním oslem bývá shozen. Tím skončilo vaše závodění. Ale přesto pul-i-sefid dostanete. Tu je! Rozdělte se." Sáhl jsem do kapsy a hodil mezi ně stříbrňák. Vrhli se na něj všichni a nejrychleji plačící výrostek. Pohledem na peníz okamžitě pominuly bolesti v kříži. Vesele jsem odjel, abych doma vystoupil k hadži Halefovi. Nespal a byl ještě čilejší než včera. Kára mu vypravoval, co jsem řekl o své možné účasti na dostizích, a on tím byl tak nadšen, že mě uvítal slovy: "Hamdulillah, zvítězíme při dostizích, síd!" "Kdo to tvrdí?" tázel jsem se. "Kdo? Já, hadži Halef Omar, šejk Haddedihnu, velkého kmene Sammarů! Budeš závodit a rozhodně zvítězíme!" "Nemluv tak hlasitě, milý Halefe, abychom se nedožili smíchu!" "Proč? Od koho?" "Před chvílí jsem spadl s koně."

Překvapení 173 Ahriman Mirza 172

"Ty? Kára ben Nemsí effendi, jenž si každého koně podrobí a jež neshodí žádný kůň?" "Ano, já!" Usedl jsem k němu a vypravoval jsem mu to. Byl jsem v dobré náladě iá podařilo se mi vyličit případ tak, že se dobrý hadži rozesmál. Představit si, jak se jeho síd "svezl" z koně, to bylo nejzábavnější, co si jen mohl pomyslet. "Zase medicína!" řekl, když se nakonec upokojil. "Smát se takto každého dne dvakrát, jednou dopoledne a podruhé odpoledne, věru, tím se uzdravím v nejkratší době a ještě se účastním dostihů! Neboť víš, síd, veselá mysl je nejlepší lékár. Jí se nevyrovná žádný hekim ani hekimabai 2. Na to se můžeš spolehnout!" Po odpoledním spánku, který jsem si dopřál, přijel kalhurský jezdec, přinášející mi zprávu od Ustada. Byla potěšující. Šáh sídlil toho času ne v Ispahánu, nýbrž na svém zámku Miribani, nám mnohem bližším, a to téměř s veškerým dvořanstvem; okolnost tak příznivá, že velmi značně zkrátila dobu Ustadvy nepřítomnosti. Posel se pak odebral ke svému veliteli, šejkovi Kalhuranu, protože musel i jemu vyříditi důležitou zprávu. Jak jsem se později dozvěděl, týkala se bratrské pomoci Kalhuranů pro případ, že by Džamikuni měli být z některé strany napadeni. Ustadv se asi už na cestě dozvěděl zprávy, vztahující se k tomuto sdělení. Později jsem seděl na ploché střeše, pročítal jeden z jeho spisů a spatřil jsem Sakařů. Byla naproti ve zříceninách, v pustém nádvoří dvoupatrového poschodí, nad jehož úzkými dveřmi byly už zmíněné dvě prasklé kamenné desky. Že jsem právě v četbě dospěl ke konci kterési kapitoly, odložil jsem knihu a vyšel k dívce, abych ji překvapil. Měla v ruce nádobu, do níž sbírala ostružiny a maliny, kterých tam byla hojnost. Zmínil jsem se už, že nádvoří bylo zarostlé keři a úponkovitými rostlinami. Vyšel jsem tedy po cestě k zvonům a odtud naproti po úzkém poli trosek k věži, v níž jsme zajali ašyka. Tudy vedly schody do nádvoří, kam jsem chtěl přijít. Schody byly už sotva znatelné, zvětřalé a rozdrobené, sutí zavalené, pro opatrného chodce však přece ještě schůdné. Více jsem sjížděl, než sestupoval po tomto svahu a prodíral se ostružiním, abych přišel k Sakaři. Vtom už mě upozorovala. Ukazovala na protější stranu a pravila: "Měl jsi přijít z druhé strany; tam je přístup mnohem pohodlnější. Tam se chodí i v noci dost dobře." Spatřil jsem ovšem, že přístup k nádvoří je mnohem kratší a snadnější od široké lomové cesty, přece však jsem si všiml posledních slov a otázel jsem se, když jsem došel k ní: "V noci? Víš to jistě?" "Jak si hned všeho povšimneš a o všem hned uvažuješ, effendi!" odvětila a

postavila nádobu na zem. Měla v ní opravdu fcu ufcy53. "Ano, byla jsem tu i v noci." "Sama?" "Sama a přece také ne. Z našinců tu nikdo nebyl, zato však jiní." "Kdo?" "Kdo to může vědět? Hodlala jsem ti to říci později, poněvadž se máš šetřit. Protože jsi však zde a také se po tom tážeš, nemohu ti to zamlčet. Víš, že právě proto jsem nyní u Džamikunů, abych pozorovala. Co, to ti také povím. Nejsem z žen, které se noci bojí a které mají ze tmy strach. Kdo chce dobro, nemusí se nikde bát. Miluji velice hvězdnatou oblohu a zářící lunu, jež je tak mlčelivá a přece ráda vypravuje tomu, kdo ji neopovrhne." "I mně." "Opět shoda! Byl to tedy měsíc, můj dávný a milý přítel, který ke mně přišel, když jsem seděla nedaleko zahrady, a ukázal mi magickou moc starého zdíva, které sotva může odolat, když se v jeho lesku přímo chvěje. Musela jsem vstát a jít s ním na tuto stranu. Jak se stalo, že mě zavedl až přímo k tomu koutu, kde na mne čekala myšlenka, abych usedla do nejhlubšího stínu? Večer byl krásný. V tichosti očekával svou půlnoc. A když nastoupila, stříbrem vlál její oblek a na hlavě měla všechny hvězdy. Ale za ní se něco přibližovalo, plíživě, tajně, kradmo, bez hlasu i hlesu, téměř tak, jak si představuji svědomí, které se životem sotva může vléci. Byli to lidé. Nepřicházeli společně, nýbrž jednotlivě. Přicházeli od široké stezky sem a kmitli se každý do těchto úzkých dveří, kde zmizeli. Poslední z nich se dostavil teprve po delší přestávce. Obličej měl černý; od čeho, to jsem nemohla vidět, poněvadž jsem seděla daleko od cesty, po které kráčet. Potom, jak se mi zdálo, byl prvním z těch, kdo po půlhodině opustili zříceniny a zamířili k lomům. Neboť po malé chvilce jsem zpozorovala druhého, jenž vyšel za ním. A tak vyšli všichni, ale rovněž tak jednotlivě, jak vcházel. Počítala jsem je a za posledním jsem se plížila. Ten nesešel docela dolů. Zamířil stranou a šel okolo duáru, jako by se mu musel vyhnout, a přece tak, aby se dostal k jezeru. To přimělo mé oči, aby pohledly k vodě. Mám bystrý zrak a příznivě svítí měsíc. Spatřila jsem, že tamodtud se vzdalují jezdci, a to jednotlivě, tak jak si počínali zde." "Spatřila jsi něco podobného jen jedenkrát?" tázal jsem se jí. "Ano, jen jedenkrát!" "Kolik bylo těch osob?" "S posledním šest." "Upamatuješ se snad, kterého dne to bylo?" "Docela dobře. Něco podobného si člověk zapamatuje. Příští pondělí tomu budou čtyři neděle." "Hovořila jsi o tom s někým?"

53Lesní plody jahodovité. "Lékař a vrchní lékař.

Ahrimau Mirza 174 Překvapení 175

Ne "ne. "Proč ne?" "Mlčela jsem, poněvadž to souvisí s mým posláním, avšak uvažovala jsem o tom velmi často. Téhož dne příštího měsíce jsem hodlala si do toho kouta opět usednout, abych se dozvěděla, přijde-li kdo znovu." "Šakaro!" zvolal jsem s údivem. "Co, effendi? Proč jsi tak překvapen?" "Protože tak jasně tušíš! Že je ti zkrátka nabíledni to, k čemu já se tak pracně dobývám! Mám tě považovat za svou duši, a ty jsi jí opravdu. Džanné - duše - jistěji tuší a jasněji prohledá do budoucnosti, než je možno duchu!" "Džanné?" otázala se. "Vyslovila před tebou toto jméno Mářa Durimeh? Je to moje lichotivá přezdívka. Tak mne nazývala pokaždé, kdykoli mě něžně a laskavě k sobě přivinula." "Opravdu? Říkáš, že to bylo lichocení? Milé dítě, obdaři-li tě Mářa Durimeh v takovém okamžiku podobným jménem, pak v něm spočívá nejhlubší pravda. Jmenuješ se Šakara. Vděčná. Proč? Abys se jen Džanné nejmenovala, ale abys jí též opravdu byla!" "Nerozumím ti, effendi, ale přece vycit'uji, že říkáš to pravé. Zmiňovala jsem se, že jsem se hodlala opět uchýlit do toho kouta. Chtěla jsem vědět, zdali se v této mejme-i-ychud snad - - - " "Mejme-i-ychud?" přerušil jsem ji. "Divná věc, velice podivná! Jak to, že užíváš toho jména právě pro toto poschodí?" "Nevím. Ale považuji je za ni. Přišlo mi tak na jazyk!" "Ano, rozumím. Musí tomu tak být. Tušíš a nesmíš tušit. Džanné, Džanné, nepovedeme vědění! Půjdemě nyní a sedneme si tam. Musím ti něco vypravovat. Pak je uvidíš všechny za denního světla, všechny ty stíny a nakonec i ty muže, jež jsi tenkrát v noci spatřila." Odešli jsme tam. Nebyly tam měsíční stíny, nýbrž stíny sluneční. Ležel tam veliký, nízký kámen; posloužil nám za sedadlo. Začal jsem své vypravování tam, kde jsem na Tigridu naslouchal Sillanům a kde jsem poprvé uslyšel slovo mejme-i-ychud, a pak jsem dívce řekl vše, co se dále přihodilo a co ze mne, cizince a osoby nezúčastněné, učinilo nepřítele Sillanů. Naslouchala tiše, nevyměňovala mne. Když jsem ukončil, vzdychla hluboce a řekla: "Effendi, nespočívá v tom všem pevná, vědomá a bezpečně postupující vůle? Žádný kismet, ale řízení, vyšší řízení, jež tě sice vyvolilo, abys jeho záměry prováděl, které ti však ponechává největší volnost pro tvé vlastní pocity, smýšlení i záměry. Kdo to ustanovil a kdo jsou ti dobří a mocní, kteří tě v každé tísní ochraňují a neúnavně se starají, aby tvé oči jasněji a jasněji prohlédly? Jdeš cestou, kterou nazýváš svou; ona však je zároveň cestou jejich. Neuchyluj se z ní! Nenech se zvábit na cesty jiných! Ztratil bys tu mocnou ochranu a nebyl bys už vládcem, nýbrž otrokem. Je to totéž řízení, které i mne přivedlo do Vysokého domu, jakmile ses dostavil. Nahlížím to nyní. Pro blaho Džamikunů

si podáme ruce. A poněvadž to nyní vím, mohu i já zřejmě mluvit. Máš kdy effendi?" "Pro tebe vždy. Vždyť jsi - moje Džanné!" "Jak mě těší, že slyším toto milé jméno i z tvých úst! Víš, že mi Mářa Durimeh uložila, abych zde v tichosti pátrala. Ustád neměl sice o tom vědět, měl však přece být zpraven o výsledku. Ani netušíš, jaká prozíravost sídlí v této vznešené ženě v chudobném oděvu! A její zdánlivě slabá a malá ruka je mocná, jde-li o to, aby dobro zvítězilo nad zlem! Zná stíny, zná jejich jednání a stále je bystře sleduje. Proto její tiché putování po všech krajích, tomu také mé pátrání ve zdejších zříceninách." "A dokonce v noci! Neznáš opravdu bázeň?" tázal jsem se. "Bázeň? Bojíš se ty, effendi?" Ne "i ie. "Nu, pověz, proč by měla mít duše strach, nebojí-li se duch? Což znáš obojí tak málo, abys považoval lidského ducha za obra a duši za tak slabou, aby potřebovala pomoc? Prosím tě, věř, že je tomu naopak! Koho bych se měla bát? Však víš, že jsem chtěla přijít opět, abych šla na zvědy za těmi tajemnými osobami, což není bez nebezpečí, a přece mne při tom ani nenapadlo, abych pomyslela na strach. Vyšla jsem příštího dne po zmíněné noci sem, abych hledala stopy. Vedly do svatyně, kde byla konána porada." "Spatřila jsi ještě něco víc?" Ne "i'c "Kde je ta svatyně, o níž ses právě zmínila?" "Je to druhá místnost za těmi úzkými dveřmi." "Prosím tě, ukaž mi ji!" "Ted?" "Ano." "Tedy počkej! Je tam tma; přinesu světlo." "Z našeho domu?" "Ne. Mám svíčky uschované zde, poněvadž je častěji potřebuji." Odběhla, ale

vrátila se brzy. Skryši měla tedy nedaleko. Kráčeli jsme k zmíněným úzkým dveřím. Z dálky to vypadalo, jako by křoví před nimi bylo docela neproniknutelné: u zdi však bylo sešlapáno, takže se tudy mohlo dobře projít. Ba, zdálo se, že se tudy prochází dost často. Octli jsme se ve vysoké čtvercové místnosti, jež měla tři dveřní otvory, ovšem bez dveří. Jedním jsme vešli. Druhý vedl do dlouhého a úzkého sálu, třetí přímo před námi do svatyně. I napravo bývaly dveře, dávno však už zazděné. Nazval jsem toto poschodí dvoupatrovým. Zvenčí se zdálo, že je tomu tak, dolní patro bez oken a hořejší s okny úzkými, vodorovně ležícími světlíky, jaké bývají u nás ve stodolách. O slunečním světle nemohlo tu být řeči. Dvorana, v níž jsme nyní stáli, obsahovala obě patra. Strop byl podepřen jediným velmi silným sloupem, jehož pata vystupovala z veliké, kamenné kašny, která nyní ovšem neměla vodu.

Ahriman Mirza 176 Překvapení 177

Bylo zde v tomto kamenném "moři" konáno očišťování, jako později v "moři" z kovu ulitém? Půda se skládala z velkých dlaždic, avšak pro smetí a prach nebyly vidět. Rozsvítili jsme svíčku a vešli do protějších dveří a jimi do svatyně. Jak to, že Šakara pronesla toto jméno? Zнала snad bibli? Tato místnost měla menší rozměry a byla nižší než prvá a úplně bez oken. Byl tu těžký, špatný vzduch. Tři stěny byly holé, zadní však ne. Tam stálo cosi, co jsem považoval za oltář. Izraelita by to byl nepochybně považoval za napodobeninu nebo snad za praoriginál archy úmluvy. A nad tím po celé šíři této zadní stěny se tyčil jakýsi druh empory, k níž kdysi vedly schody, ty však nyní už nebyly. Zato bylo dosud znát místa, kde jednotlivé stupně přiléhaly k postranní zdi. Uprostřed stála třikrát tři sedadla z kamene, určená asi pro kněze. I zde byla podlaha z dlaždic. Leželo na ní ještě více nečistoty než jinde. Šakara mi dokázala, že těch šest cizích mužů sedělo na kamenech. Spatřili jsme místa, kde lojové svíčky, jež měli s sebou, byly přilepeny nakapaným lojem a při odchodu odtrženy. Pozůstatky částky loje byly dosud čisté; tyto mastné skvrny nemohly být starší než čtyři neděle. Když jsme pozorněji přihlíželi, poznali jsme, že tu bylo podobných skvrn spousta, vesměs však starších. Souhlasilo to docela s tím, co jsme věděli a co jsme si o věci mysleli. Vzal jsem Šakaru světlo z ruky, abych pátral po dalších známkách. Nemohla v tom mít tolik zkušeností jako já. Nenašel jsem nic, jen lidské stopy. Konečně však, když jsem už hodlal v pátrání ustát a posvítit do zadního kouta, spatřil jsem vtisk do hlubokého a moučnatého prachu. Nebyla to šlépěj, nýbrž otisk konce nějaké silné tyče nebo něčeho podobného, co zde bylo postaveno a nahoře přistaveno k empoře. A nedaleko ležely ulomené, krátké větvičky; ty jsem zvedl a pozorně prohlížel. "Proč jsi tak zamyšlený, effendi?" tázala se Šakara. "Dva kousky dřeva, víc nic. Kdoví, jak se sem dostaly?" "Kdo? Já to vím. A - - víc nic, pravíš? Znamená to mnoho, velmi mnoho. Když jsem spatřil tuto místnost, ve které pederáni mívají své tajné schůze, pomyslel jsem si hned, jakým způsobem by bylo možno konat zvědy, až se v pondělí opět dostaví. Tu by bylo třeba už předtím dostat se nahoru na emporu. Takový byl můj první nápad. A nyní shledávám, že nejsem první, koho to napadlo. Zde už bylo vyzvídáno, o čem rokuji." "Kým?" "To mi, bohužel, tyto dvě větvičky nepovídají. Aby někdo vylezl na emporu, potřeboval by buď žebřík anebo aspoň tyč; neměl však ani to ani ono. Proto odešel do lesa, aby si vhodnou tyč přinesl. Větve ze stromku odstranil, ale několik suchých větviček přece zbylo. Tyč zde zabořil a přistavil k empoře. Když šplhal nahoru, ulomily se obě větvičky. Ten vtisk a ty větvičky mi to prozrazují. Kdo se takto vyšplhá nahoru, vytáhne tyč za sebou a položí ji po délce, může být takřka jist, že nebude vypátrán."

"S tím souhlasím, effendi. Kdo to však byl?" "Nějaký Džamiki jistě ne, neboť ten by nepotřeboval, aby si takto vypomáhal." "Žádný Džamiki - - !" pravila rozmyslně. "Effendi, něco mě napadá. Takto hrubě ořezanou tyč jsem už viděla." "Kde?" "V kvádrové věži, kde jste se zmocnili ašyka." "Kdy?" "Téhož jitra, kdy jsem pátrala po těchto stopách. Šla jsem pak horním patrem a také do věže. Tu jsem spatřila ležící smrkovou tyč, zrovna tak ořezanou, jak jsi uvedl. I co do délky byla taková. Myslila jsem, že tu byl některý Džamiki; proto mi věc nebyla nápadná. Odpoledne přišla jsem tam zas; tyčka tam už nebyla." "Ah, ašyk! Tedy on! A vyzvídál, na čem se usnášejí pederáni! Nenáleží k nim. Je-li Sillan, pak nemá vyšší hodnost. Či by měl podávat zprávy šejkovi úl islám? Anebo vyzvídá jen proto, že náleží k Sillanům, kteří kují zradu na emírovi? Tu se nesmí člověk ukvapit v úsudcích. Máme kdy, abychom věc náležitě uvážili. Pojd'!" Šli jsme, abychom se pak obrátili k třetím dveřím, vedoucím k dlouhému a úzkému sálu. Neshledali jsme nic nápadného. Ale když jsme v něm dospěli až na konec, nebyla tu zeď, nýbrž rumoviště, jež nesahalo až nahoru ke stropu. "Šakaro!" zvolal jsem hlasitě. "Můj sen! To je ta suť, z níž na mne pohlížel čaroděj! Zdá se mi, jako bych zrovna viděl nahoře jeho hlavu. To je podivná věc!" "Podivná?" opáčila. "Effendi, effendi, opravdu víš dosud velmi málo o své duši! A přece jste vy Frankové tak hrdí na svou mydžewedet! Nepátráš snad i po těch schodech, po nichž jsi ve snu vystoupil až k Stínu u otevřených dveří?" "Ty jsou na protější straně, která je zazděná." "Dej tam zeď prolomit a jsem přesvědčená, že je nalezneš!" "To udělám, až nadejde pravá chvíle. Nyní bych rád vyser odtud ven na světlo. Ale počkej! Něco mi napadá. V pozadí této sutiny je spád do hlubin, kde máme ašyka. Musím se přesvědčit, dá-li znamení života!" Vylezl jsem nahoru. Šakara v patách za mnou, držela mě za oděv. "Probůh, nespádní!" varovala mě. "Neměj starost! Budu opatrný!" "Podržíš té přece a nepustím! Spadneš-li, zahynu i já!" To byla Džanné - duše, která se s duchem vznášela a s ním i padala! Rumoviště bylo nahoře široké a pevné, nicméně jsem se měl na pozoru. Šakara mne nepouštěla. Vdechoval jsem zde vlhký vzduch. Plesnivina potáhla celý strop. Zavolal jsem hlasitě jednou, podruhé i potřetí. Po třetím volání 54 Dušesloví=psychologie.

Ahriman Mirza 178 Překvapení 179

ozvala se odpověď, ale jaká! Následkem mnohonásobných ozvěn to znělo tak, jako by se tam dole na sta hlasů rozráželo a řvalo. Porozumět jsem nemohl ničemu. Postačovalo mi však vědomí, že náš zajatec dosud žije, že nespádl se sloupem, ani se neutopil. Lezl jsem tedy zpět a sestoupil na pevnou půdu. Šakara si setřela z čela pot a prosila: "Effendi,

nepodnikej už nikdy nic tak strašlivého! To mi musíš příslibit!" "Mám zato, že neznáš ani bázeň ani úzkost," odvětil jsem. "Ano, pokud jde o mne! O jiné se však mohu a musím obávat. Pojď rychle odtud! Musím tě vidět venku!" Táhla mne ven a pustila teprve tehdy, až jsme došli na nádvoří. Nemohla jednat jinak; spočívalo to v její bytosti. Nyní si oddechla zhluboka, radostně a řekla: "Tam jsem nespátřila nic, jen záhubu a zkázu! Nastává rozhodná chvíle; všude to už praská! Zde však stojím v jasném slunečním světle a zdaleka vidím přicházet pomoc. Na východě jsou pohotově Kalhurani, a tam, kde se otvírají nejvyšší hory, se zjevuje Máfa Durimeh a její pomoc. Třeba jen, abych jí dala znamení a vyšle houfy bojovníků, které má pohotově proti našim nepřítelům." "Že má pohotově pomoc?" tázal jsem se. "Ta by byla pro nás opravdu potřebná! Ona je přesvědčená, že nastane boj?" "Ano. A vykonala k němu přípravy. Máte spoléhat na šáh-in-šáha. Má vás rád a je panovníkem říše. Ti, kteří se jmenují jeho 'hodnostáři', zvrhají jeho lásku v nenávist a předstírají světu největší lež, jako by jim světil svou moc. A přece tu moc šáh-in-šáh ponechává jen sobě. Neposlušnost sedí jim na patách a činí je zdánlivě dost silnými, aby odporovali svému vládci. Kdo kráčí po dobré cestě vladařově, toho všude napadají, a kde mohou, potlačují ho. Kdo naopak z hlouposti nebo pro nějakou výhodu se koří 'vznešeným', toho všemožně podporují. Šáh je dobrotivý, ale také spravedlivý. Netrestá hned. Když však nastane jeho chvíle, padne slovo, jež drtí jako všemocné kladivo. Moudrý vyčká, až jak panovník rozhodne. Lenost ovšem potřebuje neustále pomoc. Jak dobře na tom jsou ti, kteří mají charakter a vědomí, že si dovedou pomoci sami. Effendi, pojď; charakteru tu neschází! Přiložme vlastní ruce! Až to šáh spatří, bude mít radost. Neboť právě v tom, že vykonáme dílo sami, spočívá jeho největší moc: láska národa!" Hovořila vážně. Nyní zvedla nádobu a doložila s úsměvem: "Tyto lesní plody jsem sbírala pro tebe a pro nemocného hadžiho Halefa. Přírodní šťávy! Lepší než všechno, co smíchá kuchařské umění!" "Odevzdej je tedy šejkovi Haddedihamu, Šakaro! Mám charakter a natrhám si je sám!" Její úsměv se proměnil v krátký, mile znějící smích. "Půjdu tedy napřed domů," odpověděla. "Hanneh ví, že přijdu." Pobyl jsem ještě hodnou chvíli na místě, abych si pochutnal na velikých, bílých malinách. Vtom jsem uslyšel své jméno. Obrátil jsem se a spatřil Karu

ben Halefa, který slézal přes zeď, o níž jsem se už zmínil, aby pak přichvátal ke mně. "Sidi, oznamuji ti velmi vznešenou návštěvu," pravil. "Koho?" "To ti nesmím říci." "Odkud?" "I to ti mám zamlčet. Máš osobně přijít a vidět." "Něco dobrého?" "Velice!" Poněvadž se mi nechtělo slézat po zdech, šli jsme k pěšině, vedoucí ke zvonům. Cestou mi mladý Haddediham vypravoval: „Byl jsem opět na vyjíždce, tentokrát u Zaječího průsmyku. Tu mi vyjela vstříc četa jezdců, s níž byl jeden Džamiki, který odjel s Ustadem. Vůdcem čety byl velmi vznešený Peršan. Věděl, že Ustad je na cestách, a ptal se na tebe, protože tě hodlá navštívit. Přirozeně jsem se hned s nimi navrátil a právě jsem přijel. Rozmlouval se Šakarou a také s Pederem. Oba si pospíšili, aby otevřeli horní patro hlásné věže, kde je několik jizeb pro vzácné hosty. Tam bude bydlet. Nyní je ve dvoraně." "Kolik má sluhů?" "Pouze tři podkoní pro své koně." "Hm. Vznešený pán? A v této nejisté krajině?" "O svou bezpečnost se postaral. Až k Zaječímu průsmyku ho doprovázel houf Kalhuranů, které tam propustil. Má celkem osm koní, čtyři k jízdě, tři pro zavazadla a jednoho volného, ten, jak se zdá, je drahocenný, neboť je opatřen oblekem, z něhož koukají jen kopyta, tlama a oči. I ohon je obalen tenkou závojovou látkou, jako vznešené dámy nosívaly na obličej. Není to podivné?" "Podle toho je ten kůň asi velmi drahocenný. Však uvidíme!" Když jsme přišli na dvůr, koně tu už nebyli. Byli zatím odvedeni do sklepů, v němž byli umístěni zajatí vojáci. Šel jsem do dvorany. Tam seděl cizinec s Pederem. Když mě viděl přicházet, vyskočil. Poznal jsem ho a on mě také. "Džafar!" zvolal jsem. "Můj zachránce!" zaznělo z jeho úst. Přichvátal ke mně a objal mě rukama. Jednal jsem s ním tehdy ve Spojených státech trochu přísně; zdálo se však, že na to už úplně zapomněl. Přímou zářil radostí; a má radost byla také srdečná, ovšem tišší. Trvalo hodnou chvíli, než byly zodpovězeny rychlé otázky o tom, co a jak, a než jsme si sedli. Peder měl dobrý nápad, že dal přinést dvě huká. Kouření a stálá opatrnost, aby v dýmkách nevyhaslo, nás přiměly ke klidnější rozprávce. Že jsme nyní nebyli na "divokém západě", nýbrž v nitru Orientu, tykali jsme si hned podle obyčeje tohoto kraje. Podivným způsobem se mi nezdálo, že by byl býval jen o jediný den starší, a co se mne týče, tvrdil, že mé vzezření je mladistvější než tehdy. Podrobovat se

Ahriman Mirza 180 Překvapení 181

perskému mravu vzhledem k němu jsem neuznával za nutné. Podle toho mravu má domácí osoba trpělivě čekat, až se hostu uráčí vyslovit toužené sdělení. To mi však ani nepřišlo na mysl. Tázal jsem se docela prostě, odkud věděl, že jsem u Džamikunů. Pohleděl na mne, zavrtěl hlavou a odpověděl: "Copak jsi nevěděl, že jsem přítel Ustadův?" "Ó, ano!" "A tu sis nepomyslel, že jeho první starostí bude, aby mě zpravil, že jsi zde? Vypravoval jsem, čím jsem ti zavázán a jak velice toužím tě opět spatřit! Opětovně mi posílal zprávy o tvém zdravotním stavu, tobě ovšem neřekl nic, poněvadž jsem tě chtěl překvapit. A nyní jsem konečně zde! A mám ti vyřídít pozdrav! Od koho?" "Nu?" tázal jsem se. "Od šáh-in-šáha." "Od - - - něho?" zvolal jsem s překvapením. "Tomu se nemusíš divit! Věc je docela jednoduchá! Vypravoval jsem mu o tobě. A nejen jednou, nýbrž několikrát. Považoval jsi mě v Americe za neopatrného snílka. Ale - - -" dokládal s jemným úsměvem - - - "ta snivost byla pouhý tebdil, pouhá haslama(tm), ač připouštím, že jsem nebyl znalý poměrů a okolností a chtěl jsem je nejprve zkoumat. Nu, trochu mnoho jsem si při tom důvěřoval. Bylo mi uloženo - - - o tom však až později! Zkrátka, šáh tě poznal z mého vypravování, a nejen se té naučil znát, nýbrž ještě něco jiného. Dověděl se všechno, co jsem o tobě sám věděl. A nedávno přišel ještě kdosi jiný, jenž mu o tobě mohl vypravovat mnohem více než já. Byl to Angličan. Jmenuje se David Lindsay." "Sir David-Lindsay je v Ispahánu?" přerušil jsem ho rychle. "Už ne, odešel jinam." "Kam?" "Pokud vím, nejprve do Jezdu. Pak hodlá přijít sem, aby s tebou podnikl nějakou cestu. Nemyslím však, že to učiní. Jeho příbuzný, jenž je s ním, jakýsi generál, originální chlapík, si na Lindsaye činí takové nároky, že sotva můžeš doufat, že se tu shledáš se svým podivínským přítelem. Byl mi představen a vypravoval mi o tobě mnoho zajímavého. Hlavně proto jsem ho poprosil, aby mě navštívil. Upozornil jsem na něho

šáha. Věru zažili jsme tehdy velmi zábavný večer ve třech. Předmětem rozmluvy bylo lordovo cestování s tebou a úmysly, jež tě na cestách vedou. Snad je ti známo, že šáh píše knihy. I já píši. Nazývají mě dokonce básníkem. Pochopíš, že se o tebe šáh velmi zajímal a těší ho, že právě prodléváš v jeho říši. Když se dozvěděl, že tě navštívím, přikázal mi, abych tě od něho pozdravoval, a mimoto mi uložil ještě dvojí věc. Jedna tě bude těšit, neboť je zřejmým dokladem jeho milosti. Druhá je však něco neobvyklého, i nevím, nepozastavíš-li se nad tím. Nejsem nijak unaven a "Inkognito, přetvářka.

nemusím se zotavovat po dnešní jízdě. Považuji proto za nejvhodnější, abych se zhostil obou úkolů hned. Máš kdy, effendi?" "Ano." "Pojd' tedy se mnou nyní do mého bytu." Šli jsme do věže, vystupující po dvojích kamenných schodech. Podkoní tam zatím už zavazadla dopravili. Nebyl tam nikdo kromě Šakary, která uklízela. Hodlala odejít, požádal jsem ji však, aby zůstala. Zatímco Džafar rozvazoval jeden z balíků, přistoupil jsem k oknu. Odtud se naskýkala téměř stejně pěkná vyhlídka, jako z mého bytu na protější straně. Když byl balík otevřen, začal Džafar vykládat jeho obsah. Spatřil jsem dlouhé a široké sirdžamé(tm) z drahocenného, modrého hedvábí, bélohedvábnou pirahen", alkalok(tm) z nejjemnější tmavomodré bavlny, s přiléhavými, stříbrnými pletenými knoflíky, fcefru59 rovněž takové barvy, z kašmíru jemného, takřka nezničitelného, nejméně šest metrů dlouhý fcemer60, takřka jako z pavučiny, k ovinutí místo pásu kolem beder, džubbé61, lemovaný skvostnou kožešinou, vysokou, černou astrachánku takového druhu, jakou jen šáh může darovat, pár trepek, pár střevíců a pár jezdeckých bot z nejměkčí sajčí kůže. Už bible se zmiňuje o "slavnostním oděvu", který udílají králové. Je to orientální obyčej, jenž se dodnes udržuje v některých zemích. Zejména šáh rád tímto způsobem projevuje svou přízeň. "Pohled' sem!" vyzval mě Džafar. "Tento čestný oblek odevzdávám ti z ruky vládce. Vlastnoručně jej vybral, když jsem tvou postavu popsal. Z látky můžeš posoudit, zda je tato pocta obyčejná nebo ne. Jsi zvyklý posuzovat věci důkladně. Víš, že pro tebe tento oblek má význam mnohem větší, než aby jej pochopil kdokoli jiný. Alláh udílí svým duchům rozmanité obleky, zdánlivě hezké a zdánlivě ošklivé. Všechny se jmenují "tělo". Jemu je jen špatné ošklivým a pouze dobré hezkým. Záleží na člověku, je-li obleku hoden nebo ne." Něco podobného jsem ovšem nemohl očekávat. Má radost byla však teprve tehdy úplná, když Džafar otevřel druhý balík, v němž byl podobný oblek i pro hadži Halefa. V duchu jsem spatřoval svého malého přítele, jak se rozplývá štěstím! Co svět světem stojí, nestalo se dosud nikdy, aby šáh-in-šáh poctil Haddediha, a to dokonce takovým způsobem! Není mým obyčejem, abych odíval mnohými a libozvučnými slovy dík, jež rád pociťuji v tichosti. Rozuměl jsem oběma dárcům tohoto daru a Džafar mne chápal, ačkoli jsem ke všemu řekl jen málo. "A nyní tu druhou, podivnou věc!" pokračoval Džafar. "Na své cestě sem 56Perské spodky. "Košíle. 58Vesta. 59Kazajka. 60Šál. 61Převlečník vhodný i k jízdě.

182 Ahriman Mirza 183 Překvapení

jsem zahrnul nejprve k zámku Miribani, kde nyní vládce sídlí. Den cesty nato, co jsem jej opustil, setkal jsem se s Ustadem, jenž jel k němu. Žádal mě, abych počkal a jel s ním, až se bude vracet; nemohl jsem mu však vyhovět. Při té příležitosti mi mnoho vypravoval, třeba ne všechno, co se tu přihodilo. Dozvěděl jsem se také, že jsi slyšel o Syrrovi, tajemném koni, jak se praví, daru šáh-in-šáha. Prosim tě, pověz mi, co o něm víš." Pověděl jsem, co jsem se dosud o Syrrovi dozvěděl; nebylo toho mnoho, a to, co jsem uvedl, bylo ještě dost nejasné. "Pravdu i nepravdu o něm říkali," řekl k tomu Džafar. "Byla to skvělá myšlenka, aby právě svého nejlepšího koně vyškolil šáh potají a beze svědků tak, jak se stalo se Syrrem. Poslechni jen jeho. Aby shazoval cizího, k tak všednímu kousku je příliš dobrý a ušlechtilý. Poslechni právě jen šáh-in-šáha. Vsedne-li na něj někdo cizí, stojí a stojí. Za uzdu se dá vést, ale k jízdě se nepropůjčí. Aby se nepokazil svými ošetřovateli a fintami jiných koní, svěřil ho šáh mým stájím, kde není obtěžován. Moje malé, ale pěkné stáje jsou téměř prázdné, a poněvadž nejsem z těch, kdož jsou považováni za "jezdce", není ani Syrr v nebezpečí, že bych ho obtěžoval. Nebyl mi darován; taková pověst je nepravdivá. Kdykoliv ho panovník potřebuje, přijde ke mně a zavede pak sám koně do stáje. Není však proti tomu, dokonce mu působí potěšení, přijdou-li virtuosoři v jízdě a žádají, aby směli dokázat, že je Syrr musí poslechnout. Nebyl dosud nikdo, jenž by to byl dovedl, každý musel s hanbou odejít. Však také nikomu se nepodařilo vypátrat tajemství, jež je mezi šáhem a tímto koněm. Podivně na mne hledíš, effendi. Usmíváš se. Myslíš snad, že bys to dovedl vypátrat ty?" "Záleží na zkoušce," odvětil jsem. Vpadl mi rychle do řeči: "Stane se!" "Kdy?" "Kdykoli chceš!" Pohlédl jsem teď na něho, ovšem zcela jinak, než prve. "Džafare!" zvolal jsem. "Slyšel jsem, že jsi s sebou přivedl úplně zahaleného koně. Mám předpokládat, že - - -" Považoval jsem za odvalu dokončit započatou větu. Džafar se však vesele zasmál a dopověděl: "Že ten kůň je panovníkův Syrr? Ano, je. Přivedl jsem ho sem." Nebyl jsem schopen slova. Zmocnilo se mne téměř leknutí. Pak jsem nabyl opět řeči: "Toho ses odvážil? Co se stane, až se to šáh-in-šáh doví? Odevzdal ti koně, aby nebyl obtěžován, a nyní jej vláčíš po kolik cestovních dní až sem, vystavuješ zvíře všemožným nebezpečím, od nichž drahocenný kůň měl být uchráněn!" Zasmál se ještě srdečněji. "Pokárání místo pochvaly! Tys přímo hněvivý, effendi! Považuji to však za dobré znamení a upokojím tě. Věď, že jsem se neodvážil ničeho. Byli jsme,

totiž Syrr a já, doprovázeni oddělením tělesné gardy až ke Kalhuranům a pak těmito vašimi přáteli až takřka sem. Nemohlo se nám cestou nic stát. A právě proto, abych nenamáhal koně, nemohl jsem čekat na Ustada, nýbrž cestoval jsem zvolna sem. A zmiňuji-li se o tělesné gardě, znamená to tolik, že se to nestalo bez výslovného šáhova svolení. Ano, byla to jeho myšlenka, abych odvedl Syrra k Džamikunům!" "Trnu!" "Trněš? Oživím tě hned, povím-li ti, že nepřivádím Syrra nikomu jinému, než pouze tobě." "Mně, pravíš?" "Ano, ano; tobě. To se stalo tak: že jsi dobrý jezdec, to jsem vypravoval, v tom však nespočívá hlavní příčina. Všichni, kdo ničeho nedosáhli, domnívali se, že jsou nejen dobří, nýbrž i znamenití jezdci. Zmínil jsem se o tvé chytrosti, o tvé pozornosti, týkající se hlubších věcí, i o tvé lásce k

zvířatům. Lord Lindsay vypravoval také mnoho o tobě a o tvém Rihu, nejznamenitějším koni Haddediňu. Šáh zvěděl, jak smýšlíš o koních a vůbec o tvorstvu, a když jsem mu vylíčil tvůj skok přes propast zrádců a odhodlanost, jak jsi vpředu a nalevo propast, vpravo skalní stěnu, za sebou nepřítele a pod sebou jen asi čtyři stopy široký kámen, několika slovy přiměl svého chvějícího se koně, aby se předkem vztyčil, polovičkou těla nad propastí se vznášel, a tys ho pak pomalu obrátil -- tu zvolal, že se asi tobě podaří přimět Syrra k poslušnosti. Jediné tvé laskavé slovo postačilo, aby smrtelná úzkost koně byla proměněna v klidnou důvěřivost. A když pak zjistil, že tě hodlám navštívit, uvažoval, má-li mi koně svěřit nebo ne. Zrazoval jsem ho od toho, poněvadž jsem nechtěl převzít takovou zodpovědnost. Ale právě mě zdráhání jako by mu dávalo záruku, že kůň nejen doma, ale i na cestě bude v dobrých rukou, krátce pobídl ho to, aby mi poručil vzít koně s sebou. Pravím, že poručil; nesměl jsem se tedy zdráhat. "Džafare - - - mirzo - - - především, jak tě mám oslovovat?" "Nazývej mě prostě Džafarem; tak to chci. Ostatní ať mi říkají mirzo!" "Dobře. A teď k tomu koni! Nemohu ani pomyslet, že ti šáh svěřil Syrra z pouhé zvědavosti, aby zjistil, bude-li mě poslouchat. V té věci spočívá jiná, hlubší příčina." "Ano. Nazvi si ji, jak ti libo; já ji nazvu psychologickou. Panovník to označil jako problém, a to důležitý problém. Není na výsledek jen zvědavý, je ho přímo dychtivý! A v tom je asi také rozdíl. Řekl, že Syrra nelze sice vyvážit penězi, že však není příliš vysokou cenou za rozluštění; hodlá však vyčkat, než aby se o tom vyslovil. Effendi, pozoruješ, kam panovník směřuje?" "Ano." "Dej si s ním tedy práci!" "Práci? Práce by tu asi poškodila nejméně; ano, všechno by snad pokazila! Nezamuluje-li si mě kůň hned na první pohled, pak ho nemusím ani zkoušet; bylo by to marné. Pověz mi, která pochoutka je mu tak nejmilejší?"

Prekvapení Ahriman Mirza 185 184

"Žere rád jablka." "Podléhá nějaké nectnosti, které by bylo nutné se vyvarovat, nemá-li se popudit?" "Ne, žádné!" "Má snad nějaké citlivé místo, kde by se ho člověk nesměl dotknout?" "Také ne. Poznávám, effendi, že jsi znalec. Správně si počínáš, zcela jinak, než jezdci, kteří v ušlechtilém koni shledávají jen kus dobytka." "To spočívá právě v jejich virtuozitě. Ještě zřejměji ve slově drezúra. Miluje Syrr stáj?" "Ne. Pod volným nebem je nejraději, ve dne i v noci." "Jeví nějaké zvláštnosti vzhledem k vodě, k pící?" "Pokud vím, ne." "Odvážím se tedy zkoušky. Ale o jednu věc tě ještě prosím." "Oč?" "Od tohoto okamžiku jsem pánem toho koně já. Nikdo se ho nesmí bez mého dovolení dotknout, ani ty ne." Džafar zvažněl. "Viš, co tím na sebe přejímáš, effendi?" tázal se. "Vše!" "Každému jinému bych odřekl, neboť kůň není můj, i Ustada bych odmítl, ač ho tak dobře znám! Tobě však chci důvěřovat. Syrr budiž tvým majetkem, rozumí se, po dobu mého pobytu u vás. Jsi spokojen?" "Ano, děkuji ti!" "Sejdi tedy k němu, zatím co se zde zařídím!" Bylo to i Sakaře pokynem, aby se mnou odešla. Vzala můj "slavnostní oděv", aby jej odnesla do mého bytu. Halefovi hodlal Džafar oblek odevzdat osobně. "Neboť i šejka Haddediňu znám z vypravování Lindsayova," dokládal s úsměvem. "Větší význam bude mít pro něho, navštíví-li ho posel šáh-in-šáha osobně." Dole jsem se odebral hned do sklepů, v němž byli koně umístěni. Byli tam i podkoní. "Víte zde už někdo, že jste s sebou přivedli Syrra?" tázal jsem se jich. "Ne," zněla odpověď. "Džafar mirza nám přikázal, abychom se o tom nezmiňovali." "Pomlčte o tom i nadále. Nikdo o tom nesmí vědět. Nyní je můj. Obstarám si ho sám; od nynějška nesmí se ho nikdo jiný dotknout. Jaký má postroj, když na něj vsedne šáh-in-šáh? Rešmu?" "Ne, arabský postroj." "Jak se chová k jiným koním?" "Netrpí je, ale neubližuje jim. Přiblíží-li se k němu některý, odejde od něho. Nestrpěl, aby se ho kterýkoli z nich dotkl, a sám se také dosud nedotkl žádného." "Jsi o tom docela přesvědčen?"

"Effendi, jsem Džydd62 a opatroval jsem Syrra od počátku." "Obrátím se tedy na tebe, až budu chtít, abych se o něm něco dověděl. Má rád studenou vodu?" "Je šťasten a vesele frká, když dostane studenou lázeň. Šáh-in-šáh ho měl kdysi s sebou u jezera Narghis. Tenkrát to byl ještě mladý koník, volně pobíhající, nejkrásnější hříbě na světě. Nebylo jej téměř možno od vody odtrhnout. Effendi, prosím tě, měj o něho dobrou péči! Má ho tuze rád!" "Buď bez starosti; bude v dobrých rukou! V jaké řeči k němu hovoříš? Přirozeně persky?" "Ne, ne persky, nýbrž ve své mateřské řeči. Jsem Arab kmene Džubeilé." Vyžádal jsem si na něm slova a výrazy, jímž Syrr rozuměl, a pak jsem vyvedl koně z klenuté místnosti, abych ho odvedl do pozadí na pastvinu. Šakara už odnesla oblek nahoru a přicházela nyní dolů. Poněvadž byla přítomna mé rozmluvě s Džafarem, vzbudilo se v ní nejživější účastnění ke koni, a požádala mne, aby mohla jít s sebou. Když jsme procházeli zahradou, utrl jsem dvě jablka, jedno obyčejné a druhé sib-y-kiámíá, jablko vonící po hrozinkách. V každé dlani po jednom jablku, nabídl jsem je koni obě zároveň. Nechňapl po nich chtivě, nýbrž je pozorně očichal a sáhl po vonícím. Šakara podotkla: "Effendi, to není obyčejný kůň. Ovládá svou chuť a vybírá si; nepoddává se hltavosti, nýbrž zkoumavému smyslu. A hledí, jak zvolna žvýká, téměř jako člověk, pochutnávající si na nějaké lahůdce. Jiný kůň by se byl už dávno zmocnil i druhého jablka. - - Nyní si je bere, téměř tiše, váhavě, jako by tobě k vůli chtěl sníst i méně chutné jablko. Syrr je ušlechtilý kůň. Už ho mám ráda!" Popleškala ho dlani po plec, jak bývá koním lichoceno. Kůň zvedl přední nohu a trhl zdviženým ohonem. Popleškání mu bylo nemilé. Pro mne důležitý pokyn! Došli jsme k prameni, nechali ho, aby se napil. Nejprve zkusil, jak voda chutná, a pak se napil, občas ustával. Potom jsem ho zavedl do pozadí na pastvinu a začal mu rozpínat postroj. Spatřil jsem, že Syrr je vraník, ale jaký! Vraník s dvojitou hřívou! Bez nejmenšího jasného místčka! Hustý ohon dosahoval téměř až k zemi. Srst měl hedvábně měkkou a bobrově jemnou, takřka ještě černější než černou, koneček každého jednotlivého chlupu zářil, jako by se byl ztopil ve světlé, brilantové tinktuře, takže se jemné, ale přece zcela zřetelně blýskal. Něco takového jsem dosud nikdy nespatriil. Šakara údivem spráskla ruce a zvolala: "Afiáfet en nur63! Pohádka má tedy pravdu! Jsou vraníci nad uhel tmavší a přece zářící jako dýmání! Když starci seděli u táborového ohně a vypravovali o onom báječném koni, jenž v noci tryskem běží od hvězdy k hvězdě a hledá ducha, jenž by na něm mohl jezdit, tu to byl vždy takový miški en nur. Jeho srst si osvojila tpyt hvězd; sebe hodného jezdce však dodnes nenašel." "Perské jméno = "Pilný". 63Zářivý vraník.

Ahriman Mirza 186 Překvapení 187

Toto zabarvení konečků srsti vzbuzovalo tím větší obdiv, poněvadž se nejevilo jen na krátké srsti trupu, nýbrž i na dlouhém vlasu hřívky a ohonu. Když pohnul ohonem, objevila se tato, abych tak řekl, klidná třeptavost. A což postava a stavba těla! Popsal jsem Riha a pokusil jsem se vyličít i jeho syna, Assila ben Riha. Ale tak málo, jak lze nastínit krásu květiny, ženy nebo uměleckého díla, tak málo lze slovy znázornit krásu ušlechtilého koně. Především všem nedostatkům popisu, nebudu-li Syrra líčit. A mimoto vím velmi dobře, jaké předsudky panují v západních zemích proti pravým arabským koním. Při obchodu Evropan považuje Beduína za zloděje a lháře a přece pak sám roznáší "lži", jichž se stal obětí a věří jim doposledka. Beduíní velmi dobře vědí, jaké má následky, jestliže domorodci ukazují Evropanům své poklady a vysvětlují jim, v čem spočívá jejich cena. Následky takové upřímnosti jsou všude tak zřejmé, že je nelze pominout. Spočívá-li největší bohatství Araba v jeho ušlechtilých koních, tu ho ani nenapadne, aby poučoval každého Franka o všem, co se týče těchto koní. Smutné zkušenosti, které zkusili jiní, ho nutí k vytáčkám, ke klamu a k nepravdě, čímž sice utrpí na svém dobrém jménu, zato se však uchrání cizích choutek. Co se dočítáme o arabském koni v knihách, to bývá často důkazem těch klamů. Ano, i slavní hippologové tvrdí, že Arab zřídka kdy pěstuje vraníka, poněvadž považuje černou barvu za všední, že hustou hřívku a dlouhý ohon nazývá Arab ošklivým, a kolik ještě jiných podobných tvrzení. Podle toho byl Syrr koněm všedním, nehezským. Chci-li být zdvořilým a mám-li toto tvrzení trpět jako pravdivé, musím nadšeně dodat, že tělesná stavba Syrra byla ještě mnohem, mnohem ošklivější a všednější, než jeho barva. Odstoupil jsem poněkud od něho, protože jsem chtěl pozorovat jeho formy, jež by každého znalce koní přivedly k vytržení. Pátral jsem po vadách ostře a neúprosně, nenalezl jsem však žádné. Syrr byl prostě po tělesné stránce ideálním koněm. Zda i vzhledem k svým vnitřním vlastnostem - málem bych byl řekl k duchu nebo k duši, což je však u zvířat přísně zakázáno - to se mělo teprve ukázat. Tu nás spatřil Assil. Přišel ke mně, chtěl mi dát na srovnání, že je také dosud na světě. Jako kdy jindy, polichotil jsem mu i tentokrát. Pak Assil pokročil směrem k Syrru. Ani Assil se nikdy nedružil k jiným koním. Kráčel pomalu a zkoumavě k němu, zvedal rozvírající se nozdry až do vodorovné čáry. Ušima živě stříhal; nadzvedal ohon. Tak se mu blížil víc a víc - dva plnokrevní hřebci! Co se asi stane? Syrr stál tiše. Nehnul se na něm ani jediný sval, ani jediný chlup. Jeho nozdry, uvnitř růžově zabarvené, se víc a víc rozvíraly a jeho velké oči takřka ještě vzrůstaly. Nyní stanul Assil u něho. Uši položil přímo dopředu, vsál do sebe dech nového druhu, krátce zařičel a - - dal Syrru polibek. Ano, koně se líbají! Kdo to dosud neví, nikdy koně řádně nepozoroval. Taková důvěrnost byla asi vraníkovi šáh-in-šáha neslýchanou. Rychle zvedl hlavu, složil uši docela nazad a ohnul pysky tak, že bylo vidět jeho bílý, jako

ze slonoviny vytesaný chrup. Pak zařičel, semkl pysky a - - políbil Assila také. "Jsou způsobní, effendi!" podotkla Šakara. "Téměř jsem se už obávala, že nastane silná pře. Ale poznali se. Ušlechtilost k ušlechtilosti, vznešenost ke vznešenosti, ryzost k ryzosti, tu nemůže nikdy nastat rozpor!" "Nechtěla bys mi opatřit několik měkkých hadrů?" požádal jsem ji. "Pod těsnou pokrývkou se kůň zpotil. Chtěl bych ho otřít." "Mám vzít také machassa a /uria64?" otázala se. "Pro dnešek ne. Mohlo by to nové známosti škodit." Odešla, aby přinesla žádané. Byl jsem nyní se Syrrm samotný a začal jsem mu lichotit. Téměř bych byl podle známé obvykllosti řekl, že jsem se s ním chtěl - duševně sblížit. Pohladil jsem ho mírně po srsti, ne po hřívě nebo ohonu, nýbrž jen po krátké srsti, a to přímo směrem, jak byla položena. Kde se stáčela obloukem, tam jsem vedl ruku také obloukem. Kde se na spoji klubů stýkala srst dvojího směru, dobře jsem si toho všiml a hladil jej jednou rukou směrem tím, druhou oním. Kde byl utvořen kotouček, tam jsem kroužil v jeho směru. Takto jsem postupoval odzadu vpřed. Ani mně nenapadlo podniknout něco, co by koně obtěžovalo, na příklad prohlížet mu kopyta nebo chrup. Zejména hlavě věnoval jsem největší pozornost. Na očním víčku mu viselo několik štětinatých vlasů, které mu asi neustále vadily. Ustříhl jsem je hned svými malými kapesními nůžkami. Něco takového si kůň dobře pamatuje a je vděčen. Bohužel, nemůže říci: "Děkuji mnohokrát, pane povozníku nebo pane drožkáři!" Tak pomalu na koni nebylo místo, jehož bych se byl hladivě nedotkl, opatrně, bez drsnosti nebo chvatu. Nebýt to kůň, nýbrž člověk, byl bych řekl, že Syrr si má myslet: ten má rozum; je pozorný a laskavý, toho musím mít rád! Položil jsem mu pak ruce na tváře, dal jsem mu pocítit svůj dech a mluvil jsem k němu laskavě. Slově rozumět nemusel. Zato však měl poznat můj hlas a hledět mi do očí, jenž nebylo třeba kroutit tak, jak činívají někteří "krotitelé koní". To všechno Syrr přijímal velmi klidně, vyčkávaje - rezervovaně, jak se říká. Tak se vracela Šakara; i odstoupil jsem na krok od něho. Hned pokročil za mnou, uchopil mé rámě do zubů, podržel si mě, aniž mi způsobil bolest. Tu jsem se dotkl poprvé jeho hřívky. Lichotivě jsem ji pohladil shora dolů a řekl jsem: "Neodcházím; jen stůj klidně, Syrru!" Co to bylo? Už když jsem ho hladil po těle, ucítil jsem v rukou zvláštní svědění, zcela mírné, kopřivovité svědění, tak jako jemné elektrické nebo galvanické podráždění. Pocítil jsem je i teď. Sděloval mi je kůň. Bylo jen jednostranné nebo oboustranné? Pocíťoval je Syrr snad i ode mne? A když jsem svezl ruku po jeho hřívě, zesílil ten pocit a uslyšel jsem v hřívě praskot, ovšem ne hlasitý, nýbrž slabý, přece však dobře slyšitelný. 64Hřbílko a kartáč.

Překvapení 189 188 Ahriman Mirza

"Poslyš!" upozornil jsem Sakařů, když k nám došla, a přitom jsem pohladil hřívku silněji. Naslouchala několik okamžiků. Potom se tázala: "Pocíťuješ něco, effendi?" "Ano. Jako by mi do ruky přecházela nějaká síla, která se sděluje i nervům." Upustila přinesené utěrky a zvolala: "Ten praskot! Pamatuješ se dosud na to, co jsem ti vypravovala o ztracené poezii? O koni, z jehož hřívky srší jiskry? Jako verše v světlo proměněné kolem jezdcova čela? Effendi, prosím tě, sejmi z hlavy fez! Dotkni se nejprve hřívky a pak svých vlasů! Musím vědět - - -" Odmlčela se. "Co?" tázal jsem se. "Zda - - - zda - - - pak něco pocítíš." Vyhověl jsem jí, sňal jsem fez, pohladil několikrát hřívku shora dolů a položil si pak ruku na hlavu. Účinek se hned objevil. Svědění v ruce pominulo a přešlo do pokožky na hlavě, kde se ve vlasech ozval tichý praskot.

Stál jsem u koně, když jsem to Sakaře sděloval. Tu Syrr rozevřel chřipě, vtáhl znatelně vzduch, natáhl hlavu ke mně, uchopil mě za vlasy, na však zuby, nýbrž docela měkce, pouhými pysky. Tu se objevil na obličejí Šakary šťastný úsměv. Sebrala hadříky a zvolala: "Pojď s ním k vodě, chceš-li ho umýt. Půjdu, ale ty jed!" Toto vybidnutí mne nepřivedlo do rozpaků. Zdálo se i mně docela určitě, že se kůň nebude zdráhat. Vyšvihl jsem se na něho obezřetně bez všeho zbytečného tlaku. Sotva jsem byl na hřbetě, přitiskl jsem k němu obě paty, pravou poněkud dál než levou. Syrr se ihned obrátil nalevo a šel se mnou k prameni. Seskočil jsem z něho a odměnil jsem ho pohlazením. Hodil hlavou vzhůru a zaržal tak, že Šakara s hlasitým smíchem řekla: "Má radost! Tváří se, jako by zvítězil nad tebou a ne ty nad ním! To je tedy dvojnásobné vítězství a oboustranné uspokojení! Co tomu asi řekne Džafar mirza?" "Nic, neboť mu nic neřekneme," odvětil jsem. "Prosím tě, pomlč o tom! Než se vyslovím, musím poznat Syrra dokonale. Snad si počínám směle, neboť pomyslím i na dostihy. Spočívá-li v tom koni to, co od něho očekávám, vysměji se každému odpůrci, který se mu postaví." Pak nastalo umývání. Šakara by mi byla ráda pomohla, ale nepřipustil jsem. Zářivý vraník musel vědět, že mu nechci být jen pánem, ale že ho hodlám také sám obsluhovat. Umývám nebylo proto jen poléváním, třením a dřením; konal jsem je navlas tak obezřetně a šetrně, jako předcházející hlazení. Když jsem koně osušil, podnikl jsem další zkoušku. Mezi výrazy, jímž kůň rozuměl, bylo také, jako mi podkoní řekl, slůvko "Pojď!"

"To'o/65!" zvolal jsem a odcházel jsem od vody. A hle! S potěšením jsem viděl, že kůň jde za mnou. Vedl jsem ho na pastvinu, ale ne přímo. Abych ho zkoumal, uhnul jsem se několikrát ostrým úhlem buď nalevo nebo napravo. Vykonával ty obraty za mnou, šel mi stále v patách, až jsem se zastavil. Za odměnu jsem mu pak přinesl ještě několik jablek a podal jsem mu také sám večerní dávku ječmene. Mohl jsem se už oddávat přesvědčení, že jsme dobrými přáteli. Když jsem večer vkročil do dvora, Hanneh stála nahoře nad dvoranou a pokynula mi, abych tam přišel. Rád jsem vyhověl. Halef seděl, v zádech podložen několika poduškami. "Slavnostní oděv" měl před sebou rozložený. V obličejí mu zářila radost a s ní i nová barva. "Sídí, potkalo mě převeliké štěstí," oznamoval mi. "Byl u mne Džafar mirza, vyslanec šáh-in-šáha, a odevzdal mi čestný dar. Vím velmi dobře, že jsem si jej sám nezasloužil, nýbrž děkuji za něj té okolnosti, že jsem tvým přítelem. Působí mi nesmírnou radost a budu se řídit podle jeho barev, kdykoli jej obléknu!" Tento výraz smýšlení mne nepřekvapil. Nemoc přiklání člověka k vážnosti a radost, vyplývající z uzdravování, je milou sestrou každého zlepšení v nemoci. Bylo vidět, že šáhův dar přispěl značně k utužení Haléřová zdraví. Večeřel jsem s Džafarem, Pederem a chodjou, jež jsem pozval. Byl toho hoden, aby byl nejen volán k pracím, nýbrž i k poradám. Po jídle jsme šli s Džafarem na terasu a vypravovali jsme si své zkušenosti. O vražedném úkladu na něj chystaném jsem mu dosud neřekl ničeho. Nebezpečí se dosud neblížilo a nechtěl jsem mu pobyt u Džamikunů kalit starostmi hned první den. Že zůstane aspoň až k závodům, rozumělo se samo sebou. Tvrdil sice, že ho cestování neznavilo; nicméně i přes živou zábavu prohlásil, když bylo k půlnoci, že musí jít spát. Doprovodil jsem ho až k věži a pak jsem se vrátil do svého bytu, abych také šel spát. Měsíc zářil jasně, i spatřil jsem ze své vysoké plošiny, že všichni koně odpočívají vleže; jeden z nich byl poněkud stranou od ostatních; to byl Syrr. Když jsem uleh, vzpomněl jsem si, že právě před týdnem, v pátek, jsem poprvé slyšel o "slavnosti padesátiletí" a o dostizích. Jak mnoho se přihodilo v tomto týdnu a jak neobyčejně rychle v téže době pokročilo moje uzdravování. Jak znamenité jsem přestál nedělní námahu a pak i následující noční rozmluvu. Ovšem spal jsem pak plných čtyřicet hodin, ale skoro zázračné bylo přece jen mé uzdravení po tak těžké nemoci. Džafar ještě spal, když jsem ráno vstával. Nejprve jsem šel ke koním. Ti mě zdaleka vítali. Assil hned ke mně přiběhl a otíral se o mne. Syrr jevil větší zdrženlivost. Jeho dosud mokré nohy nasvědčovaly, že byl u napajedla a že vstoupil přímo do pramene. Přinesl jsem mu několik jablek, za něž mi olízal ruku. Snad proto, že voněla po jablkách, snad z vděčnosti, ne-li dokonce z lásky? i5Pojď!

Ahriman Mirza Překvapení 190 191

Přinesl jsem mu jeho ranní dávku ječmene a vyšel pak k Pederovi, abych s ním pojednal o bezpečnostních opatřeních, týkajících se Džafara. Byla to věc tím obtížnější, poněvadž dosud nesměl vědět o ničem. Strážcům duáru byla uložena od nynějška dvojnásobná bdělost, zejména proto, že se doba závodění blížila a že brzo nastane přívál cizinců. To Pederovi připadalo cesty vedoucí k duáru a spolu i tu, po které jsme po odvážném skoku přes propast byli dopraveni do Vysokého domu. "Byl jsi tam už opět, effendi?" otázal se. "Nebyl," odpověděl jsem. "Jak daleko tam je?" "Čtvrt hodinka cesty." "Jen tolik? Máš kdy?" "Ano. Jsou tu dvě cesty: jedna ze vsi a druhá odtud kolem hlásné věže. Obě se později spojí. Máš chuť si vyjít?" "Ano; pojďkies!" Údolí Džamikunů bylo ve spojení s vnějším světem na třech stranách. Východně vybíhalo k průsmyku Zaječimu a Kurýrovu. Severozápadně k území Takikurdů, zároveň však také k severu k polousedlým Džamikunům. A jižně k Údolí Pytle, k Daraé-y-džibu. Tím jsme sem dospěli my, Hanneh a Kára od severozápadu. Cesta k Údolí Pytle vedla mezi chrámovou horou a horou zřícenin. Obě se tu stýkaly tak těsně, že byly odděleny jen úzkou roklinou. Dole byla cesta vedoucí k duáru, o něco výše pak ta, po níž jsme kráčeli. Směřovala lesem příkrě vystupujícím. V značné hloubi spěchala k jezeru šumějící voda. Přicházela ze skalní strže, kterou naši koně přeskochili. Po nějaké chvíli cesta od duáru zahrula a pak zbýval jen malý kus cesty k místu, kde jsme se odvážili života, abychom se vymkli Massabanům. Most byl již opět zřízen. Když jsem nyní pohlížel do hloubky, kam se z protější strany hrnula voda, když jsem okem změřil širší strže, zmocnila se mne dodatečně hrůza, o níž jsem tenkrát neměl ani zdání. Jak jen bylo možné odvážít se takového skoku! Pedr uhodl asi mé myšlenky, neboť řekl: "To neprovedl před vámi nikdo a neprovede ani nikdo po vás. Pohlédni na most, effendi! Pozoruješ něco?" "Ovšem! Je to most zvedací!" "Ano. Podle svých zkušeností s Massabany jsme nemohli zřídit nový, pevný přechod v přesvědčení, že by v době války měl být po každé stržen. Z nařízení Ustadova náš neigend66 ukoval řetězy a najjar"7 upevnil tam na dubu silné kladky. Nyní stačí síla jediného muže, aby most vyzdvihl. Je to div, který nemohu pochopit, neboť most je desetkrát těžší než jakýkoli muž." "Není to div, nýbrž zcela prosté zařízení. Kladky tvoří sufeulet68, jenž umožňuje práci tak, že i

jednotlivec most vyzvedne. Ustad zná dobře tento přírodní zákon." 66Kovář. "Truhlář. 68Kladkostroj.

"A považuješ takový most za dobrý?" "Ano. Ale při tom položení, jaké zaujímá, nutno pečovat, aby si člověk sám nezamezil cestu k návratu!" Když jsme se navraceli, zvolili jsme cestu vedoucí k duáru. Tam jsme upozorovali Džafara, jenž byl dole. Slyšel, že jsem s Pederem odešel, a proto také vyšel, aby se s námi setkal. Objevil člun u přístaviště a vzkázal pro chodj-y-džunu. Nyní veslovali při dobrém větru o závod asi s půl tuctem nákladních velbloudů, kteří byli cvičeni k dostihům. Čtenář si jistě vzpomene, že Peder na otázku Halefovu, jací koně se zúčastní dostihů, odpověděl takto: nezúčastní se jen koně, ale i jiná zvířata, ovce, kozy, osli, mezci, nákladní i jízdní velbloudi, obyčejní koně a v závěru proběhne několik dostihů zvířat nejušlechtilejšího chovu. Dostihy měly být zahájeny žertovně, avšak vážně a důstojně měly končit. Když byly projednávány dispozice, netušilo se, že ze zamýšlených dostihů mezi přáteli se vyvine zapřísnělé závodění mezi přáteli i nepřáteli, nicméně zůstalo při původním návrhu, že začátek bude zábavný, ať pak dostihy dopadnou, jak dopadnou. Odtud i nynější cvičení s nákladními velbloudy. Nemohlo tu být řeči o nějakém týrání zvířat. Džemakvé(tm) byli sice vysoko i široko obloženi senem, takže jim bylo vidět jen nohy, ale seno bylo nahozeno jen lehce a kypře, takže zvířata téměř ani nepocítila jeho tíhu. Vpředu byly v seně otvory, jimiž vypouklé oči zvířete mohly pozorovat cestu. Nejvýše zírala hlava vůdce, hluboko zahrabaného v seně. Ten měl řídit velblouda jen slovy. Bylo patrné, že věc slibuje velmi směšnou podívanou, a tato první zkouška již nasvědčovala, že to byl dobrý nápad. Viděli jsme dlouhé holeně, velká a nemotorná chodidla i všechny otepi sena v nejrychlejším pohybu, jako by se muselo za dvě hodiny třikrát objet kolem jezera. Tu se pojednou uprostřed běhu jeden z velbloudů zarazil, aby si v největším klidu urval kus sena ze svého nákladu a pohodlně jej rozžvýkal. Hlava nahoře začala prosit, úpět, naříkat, nadávat, hrozit. Tu si velbloud vzpomněl na svou povinnost a dal se zas do běhu, až prach lítal na všechny strany. Potom narazil na jiného velblouda, který zarazil z příčiny asi stejně bezvýznamné a pro jezdce nesmírně mrzuté. Dále vpředu jsme viděli uhánět v největší horlivosti dva náklady sena těsně vedle sebe, až cesta mezi horou a jezerem se tak zúžila, že oba najednou uvázli. Nejrychlejší z těchto běhounů předstihl velice ostatní a domníval se asi, že svému úkolu už dostál. Pohodlně tedy uleh na matku zemi, a vše, cokoli vycházelo z ústa jeho vůdce, přijímal v největším klidu. Nehnul se. Z toho vznikala samozřejmě největší veselost. Rozmilá mládež se činila jen což, ale její pokřik ovšem nezpůsobil, aby ty dva tucty velbloudích nohou nabyly nějakého ponětí o drahocenném čase. Džafar mirza s chodj-y-džunou veslovali vedle závodících, aby z bezpečné vzdálenosti užíli divadla. V té chvíli už všichni velbloudi ulehli a ani jeden se nehnul s místa. Když se navrátil mirza do duáru, ujistěval nás, že se ještě nikdy 69 Velbloudi.

Ahriman Mirza 192 Překvapení 193

tolik nenasmál, jako dnes. Dokládal pak, když viděl výsledek tohoto závodění, že si nyní vůbec velmi mnoho slibuje od závodění a vyslovil potěšení, že přijel k Džamikunům právě o "slavnosti padesátiletí". Chodj-y-džuna mi sdělil, že mě jako rekonvalescenta nechtěl ničím obtěžovat. Nyní však že prosí zároveň s Pederem o dovolení, aby mi mohl říci vše a abych se ho dotazoval na cokoli, co se týkalo slavnosti. Proto jsme se odebrali do jeho bytu a zahájili tam poradou. Nebylo ani jediného bodu, jemuž bych byl odepřel schválení, což dobrého chodj-y-džunu potěšilo tak, že nás pozval k jídlu. Bylo už k poledni, a proto jsme mu vyhověli. Prve však jsem šel nahoru nakrmit Syrra, přičemž bylo Karoví uloženo, aby mého Assila a koně mirzova přivedl dolů, poněvadž hodlám podniknout delší vyjížďku, již se může také zúčastnit. Naše projížďka se prodloužila přes dvě hodiny, aniž jsem pocítil, že by mě byla unavila. Večer jsem úmyslně prodléval u Džafara, poněvadž jsem tamodtud mohl odejít kdykoliv mi bylo libo. Kdyby byl on býval u mne, musel bych vyčkat, až by odešel. Kára byl pohotov. Důvěřoval jsem si, že dnes večer mohu ještě podniknout další námahu a řekl jsem mu, že o půlnoci hodlám navštívit ašyka, aby se na to připravil, a obstaral, co bude třeba. Cesta hlavním vchodem by byla bývala kratší; měl jsem důvody k tomu, abych volil zacházku přes zříceniny. Šlo mi o to, abych si je podrobně vštípl do paměti tak, abych tudy později i v noci mohl nejen projít, nýbrž i bezpečně projet. Zabýval jsem se totiž úmyslem cvičit potají Syrra, a to bylo možné jen tehdy, když už všechno spalo. Za svitu luny jsme přešli přes rozvaliny a pak po lomové cestě dolů k je-zemímu přístavišti. Tam byl člun. Vnikli jsme do průplavu a z něho do přední nádrže, jako poprvé. Očekával jsem, že zajatec radostí zajásá. Všude však bylo ticho, ačkoli jsme veslovali tak hlučně, že úderý vesel se rozléhaly jako hučení moře. "Je mrtev!" řekl Kára. "Spadl a utopil se!" "Možná. Však uvidíme." Blížili jsme se rychle. Zajatec musel vidět už naše světlo. A přece po něm nebylo ani stopy! Nyní jsme už spatřili sloup i kámen. Byl ašyk dosud zde? Ano. Seděl nahoře. Tiše. Na jednom kraji kostra, na druhém on. Úmyslně jsme rozzáli dvě pochodně. Byly tak jasné, že jsme zřetelně mohli rozeznat jeho obličej i rysy. Seděl zády opřen o sloup. Oči měl zavřené. Když jsme stanuli a složili vesla, řekl s výrazem nepochopitelně klidným: "Přišli jste. Věděl jsem to! Tušíš, co jsem zde konal? Ne! - - Modlil jsem se!" Jak se stalo, že mě to slovo uchvátilo vnitřně tak, jako bych na ně byl připraven! Stalo se to následkem mého snu, na nějž jsem si hned vzpomněl? Nebo se muselo zde, v této hluboké a temné osamělosti, vše, i největší tvrdost, nakonec přece jen proměnit v modlitbu? Nejen ve snu, nýbrž i ve skutečnosti? Vyčkal maličko a když jsem neodpovídal, pokračoval: "Effendi, chci se zpovídat. A nejen že chci, ale musím - - musím!"

"Opět jen lži?" tázal jsem se. "Lži? Zde? Effendi, zde se musí každá lež proměnit buď v šílenství nebo v pravdu. Krom toho není nic třetího. Nuže, přesvědč se, jsem-li šílený! A nejsem-li, pak mi zbývá jen pravda!" "Pověz nejprve, jak jsi došel k tomuto klidu, mně docela nepochopitelnému!" "Jak? - - Jaká otázka! Jestliže ne zde, kde by jej bylo možno nalézt! Zde se všechno, všechno, i člověk, proměňuje v kámen! Buď ve zvápenělou smrt, anebo v ušlechtilý alabastr, na němž pracují duchové z vápna vykoupení, až - - se naučí modlit! Ú, effendi, usnul jsem, unaven voláním, křikem, řvaním. Tu jsem měl sen! Ležel jsem zde celých tisíc let ve vodě, ztvrdlý a zkamenělý ve svých hříších. Nikdo mne nechtěl vysvobodit a sám jsem nemohl. Tu zazněl shora hlas, jednou - dvakrát - třikrát; ten mě vzbudil. Odpověděl

jsem, až všechny sloupy hlaholily. Nahoře nastalo ticho; ale ve mně, hluboko ve mně se ozýval hlasitěji a hlasitěji hlas! Přišly dny mého života jednotlivě, jeden po druhém. Neobviňovaly mne, ne, ne! To jsem dělal už sám! Podávaly mi jen dobrá slova! Každý, každý z nich poklekl vedle mne, sáhl mi po ruce a naléhal, abych se s ním modlil! A když byly u mne všechny dny, od prvního do posledního, poklekl jsem uprostřed svého života a sepal ruce jako ony. A když jsem řekl: 'Odpusť mi moje viny!' uslyšel jsem nejprve vaše veslování a pak jsem spatřil i záři vašeho světla! Co mi přinášíte, musím přijmout. Však přece prosím, slitujte se, nebuďte z kamene!" Když dopověděl, naslouchal jsem ještě dál. Bylo mi, jako by ve mně hovořilo dále to, co jsem slyšel od něho. "Tisíc let ležel zde ve vodě!" řekl. Duchu jen pouhé dva pozemské dny, duši však tisíc let! Kdo z lidí může tvrdit, že soudí spravedlivě? Litera zákona si podrobuje všechny stejně. Ale spravedlivost nespočívá v rovném údělu trestu; v něm spočívá spíše její opak, nespravedlnost. Za okolností jinak stejných nepolepší se jeden ani dvacetiletou kázní, jiný však už jediným dnem vězení. Neměl by tento být trestu zbaven? Užil jsem nejhroznější přísnosti, že jsem ašyka na toto místo odsoudil. Nyní jsem viděl a slyšel, že měla zamýšlený účinek. Prodloužit mu trýzeň by bylo bývalo nejen ukrutné, nýbrž přímo nelidské. Proto jsem mu odpověděl: "Lidská strast musí obměkčit i kámen, proč by nepohnula člověkem! Modlil-li ses, je můj účel dosažen. Vyvedu tě ven." "Ano? Ty, jenž jsi měl být mnou oklamán více než kdokoli jiný?" "Čím ses prohřešil na jiných, o tom nesoudím já. Co jsi strojí proti mně, budiž ti odpuštěno. Na to ti podávám ruku. Pojď dolů!" Vztýčil jsem se, podal mu pravici, abych mu byl nápomocen. Nechopil se jí hned, nýbrž řekl: "Počkej ještě, effendi! Hodlám se ti nejprve vyzpovídat." "Zde ne. Zde ses zpovídal jen sám sobě. Nyní tě očekává venku někdo jiný." "Jiný?" tázal se. "Effendi, což tvůj pohled vidí až do mého nitra? Když jsem prodléval ve zříceninách a spatřil naproti váš chrám, smál jsem se pošetilosti,

194 Ahriman Mirza Překvapení 195

jež staví takové domy tomu, který nikdy nebyl a nebude. Zde však sáhl do tmy a postavil mou duši předě mne, duši, již jsem si vyrvál z prsou a zahodil ji. Tu se mne zmocnila touha a bolest, niterný a přece hlasitý výkřik po tomto chrámu. Zní dosud ve mně jasně a hlasitě, effendi. Vyslyš jej! Vystupme vzhůru k beit-y-Chodé! Tam je jediné místo k mé zpovědi!" "Tak pojdi" Vkleče vzal mou ruku a slezl do člunu. Když jsme se chopili vesel, pohlédl ještě jednou vzhůru na kámen a řekl: "Tam zanechávám kostru! Jako by to byla má vlastní kostra, ta bývalá. Nyní mám novou. Není to ztvrdlý skelet, z něhož na mne zeje minulost cenící zuby, nýbrž pevná a radostná vůle, radostí jásající vůle, která touží napravit, čím jsem se prohřešil." Seděl uprostřed člunu mezi námi, zády dopředu. Zatímco jsme veslovali k průplavu, hleděl vedle mne hned napravo, hned nalevo po zčeřelých vlnách. "Už přicházejí!" řekl a zakryl si oči. "Kdo?" otázal jsem se. "Duchové mých životních dnů, všichni, všichni! Vidím je. Plavou za námi. Hlavy jim vyčnívají z vody!" Vzpomněl jsem si na svůj sen a na ty duchy, kteří se brali za námi ven do jezera. Když jsme byli v průplavu, opakoval: "Jdou za námi až sem, jdou těsně vedle sebe, hlava na hlavě!" "Upokoj se," odpověděl jsem. "Jsou to jen přízraky!" "Myslíš? Ponech mi je! Ať vystoupí se mnou vzhůru k chrámu dny mého života! Tito moji žalobci ať se modlí se mnou a pak zmizí!" Venku nás uvítal jasný svit měsíce. Směřoval jsem s člunem nejprve přímo, zcela tak, jako ve snu. Něco mě ponoukalo, abych tak učinil. Tu se otázal ašyk: "Jsou to vlny způsobené naším člunem, rozšiřující se dále? Stále ještě vidím hlavu na hlavě. Přicházejí z hory. Zástupy jejich se šíří víc a víc. První plavou za námi a ostatní následují." Octli jsme se na místě, kde jsme se ve snu zastavili. Zabočil jsem s člunem k jižnímu břehu, k témuž místu, kde vysvobození duchové vystoupili na zem. Tam jsme opustili člun i my. Vyvlékli jsme jej dále na břeh, poněvadž zde nemohl být přivázán. Pochodně jsme už zhasli. Ašyk mi podával obě ruce a vyzýval mě: "Spoutej mě, effendi!" "Proč?" "Abych ti nemohl cestou k beit-y-Chodé uprchnout." Vložil jsem mu ruku na rameno, pohlédl mu do obličeje a řekl jsem: "Kam jdeš? Vzhůru k Bohu? A tu bych tě měl spoutat? Pokud svět světem stojí, nepodařilo se nikomu z lidí, aby jeho hlas dospěl opravdu k Bohu, měl-li ruce modlitby spoutány. Vystup k němu, ale svobodně!"

"Svobodně!" zajásal. "Správně jsi rozhodl, effendi. Neuprchnu, nýbrž zůstanu u tebe jako pes, který pána svého poslouchá, poněvadž ho miluje!" "Nezůstaneš při mně, poněvadž s tebou nepůjdu." "Půjde jen Kára ben Halef?" "Ani ten ne. Zůstaneme zde. Půjdeš sám." "Sám?" Ustoupil o několik kroků a pohlížel na mne v úžasu. "Nepůjdete se mnou?" zvolal. "Nikdo z vás? Je to pravda?" "Ano." "Effendi - sídi - emíre! Jsem zloděj, falešník, podvodník, společník vrahů! Hodlal jsem zničit tebe i vás všechny. Pekalu jsem svedl, i Tifla, obě ty děti, které byly dobré a jsou doposud, kteří vás milovali a vždy, vždy budou milovat! A ty mi dáváš svobodu? Věz, že jsem tě tam uvnitř hory obelhal. Nemodlil jsem se. Nepolepšil jsem se, ale jsem ještě horší. Půjdu, odejdu a strašlivě se ti pomstím. Považ to!" "Tiše! Uklidni se! Kde a kdy jsi selhal, o tom vím lépe než ty. Víš, jaký jsi byl kdysi, a víš, kým jsi nyní. Vystoupíš nyní nahoru sám a přijdeš opět. Právě tvé varování mi poskytne záruku, že ti mohu důvěřovat. Nikdy jsi nebyl schopen mne oklamat a od nynějška tě ani nenapadne, abys mě klamal." Tu klesl do písku na břehu, vzal moji ruku, přitiskl ji na srdce a řekl: "Takto Alláh nalézá ztraceného, jež by spravedlnost lidská ještě hlouběji uvrhla do propasti! Effendi, mohu teď tvou dobrotivost v celé hloubce pochopit a zvážit. Nenáležel jsem k nuzným a bídým obyvatelům tohoto kraje. Byl jsem povolán stát se dobrým i vznešeným. Můj otec měl vynikající postavení, velikou přízeň u šáh-in-šáha. Snažil jsem se dosáhnout ho a otec měl ze mne radost. Tu přišli lidé toho druhu, kteří tě navštívili, aby si vymysleli Ustada Takikurdů. Byl jsem příliš mladý a nepronikl jsem jejich záměry. Propůjčil jsem se jim, a proto jsem klesal hlouběji a hlouběji, až jsem utonul ve vodách zločinů. Už jsem měl namále, tu jsi přišel ty a vyrvál mě z hloubi svou láskou. Znáš duši člověka, effendi. Nepovím, jak tě miluji, ale - ukáži ti to!" Vstal a kráčel vzhůru po stezce k chrámu. Usedli jsme, abychom čekali. Kára chvilku mlčel. Utíral si oči. Pak řekl: "Takto se zachraňuje lidská duše! Zdrž se nyní slov, effendi! Ašyk jde vzhůru, aby mluvil s Alláhem. Nyní nemohu ani já zde dole konat nic jiného. Modlím se též---!" Tuším, že se modlil i třetí. čas míjel. Asi za hodinu se vrátil ašyk. "Tu jsem," řekl. "Dovol mi, abych si nyní také usedl a vypravoval

vám, co vám mám sdělit!" "Zde ne," odpověděl jsem. "Kde tedy?" "Vstup opět do člunu!"

196 Ahriman Mirza 197 Překvapení

Vešli jsme do něho a plavili jsme se přes jezero naproti k přístavišti. Ta-modtud jsme se odebrali do Vysokého domu. Ve dvoře jsem propustil Karu; ašyka vzal jsem s sebou do svého bytu. Cestou nepromluvil ani slova. V svém příbytku jsem rozžal lampu. Udiveně stanul v prostřední místnosti a rozhlížel se. "Jsou to místnosti, které obýváš, effendi?" otázal se. "Ano," odvětil jsem. "Nemusel jsem se ani ptát, neboť jsem to už věděl. Znáš celý dům; znám tu všechno. Nebylo mi neznámé ani to, že ve věži jsou prázdné místnosti. Před Pekalou jsem se tvářil, jako bych to nevěděl, neboť jsem se chtěl dostat sem, anebo aspoň do přízemí bytu Ustadova. Proč, to ti povím." Přistoupil ke stolu, chtěl přechíst nápis na stínítku lampy. "Láska nikdy neustává, stojí zde psáno," řekl. Obrátil se ke mně a pokračoval: "Effendi, shledávám v tobě prvního člověka, který tato slova jen nečte, nýbrž i podle nich jedná. Proč je tolik ztracených duší? Musí propadnout zkáze, poněvadž se jim nepromítá ani první malý poklesek. Proč se mluví jen o spravedlivých a o nespravedlivých? Poněvadž uprostřed nich scházejí ti, kteří by byli lidmi, kdyby mohli! Mínil ty lidi, kteří podle své přirozenosti někdy hřeší, aniž jsou hned zavrženi! Pověz mi, effendi, proč jsi mě k sobě zavedl?" "Abych ti dokázal, že ti důvěřuji a že u nás není žádná lest. Hodlal ses zde ubytovat, abys tajně pátral a škodil nám. Nyní se ohlédni a ptej se, nač chceš! Jsem ochoten ukázat ti všechno a vysvětlit vše!" Svěsil hlavu. "Jak mě zahanbujes, effendi! Věděli jsme docela dobře, že u vás nepanuje nic zlého, ani že by se cokoli dalo nalézt, totiž do nynější doby. Zato tím jistotněji později, neboť -- meh jsme tu podložit falešné dokumenty. Padělky a podvodné zkrouceniny měly být předloženy nejen šáh-in-šáhovi, nýbrž i všemu lidu. Jsou dvě strany, které usilují o zničení Ustada. Sloužil jsem jen jedné, té nábožnější, poněvadž se mi lépe odměňovala než druhá; znám však i tu druhou, neboť jsem ji bedlivě pozoroval a dlouho jsem tajně slídl za jejich vůdci, abych pronikl záměry a tajnosti té skupiny. Obě neúprosně bojují proti sobě; jakmile však jde o Ustada, jednájí hned bratrsky a svorně. Nemohu říci, která z nich dovede proti němu jednat nesvědomitěji. Kdybys věděl, co bych ti o nich vše mohl vypravovat!" "Myslíš, že se to obávám slyšet?" otázal jsem se. "O, ne! Naopak. Jím náleží se bát, povím-li ti vše! Ustad píše knihy. Mít od něho jedinou knihu s důkazy, jež přináším, zcela tak, jak to zamýšlí se svými padělky, a předložit ji šáh-in-šáhovi a pak rozšířit po celé říši -- jaké by to muselo mít pro ně následky!" "O tom jsem už věděl, neboť oběma spiknutím jsem už dávno na stopě." "Stopa, pouhá stopa! Co přináším já, to nejsou jen stopy, nýbrž důkazy, rukopisy, dopisy, dokumenty. Tyto zničující důkazy mám ukryty v zříceninách.

Jedna strana byla ke mně až příliš důvěrná; druhá mě považovala za hlupáka. Nyní mám obě v hrsti. Všecko ti sem přinesu a odevzdám do tvých rukou. Pak si s tím učiň, co ti libo, effendi. Vyráběli padělky, aby se mohlo říci, že vás ukázali v pravém světle. Nyní však bez klamu a šalby budete moci odhalit vy je, neboť to, co vám odevzdám, nepodléhá pochybnostem." "Tedy mi to přines! Ale jen v tom případě, ulehčíš-li svému svědomí! I bez zrady dovedu obnažit všechny slabiny protivníka." "Rád ti věřím; vždyť to zakouším sám na sobě. Ale stopy jsou přece jen pouhé stopy. Dovol mi, abych ti vše pověděl; pak poznáš všechno patrněji!" "Vyjděte tedy ven pod oblohu! Takové věci nesmějí znesvětit tyto místnosti." Vyšli jsme na plošinu a usedli zrovna tam, kde jsem ve snu seděl s "čarodějem". A jako ten, tak i ašyk začal vypravovat. Jediný lidský život, a přece život člověčenstva. Od "čaroděje" jsem věděl, proč musejí být stíny. Dnes jsem se dozvěděl o působnosti těch stínů a jak jednat, aby zůstaly co možná nízkými. Ašyk prodléval v nehlubším stínu našich nepřátel a dobře je prohlédl. Sebe nešetřil ani v nejmenším, nešetřil však také nikoho z ostatních. A když skončil, spatřoval jsem takřka průzračně nejen jeho, nýbrž i všechny ty, o nichž mluvil, takže jsem je nyní nepochybně znal lépe, než on sám. Při tom jsem seznal se zadostiučiněním, že všechny mé předpoklady se objevily správnými. Měl jsem pravdu i v tom, že opravdu on šest osob ve svatyni tajně vyslechl a zpravil mě o každém slovu, jež tam pronesli. Vstal. "Dosti -- pro dnešek!" řekl. "Nyní mě poznáváš ve všech mých hříších. Čekám na tvůj rozsudek. Svůj soud sám nad sebou jsem vyslovil tam dole ve vodě na kameni. S Alláhem mluvil jsem tam ve vašem beít-y-Chodé. Doufám, že je mi odpuštěno. Obrát se a naslouchej!" Z východní strany zadul silný jitrní vánek; ten proběhl otevřeným růžovým sadem a zavál k nám jeho vůni. "To je mi tamodtud odpovědí!" pronesl ašyk. "A nyní ještě ty! Jsi křesťan, já muslim; vynes nyní jako člověk svůj výrok. Lidstvo sice nezastupuješ; znám je a nechci od něho nic slyšet! Promluv ke mně jen ústy lidskosti; tu chci slyšet. A co vyslovíš, to nechť nade mnou rozhodne!" Podal jsem mu ruku a řekl: "Chop se jí! Lidskost, již se dovoláváš, promluvíla mými ústy: odpouštím!" "Úplně?" "Ano." Stál přede mnou s hlavou sklopenou; nyní ji vztyčil a řekl: "Tam naproti, dole pod chrámem, klečel jsem před tebou. Rád jsem to učinil, poněvadž tam jsem byl zločincem. Nyní však jsem opět člověk. Nyní ti mohu svobodně hledět do očí, a mohu ti děkovat, aniž bych se musel sklánět. Řekni mi, jak jsi o mně rozhodl?"

198 Ahriman Mirza

"Jsi svoboden, jsi svým pánem!" "Mohu tedy odejít -- v tom okamžiku -- hned?" "Ano." Tu přistoupil až k zábradlí, pohleděl k jezeru a pak do dálky. Obrátil se ke mně, váhal, jako by byl na rozpacích. Řekl: "Effendi, popřej mi trochu štěstí." "Bude-li to možné, ze srdce rád!" "Po dlouhé době rád bych opět jednou pocítil, jaké to je, svěří-li se člověk člověku. Zamykáš tyto dveře, jdeš-li spát?" "Ne." "INC. "Okno?" "Také ne." "Nemyslíš úzkoprsé a proto mě pochopíš. Byl jsem tvůj nepřítel; tvého života jsem si nijak nevážil. Spatřil jsem na tvém stole nůž, nůžky a ledaco jiného, co by mohlo být zbraní v ruce vraha. Vejdí přesto nyní dovnitř a ulehni, ačkoli vše bude otevřeno. Já pak usednu zde na polštář a vžiji se do doby svého mládí, kdy jsem byl prost vší viny, kdy jsem byl nevinným dítětem, kdy jsem byl počestným člověkem. Chci jím opět být!" Usmál jsem se a řekl: "Dobrou noc! Jdu spát!" Vztyčil se. Odešel jsem do své

ložnice prostředním pokojem, kde jsem zhasl lampu. Tamodtud jsem se ještě obrátil, abych se na něj ohlédl. Stál zrovna tak jako "čaroděj" v mém snu venku u dveří a pohlížel za mnou. "Dobrou noc!" řekl jsem ještě jednou.

Kapitola devátá PŘED ZÁVODY Spal jsem velice dlouho. Když jsem procitl, slunce mi svítilo do očí. Hned jsem si vzpomněl na postavu ašykovu, jak stála venku u dveří. Rychle jsem se oblékl a vyšel jsem ven. Nebyl tam. Odešel nepochybně po schůdkách, vedoucích z plošiny naproti po cestě ke zvonici. Byl tu však ještě jednou, neboť na stole prostředního pokoje ležel balík, patrně od něho. Když jsem balík zbavil obalu, spatřil jsem hromádku rukopisů, dopisů a dokladů, které mi slíbil přinést a které obsahovaly důkazy o rejdech našich protivníků. Podivil jsem se nejprve, že je jich tolik, mnohem větší údiv mne však čekal později, když jsem četl obsah. Ale k čtení nezbývalo kdy; byla neděle. Spatřoval jsem už, jak jednotliví Džamikuni vystupují k beit-y-Chodé. Uklidil jsem dokumenty na bezpečné místo a sešel jsem dolů, abych se ukázal zatím svým koním. Assil hned ke mně poskočil, Syrr stanul, zaržal krátce a radostně a oplácel mi mé lichocení. Potěšil jsem koně několika jablky a ječmenem a odebral jsem se k snídani a vyhledal pak Džafara mirzu, abych se ho tázal, půjde-li také do chrámu. Ochotně přisvědčil a tak jsme se přidružili k Pederovi, který se se stejným úmyslem s námi sešel na dvoře. Mezi těmito Džamikuny byl velmi vyvinutý smysl pro bohoslužby. Nebyl tu dosud kněz, a přece vše, co nemuselo zůstat v duáru, spěchalo nahoru k pobožnosti laiků, jež teprve později měla být řízena rukou vyvolenou. Vykonala se mezi dvojím zvoněním, podobném tomu, jemuž jsem byl přítomen předešlé neděle, ovšem bez všech ostatních slavnostních obřadů. Na zpáteční cestě jsme stanuli na téže místě, odkud mi Tifl ukázal zříceniny na protější straně. Dnes mi byly známy lépe než jemu. Vysvětlil jsem Džafarovi, jak si představuji původ a účel těch staveb, a těšilo mě, že to rychle pochopil. Peder se tázal: "Zmiňoval se ti Ustad o našem kostele?"

200 Ahriman Mirza Před závody 201

"Ne!" odpověděl jsem. "Bude to asi vzdálené pomýšlení, jinak by se mi byl zmínil. Kam chce kostel postavit?" "Tam naproti ve zříceninách. Zrovna v přímé čáře pod úbělovým stanem." "Jakpak si však zjedná místo? Ah, už vím! Vždyť zříceniny mají být strženy! Zbožní pánové z Choremabadu jsou proti tomu. Věru to bude velkolepý materiál k postavení chrámu! Jen aby také plán byl hoden staviva!" "Je; effendi, je! Ustad navrhl plán sám a kreslil jej po kolik let. Dávno už jsou i sbírky zahájeny. Sešlo se mnohem více, než bylo lze očekávat, nepostačuje to však ani na začátek, natož k vybudování díla. Již odklizení trosky vyžaduje mnoho času a velice značné náklady." Ozval se Džafar: "Smím vám přispět nějakou částkou - - snad tisícem tumanů?" "Ty? Muslim?" otázal se udiveně Peder. "Proč ne? Bylo by to snad na překážku? My říkáme Alláh a vy Chode. Angličan praví God a Francouz Dieu. Tím se však rozumí jeden a týž Bůh. Nejednou už jsem otevřel ruku, abych umožnil stavbu mešity, poněvadž je domem modlitby. I na stavbu synagogy jsem už přispěl. Proč bych neměl darovat na kostel, v němž se jinému Bohu nebude sloužit? Či znesvětil by můj dar váš kostel, poněvadž uctívání Boha u vás je jiné než u nás? Zdráhali byste se, kdyby vám šáh-in-šáh udělil podobný dar?" "On? Nijak!" "Dobrá! Je muslim a já též, mám tedy stejné právo! Trvám na tisíci tu-manech, a jakmile půjdu k šáhovi, promluvím s ním o vás rovněž. Praví se o šiitech, že jsou nesnášenliví; nejsme takoví, alespoň ne vzdělaní šiité. Vyžadujeme si však stejnou snášenlivost!" Byla to řeč velmi laskavá, ale také rázná. Zde se vůbec Džafar mirza jevil jinak, než na dalekém Západě. Zde jsem věděl, kým je a kam směřuje; tam však ne. Odtud pocházelo nyní jeho ostře vyznačené sebevědomí, které mu kdysi úplně chybělo. Když jsme potom seděli u oběda, uslyšeli jsme ve dvoře koňský dupot a šoulavé kroky velbloudů, kdosi k nám spěšným krokem vcházel. Ustad! Naše radost byla tím větší, čím méně jsme ho čekali tak brzy. Považoval jsem ten rychlý návrat za dobré znamení, a vyšlo najevo, že jsem tušil správně. Když bylo po uvítání, řekl: "Budete asi velmi zvědaví. Než byste se mne dotazovali, povím vám zkrátka a dobře; všecko je dobře a všecko zle; velmi dobře pro nás a velice zle pro naše protivníky. Tak! Tím se zatím spokojte, neboť mám hlad a dám se hned do jídla!" Jak řekl, tak učinil. Měl šťastnou, veselou náladu. Vzezření měl tak svěží a čilé, jako by byl omládl o mnoho let. V radosti vězí něco velmi vzácného. Kéž by se směli radovat všichni lidé! Odpoledne jsme strávili na jeho balkóně, odkud se nám nabízel výhled

podívaná na čilý ruch v údolí. Byli jsme tu jen tři; on, Džafar a já. Ustad vypravoval o šáhovi, který mu byl velice nakloněn, na druhou stranu však velice přísný. "Vím mnohem více, než bych si byl pomyslel," vypravoval. "Ano, zdá se, že ví ještě mnohem více než my. Od něho jsem se dozvěděl, že jde nejen o naši existenci, nýbrž i o jeho. Připravuje se povstání Babiovců. První rána má padnout u nás. Lid se má domnívat, že jsme nebezpeční a že šáh je zrádcem štěstí svých poddaných, poněvadž je naším příznivcem. Pleticháři chtějí vyniknout jako ochránci vlasti. Až budeme vyřízeni, má být sesazen i šáh-in-šáh. On o tom ví, a to zcela určitě. Jen to se nemohl dozvědět, kdo má být jeho nástupcem." Po tomto sdělení Ustad na nás pohlížel, jako by chtěl vidět naše největší překvapení. Džafar však odvětil velmi klidně: "To všecko jsem už věděl. Šáh mi to sám vypravoval." "A ty, effendi?" tázal se Ustad. "I ty se tváříš, jako by ti tato rozčilující zpráva byla lhostejná." "Není mi lhostejná, ale nepřekvapuje mne. Jsem totiž do spiknutí úplně zasvěcen." "Ty?" zvolali oba současně. "Ano, já! Víme i to, kdo má být nástupcem panovníka." "Kdopak, kdo, kdo?" "Jen zvolna! Víme ještě víc. Chcete slyšet také jméno nové císařovny?" "Císařovny - -?" otázali se s úžasem oba takřka jedněmi ústy. "Pravda, zní to v Persii podivně, je to však ryzí pravda. Nepostačí-li vám její jméno, postačí její obraz. Mám jej!" Pohlíželi na mne, neschopni slova. Musel jsem se usmát, pak jsem pokračoval: "Pravdivě mluví šáh, zmiňuje-li se o povstání Babiovců, ale věc se má přece jen trochu jinak. Babiovcí jsou pouze nastrčení, aby na ně byla svalena vina, kdyby se spiknutí nepodařilo. Také nastala zmínka o jistých požadavcích Babiovců, poněvadž vyhovují nekalým záměrům pravých činitelů. Ústava říšská má spočívat na volbách, z nichž vyjde podle devatenáctky - posvěceného čísla Babiovců - devatenáct velekněží, kteří by po úmrtí starého panovníka měli volit nového. A podobně má být i postavení ženy svobodnější, mnohem svobodnější, než jak Babiovcí kdy požadovali. Harémové zřízení bude zrušeno,

poněvadž novotáři žádají přístup do rodiny a vliv na ženy. Proto má být novému císaři, jako každému z jeho poddaných, dovolena jen jedna veřejná žena, jež bude mít titul císařovny. Tu zvolí veleknězi. První císařovna je už zvolena. Nosím ji v této kapse." Při těch slovech jsem položil ruku na náprsní kapsu svého kabátu. Tam byl obraz Džafara a šahzade Khanum Gul, který jsem si přisvojil v Birs Nimrudu. Když jsme byli Ustadem vybidnuti, abychom s ním šli, pomyslel jsem si, o čem

Ahriman Mirza 202 Před závody 203

asi bude hovořit; i vyšel jsem nahoru do svého bytu, abych si vzal obraz s sebou. Ustad znal mé tehdejší zkušenosti zcela zevrubně, tedy i tento obraz. Tušil asi, že mi tanul na mysli stejný obraz a starostlivě pohlédl na mirzu, jenž se otázel s výrazem největšího napětí: "V tvé kapse, effendi? Možná jej spatřit?" "Cizinci ne; tobě jsem však dokonce povinen jej ukázat." "Povinen? Jak to?" "Podívej se sám!" Vyňal jsem medailon z kapsy a podal jsem mu jej. Vzal mi jej z ruky, pohlédl naň a - - - vyskočil, jako by byl uštknut zmijí. Pomalu nechal ruku s obrazem klesnout, zcela podivně se na mne zahleděl a tázal se: "Effendi, přišel jsi sem, abys mě znovu zachránil? A to z nebezpečí mnohem, mnohem horšího, než jaké mi kdy hrozilo? Odkud máš tento obraz?" "Z Birs Nimrudu, o němž jsem ti už vypravoval. Byl v pokladech Sillanů, i schoval jsem jej, poněvadž jsem tě hned poznal." "Jaké štěstí, jaké štěstí pro mne! Tato žena jej půjčila, aby mě uvrhla ve zkázu, poněvadž jsem ji pohrdl. Drahý příteli, nad něhož nemám lepšího, jaká ruka vedla při tom tvou ruku! Hodlali tím obrazem dokázat, že jsem účasten na spiknutí. Není už pochybností; ona se má stát císařovnou a Ahriman mirza císařem! Je tomu tak, nebo není, effendi?" "Tak, jak pravíš," přisvědčoval jsem. "Ale jak ses to mohl dovědět? Ty, cizinec!" "Posaď se opět! Povím ti to. A nejen to. Všechno se musíš dovědět. Ustad dovolí." Sdělil jsem mu všechny naše tajnosti. Klidně naslouchal a neprojevil sebemenší rozčilení, když jsem mu řekl, že je mu určena smrt a kdy má nastat. Rozepjal zpředu alkalok a hedvábnou pirahenu. Na jeho těle jsme spatřili lesknoucí se drátěnou košili, překrásně upletenou. "Jak vidíš, effendi," podotýkal, "Ahriman mirza není jediný, jenž zná nutnost obezřetnosti. Ukládá mi o život; o tom jsem byl už dávno přesvědčen, a také vám o tom sdělím zajímavé podrobnosti. Jen to jsem nevěděl, že den mé smrti byl už tak určité stanoven. Toho dne prodlévám u vás, Ahriman mirza také, vrah rovněž. To je šprým osudu, za nějž jsem srdečně vděčen. Kdo tu dosud může něco povídat o neodvratném fatu nebo o slepém kismetu, je blázen, jenž nenabude nikdy rozumu. Ale to všechno není ještě odpovědí; odkud jsi se dozvěděl, kdo má být císařem a kdo císařovnou?" "Nejprve jsem ti musel sdělit předcházející věci. Nyní uslyšíš hlavní odpověď, a ta bude zajímat i Ustada, poněvadž dosud neví, co se udalo v jeho nepřítomnosti. Poslyšte!" Vypravoval jsem jim vše, i celý svůj sen, nezamlčel nic, jen tu okolnost, že se mi Syrr podrobil hned při prvním pokusu. Oba posluchači sledovali má slova s největším napětím, Ustad tiše, Džafar mirza s netajeným účastenstvím.

Když jsem dopověděl, nedal Džafar jinak, než abych hned přinesl důkazy, jež mi doručil ašyk. Vyhověl jsem mu rád, neboť sám jsem dosud neměl kdy, abych je prohlédl. Mohu říci, že doklady předstihly všechno naše očekávání. Velice důležité bylo, co jsme se tu dověděli o Ahrimanu mirzovi. Byly tu rozhodné důkazy, jež zpečetily jeho zkázu. Ačkoli jeho prostředky musely být označeny za naprosto zavržitelné, přece jedno mu bylo nutno přiznat: vyznával svou nenávist poctivě. Zášť nazýval jen záští, a byl hrdý, řekl bych, byl takřka příliš počestný, aby ukrýval a tajil svou vzpuru. To nutno přiznat i nejhoršímu, nejzapřísáhlejšímu nepříteli a podle toho je nutno s ním také jednat. Pokud však šlo o šejka úl islám a jeho nohsledy, Alláhem povolané k samospasitelnosti, z toho vycházel hnus. Věci, které jsme tu četli a které jsme se dověděli, byly odporné. Všecko znělo tak mírně a laskavě, tak úlisně a pokorně, a přece to bylo tak tvrdé a neúprosné, tak domýšlivé a pyšné, tak pávovitě honosné a krocanovitě nadmuté, tak fanaticky a bigotně, tak hnusné slavnostně a posvěcené, a proto i tak hanebně, sprostě a nízcě, že se Džafar už nemohl ovládnout; vyskočil, odplivl si a řekl: "To je hnus! Ti lotři se tváří, jako by ochraňovali Pánaboha a jakoby všechno lidstvo meh' opatrovat a zachovat. Přitom však zachraňují jen sebe, sebe, sebe a nikoho jiného. Poněvadž v nich není ani duch, ani rozum, domnívají se, že každé rozumné slovo je útokem proti nim, vmetávají každému špatně pochopené výroky koránu do tváře. Běda tomu, jenž pochybuje, že oni jediní jsou ti, jež osvítilo Alláhovo světlo! Mohou se snadno stavět skromnými, neboť jsou hloupého ducha! A zrovna tak snadno mohou se stavět vznešenými a neomylnými, neboť, bohužel, nejsou jen sami duchovně hloupí! A tito lidé zazlívají šáh-in-šáhovi, že rodina je nám svátostí, před jejímiž dveřmi musejí zarazit své potutelné kroky! Pán domu aby přestal být pánem domu, místo něho chtějí nad ženami vládnout sami! Zejména pak, aby všechny ženy procházely tajuplným, nevlídným a zamlklým fro em70, od něhož tito Babiovcí odvozují své jméno! O, znám toho šejka úl islám už z Feraghanu! Ten slaboch je přesvědčen, že byl přeložen do Chorremabadu za zásluhy. Netuší, že jeho věrný Luristan mu má posloužit za jeho bab, odkud ho vyhodí zcela neočekávaný kopanec! Je tak přihlouplý, že si jej otvírá sám, právě v nynější době, teď, a že se mu toho kopance dostane právě od nás! A s ním budou vyhozeni ještě mnozí jiní!" Usedl opět, ačkoli se svého hněvu dosud úplně nezbavil. Hovořil dále: "Jak dobře, effendi, že právě tvým prostřednictvím zjednávám si tento hluboký a jasný názor na věc! Jsou tu vlastně dvě souběžné vzpoury proti šáhovi. Jednu řídí kníže Stínů, druhou šejk úl islám, jenž však neví, kdo je knížetem Stínů. Ašyk to měl vypátrat. Obě skupiny považují Ahrimana mirzu za příštího panovníka. Jak si však princ získal šejka úl islám, na tom nám nyní nezáleží. Oba směry se hodlají spojit a u nás začít své dílo. Jaké to spojení! Nábož- 70Brána.

Před závody 205 Ahriman Mirza 204

I ní otcové s posměvači, arcipocivci se šalebníky a podvodníky, vyvolenci boží s vyvolenci ďábla! Jedni se vydávají neustále za aristokraty víry a náboženství, druzí jako farmazonka71 za nízké buřiče, za kacířskou luzu; nyní však utvoří

bratrský spolek, aby se jedni druhým pak odměnili poplíváním a odkopnutím! Effendi, prosím tě, svěř mi tyto důkazy, ne snad navždy, nýbrž jen na několik hodin. Vím, že je budete potřebovat k odhalení svých osobních protivníků; musím však hned napsat zprávu šáh-in-šáhovi, přičemž je nutno, abych je měl před sebou. V mých rukou jsou bezpečné, a potom ti je hned zas navrátím." "Vezmi si je," odpověděl jsem. "Tobě a Ustadovi je mohu svěřit; jinému sotva. Kdy hodláš napsat svou zprávu? Právíš, že hned. Považuješ to za nutné?" "Ovšem. Věc kvapí. Jakmile ji napíše, odešlu ji hned po spolehlivém poslovi do Miribani. Ale - ovšem - - mám s sebou jen své podkoní. Nemohl jsem předvídat nutnost takového poselství a musím vás tedy požádat o člověka, jenž by se raději nechal zabít, než aby se zpráva dostala do nepravých rukou." Ustad na mne tázvavě pohlédl. Byl sice mezi Džamikuny nejeden takový, ale nenapadlo ho právě určité jméno. Řekl jsem: "Kára ben Halef! Vyniká všemi vlastnostmi, které jsou k tomu třeba. Nehledě na jeho mladý věk, můžeme mu důvěřovat nejvíce. Mimoto má pravé jízdní velbloudy haddedinské. Nehrozí mu nebezpečí, neboť nikdo by je nedohonil. Stačí mu dva dny cesty tam a zpět. Přidělíte-li mu muže, znalého cesty do Miribani, může být ve čtvrtek zpátky. Musí-li však čekat na odpověď, navrátil by se až v pátek." Můj návrh se setkal s takovým souhlasem, že jsem hned odešel, abych s Károu promluvil. Džafar mě dolů doprovázel. S doklady v ruce odcházel do své věže. Kára prodléval u svých rodičů. Když jsem přišel nahoru, našel jsem Halefa sedícího v posteli, podepřeného jen docela málo. "Bud' vítán, sídi!" zvolal dost silným hlasem. "Tuším, že máš naspěch?" "Ovšem, milý Halefe! Přicházím, abych ti odebral na několik dní syna. Musí převzít poselství, které mohu svěřit jen nejspolehlivějšímu mezi všemi, jež tu znám." "Nejspolehlivějšímu? Považuješ mého syna za takového?" "Ano." "Žehnej ti Alláh! To je opět lék, jenž pomáhá a sílí! To mě rychle uzdraví! Kam se má vydat?" "K šáh-in-šáhovi." "K šáh---!" Úžasem mu uvázlo slovo v hrdle. "K šáh-in-šáhovi!" opakoval jsem. "Se zprávami, jež jsou velmi důležité." "K šáh - - in - - šáhovi!" pronesl a spínal ruce. "Svobodní zednáři.

"Se zprávami velmi důležitými!" dodávala Hanneh zářící blahem, neboť se tu chystalo něco, co se tu ještě nepříhodovalo, neobyčejná pocta jejímu synovi. Kára stál tiše. Neřikal nic. Takový měl způsob. Vysvětlil jsem jim celou záležitost. Kára hned odešel napojit a nakrmit své rychlé jízdní velbloudy. Halef řekl: "Sídi, to je tvé dílo. Vím, že jsi hoča navrhl, neboť tě znám. Víš ovšem, že Kára je k tomu nejvhodnější, ale přece sis při tom vzpomněl i na nás, jeho rodiče. To je opět veliký lék! Půjdu-li tak rychle po sobě radostné zprávy, vyskočím ještě dnes ze svého lože a jedním dechem poběžím z kopce dolů! Od té chvíle, co bývám pod oblohou, uzdravuji se kvapem!" Šel jsem ke koním. Už jsem minul kuchyňské dveře, když jsem uslyšel za sebou volání. Obrátil jsem se; Pekala spěchala za mnou. Počínala si velice tajemně. "Effendi, víš, že je dnes neděle?" ptala se nesměle. "Zajisté! A dál?" "Můj ašyk má přijít!" "Ano." "Ale není zde!" "Tak? Pročpak ne?" "Rozmyslel se jinak a prosí tě, abys na něho nečekal." "Byl tedy přece zde? Mluvila jsi s ním." "Ano, byl zde." "Kdy?" "Dnes ráno. V neděli vstávám vždy časněji než jindy, poněvadž chci být s prací hotova, když se zvoní. Dnes jsem vstala ještě dříve než obvykle. Vešla jsem do zahrady pro soghanlar(tm); tu stál ašyk pojednou u mne a řekl, že přišel už teď, poněvadž dnes večer zde nebude." "Kampak asi hodlá jít?" "To nevím. Nemohla jsem se ho po ničem ptát, poněvadž neměl kdy. Bylo však velice dojemné, když odcházel, velice!" "Kterak to?" "Chopil se mé ruky a druhou rukou mě hladil na hlavě, tak - - tak - - -" Ukazovala mi, jak to učinil, pak pokračovala: "A k tomu řekl: 'Pekalo, v minulém roce jsme se dopustili mnohých lží, a Ustad i effendi jsou přece tak milí a hodní lidé, že by se jim nemělo lhát nebo je klamat. Slib mi, že jim od nynějška povíš pravdu, když se tě na mne otáží?' Přislíbila jsem mu, že tomu dostojím, neboť - -" Odmlčela se, poněvadž jí vstoupily do očí slzy. Otfela si je a rovněž nos zástěrou a pokračovala: "Neboť s lhaním je to - - odpusť mi, effendi, k vaření si vezmu jinou, novou 'Cibule.

Ahriman Mirza Před závody 206 207

zástěru - - - neboť s lhaním je to vždycky zlé. Člověk pak nemůže spát, když předtím obelhal tebe nebo Ustada, a proto ti hodlám nepokryté říci - -" Utírala si poznovu, a to velmi vytrvale, oči, což si mohla dobře dovolit, poněvadž si pak hodlala vzít novou zástěru. Mluvila dále: "- - hodlám ti nepokryté říci, že se věc měla jinak, než jak jsem ti vypravovala. Musím se toho zbavit, jinak to nevydržím! Ašyk totiž přicházel nejen každého měsíce, nýbrž - -" Přerušil jsem ji: "Nech toho teď, Pekalo! Nepřeji si, aby sis působila bolest." "Nemám ti to povídat?" Ne " ,nc. "Ale pak mi to nespadne se srdce a dnes v noci nebudu zase spát!" "Nuže, snad se ti uleví jinak, když ti povím, že Ustad i já ti odpouštíme. Bude-li třeba, abychom něco věděli, otázeme se tě sami. Pak ovšem musíš povědět ryzí pravdu a nelhat!" Očka se jí vyjasnila; nos přestával být vlhký ze zármutku, a Pekala rychle odvětila: "Nebudu lhát. Nikdy už! Nepochybně jsme byli sami obelhání a oklamáni, zejména šejkem úl islám, který pravil, že je pouhým písařem. Ašyk mi o něm pověděl špatnost zhola neslýchanou!" "Mám zato, že s tebou ani valně nehovořil." "Pravda že ne, ale přece! Považ jen, ten ubohý šejk úl islám se odvážil tvrdit, že můj nos je příliš malý, huba velká a chůze jako když klusá slon! Ten ať mi ještě jednou přijde! Už jsem se na něho přichystala! Co taková lež způsobí, tomu ani neuvěříš, effendi! Po celý dnešní den mi to nešlo z mysli a ze zlosti jsem se aspoň stokrát zmýlila. Pederovi jsem uvařila kávu ne ze zrněk kávových, ale z pepře. Považ, jak se tvářil při snídani. A ostatním jsem nasypala sůl místo cukru do limonády! A v omeletách, které jsem si usmažila, jsem našla přadénko černých nití, čtyři knoflíky a olovenou kuli do pušky. Není to hrozné, jak strašlivé následky mívají lži? Můj nos prý je příliš malý? Přijde-li mi ten člověk na oči, hodím mu do obličeje celou omeletu, celou, přímo a hned! Budu ji mít po ruce. Tamhle ji mám přichystanou na každý den, a plesk, tumáš!" Naznačila rukama, jak to provede. Musel jsem se smát, jak to opravdově myslela. Znal ašyk asi dobře svou Pekalu. Takový hřích proti ženské kráse vložil do úst šejka úl islám a tím dosáhl více, než jakýmkoli varováním a napomínáním. Mohl jsem být jist, že Pekala zbožného pána už nikdy nepožádá o zlatou naddaru! Potom pokračovala: "Jen lžím šejka úl islám je nutno připsat na vrub, že Tifl odtud odešel, ačkoliv jsem mu velice domlouvala, aby zůstal. Obloudil ho tvrzením, že u nás nedojde povšimnutí; půjde-li však s ním a propůjčí se při dostizích za jezdců

na koni Kiss-y-darr(tm), že bude přijat ihned mezi starší Takikurdů; za rok že by mohl už být šejkem a pak se žádný Ustad nebude rozpakovat, aby se Džamikuni sjednotili s Takikurdy tak, že by nebylo nepřítel, jenž by se na ně odvážil." "Ach! Na takový lep se Tifl chytil! Domníval se, že jedná v náš prospěch?" "Jak jinak, effendi? Domníváš se snad, že by Tifl mohl jednat nám na škodu? To dítě je dosud hloupé. Potřebuje vychovávání. Později, až se výchova dokoná, žádný šejk ůl islám nebude s to, aby mu házel písek do očí. Ale mé dítě je nejen hloupé, nýbrž i moudré a chytré. U Takikurdů se poohlédne a sezná brzy, že ho vodili jen za nos. Pak se vrátí; tím můžeš být jist, effendi. A já se už na to těším!" "Jak se jmenuje kůň, na němž má proti nám závodit?" "Kiss-y-darr." "Divné jméno. Jaký je to kůň?" "To nevím. Tifl mi neřekl nic, než že kůň patří vlastně Ustadovi. Ted' však musím do kuchyně, effendi, poněvadž se dnes strojí sukdža7 s cukrem a citrony. Tu mě naučil vařit Ustad. V teplé roční době je to nejlepší jeho pochoutka a musí ji dostat, až se navrátí." "Varuj se, ať do ní nedáš sůl místo cukru!" "Alláh zachovej! Ale zlost mne dosud neopustila a nebylo by divu, kdyby se to stalo!" Vrátila se do své říše a já pokračoval v přerušené cestě ke koňské pastvině, přičemž jsem si neopomněl opatřit několik jablek nejen pro Syrra, nýbrž i pro Assila. Aťsi to vyznívá třeba směšně, mně se zdálo nespravedlivé, abych zasloužilého Assila zkracoval o to, čeho se mělo dostat druhému, jenž dosud nevykonal nic podobného. Koně stáli vedle sebe, takřka něžně hlava vedle hlavy. Nepodal jsem jim jablka přímo, ale položil jsem je před ně do trávy. Oba sklonili hlavy současně, zvedli je však stejně současně do výše. Proč? Nezáviděli si. Ušlechtilá krev. Ani známky po hamižnosti. Každý z nich poznal, že jeho druh si přeje mít ovoce a proto ochotně zvedl hlavu. A žádný z nich už hlavu nesehnul. Syrr však třel svou hubu o Assilův krk. Byla to snad pobídka, aby si přece jen vzal a jedl? Zvedl jsem jablka a každému dal jeho podíl. Vzali si oba. - Zvířata! Od nynějška jsem pečoval o Assila opět sám. Byl tomu zvyklý a zasloužil si to. Právě když jsem koním podával jejich večerní dávku ječmene, spatřil jsem za zříceninami příjezdějího jezdce, jenž míjel duár, cestou necestou vyjížděl z pozadí údolí nahoru napříč k lomům. Bylo to téměř krkolomné! Když dospěl k hořejšímu lomu, poznal jsem ho. Byl to - - Tifl. Jako by ho slovo Pekaly sem bylo přitahovalo! Zabočil na cestu vedoucí ke zvonům a pak se stočil nalevo ke mně. Čímblíže přicházel, tím zdoluhavější a váhavější byl krok jeho koně. Konečně se zastavil, vzdálen ode mne dobrých deset koňských délek. 73Zvrhlý Román. 74Mražená káva.

Ahriman Mirza 208 Před závody 209

"Effendi, smím se navrátit?" tázal se mne. Neodpověděl jsem mu. Vyčkal chvíli a pokračoval pak rozpačitě: "Tam na té straně je hotové peklo! Nechci už o něm ani slyšet." Přirozeně jsem dosud mlčel. "A dnes byla neděle. V pátek brebentili celý den. Bylo to dětinské. Takřka jsem se styděl! Modlil jsem se dnes. Viděli to. Modlil jsem se potichu; nebre-bentil jsem jako oni. Vysmáli se mi a láli mi kafir75. Vzpomněl jsem si na naše zvony, na nedělní zpěv, na náš beit-y-Chodé, na dobrou Pekalu, na Ustada, na tebe, effendi, na vše! Nevydržel jsem to. Musel jsem pryč! Nemohu ty lidi tam ani cítit. Jsou tak mírní, tak zbožní a přece tak nestydatí. Jako by sami byli svatí andělé, a já zatracenec, Bohem zavržený člověk! Chtěli mě zbavit Boha, kterého ctím. Zle mluvili o Ustadovi, jež miluji. A o Džamikunech mluvili jako o tvorech pošetilých, kteří by nesměli mít Ustada, aby se z nich stali moudří lidé. To mě rozezličilo tak, že bych byl všechny ty hlupáky zardousil. Opanoval jsem však svou zlost, vyšel potají z duáru, přivedl jsem si z pastviny koně a -- - nyní jsem zde, effendi!" Byla to dlouhá řeč. Nepromluvil ji plynule, nýbrž vyrážel věty po přestávkách, jako násilím. Nyní očekával, dostane-li se mu odpovědi. Mlčel jsem. Tu pobídl koně až ke mně, sestoupil a řekl: "Promluv přece, effendi, jinak se dám do pláče! Nejednal jsem správně a bylo hloupé ode mne, že jsem odešel. Prokaž mi dobrotivost a odpusť mi! Co bys také jiného učinil? Jsem přece starý, věrný Tifl!" Byl jsem pohnut, ale přece jsem mu to nedal znát, nýbrž ukázal jsem na dům a řekl: "Ustad je už doma; - nechť rozhodne. Jdi k němu!" Pokročil k svému koni. Když jej vedl kolem mne, mohl nechat oči na Syrrovi, s obdivem na něj pohlížel, jako by to bylo něco nadpozemského. Neodvážil se však něco říci. Nedíval jsem se za něj; uslyšel jsem však hned potom jásající ženský hlas. Slavnostní panna přijala zpět svého miláčka a ubožáčka. Potkalo ji rozčilení způsobilé, aby ve mně vznikla otázka povážlivá i oprávněná: jaká bude asi mražená káva? Když jsem opět přišel na dvůr, byl Kára s velbloudy připraven na cestu. Výzbroj měl dobrou. Jeden z Džafarových jezdců ho doprovázel. Zpráva pro šáha nebyla však dosud hotová. Ustad stál na balkóně; kynul mi, abych přišel k němu. Tifl byl opřen o jeden ze sloupů dvorany. Když jsem šel mimo, promluvil: "Effendi, náš Ustad mi odpustil; smím zde zůstat. Prokážeš mi též dobrotivost jako on?" "Odpustil-li ti Ustad, odpustil jsem i já," odpověděl jsem. "Jaký názor máš 75Kacíř.

o šejkovi ůl islám, to jsi mi řekl, i doufám, že nebudeš hned zas smýšlet jinak. Ale jak tomu bylo s Ahrimanem mirzou? Kdo mu tehdy všechno sdělil o mém loži ve zdejší dvoraně?" "To jsem učinil já," doznal. "Ašyk nám namluvil, že Ahriman mirza je přítel Džamikunů; jenže to dosud nesmí projevít. Proto jsem zodpověděl všechny jeho otázky. Považoval jsem se za chytřejšího a moudřejšího než vy. Byl jsem přesvědčen, že mi později přisvědčíte a že budete obdivovat mou rozumnost. Jsem však hloupá ovce, effendi, nejhloupější ovce, jaká kdy byla, pokud na zdejších horách tráva roste!" "Hm. A Takikurdové tě hodlali ostříhat z vlny. Buď rád, že jsi vyvázl se zdravou kůží!" Když jsem došel nahoru, Ustad mě přivítal slovy: "Budeš se mne dotazovat na Tifla. Zatím mám však na srdci něco jiného, o čem ses v Džafarově přítomnosti nezmínil, totiž o Syrrovi. Ukázal mi ho, když jsme se na cestě potkali a rovněž šáh rozmlouval hned o něm. Když jsme tehdy v noci hovořili o Syrrovi, nemohli jsme tušit, že o týden později bude u vás. S důvěrou ted' pohlížím vstříc závodům; ale má důvěra by byla desetkrát, stokrát větší, kdyby zde byl někdo, kdo by mohl na něm jet. Šáh je velice dychtivý, dokážeš-li to. Považuješ za možné, že se ti to podaří. Ale okolnost, že tě strpí na hřbetě, ba že i pojede, kamkoli bys chtěl, nepostačuje k takovému závodění. Musel bys ho zkoumat po celé neděle, abys poznal jeho školení. A nejsi dosud docela uzdraven. Musel by k tomu být někdo jiný a ten není." "Vše, co pravíš, všechno je

vedlejší věc, příteli," odvětil jsem. "Hlavní věc je, můžeme-li si dovolit, abychom směli Syrra vzít k dostihům." "Rozhodně!" "Myslíš, že by šáh proti tomu nic nenamítal?" "Proti tomu? Těšilo by ho dokonce, aby mohl ukázat, že jeho škola vítězí nad ostatními. Bude to však prudký zápas, neboť věz, že proti našim koním bude postaven Ďábel a jezdcem na něm bude sám Ahriman!" "Ďábel? Jaký je to kůň?" "Khorasanská strakatá kobyla báječné rychlosti a vytrvalosti. Zvítězila v každém závodě, a to hravě i proti nejslavnějším koním. Považuji ji za nepřekonatelnou a už po kolik let se nikdo neodvažuje postavit proti ní koně. Jmenuje se Ďábel a je také ďáblem, nepřednějším všech ďáblů. Proto neřikají té strakaté kobyle šetan nebo šejtan, nýbrž Iblis. A významnou okolností je, že Iblis není majetkem muže, nýbrž ženy. Podivíš se. Jeho majitelkou je šahzadá Khanum Gul, která se nazývá Růží ze Širázu a která, jak nyní víme, se chce stát perskou císařovnou." "Zajímavé! Báječné!" "Báječné! To zní tak, jako bys z toho měl radost?" "Ovšem, že mám! Pojímá mne úzkost jen proto, přijde-li skutečně Iblis. Daleká je cesta ze Širázu až sem!"

210 Ahriman Mirza 211 Před závody

"Širáz? Zapomínám, že dosud nevíš, co jsem se dozvěděl od Tifla. Ahriman mirza a Khanum Gul jsou totiž právě v Chorremabadu jako hosté šejka úl islám." "To by nám způsobilo úžas, kdybychom neznali jejich úmysly. Ale ať tam jsou; mně to je v tomto okamžiku lhostejné. Táhne se jen po tom ďáblu!" "Ten je také v Chorremabadu. Gul-i-Širáz cestuje vždy se svým komon-stvem a neodlučuje se nikdy od svého oblíbeného koně." "Přijde tedy Iblis jistě?" "Zcela jistě! S tím nás chtějí připravit o všechny naše plnokrevníky a úplně, docela nás porazit!" "To mně upokojuje. Pojedu tedy na Syrru! Ale nikdo nesmí předem nic o tom tušit kromě tebe a Šakary." "Effendi!" užasl Ustad a několik kroků ustoupil. "Ano, pojedu na něm!" ujistoval jsem. "Až dosud to bylo nejisté; nyní jsem se však pevně rozhodl." "A strpí tě na sobě?" "Ano!" "Neznáš jeho výcvik a tajemství!" "Nemá ani jedno ani druhé. Nebyl nikdy ve službách nějaké školy nebo vědy, která sice jezdí na starých kobylách a podrobuje drezúře nepovedenou pl-nokrevnost nebo polokrevnost, nikdy však nepřivede opravdu ušlechtilého koně k poslušnosti, poněvadž mu neústupně upírá duši. A tajemství? Zacházím se Syrrm podle velkého, láskyplného tajemství přírody. Hned při prvním pokusu s tím byl srozuměn. Nyní záleží jen na tom, abychom vzájemně žili pro sebe. Slavnost začíná v neděli. V pondělí se konají předběžné závody. Hlavní dostihy proběhnou v úterý. Zbývá ještě devět dní a tolik postačí, abych se tělesně úplně zotavil a Syrra získal. Neznám dosud Ďábla Růže ze Širázu. Kdo ví, na jaké tajnosti a finesy běží. Řeknu-li ti však, že se ho ani s Assilem nebojím, a tím spíše se Syrrm, pak můžeš být úplně klidný." Usmál se mi do očí a odpověděl: "Všecko nám dobře svědčí, všechno, ba znamenitě. Pojedu na své Sáme a ty na Syrru - -" "Možno, že i na Assilovi!" vpadl jsem mu do řeči. "Dostane ho Kára, uznám-li však za nutné, pojedu na něm sám." "Nuže tedy, jen jez a živ se, milý příteli! Neboť pozoruji, že bude na tobě, abys rozhodoval!" "Musím nejen jíst, nýbrž i cvičit. Začnu s tím ještě dnes." "Na to je už pozdě!" "Není, neboť budu cvičit jen v noci. Nikdo nesmí Syrra spatřit, leda až v posledním okamžiku. Váš naši odpůrci postaví Ďábla také až k poslednímu, rozhodujícímu závodění; domnívají se, že nás tím poptou. Pak přivedu zářícího vraníka, dříve ne! Můžeš se spolehnout na svou kobylu?"

"Půl dne cvičení a je opět má!" "Dobře! Co však je s koněm, který se jmenuje 'Kiss-y-darr', o němž se mi zmínila Pekala?" "V té věci věži kus sprostoty a surovosti, již není rovno. Nastrojil mi ji na potupu šejk úl islám. Kůň je vlastně můj, ano, beze všeho pochybování můj; byl jsem o něj ošálen, a nyní, když ho úplně sedřeli, hodlají mne jím zahanbit a potupit. Povím ti to, effendi!" Jeho obličej, dosud radostí ozářený, se zasmušil, když začal vypravovat: "Jeho jméno je vlastně jen 'Kiss', což je, jak víš, arabský výraz pro 'román'. Proč jsem toho koně hned po jeho narození tak nazval a ne jinak, nemusím si vysvětlovat, poněvadž píšeš knihy. Význam 'y-darr' připojili mu teprve později. Kiss pocházel z ušlechtilých rodičů. Byl to světlý hnědák nejlepších vlastností, doufal jsem, že se vyvine rodičům ke cti. V době, když dorostl na jezdeckého koně, setkal jsem s jistým šejkem Kutubikurdů, jenž mě žádal, abych mu toho koně propůjčil k chovu za umluvený poplatek. Byl by rád zušlechtil svůj chov a byl přesvědčen, že se k tomu Kiss nejlépe hodí. Ten muž jednal tak rozšafně, počestně a bodře, že jsem mu věnoval důvěru. Propůjčil jsem mu Kissu; souhlasil s mými podmínkami, podal mi ruku, dal mi své slovo a zaplatil také první díl poplatku. Ostatní splátky však nedodržel. To se stalo před dvaceti lety. Od té doby přes všechny dotazy a upomínky neplatil nic a koně mi také nevrátil. Muž zemřel a jeho dědicové Kissu prodali. Nyní tvrdí oni i kupec, že kůň není můj, ačkoli vědí, že takové plémě se vůbec nikdy neprodává. Každý Kutubikurd ví, že se takový kůň propůjčuje jen za stálý a dlouholetý poplatek. Spatřil jsem Kissu od té doby jen jedenkrát, a tomu není ani příliš dávno. Měl přes dvacet let svého věku, byl udřený, znetvořený, zraněný, zmořený, zanedbaný, zničený až na karikaturu, a nyní šejk úl islám si ho dal od kupce poslat, aby ho v té zbědovanosti veřejně proti mně postavil. A ta karikatura koňská měla mít na hřbetě lidskou karikaturu, totiž Tifla, aby před očima všech vynikl důkaz, jak zhoubně se jeví můj vliv na vychovávání lidí i zvířat! Ubohé a úmyslně utýrané zvíře mělo být před závoděním vyvoláno jako 'Kiss-y-darr', 'zvrhlý román'! Teď vidíš, jakými prostředky bojují tito 'obrazové boží' proti mně!" "Tak se tedy věci mají!" řekl jsem. "Nyní jim však Tin utekl. Snad se proto vzdají zamyšleného darebáctví?" "Nemysli! Vyskytne se už nějaký levný Taki, jenž bude považovat za radost, že se může na 'zvrhlém románu' pyšnit, poněvadž by ho každý jiný kůň shodil ze hřbetu! Ne snad že by mě ta věc mrzela; ó, ne; těším se zrovna na toto dryáčnictví, neboť, neboť - - - mám přitom něco za lubem!" "Co?" "Kiss byl ušlechtilý kůň a je jím dodnes, nehledě k jeho věku a jeho znetvoření. Znalec pozná, co je původní dílo přírody a co zničení. Přijmu docela vážně ten humbuk, a co se potom stane, k tomu jim schází i kousek rozumu. Uhodněš, co učiním?"

212 Ahriman Mirza 213 Před závody

"Ovšem. Domnívají-li se, že nás tímto koněm překonají, pak sami s hanbou budou odcházet. Vše jedno, ty nebo já; nás

dva hanba nepotká!" "Jak slyším, porozuměl jsi mi. Ostatně se zdá, že záměr s Kiss-y-darrem se zrodil v též mozku, odkud se vyvinula pověstná karavana piškhidmet baši-ho. Podobají se sobě hodně. Koněm chtějí potupit mne; a tou karavanou, jež byla také jen pouhý humbuk, měla být podkopána čest šáh-in-šáha na svatých místech." "Odkud to víš?" otázal jsem se s podivem, poněvadž jsem si už i sám pomyslel něco podobného. "Šáh-in-šáh mi to sám vypravoval. Dostal zprávu o té karavaně. Nevěděl o ní zloha nic, a mezi jeho komorníky není jediný takový hlupák, jakým byl ten tak zvaný piškhidmet baši. Proto uložil, aby v té věci bylo pátráno. Stopy vedly k šejkovi úl islám, a skutečně také bylo vyšetřeno, že byl podnikatelem celého toho švindlu." "A já jsem toho pseudo-komorníka dokonce ochraňoval!" "Nedbaje jeho drzosti a nevděčnosti! Nemáš čeho lítovat! Dobrý člověk děkuje, takový však nikdy! Ostatně při mé rozmluvě s šáh-in-šáhem se naskytla ještě jiná epizoda. Byl jsem u něho dvakrát. Poprvé jsem mu vše sdělil a ukázal mu též dopis emír-y-sillana katovi, předčítaje mu jeho řádky. Tu mi řekl, že ten kat prodlévá nám nyní docela nablízku, že je v městě, že požádal o audienci a že má co nevidět být skutečně přijat. Když jsem odcházel, Multazim čekal už v šáh-in-šáhově předpokojí a vstoupil k šáhovi hned po mně. Odložil svůj balapvii(tm), a tu jsem mu vsunul do kapsy, v níž měl zápisník, tvůj dopis. Nalezl jej zcela jistě. Když pak jsem se při druhé audienci poroučel, sdělil mi šáh, že ten člověk byl tak smělý, že mne pro vražedný úklad a pro neoprávněné zajetí u nás obžaloval a žádal nejpršnější potrestání. Panovník by ho byl býval dal nejraději hned zatknout a pověsit, ale vzhledem na naše záměry se umínil tak, že ho propustil s klidným poukazem, že se doví svého času o výsledku své obžaloby. Poté považoval Ghulam el Multazim za radno, aby jmenoval místo, kam pojedje, a řekl, že se obrátí nyní do Chorremabadu, kde bude hostem šejka úl islám. Kdyby tak byl tušil, co už šáh o tomto hodnostáři ví a jak o něm smýšlí!" "Mám tedy nyní oba své milé přátele nablízku, a nepochybně jich přijde ještě mnohem víc." "Ano; všechno už směřuje k rozhodnutí, a naše dostihy budou počátkem rychlého konce." "Tedy do práce! Dnes večer, kdy mě už nikdo nepotká, vyjedu si poprvé se Syrrem." "Kam? Na závodistiště?" "Tam dosud ne. Musím mu zatím zjednat volnost, co největší prostor. Zvolím k tomu nejspíše cestu k průsmykům." "Svrchní šat.

"Tu bys musel jet duárem, a ten bys asi nejraději minul. Obrát se raději na sever. Za lomovou cestou dolů, nalevo okolo hory a pak přes široké, travnaté údolí napravo. Tak se octneš na rovině, kde lze i v tmavé noci pádit bez nebezpečí tryskem, poněvadž terén je tam tak rovný a bezpečný jako na této podlaze." Naše rozmluva skončila, neboť jsme spatřili Džafara přicházejícího z věže a nesoucího v ruce dopis šáhovi. Sešli jsme dolů, abychom Karovi řekli na cestu několik slov a přáli mu zdaru. Jeho otec si dal lože přisunout až na samý okraj střechy, aby viděl odjíždět svého syna. "Alláh tě doprovázej, můj miláčku," volal dolů. "Vyslov naše díky šáh-in-šáhovi. Příští dopis mu doručím sám! Nyní jdi a vrať se, jak odcházíš: zdráv!" Jen o několik minut později jsem stál u našich koní. Pohleděl jsem k jezeru. Tu jsem spatřil Karu a jeho průvodce už daleko za ním. Je takřka neuvěřitelné, co dovedou dobře vychovaní jízdní velbloudi! Poté jsem šel na mraženou kávu. Byla znamenitá. Neobsahovala v sobě nic z rozčilení, v němž jsem si představoval její původkyni. Oddal jsem se odpočinku až do té doby, kdy všechno nahoře i dole ztichlo a kdy už nikde nebylo světélka. Pak jsem vynesl koňský postroj a vyšel dolů k Syrovi. Odpočíval s Assilem stranou od ostatních koní. Měsíc svítil. Když koně spatřili sedlo, vstali oba. Jakmile jsem Syrovi vkládal uzdu do huby, Assil zas ulehl. Byl to kůň nadmíru rozumný. Byl jsem velice zvědav na to, co mělo nastat. Podaří se to? Vsedl jsem na koně, nohy ve třmenech. Právě jsem ho chtěl stisknout holeněmi, a vtom už vraník kráčel sám kupředu. Až k zříceninám se vyskytovalo několik zataček. Sotva jsem pomyslel na záhyb, kůň už zahýbal bez pobídky. Tak jemný rozpoznávací smysl měl. A klidný a bezpečný krok. Výsoce půvabný rytmus na pevné basové podložce. Záhy jsme minuli věž a směřovali k lomům. Napravo stálo husté křoví; Syrr u něho stanul, aniž byl zadržen. "Kdo je tu?" zvolal jsem a ostře upřel oči na křoviny. "Tos ty, effendi?" ozvalo se z křoví. "Mohu tedy vystoupit. Nemyslel jsem, že bys už mohl jezdit a proto jsem tě považoval za někoho jiného." Byl to ašyk. "Byl jsi zde na zvědech?" otázal jsem se. "Ano," přisvědčil. "Jsem na stráži. Nalezl jsi můj balík? Může ti prospět?" "Velice. Děkuji ti!" "Prosím tě tedy, abys mi dovolil v skrytosti pátrat! Nenáleží tobě, aby ses oddával takové práci. Přenechej to raději mně; mně neškodí špína tolik jako tobě. Tuším, že zítra hodláš potají vyslechnout pederány. I v tom věži špína, snad ta nejhorší. Přijdeš i přesto?" "Zcela jistě." "Neměj tedy starosti! Budu tam a pomohu ti nahoru do úkrytu." "Máš dosud styky s našimi protivníky?"

214 Ahriman Mirza Před závody 215

"Dovol, abych o tom mohl pomlčet, effendi! Nechci obtěžovat tvé svědomí. Dám-li ti však pokyn, můžeš mu důvěřovat bez váhání. A pak se mi snad vyplní nejtoužebnější přání, které mám na srdci." "Jaké?" "U nás máme psa v opovržení. U vás v zemích západních je však vážen. Tam je přítelem, strážcem, ochráncem lidí. Effendi, zkoušej mě a shleď-li mě věrným, dovol mi, abych ti byl strážcem, abych ti sloužil, pokud se zdržíš v těchto končinách, abych s tebou snášel hlad i žízeň, v dešti i ve slunečním úpalu abych ležel před tvým stanem a roztrhal každého nepřítele, jenž by se k tobě chtěl vedrat. Věřu, raději bych umřel, než aby tě měla potkat strast. Dovolíš?" "Poněvadž si toho přeješ, nebudu tě - - - zkoušet, poněvadž to už není třeba; důvěřuji ti - - zároveň však ponechávám svým přátelům čas, aby ti podobné mohli důvěřovat. Potom - - ale o tom až později!" "Poskytuješ mi více, než čeho jsem se nadál. Alláh ti žehnej!" Vzdálil se; neustupoval však za křovinu, nýbrž směřoval k lomu, vedle něhož jsem jel i já, abych přišel na cestu vedoucí k severozápadu. Jel jsem po ní zrovna tak, jak mi Ustad naznačil, načež po čtvrt hodině jsem se octl nahoře na rovině, jež byla zrovna jako stvořená k mému účelu. A nyní jsem zahájil svou práci. Práci? Chyba, velká chyba! Zábava to byla, nejvyšší vděčné studium, podle něhož jsem mohl uhodnout myšlenky ušlechtilého koně a provádět je pak s ním! Poznal jsem mnoho, přemnoho jezdců, dobrých i špatných, mezi nimi však jen jediného, jenž se mnou sdílel mínění, že se musí ponechat koni na vůli, aby ukázal, že smí také něco samostatně vykonávat. Ten jezdec byl Vínnetou. Jako každé zvíře, má i kůň svou vůli. A má také dosti intelligence, aby uznal tuto vůli za správnou nebo za nesprávnou. Pozná hned,

jakmile se jezdec dopustí chyby, a projeví úmysl napravit tu chybu. To se mu však zakáže. Musí se podrobit nejnecitelnějšímu a nejnerozumnějšímu člověku, jenž nemá ani zdání o citlivosti, citlivosti a poznávavosti, uvážlivosti a paměti dobrého koně, aby ho zcela bez rozmyslu podle vnější i vnitřní stránky sešuntl na tupého valacha. Měl jsem kdysi ostrý výstup s jedním takovým člověkem. Seděl v hospodě u karet od odpoledne až do půlnoci a pil grog za grogem, neboť byl velmi mrazivý den a zima byla i v jizbě. Venku stál jeho kůň uvázaný, nepříkrytý a třásl se zimou. Byl to dobrý, pětiletý, polokrevný kůň. Ledovitý sníh, bodavý jako jehlice, pokrýval ho na výšku dlaně. Pokožka neměla už tolik tepla, aby na ní roztál. Za tu celou dobu nedostal kůň ani pici ani nápoj, a pak měl svého pána dopravit domů na vzdálenost celých tří hodin cesty. Nastala mezi námi púťka, jež se skončila poučením: "Kůň není tvůj, je můj! Můžeš tedy mlčet!" S tím tak zvaným soucitím nepřišel jsem na pravou adresu. "Tvrdit, že zvířata, že koně mají duši, je prý hřích, který knězi zatracují. To řekl farář a ten to má z bible! Co tedy ještě?" Chlapík se klidně oddal znovu své hře. Jel domů až

k ránu, ale nedojel. Musel cestou nechat zvíře u dobrých lidí. Klopýtalo na cestě tak, že zchromlo k nevyhlášení. Nezbylo, než je odevzdat pohodnému. Syrr byl nejen ušlechtilý, nejen vysoce ušlechtilý, byl i vznešený. Přál jsem si pro dnešek velkou plochu, veliké prostranství k jízdě. Proč? Nechtěl jsem mu být hned pánem a vládcem. Vraníkovi zatím ponechat vlastní, svobodnou vůli. Ať vycítí hned prvního dne, že nejsem tak hloupý, abych ujařmil jeho přirozenost, jeho nadání a přednosti. Byl to zajisté nejlepší prostředek, jímž jsem mohl poznat ty dary a přednosti! Však také si velmi záhy uvědomil, že musel sice jet až sem podle mé vůle, nyní však že může konat, co mu libo. Zatím jen vyčkával, očekával, že projeví svou vůli. Když se to nestalo, stanul, jako by uvažoval. Seděl jsem na něm bez nejmenšího hnutí. Konečně vztyčil hlavu a zavětil dopředu, napravo, nalevo. Jak velice vynikal čichem, o tom mi podal důkaz dole ve zříceninách, když ucítil ašyka. Oceňoval jsem tu vlastnost, poněvadž jsem nemohl potřebovat koně, jenž by nevynikal bystrostí smyslů. Podle všeho nabyt Syrr přesvědčení, že nás nic nebude vyrušovat. Obrátil hlavu napolo ke mně a ozval se tichým, krátkým poloržáním. Byla v tom obsažena takřka otázka, jako by chtěl říci: "Tak co, smím opravdu?" Pohlídl jsem ho na šíji. Syrr se zvolna hnul z místa, pomalu bočně tančil a kolena pŕvabně zvedal, jako by nejprve chtěl zkoumat své šlachy a klouby. Potom se dal do klusu. Ale jaký do byl klus! Žasl jsem! Což byl ten kůň jen jediným svailem? Klus měl tak měkký, tak ohebný, pružný, tak poddajný a hladký, jako na pérách -- nedostává se mi pravého slova, abych se vyslovil správně a určitě. Ten klus nebyl běh, nýbrž hladký tok vodního proudu! A pak trysk. Nejprve krátký, pŕvabný, slavnostně pyšný, parádující, tak jako když král míjí okno královnino. A přece tak přirozený a nehledaný - ryzí, ničím nezkalená radost nad sebou samým! Ustal pak ve vysokém trysku a pádil plavmo. Byl to let orla, při němž nelze zaznamenat rozmach křidel. A přece jsem měl pocit, jako by Syrr teprve nyní začínal objevovat svou rychlost. Ponenáhlu ji stále zvyšoval. Z trysku přešel v let. Kilometr míjel za námi za kilometrem. Hvězdy svítily a měsíc se přívětivě usmíval na tento dobrý poměr člověka a zvířete. Protějši hory se nám kvapem blížily. Pŕda se už skláněla do údolí. Syrr to zpozoroval zrovna tak jako já. Bez povelu zahrnul obloukem, aby se obrátil. Hodlal zůstat ve známém kraji a ukázat to, k čemu dosud nedošlo. Zdálo se, že mu tento let působí rozkoš a žádné namáhání. A jak bylo mně, jezdcovi teprve se uzdravujícímu, rekonvalescentu? Co je to slabost, co rekonva-lescent? Směšné věci! Byl jsem zdrav, zcela zdrav! Zeslabení a vysílení? Na takovém koni? Posadte nebožtíka na takového koně a musí oživnout! Neboť nyní předvedl let, jako by vše muselo zmizet, co je proti životu a co mu hmotně překáží. Stal se snad Syrr duchem bez svalů a kostí? Už neběžel, nebyl v trysku, neletěl! -- ne, nýbrž tiše stál, ale rovina a všechna země šíleně ubíhala. Letěla nám vstříc po levé i pravé straně a pod nataženým tělem mého koně mizela dozadu. Závat' mě pojímala! Tak pádí výteční arabští koně, když jez-

216 Ahirman Mirza dec užije tak zvaného "tajemství" -- na život a na smrt! Ale ani slavný Rih, ani jeho rovnocenný syn Assil nedosáhli přes své obdivuhodné výkony tohoto převzácného Syrra, jenž v myšlenkách přeměňoval prostor, dobu i látku, aniž bylo třeba, aby byl pobízen. Pádil po rovině zpět a zase tam a opět zpátky rychlostí stále stejnou, takže jsem se o něho začal obávat, dal jsem mu to na srozuměnou slůvkem "vofcfc/77!" Pádil sice ještě kus cesty dále, překonal však setrvačnost neobyčejně rychle a stanul. Seskočil jsem, vzal do rukou jeho hlavu a přitiskl ji k sobě. Hladil jsem ho s rozkoší. Jeho dech byl klidný; nikde ani nejmenší potuchy po potu, nikde ani vločka pěny. Slabiny se nechvěly a jen srdce mu bilo rychleji než obvykle. V hřívě a v ocasních žíních se ozýval slyšitelný praskot, když jsem mu je hladil. "Jsi chlapík, Syrr!" zvolal jsem. "Tebe nám seslal ne šáh, nýbrž někdo vyšší než on. Chtěl, abychom byli zachráněni!" Podrbal svou krásnou hlavu o mé plece, hmátl mi pysky několikrát po vlasech a lízal mi ruku. Pak jsem na něho opět vsedl, protože jsem ho nechtěl ponechávat bez pohybu na chladném nočním vzduchu. Seděl jsem tiše, nedotýkal se otěží visících na hrušce, ani jeho těla pod sinpuáem⁷⁸. Ani on se nehýbal. Tak jsme vzájemně na sebe čekali, já s úsměvem, on vyčkával rozkaz. Když jsem nic nenařídil, obrátil se opět hlavou ke mně a ozval se jako prve při našem příchodu poloržáním, ne však krátkým, nýbrž táhlejším a v několika přestávkách. Bylo to tak, jako by ke mně mluvil. "Co teď? Ponechal jsi mi všecku vůli. Nyní mě znáš. Jsi pánem. Hni se tedy!" Pohlídl jsem ho opět po šíji, chopil se otěží a přitiskl mu holeně k tělu. Spokojeně pohodil hlavou a rozběhl se. Dojeli jsme až na konec roviny, pak jsme zamířili kolem hory dolů a po téže cestě, kudy jsme přišli, domů. Assil povstal, aby nás pozdravil, pak zase uleh. Když jsem Syrra zbavil postroje, přinesl jsem několik jablek a utěrky, jež mi Šakara obstarala. Syrr se nepotil a nejevil známku zvýšené teploty. Přesto však jsem ho pečlivě otřel, odnesl pak postroj na místo a odešel do svého bytu. Z ploché střechy jsem pohlédl ještě jednou dolů. Syrr zatím uleh také, těsně vedle Assila. Hlavy měli u sebe. Tu jsem zaslechl dole pod sebou na balkóně Ustadově šelest. Ustad tam seděl, nyní vstal a vešel do domu. To učinil z lásky ke mně. Dobrý člověk! Bylo jasno, když jsem druhého dne procítl; slunce jsem však neviděl, ačkoli nebyly na obloze mraky. Vstal jsem rychle. Vystoupil jsem na plošinu a spatřil jsem slunce, ale tak, jako by se mi vysmívalo. Tam, kde jsem se spatřil, bývalo vždy asi o čtvrté hodině odpoledne! "Jsi už vzhůru?" zněl hlas Ustadův z balkónu. "Slyším, že

precházíš." "Právě jsem vstal! Ve čtyři hodiny odpoledne!" odpověděl jsem. "Není to hanba?" "Zadrž! 78Podložka pod sedlem.

217 Před závody "Není. Je to následek tvé jízdy - namohl ses více, než jsi měl. Příroda to vyrovnává. Jak se ti dařilo při jízdě?" "Jsem spokojen. Budu ti o tom vypravovat. Ale moji ubozí, ubozí koně! Dvakrát zůstali bez obsluhy. Všecko jsem prospal!" "Neměj starost! Když jsi nevstával, ujal jsem se tvých povinností sám. Voda, ječmen, jablka. Jsou spokojeni. Co hodláš nyní dělat?" "Půjdu k nim, pak se vykoupám a ohlédnu se, je-li někde něco k jídlu." "U mne. Čekal jsem na tebe s obědem." "Kde je Džafar mirza?" "Dole v duáru. Mají ho tam rádi. Získal si všechny svou dobrotivostí. Přijď tedy po chvíli ke mně." Když jsem přišel na pastvinu, vyskočil mi nejen Assil, nýbrž i Syrr vstříc. Poslední tentokrát poprvé. Byl můj! Neobvykle dlouhý spánek mě poučil, že noční jízda mi způsobila přece jen větší únavu, než bych byl pomyslel. Na obyčejném koni bych se něčeho podobného nebyl mohl odvážit. Hodlal jsem původně jízdu tohoto večera podniknout opět, z opatrnosti jsem však rozhodl, že dnes vynechám. Záleželo přece hlavně na tom, abych se účastnil dostihů. Nesměl jsem se ukvapovat. Ostatně jedl jsem pak u Ustada s takovou chutí, že se mně, jindy tak střídavě jedlíkovi, téměř podívoval! Ale těšilo ho to velice, neboť s úsměvem řekl: "Tak je to dobře, milý příteli! Jen hodně jíst a hodně spát, jinak bys nebyl nikdy, kým jsi byl před nemocí. Jsem už opět doma a všechny starosti si ponechám. Zpravím tě o každé okolnosti, a tak se starej o sebe a o Syrra, abyste nám snad o dostizích nescházeli!" "Dobrá! Přenechávám ti všechno, ale prosím, abys mi za to přenechal ašyka. Nebo bys snad chtěl dnes do zřícenin sám, abys byl tajně přítomen schůzi pederánů?" "Ne. Na toto území tě nesmím následovat. Měj se však na pozoru! Věc je velmi nebezpečná, neboť Sillané jsou všeho schopni, a na ašyka se snad dosud nemůžeš bezpečně spolehnout." "Ujistil jsem ho svou důvěrou a bývám svému slovu věrný. Ostatně nerad konám něco neopatrně. Vezmu s sebou revolvery." "Tedy přece jen zbraně!" usmál se. "Proto jsem ti je vrátil. Vyšší a ušlechtlejší je zápas duchovními zbraněmi; všichni protivníci nesmyslejí však tak ušlechtilé. Na nízkost nestačí znělka, distichon nebo alexandrinský verš; tu bývají dobré spíš bubínkové bambitky. Patronami se stíhají na 'patrony', neboť co netřesne, to na ně neúčinkuje!" Když mě doprovázel nahoru, vzal mé zbraně z komory a pověsil je nahoře v prostředním pokoji. Nabili jsme revolvery. Položil přede mne i dlouhý nůž a byl spokojen teprve tenkrát, když jsem mu slíbil, že i ten vezmu s sebou. Následuje román "Růže ze Širázu".

OBSAH:

Vhrobe	3 Dopis	36 Vzkříšení
.....	74 Pánem vysokého domu	80 Šejk Úl Islám
.....	111 Ve zříceninách	131 Asyk
.....	157 Překvapení	169 Před závody
.....	199	

Karel May AHRIMAN MIRZA V Říši stříbrného lva V

Obálka Petr Súkeník Odpovědný redaktor Tomáš Jirkovský Jazykový redaktor Helena Šebestová Grafická úprava ing. Petr Lukáš Vydalo Nakladatelství Ufif jako svou 35. publikaci. Plzeň 1992 Vytiskla Těšínská tiskárna a.s. Český Těšín Náklad 30 000 výtisků. Prodejní cena 47 Kčs.

ISBN 80-85601-24-9